

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI No. 331
KLASİK FILOLOJİ BÖLÜMÜ No. 2

Ayhan Bıçak
Armağanıdır

FARUK ZEKİ PEREK

Klâsik Filoloji Profesörü

T E R C Ü M E L İ

LÂTİNCÉ GRAMERİ

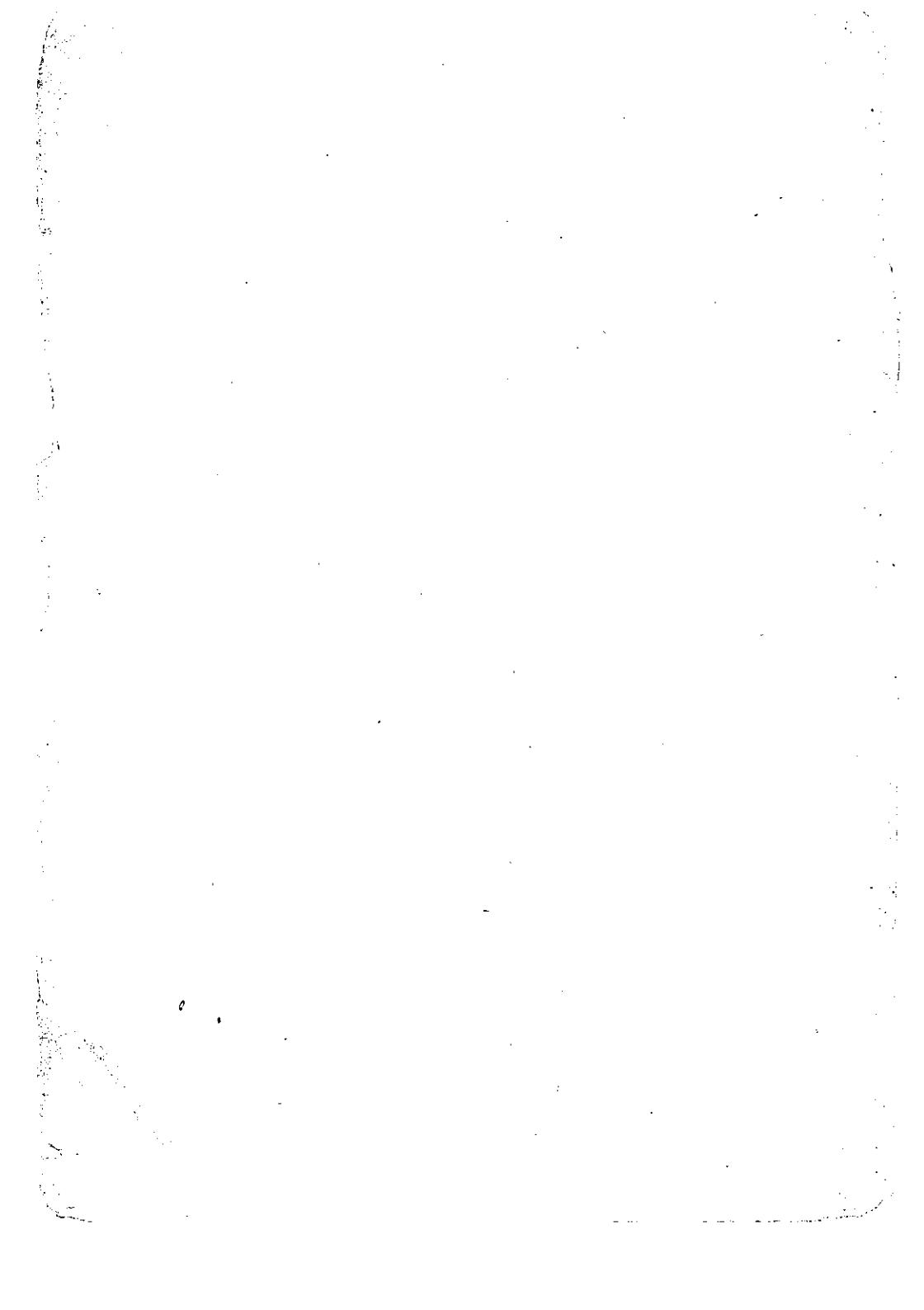
Türkçeye göre bazı değişiklikler ve eklemeler yapılarak F. Ritchie'nin
«First Steps in Latin» ve «Second Steps in Latin»
adlı eserlerinden alınmıştır.

Bölüm : I — II
(Üçüncü Baskı)

8696-

EDEBİYAT FAKÜLTESİ BASIMEVİ
İSTANBUL

1968

Ö N S Ö Z

Lâtince İtalya'nın Latium bölgesinde yaşamış olan küçük bir kavmin dilidir. Roma hakimiyetinin genişlemesiyle evvelâ İtalya'ya sonra bütün Batı Avrupa'ya yayılmıştır. Orta Çağ boyunca Avrupa uluslarının müşterek ifade vasıtası halinde yaşamış, zamanla halk dilinin muhtelif bölgelerde değişmesinden yerli diller meydana gelmiştir. İtalyanca, İspanyolca, Portekizce, Fransızca ve Romence bu suretle teşekkür etmiş modern dillerdir; ve bunlar Lâtin asılından geldiği için Neo-Lâtin veya Romans (Romancium) dilleri adını almaktadır. Bu dillerin olgun birer ifade vasıtası halini almaları son yüzyılların eseridir. Büyük bilim eserleri için Lâtinçenin kullanılması pek yeni zamanlara kadar devam etmiştir.

Lâtince, Yunanca ile birlikte Batı medeniyetini yaratmıştır. Eski Çağda bu iki dilde yaratılmış olan eserler, ve bu iki kavmin kurduğu müesseseseler, Batı medeniyetinin temellerini teşkil etmiştir. Bütün medeniyet dünyasına yayılmış olan sanat, edebiyat, fikir ve siyaset müesseselerinin ve yaşama prensiplerinin köklerini Eski Çağda Yunan - Lâtin medeniyetinde aramalıdır. Bu eserler ve müesseseler bütün medeni milletlerin müşterek malı olmuştur. Avrupa'da Orta Çağın bu ölçülerden ayrıldığı ve bu yüzden verimsiz yollara saptığı görülür. Büyük Uyanış hareketinden beri eski Yunan-Lâtin medeniyetinin yarattığı prensiplere dönülmüş ve böylece Batı medeniyeti modern çağların yaratıcılığını gösterebilmiştir.

Bu düşüncelerledir ki Batı uluslarında modern eğitimin yanında klâsik eğitime de büyük yer verilmektedir.

IV

Yani okullarda eski diller öğretilmekte ve Eski Çağın eserleri anlatılmaktadır. Bunun anlamı büyktür. Eski Çağın eserlerinde öğrenciler hayat ve düşüncenin en tabii yollarını öğrenmekte, Sanat, bilim ve edebiyatın bütün meselelerini en sade ve doğru şekilleriyle kavramakta, takdir ve telâkki seviyeleri en yüksek eserlerin ölçüsüne göre teşekkür etmektedir. Öğrencilere nüümüme olarak okutulacak kitaplardaki seviye yükseklüğinin eğitim bakımından birinci derecede önemi vardır. Böylece millî seviyenin uluslararası ölçüden hiç bir vakit aşağı düşmemesi ve insanlığın bir defa bulmuş ve erişmiş bulunduğu büyük mânevi kıymetlerin gözden kaybedilmemesi sağlanmış olur. Diğer taraftan modern dilleri daha yakından ve esasından kavramak, bu dillerde yazılmış olan eserleri doğru ölçüyle değerlendirebilmek, ve bir çok meşhurların gerçek anlamına erişmek ve en nihayet eski dillerde yazılmış olan kaynaklar üzerinde çalışabilmek için klâsik dil bilgisi tek vasıtadır. Bilhassa yazılmış olan ve Batı medeniyetini bugünkü karma karışık âlemden öğrenmek zorunda bulunan bizim gibi uluslar için bütün bu noktaların yüksek önemi vardır. Sanat, edebiyat, tarih, felsefe filoloji vesaire gibi bir çok alanlardaki çalışmalar, esaslı bir klâsik kültüre dayanmadıkça doğru yollarını ve gereken ölümlerini bulamayacaklardır.

Şimdiye kadar okullarımız klasik öğretimden mahrum kalmış ve Batı medeniyetiyle temasımız sadece hüviyeti şüpheli bazı ülkelerin eserlerine inhisar etmiştir. Gerçek değerleri henüz belli olmayan çağların ikinci sınıf eserleri yeni yetişmekte olan nesillere rehberlik edemeler. Batı uluslarını Orta Çağdan kurtarmış olan klâsik medeniyet bütün insanlığın müsterek mirası ve müsterek kılavuzudur. Biz de doğru yola erişmek için millî eğitim sistemimizi, bu mirastan faydalananarak yeni hayatı kurmuş olan ulusların misaline göre düzeltmek ödevi karşılında bulunuyoruz.

Dört bölüm üzerine tertip ettiğimiz bu gramer her seviyedeki öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecektir. İlk iki bölümde Lâtince gramer ve sentaksının ana hatlarını, ve bunların kavranılması için tercüme parçaları vereceğiz. Üçüncü bölümde yüksek sentaks kuralları, tercüme parçaları ve edebî bilgiler bulunacaktır. Dördüncü

bölümde Lâtincenin gramer bakımından nasıl geliştiğini göstereceğiz. Lâtin grameri bütün Hindo-Avrupa dillerindeki gramer araştırmalarının temelidir. Böylece elimizdeki kitapla daha geniş alanlardaki gramer araştırmaları için lüzumlu bulunan esaslı bir gramer duygusunun da verilebileceğini umuyoruz.

Esas amaç Batı uluslarının çocuklarını yetiştiren eğitim vasıtalarına ulaşmaktır. Elimizdeki kitap bu alanda hizmet için yazılmıştır.

Müsveddeleri okuyarak değerli tavsiyelerde bulunan sayım Mr. E. Bean'e ve büyük yardımcılarını hiç bir vakit esirgemiyen, bizleri her haliyle teşvik eden saygınlığımız Ord. Prof. Hâmit Ongunsu'ya teşekkürlerimi burada ifade etmek isterim.

P. Z. Perek

İkinci Baskı İçin

Brinci baskının aynıdır. Yalnız bazı kelimeler türkçeleştirilmiştir. Kitabın sadeliğine dokunulmamıştır. Bu sadelik kitabın özelliğidir ve derslerde daima başarı sağlamlıdır. Yalnız kelime bilgisinin genişlemesi için yardımcı metinlerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu şekilde lâtince kelime ve cümle yapısına ilk alışkanlık yaratılmış oluyor. Bu alışkanlık genel ilgi ve sevgi doğurmuştur. Lâtince sevgisi geniş bir kültür hareketinin başlangıcı olmaktadır.

Kitabın ilk baskısından beri sınıflar genişlemiştir. Bu gelişme klâsik kültüre karşı ilginin artmasındanandır. Bu ilgi bütün konulara ve bilgi dallarına yayılmaktadır. Eğitim programları gelişmektedir. Bütün çabalar batı seviyesine ulaşmak içindir. Bunun yolunu aramak en büyük millî görevdir. Belli bir devre sonra batı kültüründe klâsik dünyanın durumu daha yakından kavranacaktır. Bu kavrayış eğitim programlarına olgunluk getirecektir. Fakültedeki Lâtince dersleri bu gelişmelere hizmet etmektedir. Elimizdeki kitap sade kadrolarıyla ilk derslerde kolaylık ve alışkanlık yaratarak önemli bir rol oynamaktadır. Klâsik kültürün havasına giren cev-

VI

herli öğrencilerin büyük heyecanı cesaret ve ümit vericidir. Bu heyecanla yetişen öğrencilerin çoğalığı ve her alana yayıldığı görülmektedir. Bu hareket tam batılı bir toplumun doğuşuna işaretdir. Bu doğuşu hızlandırmak gereklidir. Kitabın gelecek baskılarda daha büyük gelişmeler görüleceğini umarız.

F. Z. Perek

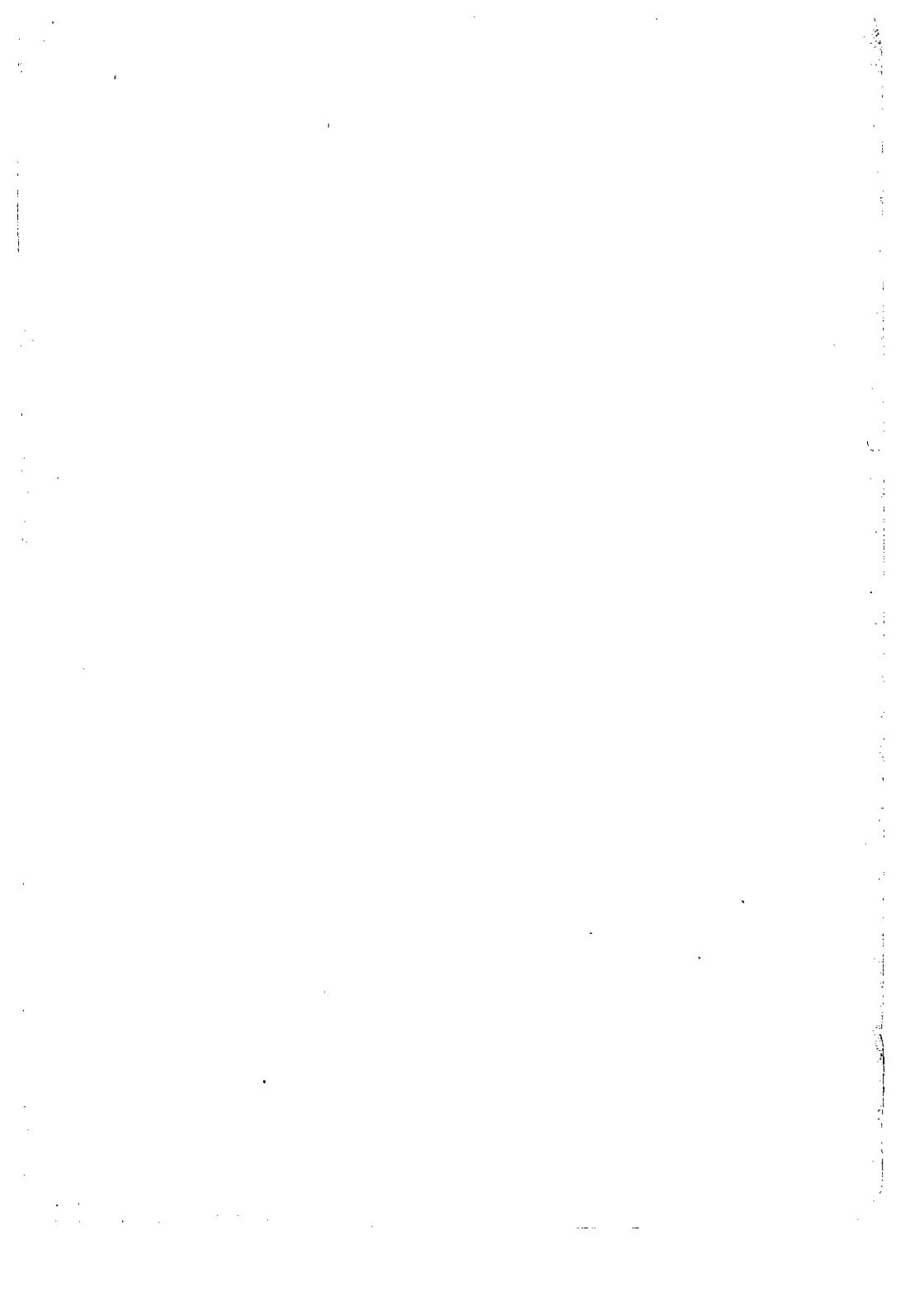
15. 5. 1964

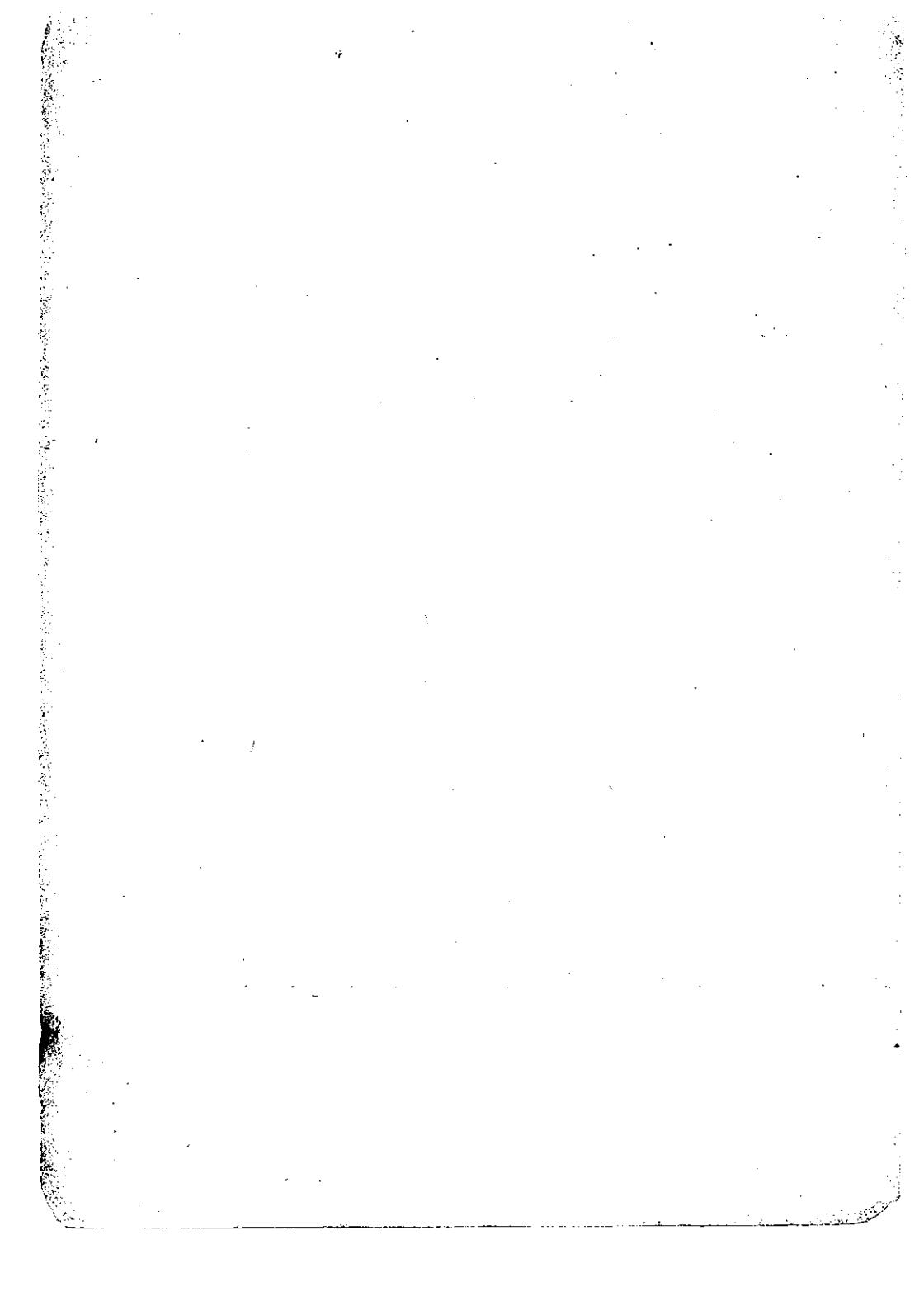
Üçüncü Baskı

Üçüncü baskıda iki bölüm birleştirildi. Daha kullanışlı oldu. Lâtince kitapların her yeni baskısı gelişmemdir. Dünya kültürüne yaklaşmadır. Lâtin kaynaklarında saf batı ruhu vardır. Hürriyet, kanun, tabiat ve gerçek adalete giden yol vardır. Doğunun büyük «iman» cevheriyle bu unsurların kaynaşmasından yeni seviye doğacaktır. Çevrede görülen çeşitli akımlar arasında bu kaynaşmaya büyük ümit bağlamalıdır. Eski lâtin metinlerinin yayılması bu amaca götürür. Düşüncenin derinleşmesi, büyük fikir önderlerinin doğması bu yayılmaya bağlıdır. Karışık sorunların çözümü, en doğru, en olgun yolun bulunması ancak büyük fikir önderlerinden beklenir.

18.10.1968

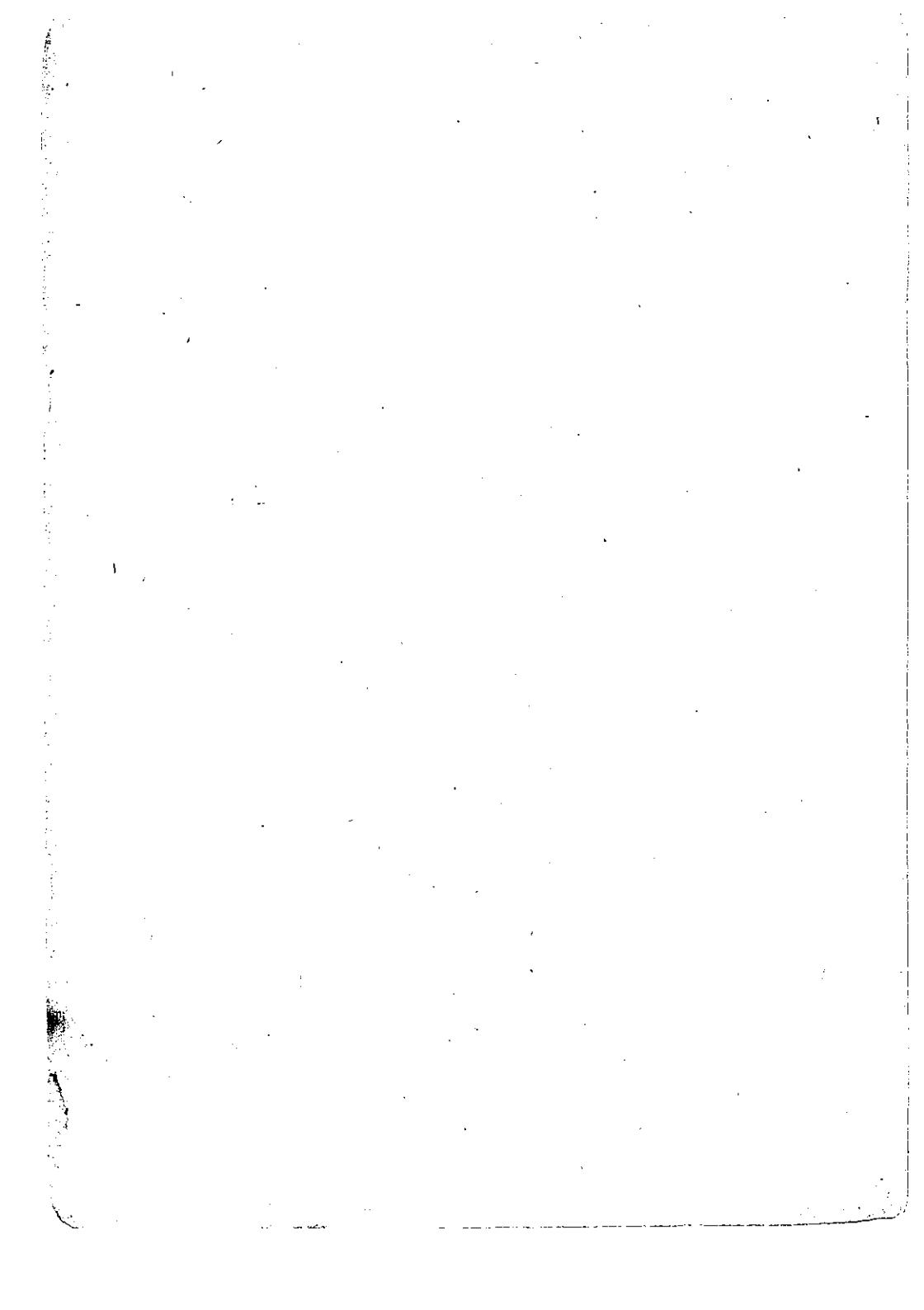
F. Z. Perek

B Ö L Ü M

I

KELİME ÇEŞİTLERİ

Kelimeler dilbilgisince sekiz çeşide ayrılır :

1 — **İsim**, 2 — **Sıfat**, 3 — **Zamir**, 4 — **Fiil**,
5 — **Zarf**, 6 — **Edat**, 7 — **Bağ**, 8 — **Ünlem**.

1 — **İsim**: Varlıklardan herhangi birinin veya bir zümrenin adı olan kelimelere «**İsim**» denir : *Doğan, kedi, İstanbul, fikir* gibi.

2 — **Sıfat**: İsimleri niteliyen veya belli eden kelimelere «**Sıfat**» denir : «*Kara kedi*», «*güzel İstanbul*», «*bu fikir*» ifadelerindeki *kara*, *güzel*, *bu* kelimeleri gibi.

3 — **Zamir**: İsimlerin yerini tutan kelimelere «**Zamir**» denir : «*Sen çalışıksın*», «*Bu yanlıştır*», «*Kim söyledi*», «*Herkes bilmez*» ifadelerindeki *sen*, *bu*, *kim*, *herkes* kelimeleri gibi.

4 — **Fiil**: Bir hareketi veya hali gösteren kelimelere «**Fiil**» denir : «*Çalışmak istiyorum*», «*Hasta oldu*», «*Deniz güzeldir*», ifadelerindeki *çalışmak*, *istiyorum*, *oldu*, *-dir* kelimeleri gibi.

5 — **Zarf**: Bir Fiilin, bir Sıfatın veya diğer bir Zarfın anlamını tamamlayan kelimelere «**Zarf**» denir : «*Çabukça geliniz*», «*Pek güzel bir iş*», «*Çok hızlı yürüyor*» ifadelerindeki *çabukça*, *pek*, *çok*, *hızlı* kelimeleri gibi.

6 — Edat: Kelimeleri birbirine bağlıyan ve arasında bir ilgi gösteren kelimeleere «**Edat**» denir: «*Kalem ile yazdı*», «*Yurt için çalışırız*», «*Eve kadar gitti*», ifadelerindeki *ile*, *İNİN*, *kadar* kelimeleeri gibi.

7 — Bağ: Cümleleri veya Cümle içinde eş görevli kelimeleeri birbirine bağlıyan kelimeleere «**Bağ**» denir: «*Doğan ve Suna geldiler*», «*Eğer çalışırsa kazanır*», «*Onları gezeriz, fakat çok uğraşmamız lâzımdır*» ifadelerindeki *ve*, *eğer*, *fakat* kelimeleeri gibi.

8 — Ünlem: Bir duyu ve heyecanı belirtmeye yarıyan kelimeleere «**Ünlem**» denir.

Heyhat!, *eyvah!*, *aferin!* gibi.

Lâtin Alfabesi ve Lâtincede Harflerin Okunuşu

Lâtin alfabetesinde yirmi üç harf vardır:

<u>Harfler</u>	<u>Okunuşu</u>
A, a	A
B, b	B
C, c	K
D, d	D
E, e	E
F, f	F
G, g	G
H, h	H
İ, i	I veya J
K, k	K
L, l	L
M, m	M
N, n	N

<u>Harfler</u>	<u>Okunuşu</u>
O, o	O
P, p	P
Q, q	Q
R, r	R
S, s	S
T, t	T
V, v	V veya U
X, x	Ks
Y, y	Ü
Z, z	Z

Harflerin okunuşunda şu noktalara dikkat etmelidir :

- (i) — Lâtince kelimelerde **C** daima **K** sesi vardır.
- (ii) — **I** harfi hem **İ**, hem **Y** sesi verir. **Y** sesi verdiği zaman **J** harfinin karşılığı olarak bir Sessiz gibi kullanılmış demektir.
- (iii) — Lâtincede **V** işareti hem **V**, hem **U** için kullanılır. Bu kitapta ikisini ayırt etmek üzere Sessiz harf için **V**, Sesli için **U** işaretleri kullanılacaktır.
- (iv) — **Y** Yunancadan alınan kelimelerde bulunur ve Türkçe **Ü** gibi okunur.
- (v) — Diğer hallerde Lâtince harfler aynen Türkçe karşılıkları gibi okunur. **Q** ve **X**'in okunuş şekilleri yukarıda gösterilmiştir.
- (vi) — Bu harflerin batı dillerine geçişinde bir çok değişiklikler olmuş ve harflerin bazıları asıl seslerini kaybetmiştir. Lâtince kelimelerin okunu-

şunda bunlardan kaçınmak ve yukarıda gösterilen şekillerden ayrılmamak gereklidir.

UZUN VE KISA SESLİLER

Lâtincede Sesli harflerden her biri bazan uzun, bazan kısa okunur. Bir Seslinin uzun okunduğunu göstermek için Lâtincede işaret yoktur. Yalnız okul kitaplarında, öğrencilerin kelimeleri düzgün okumasını sağlamak için kısa Seslilerin üzerine [—], uzun Seslilerin üzerine (—) işaretlerini koymak âdet olmuştur. Bu kitapta yalnız uzun Seslilerin üzerine düz işaret konacaktır. İşaretsiz Sesliler okunuş bakımından kısa demektir. Kelimeleri okur ve öğrenirken uzun Seslileri bir az çekerek okumağa dikkat etmelidir.

ÇİFTSESLİLER

İki Sesli harf yan yana gelerek bir tek Sesli harf gibi ve bir tek hece teşkil edecek tarzda okunduğu zaman bunlar **Çiftsesli** adını alır. Lâtincede bulunan Çiftsesliler şunlardır :

ae	$\overbrace{a+i}$	gibi okunur.
au	$\overbrace{a+u}$	» »
oe	$\overbrace{o+i}$	» »
eu	$\overbrace{e+u}$	» »

Bunlar yukarıda gösterilen tarzda, iki Sesli harfi birbirine kaynaştırarak, sürekli bir ses çıkaracak şekilde okunmalıdır.

CÜMLE

Bir düşünceyi tam olarak anlatan kelimeler dizisine **Cümle** denir.

Bir Cümle üç temel bölümle bunları tamamlayan kelimelerden meydana gelir. Cümplenin üç temel bölümü şunlardır :

1 — Özne : Cümledeki Fiilin gösterdiği işi yapan kimse veya şeydir. Fiille birlikte kim? veya ne? soruları teşkil edilerek Özne bulunur.

2 — Fiil : Cümledeki iş veya hali gösteren kelime dir.

3 — Tümleç : Cümledeki Fiilin tesir ettiği şahıs veya şey ile onu dolayısıyle tamamlayan kelimelerdir. Düz ve dolaylı olmak üzere iki türlü Tümleç vardır. Düz Tümleç kimi? veya neyi? sorularının karşılığı olan kelimedir : «Ahmedi gördüm» «Kitabı aldım» Cümlelerindeki *Ahmedi* ve *kitabı* kelimeleri gibi.

Yalnız Türkçede Düz Tümleç belirsiz olursa neyi? değil, ne? sorusunun karşılığını teşkil eder. «*O bir kitap yazdı*» Cümlesinde Düz Tümleç *kitap* kelimesidir. Böylece Türkçede Düz Tümlecin (i) li ve (i) siz olabileğine dikkat etmelidir.

Diğer İsim Hallerinde bulunan veya bir Edat ile Fiile bağlı olan Tümleçler Dolaylı Tümleç adını alır. «*Kitabı bana ver*». «*Bunu kardeşim için yaptım*» Cümlelerindeki *bana* ve *kardeşim* kelimeleri gibi.

LÂTİNCEDE İSİM

(Nomen Substantivum)

Her hangi bir Lâtince İsmen üç özelliği vardır:

- 1 — **Cāsus**: Hal
- 2 — **Numerus**: Sayı
- 3 — **Genus**: Cins

Cāsus (Hal) — İsmen Cümle içinde diğer kelime-lere karşı durumunu belirten özelliğidir. İsim, Özne, Tümleç v.b. olduğuna göre çeşitli Hallerde bulunur.

Lâtincede altı **Hal** vardır:

1 — **Nōminatīvus**: Yalın Hal; Cümlede Özne, olan kelimenin Halidir. Kim? veya ne? sorularının karşılığı olan kelime bu Halde bulunur.

Yalnız, Türkçede Özne olan kelime bir İsimle tam-lanırsa sonuna -i veya onun diğer şekilleri gelebilir: «*Hocanın evi*», «*yazı masası*» gibi. Özne olduğu zaman buradaki «evi» ve «masası» kelimeleri de Yalın Halde sayılır ve Lâtinceye öyle tercüme edilir. O halde kim? veya ne? sorularının karşılığı olan kelimeler, sonla-rında -i ve benzerleri bulunsun bulunmasın, Lâtinceye muhakkak surette Nōminatīvus Halinde tercüme edile-cektir.

2 — **Vōcatīvus**: Çağrı Hali; Bir şahıs veya şeye hitap ederken veya onu çağrıırken kullanılır. *Ahmet!*, *Ey ulu Tanrı!* kelimeleri bu Haldedir.

3 — **Accūsatīvus**: -i Hali; Düz Tümleç olan, yani Fiilin doğrudan doğruya tesir ettiği kelimenin Halidir. Kimi? veya neyi? sorularının karşılığı bu Halde bulunur.

Türkçede bu Halde bulunan kelimelerin sonuna -i veya onun değişik şekilleri gelir. Yalnız, belirsiz olan Düz Tümleçler Türkçede yine Yahn Halde bulunur. «*O bir kitap yazdı*» Cümlesindeki kitap kelimesi böyledir. Türkçede bu kelime Yahn Halde olmasına rağmen Latincede Accūsātīvus Halinde gelmesi şarttır. Buna göre öğrenciler şu iki noktaya dikkat etmelidir:

- a) Latincede Nōminātīvus yalnız Özne olan veya ona uyması gereken kelimelerin Halidir. Başka hiçbir kelime Nōminātīvus Halinde gelemez.
- b) Fiilin doğrudan doğruya tesir ettiği kelime, Türkçede -i alısın almasın, Latincede muhakkak Accūsātīvus Halinde gelir. «*Kitabı yuttum*» ve «*Bir kitap yazdım*» Cümlelerinde hem *kitap*, hem *kitabı*, Fiillerin doğrudan doğruya tesir ettiği kelimelerdir. O halde Latincede her ikisinin karşılığı da Accūsātīvus Halinde gelecektir.

4 — **Genetīvus** : —in Hali;

Türkçede bir şeyin kime ait olduğunu gösteren Tamlama veya İzafet Halinin karşılığıdır. Kimin? veya neyin? sorularına cevap olan kelimelerin Halidir.

5 — **Datīvus** : —e Hali;

Bazan —e Halinin, bazan da «için» edatının karşılığını gösterir. O halde buna (—e) ve (için) Hali de denebilir. Kime?, kim için? ve neye?, ne için? sorularının karşılığı olan kelimeler bu Halde bulunur.

6 — **Ablātīvus** : —den Hali;

Bazan —de Hali ve (ile) edatının karşılıklarını da gösterir. O Halde buna (—den), (—de) ve (ile) Hali de denebilir. Kimden?, neden?, nereden?, nererde?, ne

ile? gibi soruların karşılığı olan kelimeler bu Halde bulunur.

Bütün bu altı Halin ne şekilde kullanıldığı daha teferruatlı olarak ileride görülecektir.

Numerus (Sayı) — Lâtince İsimlerde iki Sayı vardır:

1 — **Singulâris**: Tekil;

Bir tek olan İsmen Sayısıdır.

2 — **Plûrâlis**: Çoğul;

Birden çok olan İsimlerin Sayısıdır.

Yukarıdaki altı Halden her birinin Tekil ve Çoğul Sayıları vardır.

Genus (Cins) — Lâtince İsimlerde üç Cins vardır:

1 — **Mâsculînum**: Eril

2 — **Fêminînum**: Dişil

3 — **Neutrûm**: Ciassız

İSIMLERDE ÇEKİM (Declinatio)

Bir İsmen altı Halinin, önce Tekil sonra Çoğul şekilleri olmak üzere, birbiri ardı sıra tekrarlanmasına o İsmen Çekimi denir. Bunun misalleri sonraki derslerde görülecektir.

LÂTİNCEDE FİİLLER (Verba)

Füller iki bakımından sınıflanır:

- a) Özne bakımından
- b) Tümleç bakımından

Özne bakımından Fiiller — Fiillerin Özne bakımından sınıflanması onların Çatısını (Vox) verir.

Fiillerde iki Çatı vardır:

1 — **Āctīva**: Etken; Fiilin gösterdiği iş Özne tarafından yapıliyorsa o Fiil Etken olur. Meselâ: **Amō**: *Seviyorum*. Burada sevme işi Özne tarafından, yani benim tarafından yapıldığı için Fiil Etken'dir.

2 — **Passīva**: Edilgen; Fiilin gösterdiği iş Özne üzerine yapıliyorsa Fiil Edilgen olur. Meselâ: **Amōr**: *Seviliyorum*. Burada sevme işi Özne olan bana karşı gösterildiği için Fiil Edilgen'dir.

Tümleç bakımından Fiiller — Fiiller Tümleçleri bakımından üçe ayrılır:

1 — **Transitīvum**: Geçişli; Bir Fiilin gösterdiği iş bir şey üzerine doğrudan doğruya tesir yapabiliyorsa o Fiil Geçişli sayılır. «*Evi yaktı*,» «*Hocayı gördüm*» Cümlelerinde *yıkmak* «ev» üzerine, *görmek* «hoca» üzerinde doğrudan doğruya tesir etmektedir. O halde *yıkmak* ve *görmek* Geçişli Fiillerdir.

2 — **Intransitīvum**: Geçisiz; Bir Fiilin gösterdiği iş bir Tümlece doğrudan doğruya tesir etmez ve sadece işi yapanın kendine ait kalırsa o Fiil Geçisiz olur. «*Ben uyuyorum*,» «*Çocuk koşuyor*» Cümlelerinde *uyumak* ve *koşmak* başka bir kimseye veya şeye tesir eden işler değildir. Öznenin şahsına ait kalırlar. O halde bu Fiiller Geçisiz'dir.

3 — **Copulatīvum**: Bağlıyan; Bazı Fiiller sadece Özne ile diğer bir İsim veya Sıfat arasında bağ vazifesi görürler. «*O hastadır*», «*Ben talebe olacağım*» Cüm-

lelerindeki *-dir*, *olacağım*, Fiilleri gibi. Burada sadece *O* ile *hasta*, *ben* ile *talebe*, kelimeлерinin yukarıdaki Fiiller vasıtasiyle bağlandığını görüyoruz.

Sadece Geçişli Fiillerin tam Edilgen Çatıları olabildiğine dikkat etmelidir.

FİİLLERİN DİĞER ÖZELLİKLERİ

Fiillerin kullanılışında dört özellik görülür:

1 — Modus : Kip;

Fiilin gösterdiği işi ifade tarzıdır. Lâtincede dört Kip vardır:

(i) **Indicatîvus**: Haber Kipi

(ii) **Subiunctîvus** veya **Coniunctîvus**:

Dilek Kipleri

(iii) **Imperatîvus**: Emir kipi

(iv) **Infinitîvus**: Mastar Kipi

2 — Numerus : Sayı;

Öznenin bir veya birden fazla olduğunu gösterir.
Lâtince Fiillerde iki Sayı vardır:

(i) **Singulâris**: Tekil

(ii) **Plûrâlis**: Çokul

3 — Persôna : Şahıs

Fiilin gösterdiği işin, söyliyen, dinliyen veya bir başkası tarafından yapıldığını gösterir.

Füllerde üç Şahis vardır :

- (i) Birinci Şahis : sözü söyliyen
- (ii) İkinci » : » dinliyen
- (iii) Üçüncü » : » söyliyen ve dinliyenden başka bir şahis veya şey.

Her bir Şahis Tekil veya Coğul olabilir.

4- Tempus : Zaman ;

Fülin vakı olduğu zamanı gösterir.

Lâtince Füllerde altı Zaman vardır :

- (i) **Praesens** : Simdiki Zaman ve Geniş Zaman ;
- (ii) **Imperfectum** : Simdiki Hikâye Zamanı ve Geniş Hikâye Zamanı ;
- (iii) **Futurum Simplex** : Gelecek Zaman;
- (iv) **Perfectum** ; Geçmiş Zaman ;
- (v) **Plusquamperfectum** : Geçmiş Hikâye Zamanı ;
- (vi) **Futurum Perfectum** : Gelecekte Geçmiş Zaman.

FİLLERİN ÇEKİMİ (Coniugatio)

Bir Fülin bir Kip ve Çatıldaki Zamanlarının Şahis ve Sayılarına göre birbiri ardı sıra tekrarlanması onun Çekimi denir.

Bir Fülin Çekimi çeşitli Gövdelerinin sonuna özel Takılar getirmek suretiyle yapılır. Lâtince Füllerin Çekimini yapabilmek için üç Gövdesini bilmek lâzımdır :

1 — **Praesens** Gövdesi ; Bu Gövdeden şu Zamanlar yapılır :

Praesens, Imperfectum, Futūrum Simplex (Āctīva ve Passīva).

2 — **Perfectum** Gövdesi ; Bu Gövdeden şu Zamanlar yapılır :

Perfectum, Plusquamperfectum, Futūrum Perfectum, (yalnız Āctīva).

3 — **Supīnum** Gövdesi ; Bu Gövdeden şu Zamanlar yapılır :

Perfectum, Plusquamperfectum, Futūrum Perfectum, (yalnız Passīva).

FİİLLERİN DÖRT ÇEKİMİ

Lâtincede Fiiller dört Çekime ayrıılır. Bir Fiilin hangi Çekimden olduğu Praesens Gövdesinin son harfinden belli olur. Bunu bulmak için de her Fiilin Infinitivus şeklärin sonunda bulunan -re veya -ere den evvelki harfe bakmak lâzımdır.

Çekim	Praesens Gövdesinin sonu	Praes. Inf. Act. sonu
Birinci	-ā	-āre
İkinci	-ē	-ēre
Üçüncü	Sessiz Harf (veya -u)	-ere
Dördüncü	-ī	-īre

Öğrenciler bir Fiilin hangi Çekimden olduğunu bulmak ve öğrenmek için o Fiilin Inf. Act. şeklärin sonuna bakmayı daha faydalı bulacaklardır.

Inf. Act. şekli **-āre** ile biten Fiiller Birinci Çekimden, **-ēre** ile bitenler İkinci Çekimden, **-ere** ile bitenler Üçüncü Çekimden, **īre** ile bitenler Dördüncü Çekimdendir.

İkinci Çekimden olan Fiillerin Inf. Act. sinin sonundaki **-ere** de birinci **-e** nin uzun, Üçüncü Çekimden olan Fiillerde ise kısa olduğuna dikkat etmelidir.

BİRİNCİ ÇEKİM : Ā — FİİLLERİ

Praesens Gövdesinin sonunda ā bulunan Fiiller Birinci Çekimdendir.

Misal — **Amā-re**, Sevmek; Praes. Gövde., **Amā-**
VÖX ACTIVA, Etken Çatı

Praesens : { Simdiki Zaman
Geniş Zaman

Praes. Gövdesi olan **amā-**nın sonuna Şahis Taktikleri getirilerek yapılır.

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes, Göv. + ā [1]	am-ā [2]	seviyorum [3]
	» » + s	amā-s	seviyorsun
	» » + t	ama-t	seviyor
Plur.	» » + mus	amā-mus	seviyoruz
	» » + tis	amā-tis	seviyorsunuz
	» » + nt	ama-nt	seviyorlar

[1] Tekil birinci Şahista Fiilin Gövdesinde bulunan ā, ā'nun önünde kaybolmuştur. Bu yüzden **amāō** değil **amō** şeklinde görüyorum.

[2] Gövde ve Taktiyi ayırt etmek için aralarına bir çizgi konmuştur. Öğrenciler bunları daima bitişik yazmalıdır : **amō**, **amās** v. b.

[3] Lâtinice Fiillerin Praesens Zamanını Türkçeye üç şekilde çevirebiliriz.

seviyorum v. b. ve arası da bir fark yoktur.
sevmekteyim v. b.
severim v. b.

Bunlardan hangisini kullanmanın doğru olacağını metin gösterir.

ŞAHIS ZAMİRLERİ — Ben, sen, o gibi Şahis Zamirlerinin Fiillerle birlikte gelmesi bakımından Lâtinice Türkçe gibidir ; Fiillerin sonu hangi Şahistan olduklarını göstermeye yetişir ve ayrıca

bu zamirleri kullanmağa lüzum yoktur. Yalnız ifadeye şiddet vermek istediğiinde bu Zamirler kullanılabilir.

K E L İ M E L E R

A Fiilleri

Cant-ō , şarkı söylüyorum	Praes.	Göv.	cantā-
Pugn-ō , harb ediyorum	»	»	pugnā-
Salt-ō , dans ediyorum	»	»	salta-
Voc-ō , çağırıyorum	»	»	vocā-

Nōn Fiilleri olumsuz yapar.

T E R C Ü M E I.

1. Canta-t.	11. Nōn salt-ō.
2. Pugnā-s.	12. Nōn vocā-s.
3. Saltā-mus.	13. Cantā-s.
4. Voca-nt.	14. Pugnā-tis
5. Cantā-tis.	15. Nōn voca-t.
6. Pugna-t.	16. Cantā-mus.
7. Saltā-tis.	17. Nōn pugna-nt.
8. Vocā-mus.	18. Nōn voc-ō.
9. Canta-nt.	19. Nōn vocā-tis.
10. Pugnā-mus.	20. Salta-nt.
1. Şarkı söylüyorlar.	11. Dans etmez.
2. Harb ediyoruz.	12. Çağırımaktayım.
3. Dans ediyorsun.	13. Şarkı söylemiyorsunuz.
4. Çağırıyor.	14. Harb ederler.
5. Şarkı söylüyorsun.	15. Çağırırsın.
6. Harb etmiyorum.	16. Harb etmektedir.
7. Dans etmektedir.	17. Dans edersin.
8. Çağırıktadırlar.	18. Çağırıktayız.
9. Şarkı söylemeyiz.	19. Dans ederler.
10. Harb etmektesiniz.	20. Harb etmiyor.

BİRİNCİ ÇEKİM: Ā — FİİLLERİ (devam)**Amā-re, sevmek Praes. Göv., Amā-****VÖX ĀCTİVA, Etken Çatı**

Imperfectum: { Simdiki Hikâye Zamanı
Geniş > > }

Futurum Simplex: Gelecek Zaman

Bu iki Zaman da, Praesens Zamanı gibi, Praesens Gövdesinin sonuna Şahıs Takıları getirilerek yapılır.

I m p e r f e c t u m

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + bam	amā - bam	seviyordum [1]
	» » + bās	amā - bās	seviyordun
	» » + bat	amā - bat	seviyordu
Plur. 1	» » + bāmus	amā - bāmus	seviyorduk
	» » + bātis	amā - bātis	seviyordunuz
	» » + bant	amā - bant	seviyorlardı

Futurum Simplex

Sing. 1	Praes. Göv. + bō	amā - bō	seveceğim
2	» » + bis	amā - bis	seveceksin
3	» » + bit	amā - bit	sevecek
Plur. 1	» » + bimus	amā - bimus	seveceğiz
	» » + bitis	amā - bitis	seveceksiniz
	» » + bunt	amā - bunt	sevecekler

[1] Lâtince Imperfectum Zamanını Türkçeye üç şekilde çevirebiliriz.

seviyordum v.b.

sevmekte idim v.b.

severdim v.b.

K E L İ M E L E R

Laud-ō, methediyorum Praes. Göv., **laudā-**
Rog-ō, soruyorum   »   » **rogā-**

T E R C Ü M E II

1. Saltā-bat.	11. Saltā-bam.
2. Vocā-mus.	12. Vocā-bāmus.
3. Pugnā-bit.	13. Rogā-bitis.
4. Rogā-bis.	14. Salta-t.
5. Laudā-s.	15. Vocā-s.
6. Cantā-bitis.	16. Lauda-nt
7. Vocā-bant.	17. Laudā-bat.
8. Pugnā-bunt.	18. Pugnā-bunt.
9. Vocā-bas.	19. Canta-nt.
10. Pugnā-tis.	20. Voca-bis.

1. Harb edeceğiz.	11. Soruyorlardı.
2. Çağırıyordu.	12. Methedeceksin.
3. Methedecekler.	13. Çağırmıyordu.
4. Harb edersin.	14. Methediyor.
5. Soracağım.	15. Harb ediyordun.
6. Dans ediyorlardı.	16. Dans etmeyiz.
7. Çağırıyoruz.	17. Çağırıyorınız.
8. Çağırir.	18. Methediyorduk.
9. Çağıracaklar.	19. Şarkı söyleyeceksiniz.
10. Harb etmez.	20. Dans etmektedir.

BİRİNCİ ÇEKİM: Ā — FİİLLERİ (devam)**Amāre**, sevmek

VÖX ĀCTİVA, Etken Çatı

Perfectum: Geçmiş Zaman

Perfectum Zamanı, Perfectum Gövdesi olan **amāv'**-nin sonuna Şahıs Takıları getirilerek yapılır.

Birinci Çekimden herhangi bir kurallı Fiilin Praesens Gövdesinin sonuna **v** getirilirse Perfectum Gövdesi elde edilir. Misal —

Praes. Göv. Amā-	Perf. Göv. Amāv-
» » Pugnā-	» » Pugnāv-

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Perf. Göv. + ī	amāv-ī	sevdim (1)
	» » + istī	amāv-istī	sevdin
	» » + it	amāv-it	sevdi
Plur. 1	» » + imus	amāv-imus	sevdik
	» » + istis	amāv-istis	sevdiniz
	» » + ērunt » veya + ēre	amāv-ērunt veya amāv-ēre	sevdiler

[1] Perfectum Zamanı Türkçeye şu üç şekilde çevrilebilir :

sevdim v.b.

sevmış bulunuyorum v.b.

sevmışındır v.b.

TERCÜME III.

1. Rogāv-it.	13. Nōn laudā-mus.
2. Saltā-bat.	14. Saltāv-istis.
3. Pugnāv-imus.	15. Cantāv-ērunt.
4. Nōn roga-nt.	16. Nōn laudāv-ī.
5. Vocā-bit.	17. Voca-t.
6. Salta-t.	18. Vocāv-it.
7. Laudāv-ērunt.	19. Nōn salta-t.
8. Vocāv-isti.	20. Cantāv-isti.
9. Pugnā-bimus.	21. Rogā-bātis.
10. Laudāv-it.	22. Laudāv-imus.
11. Vocā-bat.	23. Saltā-bitis.
12. Saltā-bit.	24. Pugnāv-istis.

1. Methettik.	13. Methetmezler.
2. Dans ettiler.	14. Çağırmadın.
3. Harb ettiler.	15. Dans ediyoruz.
4. Çağırıyordu.	16. Çağırıyorum.
5. Şarkı söyler.	17. Dans ediyorlar.
6. Dans edecek.	18. Soracağız.
7. Sordular.	19. Methetti.
8. Methetmedik.	20. Sordunuz.
9. Soracaksınız.	21. Çağıracaksınız.
10. Harb ettiler.	22. Harb ettik.
11. Dans etmediler.	23. Çağırıyorsunuz.
12. Çağırıyoruz.	24. Methetmedim.

BİRİNCİ ÇEKİM: Ā — FİİLLERİ

VŌX ĀCTīVA, Etken çatı

Plusquamperfectum: Geçmiş Hikâye Zamanı**Futurum Perfectum:** Gelecekte geçmiş zamanBu iki Zaman da Perfectum Gövdesinin sonuna
Şahis Takıları getirilerek yapılır.**Plusquamperfectum**

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Perf. Göv. + eram	amāv-eram	sevmış idim [1]
	» » + erās	amāv-erās	sevmış idin
	» » + erat	amāv-erat	sevmış idi
Plur. 1	» » + erāmus	amāv-erāmus	sevmış idik
	» » + erātis	amāv-erātis	sevmış idiniz
	» » + erant	amāv-erant	sevmış idiler

Futurum Perfectum

Sing. 1	Perf. Göv. + erō	amāv-erō	sevmış olacağım
2	» » + eris	amāv-eris	sevmış olacaksın
3	» » + erit	amāv-erit	sevmış olacak
Plur. 1	» » + erimus	amāv-erimus	sevmış olacağız
	» » + eritis	amāv-eritis	sevmış olacaksınız
	» » + erint	amāv-erint	sevmış olacaklar

Yukarıda gördük ki **amat = O seviyor** Cümlesinde Şahis Zamiri olan O'nun karşılığı Lâtincede gösterilmez. Sadece ifadede şiddet olursa gösterilebilir. Yalnız böyle bir Cümplenin Öznesi Şahis Zamiri yerine ayrı bir kelime olabilir.

Puella amat = Kız seviyor, gibi.

KURAL — Fiil Şahis bakımından Özneye uyar : Meselâ, Yukarıdaki Cümlede Özne olan **puella** Üçüncü Şahistir. Buna göre Fiil de Üçüncü Şahis Takısı alır.

[1] veya *sevdī idim* v.b.

K E L İ M E L E R

Vol-ō, uçuyorum   Praes. Göv. **volā-**
Vulner-ō, yaralıyorum   »   » **vulnerā-**

Hasta, mızrak
Puella, kız
Regīna, kraliçe

T E R C Ü M E IV

1. Vocāv-erat.	11. Nōn saltā-bimus.
2. Pugnāv-erit.	12. Rogāv-erātis.
3. Hasta volā-bat.	13. Puella saltāv-erat.
4. Pugnā-bit.	14. Vulnerāv-ērunt.
5. Vocāv-erimus.	15. Vulnerā-bunt.
6. Vulnerā-mus.	16. Laudāv-erit.
7. Rogāv-eris.	17. Vulnerā-tis.
8. Saltāv-erās.	18. Cantāv-erant.
9. Puella laudat.	19. Vocāv-erint.
10. Vocāv-ērunt.	20. Pugnāv-ērunt.

1. Çağırılmış idiler.	11. Harb etmediler
2. Sormuş olacak.	12. Methetmiş idin.
3. Harb ettik.	13. Kraliçe soracak.
4. Dans ediyordunuz.	14. Harb etmiş olacağız.
5. Kız methedecek.	15. Şarkı söylemiş idi.
6. Şarkı söylediğik.	16. Mızrak yaralıyacak.
7. Şarkı söylemiş olacaklar.	17. Harb etmezler
8. Methetmediniz.	18. Çağırıyorduk.
9. Mızrak uçar.	19. Kız dans etmişti.
10. Yaralamiş idik	20. Harb etmiş olacaksın.

İSİM — NÖMEN SUBSTANTİVUM

BİRİNCİ ÇEKİM

Genetivus Singulāris'lerinin sonu **ae** ile biten İsimler Birinci Çekimdendir. Bunların Nōminātivus'unun sonunda **a** bulunur.

Çekim Halleri şu şekilde yapılır:

Singularis			Pluralis	
Nom.	Mēns-a [1]	masa (<i>f.</i>)	Mēns-ae	masalar
Voc.	Mēns-a	ey masa	Mēns-ae	ey masalar
Acc.	Mēns-am	masayı	Mēns-ās	masaları
Gen.	Mēns-ae	masanın	Mēns-ārum	masaların
Dat.	Mēns-ae	masaya, için	Mēns-īs	masalara, için
Abi.	Mēns-ā	masadan, ile	Mēns-īs	masaldan, ile

[1] Gövde ve Takıyi ayırt etmek için aralarına bir çizgi konmuştur. Öğrenciler bunları daima bitişik yazmalıdır: **mensa**, **mensam**.

Bu çekimden olan İsimlerin hemen hepsi Femininum'dur. Pek az müstesnaları vardır.

KURAL — Cümleinin Öznesinin Hali daima Nōminātivus'tur ve Fiil Sayı bakımından Özneye uyar.

Ozne *Sing.* ise Fiil de *Sing.* dir.

» Plur. » » » Plur. »

Meselâ, «*Kızlar seviyorlar*» Cümlesinde «*Kızlar*» *Plur.* olduğu için Fiil de *Plur.* olur.

Böylece bu Cümleinin Lâtinceci **«Puellae amant»** dir.

O halde, Fiil ile Özne arasında Şahıs ve Sayı bakımından uygunluk bulunur.

DİKKAT — Türkçede Fiiller Sayı bakımından Özneye uymayabilir. Meselâ yukarıdaki Cümle «*Kızlar seviyor*» şeklinde ifade edilebilir. Bunu Lâtinceye çevirirken Öznenin Sayısına uyarak Fiili *pl.* yapmak gereklidir.

K E L İ M E L E R

Epistul-a, ae, f., mektup Sagitt-a, -ae, f., ok

T E R C Ü M E V

1. Hastae vulnera-nt.	11. Epistula laudä-bat.
2. Rēgīna laudā-bat.	12. Cantāv-erāmus.
3. Nōn pugnāv-erāmus.	13. Laudāv-istis.
4. Puellae saltā-bunt.	14. Nōn pugnā-bātis.
5. Vocāv-ērunt.	15. Rēgīnae salta-nt.
6. Rēgīna cantāv-erit.	16. Puella vocāv-erit.
7. Puellae vocā-bant.	17. Puellae vocāv-erant.
8. Nōn amā-tis.	18. Hastae vulnerā-bunt
9. Rēgīnae laudāv-erant.	19. Nōn saltāv-islī.
10. Sagittae vulnerāv-ērunt.	20. Vocāv-erint.

1. Kızlar çağrırmazlar.	11. Oklar uçuyorlardı.
2. Kraliçe harb edecek	12. Kraliçe methetmişti.
3. Mızraklar yaraladı.	13. Şarkı söylemiş olacağız.
4. Dans etmedi.	14. Soruyorduk.
5. Harb etmemiş idim.	15. Kraliçe dans etmez
6. Kraliçeler methetti.	16. Harb etmişlerdi.
7. Kızlar dans ediyorlardı.	17. Methetmeyiz.
8. Mızraklar uçacak.	18. Kız şarkısı söylemedi.
9. Şarkı söylemiş idik.	19. Sordular.
10. Harb etti.	20. Methetmiyoruz.

İKİNCİ ÇEKİM : Ē — FİİLLERİ

Praesens Gövdesi ē ile biten Fiiller İkinci Çekim-dendir. Bunların Infinitivus'unun sonuuda -ēre bulunur.

Misal — **Monē-re**, tavsiye etmek

Praes. Göv., **monē-** Perf. Göv., **monu-**
VÖX ACTIVA, Etken Çatı

Praes. Gövdesi **monē-** den yapılan Zamanlar :

[Şahıs Takıları Birinci Çekimin aynıdır.]

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Tükçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + ē	mone-ē	tavsiye ediyorum [1]
	» » + s	monē-s	» ediyorsun
	» » + t	monē-t	» ediyor
Plur. 1	» » + mus	monē-mus	» ediyoruz
	» » + tis	monē-tis	» ediyorsunuz
	» » + nt	monē-nt	» ediyorlar
Imperfectum			
Sing. 1	Praes. Göv. + bam	monē-bam	tavsiye ediyordum [2]
	» » + bās	monē-bās	» ediyordun
	» » + bat	monē-bat	» ediyodu
Plur. 1	» » + bāmus	monē-bāmus	» ediyorduk
	» » + bātis	monē-bātis	» ediyordunuz
	» » + bant	monē-bant	» ediyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. + bō	monē-bō	tavsiyé edeceğim
	» » + bis	monē-bis	» edecksin
	» » + bit	monē-bit	» edecek
Plur. 1	» » + bimus	monē-bimus	» edeceğiz
	» » + bitis	monē-bitis	» edecksiniz
	» » + bunt	monē-bunt	» edecekler

KURAL — Geçişli bir Fiilin Tümleci Accūsatīvus Halinde bulunur. Misal —

[1] Bk. S : 14, Not : 2 [2] Bk. S : 16, Not : 1

Özne	Tümleç	Geçişli Fiil
Rēgīna (<i>nom.</i>)	puellam (<i>acc.</i>)	amat
Kıraliçe	kızı	seviyor.

K E L İ M E L E R

Doce-ō okutuyorum	Praes. Göv.	doce-
Tene-ō tutuyorum	»	tenē-
Time-ō korkuyorum	»	timē-

T E R C Ü M E V I

1. Puellam docē-mus.	11. Nōn pugnāv-isti.
2. Hastās tenē-bant.	12. Rēgīnam voca-t.
3. Hastam tene-t.	13. Hasta volāv-erit.
4. Rēgīnam timē-bunt.	14. Puellam laudā-mus.
5. Puellae nōn time-nt.	15. Hastās tenē-batis.
6. Rēgīna saltāv-erat.	16. Nōn docē-bitis.
7. Epistulam tenē-bam.	17. Epistulam tene-t.
8. Hastae vulnera-nt.	18. Hastam timē-bat.
9. Hastās nōn timē-bō.	19. Rēgīnae time-nt.
10. Puellās docē-tis	20. Nōn pugnāv-erāmus.
1. Kıraliçeden (<i>acc.</i>) kor- kuyoruz [1].	11. Mektupları tutuyorlardı.
2. Kızları okutuyorsunuz.	12. Mızraktan korkacaksın.
3. Kız korkacak.	13. Çağırmadın,
4. (Bir) Mızrak tutuyorlar.	14. Mızraklar yaralamışlar.
5. Okutmuyordunuz.	15. Kızları okutacaklar.
6. Korkuyorsun.	16. Kızlar korkuyorlardı.
7. Dans etmemiştik.	17. Harb etmiş olmiyacak- sınız.
8. Mektubu methetti.	18. Kıraliçeyi okutuyorsun.
9. Kızı okutacağım.	19. Mızraklılardan korkarlar.
10. Harb etmemektedir.	20. Kızı çağırdı.

[1] "Korkmak," Fiili Türkçede - den hali alıyorsa da Lâtincede acc. ahr. Lâtinler : Kıraliçeyi korkuyoruz, der. Böylece Türkçede ve Lâtincede ayrı Hallerle kullanılan bazı Fiiller vardır ki, ileride sırası geldikçe işaret edilecektir.

İKİNCİ ÇEKİM : Ē — FİİLLERİ (Devam)**Monē-re**, tavsiye etmekPraes. Göv., **monē-** Perf. Göv., **monu-**

VŌX ĀCTĪVA, Etken çatı

Perf. Gövdesi **monu-** dan yapılan Zamanlar :İkinci Çekimden her hangi bir kurallı Fiilin Praes. Gövdesinin sonundaki **ē** yerine **u** getirilirse Perf. Gövdesi elde edilir Misal-Praes. Göv., **monē-**   Perf. Göv., **monu-**»   **doce-**   »   **docu-**

[Şahis Takıları Birinci Çekimin aynıdır.]

Perfectum

Sing. 1	Perf. Göv. + ī	monu-ī	tavsiye ettim [1]
2	» » + istī	monu-istī	» ettin
3	» » + it	monu-it	» etti
Plur. 1	» » + imus	monu-imus	» ettik
2	» » + istis	monu-istis	» ettiniz
3	» » + ērunt veya ēre	monu-ērunt veya monu-ēre	« ettiler

Plusquamperfectum

Sing. 1	Perf. Göv. + eram	monu-eram	tavsiye etmiş idim
2	» » + erās	monu-erās	» » idin
3	» » + erat	monu-erat	» » idi
Plur. 1	» » + erāmus	monu-erāmus	» » idik
2	» » + erātis	monu-erātis	» » idiniz
3	» » + erant	monu-erant	» » idiler

Futurum Perfectum

Sing. 1	Perf. Göv. + erō	monu-erō	tav. etmiş olacağım
2	» » + eris	monu-eris	» » olacaksın
3	» » + erit	monu-erit	» » olacak
Plur. 1	» » + erimus	monu-erimus	» » olacağız
2	» » + eritis	monu-eritis	» » olacaksınız
3	» » + erint	monu-erint	» » olacaklar

[1] Bk. S : 18, Not : 1

K E L İ M E L E R

Aqu-a. -ae, f. su

Ir-a, -ae, f. öfke

T E R C Ü M E VII

Özne ve Tümleçleri gösteriniz :

1. Hastam tenu-ī.	11. İram nōn timē-mus.
2. Puellās docu-erās.	12. Puellam docu-istī.
3. Rēgīna timu-erit.	13. Rēgīna monu-erit.
4. Sagittās tenu-imus.	14. Sagittae volā-bunt.
5. Aquam timu-erātis.	15. Sagittās tenē-tis.
6. Epistulās laudā-bitis	16. Nōn monu-istis.
7. Puellae saltāv-ērunt.	17. Hastās timu-erant.
8. Rēgīna hastam time-t.	18. Rēgīnam docu-eris.
9. Puellam laudāv-erant.	19. Puellae cantā-bant.
10. Puellae timu-ērunt.	20. Rēgīnam timu-erint.

1. Mızrakları tuttuk.	11. Kırالىچے tavsiye etmiş olacak.
2. Öfkeden korkmazsınız.	12. Methetmiyorsunuz.
3. Kız okutmamış idi.	13. Sudan korkarlar.
4. Kızı okuttun.	14. Kızlar harb etmemiştii.
5. Mektubu methettik.	15. Kızı methetmedim.
6. Oktan korkmadım.	16. Kırالىچے korkmadı.
7. Kızı methetmiyoruz.	17. Oklar yaraladı.
8. Harb etmiyeceğiz.	18. Mızraklar yaraalamadı.
9. Kızı okutuyordu.	19. Kırالىچeyi okutmuştum.
10. Okları tutmuşlardı.	20. (Bir) mektup tutuyorsun.

İKİNCİ ÇEKİM

Genetivus Singulär'sleri İ ile biten İsimler İkinci Çekimdendir.

Eğer İsim *Masc.* veya *Fem.* ise *Nom.*'unun sonunda -us veya -er bulunur.

Neutrūm olanların *Nom.*:u -um ile biter.

Māsculīnum

Singularis			Pluralis		
Nom.	Domin - us	efendi (hâkim)	Domin - ī	efendiler	
Voc.	Domin - e	ey efendi	Domin - ī	ey efendiler	
Acc.	Domin - um	efendiyi	Domin - ḍos	efendileri	
Gen.	Domin - ī	efendinān	Domin - ḍorum	efendilerin	
Dat.	Domin - ḍ	efendiyē, içīn	Domin - īs	ef. lere, içīn	
Abl.	Domin - ḍ	efendiden, ile	Domin - īs	ef.lerden, ile	
Nom.	Magister	hoca (sahip)	Magistr - ī	bocalar	
Voc.	Magister	ey hoca	Magistr - ī	ey hocalar	
Acc.	Magistr - um	hocayı	Magistr - ḍos	hocaları	
Gen.	Magistr - ī	hocanın	Magistr - ḍorum	hocaların	
Dat.	Magistr - ḍ	hocaya, içīn	Magistr - īs	hocalara, içīn	
Abl.	Magistr - ḍ	hocadan, ile	Magistr - īs	hocalard., ile	

Dominus ve **magister**'in sonları yalnız *Nom.* ve *Voc. Sing.*'lerinde başkadır. Diğer Hallerde aynıdır.

(E) nin düşmesi: **Magister**'in Çekiminde (e) nin *Nom.* ve *Voc. Sing.* den başka bütün diğer Hallerde düştüğüne dikkat etmelidir.

K E L I M E L E R

Dominus gibi

Magister gibi

Serv-us,-ī, m. köle

Liber, librī, m. kitap

Amīc-us,-ī, m. arkadaş

T E R C Ü M E VIII

Özne ve Tümleçleri gösteriniz :

1. Magister servum lauda-t.	11. Servī dominum time-nt.
2. Puellae librōs tenē-bant.	12. Rēgīna librum lauda-t
3. Rēgīna amīcum amāv-it	13. Hasta servum vulnera-bit.
4. Dominum nōn timu-ērunt.	14. Puella aquam timu-it.
5. Amīci servōs vocā-bunt.	15. Hastās nōn tēnē-bimus.
6. Servī nōn pugnāv-erant.	16. Magister puellās docet.
7. Rēgīna hastam tenu-ērit.	17. Magistrōs amā-batis.
8. Amīcōs laudā-bāmus.	18. Servī sagittās tene-bunt.
9. Hastae vulnerāv-ērunt.	19. Rēgīnam vulnerāv-istī.
10. Puellās docu-erimus.	20. Librōs nōn laudāv-istis.
-
1. Köleler kıraklıeden kor-	11. Mızrak kızı yaraladı.
kuyordu.	
2. Arkadaş mızrakları tu-	12. Kitabı tutuyordunuz.
tacak.	
3. Kız kölelerden korkar.	13. Kızlar şarkı söylemedi.
4. Kızı methetmedim.	14. Köleleri çağırıldın.
5. Hoca okutmuştu	15. Kıraliçe arkadaşları sever.
6. Kitabı methedeceğiz.	16. Hocadan korkarız.
7. Sudan korkmazsun.	17. Mızrağı tutmuş idiniz.
8. (Bir) köle çağırılmışım.	18. Kızı çağırmadım.
9. Kızlar kıraliçeyi sever.	19. Köleleri okutuyorduk.
10. Harbetmiş olmayacaklar.	20. Mektupları methettiler.

İSIMLER**İKİNCİ ÇEKİM** (devam)

Māsculinum

Magister de **e** nin düştüğünü gördük. **-Er** ile biten bazı isimler de vardır ki bunlarda **e** düşmez.

Singularis			Pluralis	
Nom.	Puer	oğlan, çocuk(m.)	Puer-ī	oğlanlar
Voc.	Puer	ey oğlan	Puer-ī	ey oğlanlar
Acc.	Puer-um	oğlanı	Puer-ōs	oğlanları
Gen.	Puer-ī	oğlanın	Puer-ōrum	oğlanların
Dat.	Puer-ō	oğlana, için	Puer-īs	oğlanlara, için
Abl.	Puer-ō	oğlandan, ile	Puer-īs	oğlanlardan, ile

Neutrūm

İkinci Çekimden Neutrūm olan İsimlerin *Nom. Sing.* İeri **-um** ile biter.

Singularis			Pluralis	
Nym.	Bell-um	harb (o.)	Bell-a	harbler
Voc.	Bell-um	ey harb	Bell-a	ey harbler
Acc.	Bell-um	harbi	Bell-ā	harbleri
Gen.	Bell-ī	harbin	Bell-ōrum	harblerin
Dat.	Bell-ō	harbe, için	Bell-īs	harblere, için
Abl.	Bell-ō	harbden, ile	Bell-īs	harblerden, ile

Bu çekimlerde Neutrūm olan İsimlerin şu iki özelğine dikkat etmelidir :

- Nom., Voc., Acc., Halleri* aynıdır.
- Çoğu Hallerinde *Nom., Voc., ve Acc.,'ler* daima **a** ile biter.

K E L İ M E L E R

Dōn-um, -ī, n. hediye **Tēl-um,-ī, n.** harbe, mızrak
Terre-ō, korkutuyorum Praes. Göv. **terre-**

T E R C Ü M E IX

[Lâtincede genel olarak Tümleç Fiilden önce gelir]

1. Tēla nōn terre-nt.	11. Puerī tēla tenē-bunt.
2. Puer dōna lauda-t.	12. Hastās nōn timu-imus.
3. Puerōs vocā-bas.	13. Rēgīnae vocāv-erant.
4. Tēla tenē-bimus.	14. Rēginam amāv-imus.
5. Puella librum tenu-it	15. Puer servōs vocā-bat.
6. Amīcōs laudāv-istis.	16. Magister puerōs docu-it.
7. Hasta servum vulnera-t.	17. Sagittae vulnerā-bunt.
8. Rēgīna nōn saltāv-erit.	18. Dominus servum lauda-t.
9. Puellae aquam time-nt.	19. Tenu-erātis epistulas.
10. Servī puerum amā-bant	20. Puellae saltāv-ērunt.
1. Oğlanlar kitaplari sevdi.	11. Şarkı söylemiş olacak-sın.
2. Harbden korkmadık.	12. Kız mektupları tuttu.
3. Kralice çağrıryordu.	13. Hocalar oğlanları okutacak.
4. Oğlanları okuttuuz.	14. Köleler harblerden korkar.
5. Hediyeleri methedece-ğim.	15. Kızı çağrırmıştık:
6. Köleler sudan korktu.	16. Hediyeleri methettiler.
7. Oğlanlar okları tutacak.	17. Kralice harb etmiyecek.
8. Harbeler oğlanları ya-ralar.	18. Şarkı söylemiyordunuz.
9. Kızlar dans etmiyorlar.	19. Kızı korkuttular.
10. Oğlanlardan korkmayız.	20. Köleler arb etmişti.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM : SESSİZ HARP FİİLLERİ

Praesens Gövdesi bir Sessiz (veya -u) ile biten Fiiller Üçüncü Çekimdendir.

Misal — **Reg-ere**, idare etmek

Praes Göv., **reg-**   Perf. Göv., **rex-**

VÖX ĀCTİVA, Etken Çatı

Praes. Gövdesi **Reg-** den yapılan Zamanlar

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + ö	reg-ö	idare ediyorum [1]
	» » + is	reg-is	» ediyorsun
	» » + it	reg-it	» ediyor
Plur. 1	» » + imus	reg-imus	» ediyoruz
	» » + itis	reg-itis	» ediyorsunuz
	» » + unt	reg-unt	» ediyorlar
Imperfectum			
Sing. 1	Praes. Göv. + ēbam	reg-ēbam	idare ediyordum
	» » + ēbās	reg-ēbās	» ediyordun
	» » + ēbat	reg-ēbat	» ediyordu
Plur. 1	» » + ēbāmus	reg-ēbāmus	» ediyorduk
	» » + ēbātis	reg-ēbātis	» ediyordunuz
	» » + ēbant	reg-ēbant	» ediyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. + am	reg-am	idare edeceğim
	» » + ēs	reg-ēs	» edecksin
	» » + et	reg-et	» edecek
Plur. 1	» » + ēmūs	reg-ēmūs	» edeceğiz
	» » + ētis	reg-ētis	» edecksiniz
	» » + ent	reg-ent	» edeckler

Karşındaki Cümlelerin şu tarzda çözülmesi faydalı olur :

Ö   T   G, li F.

Puer   librum   scrib-ēbat

Kısaltmalar —

Ö. Özne : T., Tümleg : G. li F., Geçili Fiil ; G. siz F., Geçiş siz Fiil : B. F., bağılyan Fiil.

[1] Bk. S : 14 Not ; 2

[2] Bk. S : 16 Not : 1

K E L İ M E L E R

Üçüncü Çekimden Fiiller

Dūc-ō , sevk ediyorum. götürüyorum.	Perf. Göv.,	dūx-
Mitt-ō , gönderiyorum.	»	mīs-
Scrib-ō , yazıyorum.	»	scrips-

T E R C Ü M E X

1. Puer librum scrib-ēbat.	11. Puellās dūc-ēbat.
2. Servōs mitt-ent.	12. Servus puerum dūc-et.
3. Puer aquam time-t.	13. Amīcī dōna mitt-unt.
4. Puerum nōn mitt-unt.	14. Librōs laudāv-erāmus.
5. Librōs scrib-ēbat.	15. Puellās dūcē-bātis.
6. Epistulam scrib-ētis.	16. Magistrum vulnerāv-istī.
7. Docu-ērunt pueros.	17. Rēgīnās docu-erāmus.
8. Puer dōna mitt-et.	18. Sagittās timu-ērunt.
9. Puella librum scrib-it.	19. Servī tēla mitt-ent.
10. Servum nōn mitt-it.	20. Puerī servōs voca-nt.

Aşağıdaki cümleleri çözünüz.

1. (Bir) köle göndereceğiz.	11. Kızlar dans edecekler.
2. Kralice kitaplar yazar.	12. Kralice mızrağı tuttu.
3. (Bir) oğlunu sevkedi-yordun.	13. Mektupları gönderecekler.
4. Arkadaşlar hediyeleri yolluyacak.	14. Oğlanları götürüyoruz.
5. Mektuplar yazarız.	15. Kitaplar yazacağız.
6. Oğlanlar yazıyordu.	16. Hoca kızları okuttu.
7. Kızlar kitapları sevdiler.	17. Kraliceyi methedeceğiz.
8. Oğlanları okuttuyduk.	18. Mektupları tutmuş idiniz.
9. Okları gönderirsiniz.	19. Kız hediyeleri gönderecek.
10. Bir köle çağrırmış idiler.	20. Arkadaşlar mektuplar yazar.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM : SESSİZ HARF FİLLERİ

Reg-ere, idare etmek

Praes. Gövdesi **reg-**   Perf. Göv., **rēx-**

VÖX ÄCTIVA, Etken çatı

Perf. Gövdesi **Rēx-** den yapılan Zamanlar :

Üçüncü Çekim Fiillerinin Perf. Gövdeleri, Praes. Gövdelerinin yardımı ile elde edilemez. Ayrıca bulmak ve öğrenmek gereklidir.

[Şahis Takıları Birinci ve İkinci Çekimlerin aynıdır.]

Perfectum			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Perf. Göv. + i	rēx-i	idare ettim [1]
	» » + isti	rēx-isti	» ettin
	» » + it	rēx-it	» etti
Plur. 1	» » + imus	rēx-imus	» ettilik
	» » + istis	rēx-istis	» ettiniz
	» » + ērunt veya ēre	rēx-ērunt veya rēx-ēre	» ettiler
Plusquamperfectum			
Sing. 1	Perf. Göv. + eram	rēx-eram	idare etmiştim
	» » + erās	rēx-erās	» etmiştin
	» » + erat	rēx-erat	» etmişti
Plur. 1	» » + erāmus	rēx-erāmus	» etmişlik
	» » + erātis	rēx-erātis	» etmiştiniz
	» » + erant	rēx-erant	» etmişlerdi
Futurum		Perfectum	
Sing. 1	Perf. Göv. + erō	rēx-erō	idare et olacağım
	» » + eris	rēx-eris	» » olacaksın
	» » + erit	rēx-erit	» » olacak
Plur. 1	» » + erimus	rēx-erimus	» » olacağız
	» » + eritis	rēx-eritis	» » olacaksınız
	» » + erint	rēx-erint	» » olacaklar

KURAL — Özne (**et=ve**) ile bağlanmış iki veya daha fazla kelimedenden meydana gelmiş olursa Fiil Çoğul olur. Meselâ — **Puer et puella cantant** = *Oğlan ve kız şarkı söylüyorlar*.

Eğer Tümleç (**et=ve**) ile bağlanmış iki veya daha fazla kelimedenden meydana gelmiş olursa hepsi de *Acc.* Halinde olur. Meselâ — **Laudō puerum et puellam** = *Oğlani ve kızı methederim*.

[1] Bk. S : 18, Not : 1

K E L İ M E L E R

Fili-us, -i, m., oğul   **lūli-a, -ae, f.** Iulia (Kirilimi → Julia)
Nūnti-us, -i, m., haberci   **Et,** ve

T E R C Ü M E XI

Ö.   T.   G. li F.

1. Rēgīna nūntiōs, nōn mīs-erat.
2. Puerī epistulās scrips-ērunt.
3. Servus puerum et puellam dūx-erit.
4. Puer et puella dōnum mīs-erant.
5. Librōs et epistulās scrips-erāmus.
6. Magister filium et puellam docu-it
7. Rēgīna et lūlia dōna mitt-ent.
8. Hastam et sagittās tenē-bāmus.
9. Puer et servus aquam time-nt.
10. Tēla et sagittam timu-istis.
11. Servōs et nūntiōs vocāv-erātis.
12. Rēgīna et lūlia epistulās scrib-ent.

1. Oğlanlar ve kızlar mektupları yazdı.
2. Bir köle ve bir haberci göndermiştik.
3. Kraliçe okları ve mızrakları göndermiş olacak.
4. Köleler oğlani ve kızı götürmüştü.
5. Mektuplar ve kitaplar yazdık.
6. Köleleri ve habercileri göndereceksiniz.
7. Kız ve oğlan kraliçeyi çağrırlorlardı.
8. Mızraklar kraliçeyi ve köleyi yaraladı.
9. Kitapları ve hediyeleri göndermiştiniz.
10. Iulia ve kızlar şarkı söylemiş olacak.
11. Oğlanlar harbeler ve oklar tutmaktadır.
12. Hocadan ve kraliçeden korkarız.

SIFAT — NÖMEN ADIECTİVUM

Sıfatlar İsimleri niteliyen veya belli eden kelimelerdir. Sıfatlar daima İsimlerine uyduğu için Çekimleri de onların Cinslerine göre ayrı şekiller alır.

Bazı Sıfatlar her üç Cins için ayrı Takılar alır. Bunlara Üç Takılı Sıfat denir.

Üç Takılı Sıfatlardan *Masc.* olanların Çekimi İkinci Çekimden *Masc.* bir İsim gibidir.

Fem. olanlar Birinci Çekim İsimleri gibi çekilir.

Neut. olanların Çekimi de İkinci Çekimden *Neut.* bir İsim gibidir.

Bonus = iyi

	Singularis			Pluralis		
Nom.	<i>Masc.</i> Bon-us	<i>Fem.</i> bon-a	<i>Neut.</i> bon-um	<i>Masc.</i> Bon-ı	<i>Fem.</i> bon-ae	<i>Neut.</i> bon-a
Voc.	Bon-e	bon-a	bon-um	Bon-ı	bon-ae	bon-a
Acc.	Bon-um	bon-am	bon-um	Bon-ös	bon-äs	bon-a
Gen.	Bon-ı	bon-ae	bon-ı	Bon-örum	bon-ärum	bon-örum
Dat.	Bon-ö	bon-ae	bon-ö	Bon-ıs	bon-ıs	bon-ıs
Abl.	Bon-ö	bon-ä	bon-ö	Bon-ıs	bon-ıs	bon-ıs

Bonus *Masc.*'unda **Dominus** gibi, *Fem.*'unda **Mensa** gibi, *Neut.*'unda **Bellum** gibi çekilir.

KURAL — Bir Sıfat nitelediği İsmi Cinsini, Haliyi ve Sayısını alır. Meselâ — **Rēgīna bona** iyi kralice. Burada **Rēgīna**, *Fem. Nom. Sing.* dir. **Bona** da ona uyarak *Fem. Nom. Sing.* olmuştur.

K E L İ M E L E R

Magn-us, -a, -um,	büyük
Long-us, -a, -um,	uzun
Parv-us, -a, -um,	küçük
Me-us, -a, -um,	benim, benimki, -im
Tu-us, -a, -um,	senin, seninki, -in
Mult-us, -a, -um,	birçok, çok

T E R C Ü M E XII

[DİKKAT — Lâtincede Sıfat genel olarak nitelediği İsimden sonra gelir. Türkçeye çevirirken Sıfatı öne almamıştır.]

1. Servī meī scrib-ent.	7. Librōs longōs scrīb-is.
2. Hasta longa terrē-bat.	8. Puellam parvam time-t.
3. Rēgīna bona lauda-t.	9. Librum parvum tenē-tis.
4. Filius parvus mīs-erat.	10. Dōna magna mitt-ēs.
5. Hastās longās time-ō.	11. Sagittās tuās timē-mus.
6. Puerōs meōs laudāv-it.	12. Servum tuum vocāv-istī.
	13. Filius tuus servum meum docē-bat.
	14. Rēgīna magna librōs tuōs laudāv-it.
	15. Nūntius epistulās meās tenu-it.
	16. Dōna multa et epistulās longās mīs-imus.
	17. Amīci tuī filium meum docu-erant.
	18. Librōs magnos et epistulās longās scrips-istī.
- 1. Senin oğlun uzun bir mektup yazdı.
  - 2. Benim kölelerim küçük kızları götürmüştü.
  - 3. Büyük kitaplar yollamış olacağız.
  - 4. Okları ve uzun mızrakları tutuyordunuz.
  - 5. Kraliçe benim hediyelerimi ve senin mektuplarını methetti.
  - 6. Küçük kızlar sudan korkmaz.
  - 7. Bir çok köleler ve haberciler gönderdik.
  - 8. İyi Kraliçe küçük oğlanları methedecek.
  - 9. Uzun mızrak benim kölemi yaralamadı.
  - 10. Senin kölelerin oğlanları ve kızları okutacak.
  - 11. Hoca bir çok oğlanları okutuyordu.
  - 12. Büyük bir kitap ve bir çok mektuplar yazdık.

SIFATLAR (devam)

Üç Takılı Sifatlar arasında **-us**, **-a**, **-um** ile bitenlerden başka bir de üç Cinsten **-er**, **-a**, **-um** ile bitenler vardır.

Niger = kara

	Singularis			Pluralis		
Nom. {	Masc.	Fem.	Neut.	Masc,	Fem.	Neut.
Voc. {	Niger	nigr-a	nigr-um	Nigr-ī	nigr-ae	nigr-a
Acc.	Nigr-um	nigr-am	nigr-um	Nigr-ōs	nigr-ēs	nigr-a
Gen.	Nigr-ī	nigr-ae	nigr-ī	Nigr-ōrum	nigr-ārum	nigr-ōrum
Dat.	Nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō	Nigr-īs	nigr-īs	nigr-īs
Abl.	Nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō	Nigr-īs	nigr-īs	nigr-īs

Tener = narin

	Singularis			Pluralis		
Nom. {	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Neut.
Voc. {	Tener	tener-a	tener-um	tener-ī	tener-ae	tener-a
Acc.	Tener-um	tener-am	tener-um	tener-ōs	tener-ēs	tener-a
Gen.	Tener-ī	tener-ae	tener-ī	tener-ōrum	tenerārum	tenerōrum
Dat.	Tener-ō	tener-ae	tener-ō	tener-īs	tener-īs	tener-īs
Abl.	Tener-ō	tener-ā	tener-ō	tener-īs	tener-īs	tener-īs

Niger *Masc.*'unda **magister** gibi çekilir ve e düşer. **Tener** *Masc.*'unda **puer** gibi çekilir ve e düşmez. Her ikisi de *Fem.* da **mῆnsa** gibi ve *Neut.* da **bellum** gibi çekilir.

K E L I M E L E R

Niger gibi   **Tener** gibi

TERCÜME XIII

Ö. T. G. li E

1. Puerī parvī servōs nigrōs timē-bant.
  2. Servī nostrī hastās multās tenu-ērunt.
  3. Rēgīna nostra puerōs bonōs laudā-bit.
  4. Puellae pulchrae amicum vestrum dūx-ērunt.
  5. Puerōs parvōs et puellās tenerās nōn timē-mus.
  6. Filium meum et servōs vestrōs docu-i.
  7. Tēla multa et hastās longās mīs-istī.
  8. Puella pulchra servum miserum dūc-ēbat.
  9. Filiī nostrī dōna tua laudā-bunt.
  10. Amīci vestrī epistulās multās mitt-ent.
  11. Magna dōna et librōs multōs mīs-erātis.
  12. Puerī parvī epistulās parvās scrib-unt.
    1. Bizim oğullarımız sizin kölelerinizi çağrıyordı.
    2. Kara köleler uzun mızraklardan korktu.
    3. Güzel kızı ve küçük oğlunu methettik.
    4. Senin oğlunu ve bizim kölelerimizi okutacaksın.
    5. İyi kraliçe bir çok haberciler göndermişti.
    6. Bizim arkadaşlarımız bir çok kitaplar ve uzun mektuplar yazar.
    7. Bizim kölelerimizi çağrımiş olacağız.
    8. Bizim mızraklarımız zavalı kraliçeyi yaraladı.
    9. Bizim arkadaşımızı methetmiş olacaksınız.
    10. Küçük oğlanlar güzel hediyeleri methedecekler.
    11. Senin oğlunu ve benim arkadaşımı göndermiştin.
    12. Narin çocuklar ve köleler harb etmedi.

DÖRDÜNCÜ ÇEKİM: İ – FİILLERİ

Praes. Gövdesi **İ** ile biten Fiiller Dördüncü Çekimdendir.

Misal — **Audi-re**, işitmek

Praes. Göv., **audi-** Perf. Göv., **audiv-**

VÖX ĀCTĪVA, Etken Çatı

Praes. Gövdesi **Audi-** den yapılan Zamanlar:

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Türkçe
Sing.	Praes. Göv. + ö	audi-ō	işitiyorum [1].
	» » + s	audi-s	işitiyorsun
	» » + t	audi-t	işitiyor
Plur.	» » + mus	audi-mus	işitiyoruz
	» » + tis	audi-tis	işitiyorsunuz
	» » + unt	audi-unt	işitiyorlar
Imperfectum			
Sing.	Praes. Göv. + ēbam	audi-ēbam	işitiyordum [2]
	» » + ēbās	audi-ēbās	işitiyordun
	» » + ēbat	audi-ēbat	işitiyordu
Plur.	» » + ēbāmus	audi-ēbāmus	işitiyorduk
	» » + ēbātis	audi-ēbātis	işitiyordunuz
	» » + ēbant	audi-ēbant	işitiyorduları
Futurum Simplex			
Sing.	Praes. Göv. + am	audi-am	işiteceğim
	» » + ēs	audi-ēs	işiteceksin
	» » + et	audi-et	işitecek
Plur.	» » + ēmus	audi-ēmus	işiteceğiz
	» » + ētis	audi-ētis	işiteceksiniz
	» » + ent	audi-ent	işitecekler

Imperfectum ve Futurum zamanlarında Şahıs Takıları Üçüncü Çekimin aynıdır, fakat Praesens'te ufak bir fark vardır. **Reg-ō** ve **audi-ō**'nun Praesens Zamanlarını yazarak bu farkı gösteriniz.

[1] Bk. S: 14 Not 2.

[2] Bk. S: 16 Not 1.

K E L İ M E L E R

audi-ō gibi çekilen Fiiller :

Ērudi-ō, öğretiyorum   **Pūni-ō**, cezalandırıyorum
Impedi-ō, mâni oluyorum [¹] **Mūr-us,-ī**, *m*, duvar, sur

T E R C Ü M E   XIV.

Ö.   T.   G. li F.

1. Amīcus bonus filium meum ērudi-t.
  2. Mūrī magnī nūntiōs nostrōs impedi-ēbant.
  3. Magister noster puerōs nōn pūni-et.
  4. Servōs nostrōs et filium tuum ērudi-mus.
  5. Rēgīna pulchra servum miserum nōn pūni-t.
  6. Mūrus magnus et aqua nūntium impedi-ent.
  7. Tēla multa et hastam longam tenu-istis.
  8. Amīci nostri librōs multōs scrips-ērunt.
  9. Puella pulchra magna dōna laudāv-erit.
  10. Magister bonus filiōs tuōs pūni-ēbat.
  11. Sagittās et hastās longās timu-imus.
  12. Puellās tenerās et puerōs pərvōs ērudī-tis.
1. Uzun mızraklar küçük oğlaplara (*acc.*) mâni oluyordu.
  2. Bizim oğullarımızı iyi hocalar okutacak.
  3. Büyük kıraliçe köleleri tecziye etmez.
  4. Sen oğlanları ve kızları tecziye etmiyorsun.
  5. Büyük duvar bizim habercilerimize mâni olmaktadır.
  6. Bir çok oklar zavallı kıraliçeyi yaralamıştı.
  7. Arkadaşlarımız bizim mektuplarını methedecek.
  8. Narin kızlar oklardan korkmadı.
  9. Bizim hocalarımız küçük kızı terbiye edecek.
  10. Biz kitaplar ve bir çok hediyeler göndermiş olacağız.
  11. Güzel kızlar kitapları tutuyorlardı.
  12. Benim oğlumu ve senin kölelerini cezalandıracağım.

[¹] "Mâni olmak," Fiili Türkçede -e Hali, Lâtincede acc. alır. Türkçede *birisine*, Lâtincede *birisini mâni olmak* denir. Bk. s. 25 not.

DÖRDÜNCÜ ÇEKİM: I — FİİLLERİ (devam)

audī-re, işitmek

Praes. Göv. audī- Perf. Göv. audīv-
 VŌX ĀCTĪVA, Etken Çatı

Perf. Gövdesi Audīv- den yapılan Zamanlar:

Dördüncü Çekimden kurallı bir Fiilin Perf. Gövdesini bulmak
için Praes. Gövdesine v katılır. Meselâ :

Praes. Göv. audī- Perf. Göv. audīv-
 [Şahıs Takıları bütün Çekimlerde aynıdır].

Perfectum			
	Yapılışı	Misal	Türkçe
Sing.	Perf. Göv. + i	audīv-ı	işittim
	» + istī	audīv-istī	işittin
	» + it	audīv-it	işitti
Plur.	» + imus	audīv-imus	işittik
	» + istis	audīv-istis	işittiniz
	» + ērunt veya ēre	audīv-ērunt veya audīv-ēre	işittiler
Plusquamperfectum			
Sing.	Perf. Göv. + eram	audīv-eram	işitmıştim
	» + erās	audīv-erās	işitmıştin
	» + erat	audīv-erat	işitmıştı
Plur.	» + erāmus	audīv-erāmus	işitmıştık
	» + erātis	audīv-erātis	işitmıştiniz
	» + erant	audīv-erant	işitmışlderdi
Futurum Perfectum			
Sing.	Perf. Göv. + erō	audīv-erō	işitmiş olacağım
	» + eris	audīv-eris	» olacaksın
	» + erit	audīv-erit	» olacak
Plur.	» + erimus	audīv-erimus	» olacağız
	» + eritis	audīv-eritis	» olacaksınız
	» + erint	audīv-erint	» olacaklar

KURAL — Genetivus Hali bir şeyin kime veya
neye ait olduğunu göstermeye yarar. Meselâ — **Pueri
liber** — Oğlanın kitabı, oğlana ait olan kitap.

K E L İ M E L E R

Claud-ō (3), kapatıyorum

Perf. Göv. **claus-**

Frang-ō (3), kırıyorum

Perf. Göv. **frēg-**

Port-a,-ae, *f.* kapı

Oppid-um,-ī, *n.* şehir, kasaba

T E R C Ü M E . XV

1. Rēgīnae filius pugna-t.   6. Oppidī portam claud-ēs
  2. Servī amīcum time-t.   7. Puerī hastās frēg-ī
  3. Puerī librum tenē-s.   8. Rēgīnārum īram time-ō.
  4. Puellae dōna laud-ō.   9. Magistrī filium dūc-it.
  5. Servōrum tēla vola-nt.   10. Magistrī puerōs doce-nt.
  11. Rēgīna nostra servōs vestrōs pūniv-erit.
  12. Magistrī bonī puerōs multōs ērudīv-erant.
  13. Sagittae multae et hastae impedīv-ērunt.
  14. Amīcus tuus dōna multa mitt-et.
  15. Servus niger oppidi portās claus-erit.
  16. Rēgīnae filiōs et servōs ērudīv-istī.
  17. Hastas longās et sagittas frēg-erāmus.
  18. Murī magnī nūntium tuum impedīv-erant.
1. Şehrin büyük kapısını kapiyacağız.
  2. Kiralıçenin oğulları bir çok okları kırmışlardı.
  3. Şehrin duvarı bizim habercimize mâni olmuş olacak.
  4. Kızların hediyelerini methettin.
  5. Bizim arkadaşlarımız büyük bir kitap yazıyorlardı.
  6. Kara köle küçük kızı sevk ediyordu.
  7. Şehrin kapısını kapatmadın.
  8. Köleler bir çok oklar ve mızraklar tuttu.
  9. Kölenin küçük oğlunu tecziye edeceğiz.
  10. Kiralıçenin arkadaşları habercileri göndermişti.
  11. Kölelerin oklarından korkmuyoruz.
  12. Kapıları ve büyük duvarı parçaladın.

FİİLLERİN DÖRT ÇEKİMİ

Etken Çatı

	Singularis	Pluralis
	1 2 3	1 2 3
Praesens	Amā — ī Monē — ī Reg — ī Audī — ī	1 2 3 mus tis nt mus tis nt imus itis unt mus tis unt
Imperfectum	Amā — { Monē — { Reg — { Audi — { bam bās bat ēbam ēbās ēbat	bāmus bātis bant ēbāmus ēbātis ēbant
Futurum Simplex	Amā — { Monē — { Reg — { Audi — { bō bis bit am ēs et	bimus bitis bunt ēmus ētis ent
Perfectum	Amāv — { Monu — { Rēx — { Audīv — { i istī it eram erās erat	imus istis ērunt veya ēre erāmus erātis erant
Plusquamperfectum	Amāv — { Monu — { Rēx — { Audīv — { erō eris erit	erimus eritis erint
Futurum Perfectum	Amāv — { Monu — { Rēx — { Audīv — { erō eris erit	erimus eritis erint

Türkçe

Praesens — seviyorum, sevmekteyim, severim, v.b.

Imperfectum — seviyordum, sevmekteydim, severdim, v.b.

Futurum Simplex — seveceğim, v.b.

Perfectum — sevdim, sevmış bulunuyorum, sevmışındır, v.b.

Plusquamperfectum — seydiydim, sevmıştim, v.b.

Futurum Perfectum — sévmış olacağım, v.b.

DÖRT FIİL ÇEKİMİ TEKRAR

Etken Çatı, Dört Çekim

1. Īrudīv-erant.	19. Docu-eritis.
2. Pugnā-s.	20. Vulnerā-tis.
3. Scrips-erint.	21. Frang-itis.
4. Docē-s.	22. Īrudi-ēmus.
5. Mīs-ērunt.	23. Vocāv-istis.
6. Vulnerā-t.	24. Cantā-bāmus.
7. Rogā-bo.	25. Tene-nt.
8. Impedi-ēs.	26. Claud-ēbātis.
9. Tenu-erat.	27. Scrib-ētis.
10. Volā-bant.	28. Mīs-imus.
11. Timu-imus.	29. Laudā-bit.
12. Saltābis.	30. Tenu-eram.
13. Dūx-erimus.	31. Terrē-mus.
14. Claus-eris.	32. Scrib-am.
15. Vocāv-erās.	33. Claus-it.
16. Mitt-unt.	34. Terru-erō.
17. Terre-tis.	35. Īrudi-tis.
18. Frēg-isti	36. Pūni-ent.
1. Çağırıyorsun.	13. Yazmaktayız.
2. Tutacağız.	14. Mâni olıysunuz.
3. Sevk ediyorsunuz.	15. Kirdik.
4. Göndermiş olacaklar.	16. Korkarsın.
5. Korkmuşum.	17. Korkmadınız.
6. Okutuyorsunuz.	18. Okuttuk.
7. Cezalandırırlar.	19. Göndereceğim.
8. Sormayız.	20. Tecziye edersin.
9. Kapatacağız.	21. Yaralar.
10. Gonderdin.	22. Methediyordunuz.
11. Sevk etmiş idiniz.	23. Mâni olacaksın.
12. Tutmuş olacaksın.	24. Sevk edersin.

İ S İ M L E R

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM

Gen. Sing.'leri **is** ile biten İsimler Üçüncü Çekim-dendir. *Nom. Sing.*'lerinin sonu değişik şekiller gösterir ve her üç Cinsten olan İsimler de bu Çekime dahil olabilir.

Bu Çekimden olan İsimler ikiye ayrılır.

1. **Artan İsimler**; yani *Gen. Sing.*'lerinde *Nom. Sing.*'lerine nazaran daha fazla hece bulunan İsimler [¹].

2. **Artmician İsimler**; yani *Gen. Sing.*'lerindeki hece sayısı *Nom. Sing.*'lerinin aynı olan İsimler [²].

I. ARTAN İSİMLER

Üçüncü Çekimden Artan İsimlerde *Gen. Plur. -um* ile biter.

Māsculīnum ve Feminīnum

Singularis			Pluralis	
Nom.	lūdex	hâkim (m.)	lūdic-ēs	hâkimler
Voc.	lūdex	ey hâkim	lūdic-ēs	ey hâkimler
Acc.	lūdic-em	hâkimî	lūdic-ēs	hâkimleri
Gen.	lūdic-is	hâkimin	lūdic-um	hâkimlerin
Dat.	lūdic-i	hâkime, için	lūdic-ibus	hâkimlere, için
Abl.	lūdic-e	hâkimden, ile	lūdic-ibus	hâkimlerden, ile
Nom.	Legiō	lejiyon (f.)	Legiōn-ēs	lejiyonlar
Voc.	Legiō	ey lejiyon	Legiōn-ēs	ey lejiyonlar
Acc.	Legiōn-em	lejiyonu	Legiōn-ēs	lejiyonları
Gen.	Legiōn-is	lejiyonun	Legiōn-um	lejiyonların
Dat.	Legiōn-i	lejiyona, için	Legiōn-ibus	lejiyonlara, için
Abl.	Legiōn-e	lejiyondan, ile	Legiōn-ibus	lejiyonlardan, ile

Birinci kelimedede *Nom.* ve *Voc. Sing.* **lūdex** dir. Bütün diğer Halleri **lūdic-** Gövdesine bazı Takılar getirmek suretiyle yapılmaktadır. Bu Gövde *Gen. Sing.*?-den **-is** Takısı kaldırılarak elde edilir.

[¹] Bunlara **nomina imparisyllaba** denir.

[²] Bunlara **nomina parisyllaba** denir.

K E L İ M E L E R

Üçüncü Çekimden *Gen. Plur.*'leri **-um** ile biten İsimler —

Rēx, rēg-is, m., kiral
Vōx, vōc-is, f., ses

Miles, milit-is, m., asker
Leō, leōn-is, m., aslan

T E R C Ü M E XVI

1. Iūdic-ēs scrib-ēbant.	7. Vōx rēg-is terre-t.
2. Milit-em timu-imus.	8. Puer leōn-em time-t.
3. Rēg-ēs pugnāv-ērunt.	9. Milit-ēs pugnāv-erant.
4. Rēg-is vōc-em audi-ō.	10. Rēg-um filiōs docē-s.
5. Leōn-ēs timē-bis.	11. Virgin-em laudā-bās.
6. Rēg-em vocāv-istī.	12. Iūdic-ēs pūni-ent.
13. Milit-ēs vōc-em rēg-is nōn audīv-ērunt.	
14. Puerī parvī leōn-em vulnerāv-erant.	
15. Milit-um hāstās longās frēg-imus.	
16. Rēg-is amicī nūntiōs multōs mīs-erant.	
17. Puella tenera leōn-is vōc-em timē-bat.	
18. Vōx tua puerōs parvōs terru-it.	
1. Askerler harb edecek.	6. Hâkimler cezalandırır.
2. Kırallar methetmişti.	7. Lejiyonu methettim.
3. Bir ses işittiğ.	8. Kralı çağırırım.
4. Aslanlardan korktun	9. Hâkim şarkı söyley.
5. Kralı seversin.	10. Kıralları okuttunuz.
11. Kralın oğulları bir çok mektuplar yazmıştı.	
12. Hâkimler köleleri ve askerleri cezalandırdı.	
13. Oğlanların mızrakları aslanı yaralamıştı.	
14. Senin sesin küçük kızları korkutacak.	
15. Askerler kölelerin mızraklarından korkmadı.	
16. Genç kızların sesini iştitmıyoruz.	
17. Kral ve kralice askerleri methedecek.	

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM (devam)

I. ARTAN İSİMLER

Neutrum

Şu noktayı tekrar hatırlamalıdır: Bütün Neutrum İsimlerde *Nom.*, *Voc.*, ve *Acc.* aynıdır, ve *Plur.*'lerinde *Nom.*, *Voc.* ve *Acc.* Hallerinin sonunda **a** bulunur.

Singularis			Pluralis	
Nom.	Nömen	ad (n.)	Nömin-a	adlar
Voc.	Nömen	ey ad	Nömin-a	ey adlar
Acc.	Nömen	adı	Nömin-a	adları
Gen.	Nömin-is	adın	Nömin-um	adların
Dat.	Nömin-i	ada, için	Nömin-ibus	adlara, için
Abl.	Nömin-e	addan,	Nömin-ibus	adlardan, ile
Nom.	Opus	iş	Oper-a	işler
Voc.	Opus	ey iş	Oper-a	ey işler
Acc.	Opus	işi	Oper-a	işleri
Gen.	Oper-is	işin	Oper-um	işlerin
Dat.	Oper-i	işe, için	Oper-ibus	işlere, için
Abl.	Oper-e	işten, ile	Oper-ibus	işlerden, ile

İsim ve Sıfatlar arasında uygunluk :

Bonus veya **niger** gibi bir Sıfat Üçüncü Çekimden bir İsmi nitelendiği zaman, Sıfatın Halleri Birinci veya İkinci Çekimden bir İsim gibi, İsmen de Üçüncü Çekimden olduğuna göre teşkil edilir. Böylece İsimle Sıfatın sonları çok hallerde aynı olmaz. Meselâ —

Rēgēs bonī, iyi kirallar.

Şu kelimeleri birlikte çekiniz : **Rex magnus — vox tua — onus parvum.**

KELİMELER

Üçüncü Çekimden *Gen. Plur.*'lerinin sonunda **-um** bulunan Neutrüm kelimeler—

Carmen, carmin-is n., şarkı **Onus, oner-is, n.**, yük

Flumen, flumin-is, n., nehir

T E R C Ü M E XVII

Ö.   T.   G. li F.

1. Puellae pulchrae carmin-a multa cantā-bant.
2. Flūmen magnum milit-ēs nostrōs terrē-bit.
3. Rēg-is servī onus magnum timu-ērunt.
4. lūdic-ēs bonī milit-em miserum pūni-ent.
5. Milit-ēs nostrī portās magnās claus-ērunt,
6. Rēg-em magnum et rēgīnam amā-bimus.
7. Flūmina magna nūntiōs meōs impedīv-erant.
8. Virgin-ēs pulchrae carmen longum canta-nt.
9. lūdic-is boni vōc-em audi-ēmus.
10. Milit-um multōrum hastās frēg-erātis.
11. Virgō tenera onus magnum tenē-bat.
12. Servī nostrī onera magna portā-bant.

1. Büyüük kırallar zavallı köleleri cezalandırdı.
2. Bir çok askerlerin seslerini işittik.
3. Senin sesin kırالىçenin oğlunu korkutacak.
4. Kırال ve kırالice iyi hâkimi methetti.
5. Güzel kızların şarkılarını işittiniz.
6. Bir çok askerler oklar ve mızraklar tutuyorlardı.
7. Büyük nehir bizim kölelere mâni olacak.
8. Büyük kırالın küçük oğlunu götürmüştük.
9. İyi hâkimin oğlu bir çok kitaplar yazar.
10. Köleler şehrimizin büyük kapılarını kapamıştı
11. İyi kırال kızlarının şarkısını methetti.
12. Küçük oğlanlar büyük aslanın sesinden korktu.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM (devam)

II. ARTMIYAN İSİMLER

Üçüncü Çekimden Artmiyan İsimlerin *Gen. Plur.* lerinin sonuna **-um** değil **-ium** gelir (¹). Bütün diğer Halleri Artan İsimlerdekinin aynıdır

Femininum

Singularis			Pluralis	
Nom.	Ov-is	koyun (f.)	Ov-ēs	koyunlar
Voc.	Ov-is	ey koyun	Ov-ēs	ey koyunlar
Acc.	Ov-em	koyunu	Ov-ēs	koyunları
Gen.	Ov-is	koyunun	Ov-iūm	koyunların
Dat.	Ov-ī	koyuna, için	Ov-ibus	koyunlara, için
Abl.	Ov-e	koyundan, ile	Ov-ibus	koyunlardan, ile

Neutrum

Singularis			Pluralis	
Nom.	Mar-e	deniz (n.)	Mar-ia	denizler
Voc.	Mar-e	ey deniz	Mar-ia	ey denizler
Acc.	Mar-e	denizi	Mar-ia	denizleri
Gen.	Mar-is	denizin	Mar-um[2]	denizlerin
Dat.	Mar-ī	denize, için	Mar-ibus	denizlere, için
Abl.	Mar-ī	denizzden, ile	Mar-ibus	denizlerden, ile

Birlikte çekiniz : *Avis parva, mare magnum.*

[1] Karıştırılmamış için bu kural kesin şekilde ifade edilmiştir istisnalar çoktur. Aşağıdaki cümlelerde böyle bir isim kullanıldığı zaman *Gen. Plur.*'inden kaçınılmıştır.

[2] Marum' pek az kullanılmıştır; kurallı şekil olan **Marium'a** raslaonmamıştır.

K E L I M E L E R

Üçüncü Çekimden *Gen. Plur.*'leri **-ium** ile biten kelimeler—

Av-is, is, f., kuş

Nāv-is, -is, f., gemi

Host-is, is, c., düşman

Vinc-ō (3), yeniyorum   Perf. Göv., **vīc-**

T E R C Ü M E   XVIII

Ö.   T.   G. li F.

1. Rēgis mīlītēs hostēs multōs vīc-ērunt.
2. Rēgīna nostra nāvem magnam mitt-et.
3. Ovēs tenerae leōnem magnum timē-bant.
4. Hōstium sagittae rēgem vestrum vulnera-nt.
5. Avis parva vōcem tuam timu-erat.
6. Avium parvārum carmina audīv-imus.
7. Nāvēs magnās et mīlītēs multōs dūc-is.
8. Rēgis filius hostium tēla nōn timu-it.
9. Mare magnum puellās multās terre-t
10. Militum tēla mūrōs nostrōs nōn frang-ent.
11. Epistulās longās et librōs multōs scrips-ī.
12. Rēgīnae filius avēs tenerās vocā-bat.

1. Kraliçenin gemileri düşmanlarını korkutacak.
2. Kızlar küçük kuşların sesini iştitti.
3. Düşmanlarımızın büyük gemisinden korkmuyoruz.
4. Askerlerin okları bir çok köleleri yaraladı.
5. Düşmanlarımız kralın askerlerini yenmeyecek.
6. Küçük oğlan güzel bir kuş tutuyordu.
7. Sizin oklarınız narin koyunu yaraladı.
8. Güzel kızların seslerini methederiz
9. Bir çok askerlerin mızraklarını kırmış idiniz.
10. Düşmanın gemileri kölelerimizi korkuttu.
11. Şehrinizin büyük kapılarını kapatmadınız.
12. Hâkimlerin oğulları büyük denizden korkmaz.

«SUM» Fiili

Praes. Göv., es-

Perf. Göv., fu-

Sum Fiili Dört Çekimden hiç birine girmez, ve Praes. Gövdesi Zamanlarında kuralsızdır.

Praesens			Perfectum	
Sing.1	sum	benim	fu-i	idim, olduk
	2 es	sensin	fu-istī	idia
	3 est	odur	fu-it	idi
Plur.1	sumus	biziz	fu-imus	idik
	2 estis	sizsizniz	fu-istis	idiniz
	3 sunt	onlardır	veya fuere	idiler
Imperfectum			Plusquamperfectum	
Sing 1	eram	idim	fu-eram	olmuş idim
	2 eräs	idin	fu-eräs	» idin
	3 erat	idi	fu-erat	» idi
Plur 1	eramus	idik	fu-eramus	» idik
	2 erätis	idiniz	fu-erätis	» idiniz
	3 erant	idiler	fu-erant	» idiler
Futurum			Futurum Perfectum	
Sing 1	erō	olacağım	fu-erō	olmuş olacağım
	2 eris	olacaksın	fu-eris	» olacaksın
	3 erit	olacak	fu-erit	» olacak
Plur 1	erimus	olacağınız	fu-erimus	» olacağınız
	2 eritis	olacaksınız	fu-eritis	» olacaksınız
	3 erunt	olacaklar	fu-erint	» olacaklar

Sum Bağlıyan bir Fiildir, yani Özneyi başka bir kelimeye bağlar. Bu kelime bir İsim veya Sıfat olabilir.

KURAL—Esse Fiili ile bağlanan kelimeler arasında uygunluk bulunur.

Rēgīna est bona : *Kıralice iyidir.* Burada **bona Rēgīna'** ya uyduğu için Hali *Nom.*, *Sing.*, *Cinsi Fem.* dur.

K E L İ M E L E R

Dūr-us,-a,-um	sert	Alt-us,-a,-um	yüksek
Timid-us,-a,-um,	korkak		derin
		Aeger, aegra, aegrum,	
Dēns-us, a-, -um,	sık, kalın		hasta

T E R C Ü M E XIX

1. <i>Puella est pulchra.</i>	10. <i>Filius erat bonus.</i>
2. <i>Āvēs erant pulchrae.</i>	11. <i>Portae fu-erint dēnsae.</i>
3. <i>Servus erit nūntius.</i>	12. <i>Hostēs fu-erant multī.</i>
4. <i>Rēx fu-it timidus.</i>	13. <i>Amīcī sumus.</i>
5. <i>Tēlum fu-erat dūrum.</i>	14. <i>Militēs estis.</i>
6. <i>Avis fu-erit parva</i>	15. <i>Miserī eritis.</i>
7. <i>Rēgēs sunt magnī.</i>	16. <i>Aegrī fu-istis.</i>
8. <i>Mūrī erunt altī.</i>	17. <i>Servus eris.</i>
9. <i>Ovēs fu-ērunt parvae.</i>	18. <i>Rēgīna fu-erās.</i>
19. <i>Filius servī tuī est nūntius noster.</i>	
20. <i>Militēs rēgīnae nostrarē sunt multī.</i>	
21. <i>Portae oppidi vestri erant magnae.</i>	
1. <i>Kıral hasta idi</i>	7. <i>Hasta olmuş olacaksınız.</i>
2. <i>Oğlanlar küçük idiler.</i>	8. <i>Asker değiliz.</i>
3. <i>Gemiler büyütür.</i>	9. <i>Gemiler kara idiler.</i>
4. <i>Hediye çok olacak.</i>	10. <i>Bir kiral idin.</i>
5. <i>Oğlun bir köledir.</i>	11. <i>Mektup uzun olacak.</i>
6. <i>Arkadaş olmuştuk.</i>	12. <i>Kıralın oğullarıyız.</i>
13. <i>Kıraliçenin arkadaşları kıralın düşmanlarıdır.</i>	
14. <i>Büyük şehrin kapıları yüksek olacak.</i>	
15. <i>Bizim askerlerin mızrakları sert idi.</i>	
16. <i>İyi hâkimlerin oğulları asker idiler.</i>	
17. <i>Kıralınızın düşmanları çok idi.</i>	
18. <i>Senin arkadaşının oğlu bizim kölemiz olmuştu.</i>	

BİRİNCİ ÇEKİM FİİLLER**Ama-re**, sevmek

Praes. Göv., **amā-**   Sup. Göv., **amāt-**
 VÖX PÄSSIVA, Edilgen çatı

Praes. Gövdesi **amā-** dan yapılan Zamanlar

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + or	amā-or [1]	seviliyorum [2]
	» » + ris	amā-ris	seviliyorsun
	» » + tur	amā-tur	seviliyor
Plur. 1	» » + mur	amā-mur	seviliyoruz
	» » + minī	amā-minī	seviliyorsunuz
	» » + ntur	amā-ntur	seviliyorlar
Imperfectum			
Sing. 1	Praes. Göv. + bar	amā-bar	seviliyordum [3]
	» » + bāris	amā-bāris	seviliyordun
	» » + bātur	amā-bātur	seviliyordu
Plur. 1	» » + bāmur	amā-bāmur	seviliyorduk
	» » + bāminī	amā-bāminī	seviliyordunuz
	» » + bantur	amā-bantur	seviliyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. + bor	amā-bor	sevileceğim
	» » + beris	amā-beris	sevileceksin
	» » + bitur	amā-bitur	sevilecek
Plur. 1	» » + bimur	amā-bimur	sevileceğiz
	» » + biminī	amā-biminī	sevileceksiniz
	» » + buntur	amā-buntur	sevilecekler

[Yukarıdaki Zamanlardan her birinin Tekil İkinci Sahis için başka bir şekil daha vardır : Praes. **amā-re** Imperf. **amā-bāre**, Fut. **amā-bere**.]

DİKKAT- Yalnız Geçili Fiillerin tam Edilgen Çatuları vardır. Bunlar Edilgen yapıldıkları vakit Geçisiz bir Fiil halini alırlar, ve buna göre bir Düz Tümleç alamazlar.

[¹] **amor**, **amāor** 'un kısaltılmış şeklidir. Etkeninde **amāo** yerine **amō** geldiği gibi.

[²] Bk. s: 14: Not: 2   [³] Bk. s: 16 Not: 1

K E L İ M E L E R

Port-ō (1), taşıyorum   **Culp-ō** (1), suçlu buluyorum
Mōnstr-ō (1), gösteriyorum

Turr-is, is, f., kule

T E R C Ü M E   XX

1. Laudā-bitur.	7. Vulnerā-bāminī
2. Culpa-bāmur.	8. Aqua portā- bitur.
3. Onus portā-tur.	9. Nōn culpā-mur.
4. Puerī culpa-ntur.	10. Vulnerā-bimini.
5. Nōn vocā-beris.	11. Rēx mōnstrā-bātur.
6. Mōnstrā-buntur.	12. Vocā-bāris.
13. Filiī tuī et amīcus noster laudā-buntur.	
14. Turrēs altae oppidī nostrī mōnstrā-ntur.	
15. Militēs multī hastās et sagittās frēg-erant.	
16. Nāvēs rēgis nostrī hostem timidum terrē-bunt.	
17. lūdic-is filius et servus meus culpā-bantur.	
18. Puellae timidae leōnem magnum timu-ērunt.	

[Tekrar edelim ki Etken Çatı Öznenin ne yaptığını veya ne olduğunu gösterir.

Edilgen Çatı Özneye ne yapıldığını gösterir.

Meselâ : *Oğlan çağrıiyor* (Etken) : *Oğlan çağrırlıyor* (Edilgen).]

1. Suçlu bulunuz.	7. Ses methediliyor.
2. Methediliyordunuz.	8. Oğlan çağrırmaktadır.
3. Taşınacaklar.	9. Kızlar çağrırlırlar.
4. Korkmuyorsun.	10. Taşınacaksınız.
5. Şarkı söylüyorduk.	11. Şarkı söylüyorsun.
6. Suçlu bulunmakta idi.	12. Çağırıyordu.
13. Bizim kölelerimizin büyük yükleri taşınmakta idi	
14. Güzel kızın sesi methedilecek.	
15. Kıraklı korkak askerleri methedilmiyorlar.	
16. Şehrin kapıları ve kuleleri gösterilecek.	
17. İyi hâkimlerin arkadaşlarını suçlu buluyorsunuz.	
18. Senin arkadaşının mektupları ve kitapları gösterilecek.	

BİRİNCİ ÇEKİM : Ā — FİİLLERİ (devam)

Ama-re, sevmek

Praes. Göv., **ama-**   Sup. Göv., **amāt-**

Perf. Göv., **amāv-**

VÖX PĀSSĪVA, Edilgen Çatı

Sup. Gövdesi **Amāt-** dan yapılan Zamanlar

Bu zamanlar bir participium olan **Amāt-us** ile
Sum Fiilinin çeşitli Zamanlarından yapılmıştır.

Birinci çekimden kurallı bir Fiilin Sup. Gövdesi,
Praes. gövdesinin sonuna **t** getirerek yapılır.

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing.	Sup. Göv. + us sum	amāt-us sum	sevildim [1]
	» + us es	amāt-us es	sevildin
	» + us est	amāt-us est	sevildi
Plur.	» + ī sumus	amāt-ī sumus	sevildik
	» + ī estis	amāt-ī estis	sevildiniz
	» + ī sunt	amāt-ī sunt	sevildiler

Bu Zamanın yapılışında kullanılan **amāt-us** kelimesi, **-us**, **-a -um**, ile biten Sıfatlar gibi, üç Cins için ayrı Takılar alır, ve bir Sıfat gibi Fiilin öznesine Cins ve Sayı bakımından uyar. Böylece—

<i>Sing.</i>	Puer amāt-us est = <i>Oğlan sevildi.</i> Virgō amāt-a est = <i>Kız sevildi.</i> Nōmen amāt-um est = <i>ad sevildi.</i>
<i>Plur.</i>	Pueri amāt-ī sunt = <i>oğlanlar sevildi.</i> Virginēs amāt-ae sunt = <i>Kızlar sevildi.</i> Nōmina amāt-a sunt = <i>adlar sevildi.</i>

[1] Bk. s: 18, Not 1.

K E L I M E L E R

Lēx, lēg-is, f., kanun   **Lapis, lapid-is, m., tas**

T E R C Ü M E   X X I

1. Laudāt-ī estis.	6. Virgō vocāt-a est.
2. Nāves mōnstrāt-ae sunt.	7. Militēs sunt timidi
3. Onus portāt-um est.	8. Vulnerāt-us sum.
4. Rēgēs culpāt-ī sunt.	9. Oppidum est magnum.
5. Vulnerāt-ī sumus	10. Rēgis filiī estis.
11. Lēgēs bonae rēgum nostrōrum laudāt-ae sunt	
12. Pōrtae altae oppidi magnī mōnstrāt-ae sunt.	
13. Rēgīnae filius parvus vulnerāt-us est.	
14. Opus puellārum pulchrārum laudāt-um est.	
15. Flūmina multa hostem nostrum impedi-ent.	
16. Militēs multōs et nāvēs magnās mīs-istī.	
17. Carmina virginis pulchrae laudāt-a sunt.	
18. Militēs multi et rēx magnus vulnerāt-ī sunt.	
1. Çağırıldınız.	6. Çağırılıyorduk.
2. Suçlu bulunduk.	7. Oğlanlar harb etti.
3. İş methedildi.	8. Kırallar yaralandı.
4. Kız çağırıldı.	9. Ses methedildi.
5. Kızlar güzel idiler.	10. Mızraklar taşındı.
11. Güzel kızların şarkısı methedildi.	
12. Bizim kırallarımızın büyük gemileri gösterildi.	
13. İyi kraliçenin askerleri yaralandı.	
14. Hâkimlerin habercileri suçlu bulunacak.	
15. Duvarların büyük taşları gösteriliyordu.	
16. Düşmanın gemilerinden ve askerlerinden korkmayız.	
17. Bir çok mektuplar ve bir çok kitaplar yazdınız.	
18. Küçük oğlanların hediyeleri methedildi.	

BİRİNCİ ÇEKİM : Ā — FİLLERİ (devam)**Amā-re**, sevmekPraes. Göv. **Amā-**   Sup. Göv., **amāt-**Perf. Göv., **amāv-**

VÖX PÄSSIVA, Etken Çatı

Sup. Gövdesi **Amāt-** dan yapılan Zamanlar

Plusquamperfectum

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing.	Sup. Göv. + us eram	amāt-us eram	sevilmiş idim
	» » + us erās	amāt-us erās	» idin
	» » + us erat	amāt-us erat	» idi
Plur.	» » + ī erāmus	amāt-ī erāmus	» idik
	» » + ī erātis	amāt-ī erātis	» idiniz
	» » + ī erant	amāt-ī erant	» idiler

Futurum Perfectum

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing.	Sup. Göv. + us erō	amāt-us erō	sevilmişolacağım
	» » + us eris	amāt-us eris	» olacaksın
	» » + us erit	amāt-us erit	» olacak
Plur.	» » + ī erimus	amāt-ī erimus	» olacağız
	» » + ī eritis	amāt-ī eritis	» olacaksınız
	» » + ī erunt	amāt-ī erunt	» olacaklar

DİKKAT — Perf. Zamanında olduğu gibi yukarıdaki Zamanlarda da Participium'un Cins ve Sayıca Özneye uyması gereklidir.

ALET ve YAPAN Ablativus'u

Bir işi yaparken kullanılan ALET *Abl.* ile ifade edilir. Bunun için Türkçede *ile* kullanılır: **Vulnérātus est sagittis** = *Oklar ile yaralandı*.

Fil Edilgen olduğu zaman, gösterdiği iş kendi tarafından yapılan şahıs *Abl.* ile ifade edilir. Bu *Abl.*'un önüne **ā** veya **ab** getirilir :

Vulnérātus est a mīlite = *Asker tarafından yaralandı*.

Bir şey ile veya tarafından — yalnız Ablativus. Birisi veya bir hayvan tarafından — **ā** veya **ab**'dan sonra Ablativus.

K E L İ M E L E R

Oppugn-ō (¹), hūcum ediyorum
Aedific-ō (¹), inşa ediyorum, yapıyorum.

T E R C Ü M E XXII

[**DİKKAT:** Hem ā hem ab «tarafından» anlamına gelir; yalnız ā Sessizlerin, ab Sesli harflerin ve h' nin önünde kullanılır.]

1. Virginēs Pulchrae ā rēge magnō laudātae sunt.
2. Militēs multī sagittīs vestrīs vulnerāt-ī erant.
3. Onera multa ā servīs miseris portāt-a erunt.
4. Flūmen altum ā mīlitibus mōnstrāt-um est.
5. Hastīs et sagittīs hostium vulnerāt-ī erāmus.
6. Ab amīcīs rēgīnae bonae culpāt-us eris.
7. Militēs portās lapide magnō frēg-ērunt.
8. Leōnem magnum sagittīs multīs vulnerā-bāmus.
9. Rēgina nostra ā mīlitibus amāt-a erat.
10. Avis tenera ā puerō lapide vulnerāt-a est.
11. Carmina multa ā puellīs pulchris canta-ntur.
12. Virginēs timidae aquam flūminis timu-ērunt.

1. İyi çocuklar hocalar tarafından methedilecek.
2. Kırал kölelerin okları ile yaralandı.
3. Sizin kitaplarınız hâkimlerin arkadaşları tarafından methedilmişti.
4. Narin kız büyük bir taşıla yaralanmıştı.
5. Bir çok nehirler oğlanlar tarafından gösterilmiş olacak.
6. Kırал ve kıraliçe tarafından suçu bulunduk.
7. Bizim arkadaşlarımız tarafından çağrılmış olacaksınız.
8. Şehrin kapılarını mızraklarımız ile kıracağız.
9. Korkak kızları sesinle korkuttun.
10. Bir çok kasabalar askerler tarafından hücuma uğradı.
11. Büyük taşlar ile yüksek bir duvar inşa ediyorduk.
12. Hâkimler büyük kitaplar ve bir çok mektuplar yazdı.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM SİFATLARI

-us, -a, -um ile biten ve Birinci veya İkinci Çekim-
-er, -a, -um den olan Sıfatları gördük. Bazı Sıfatlar da vardır ki
 bunların Çekimi Üçüncü Çekim İsimleri gibidir.

Aşağıdaki sıfatların *Nom.*, *Voc.*, ve *Acc.* Hallerinde
Masc. ve *Fem.* için bir şekil, *Neut.* için ayrı şekil vardır.

Melior = daha iyi

	Singularis	Pluralis
	Masc. ve Fem. Neut.	Masc. ve Fem. Neut.
Nom.	Meliōr	Meliōr-ēs
Voc.	Meliōr	Meliōr-ēs
Acc.	Meliōr-em	Meliōr-ēs
Gen.	Meliōr-is	Meliōr-um
Dat.	Meliōr-ī	Meliōr-ibus
Abl.	Meliōr-e	Meliōr-ibus

Tristis = hazin, mahzun

	Singularis	Pluralis
	Masc. ve Fem. Neut.	Masc. ve Fem. Neut.
Nom.	Trist-is	Trist-ēs
Voc.	Trist-is	Trist-ēs
Acc.	Trist-em	Trist-ēs
Gen.	Trist-is	Trist-um
Dat.	Trist-ī	Trist-ibus
Abl.	Trist-ī	Trist-ibus

Abl. Sing.'in **ē** ile değil **ī** ile bittiğine dikkat etmelidir.

Aşağıdaki kelimeleleri birlikte çekiniz :

Donum melius- hasta **gravis-servus fortis-**
onus leve- **filius melior-** **tēlum grave.**

K E L İ M E L E R

Tristis gibi çekiniz :

Fortis, cesur

Brevis, kısa

Gravis, ağır

Dulcis, tatlı

T E R C Ü M E XXIII

1. Rēx est fortis.	6. Vox fuit dulcis.
2. Onus erat grave.	7. Carminum dulcium.
3. Carmina sunt dulcia	8. Sagittis brevibus.
4. Hasta erit brevis.	9. A fortī mīlite.
5. Puerī erant fortēs.	10. Opus erat melius.
11. Rēgis filiī carmen dulce cantā-bant	
12. Onera gravia ā servīs miserīs portāt-a sunt.	
13. Rēgīna nostra ā mīlitibus fortibus amāt-a erat.	
14. Epistulae puerōrum parvōrum sunt breves.	
15. Militum fortium hastās gravēs timē-mus.	
16. Avium parvārum vōcem dulcem laudāv-istī.	
17. Amīcī nostrī dōna meliōra mitt-ent.	
18. Iūdīcīs fīlius sagittā brevi vulnerāt-us est.	
1. Şarkı kısa idi.	6. İyi kızlar tarafından.
2. Kızlar cesurdur.	7. Tatlı bir şarkının.
3. Kitaplar ağır idi	8. Kısa mektuplar.
4. Cesur askerlerin.	9. Daha iyi bir hediye.
5. Kısa bir mızrak ile.	10. Daha iyi mızrakların.
11. Kızların tatlı sesleri arkadaşımızı sevk edecek.	
12. Askerlerin ağır mızrakları ile yaralandık.	
13. Ağır kitaplar küçük çocuklar tarafından taşındı.	
14. Kısa şarkı kiral tarafından methodildi.	
15. Cesur askerlerin okları kısadır.	
16. Ağır taşlar kırılan habercilerine mani olacak.	
17. Kralice tarafından daha iyi gemiler inşa edilecek.	
18. Zavallı köleler ağır yüklerden korkacak.	

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM SİFATLARI (devam)

Aşağıdaki Sifatların *Sing.*'lerinde *Nom.* ve *Voc* Halleri her üç Cins için aynı şekli gösterir. *Plur.*'le-rinde *Neut.* Cinsinin ilk üç Halde başka şekilleri vardır.

Felix = mesut

Singularis			Pluralis		
	Masc. ve Fem.	Neut.	Masc. ve Fem.	Neut.	
Nom.	Felix	Felix	Felic-ës	Felic-ia	
Voc.	Felix	Felix	Felic-ës	Felic-ia	
Acc.	Felic-em	Felix	Felic-ës	Felic-ia	
Gen.	Felic-is	Felic-is	Felic-ium	Felic-iun	
Dat.	Felic-i	Felic-i	Felic-ibus	Felic-ibus	
Abl.	Felic-i	Felic-i	Felic-ibus	Felic-ibus	

Ingens = iri, cesim

Singularis			pluralis		
	Masc. ve Fem.	Neut.	Masc. ve Fem.	Neut.	
Nom.	Ingens	Ingens	Ingent-ës	Ingent-ia	
Voc.	Ingens	Ingens	Ingent-ës	Ingent-ia	
Acc.	Ingent-em	Ingens	Ingent-ës	Ingent-ia	
Gen.	Ingent-is	Ingent-is	Ingent-iun	Ingent-iun	
Dat.	Ingent-i	Ingent-i	Ingent-ibus	Ingent-ibus	
Abl.	Ingent-i	Ingent-i	Ingent-ibus	Ingent-ibus	

Aşağıdaki kelimelerin birlikte çekimlerini gösteriniz:

Puella felix- mare ingens- magister sapiens- telum velox- servus audax.

KURAL — Bazan bir İsim başka bir İsmi niteler. Bu takdirde iki İsim aynı Halde bulunur, ve bunlar **Appositiō** : Açıklama durumundadır denir. Meselâ —

Rōmulus rēx pugnāvit = Kral Romulus *harb etti*.

Rōmulum rēgem vidi = Kral Romulus'u *gördüm*.

Filius Rōmuli rēgis = Kral Romulus'un *oğlu*.

K E L İ M E L E R

Felīx gibi   **Ingēns** gibi
Vēlōx, **vēlōc-is**, süratli **Sapiēns**, **sapient-is**, akıllı
Audāx, **audāc-is** cüretli
Gai-us,-ī, **Caesar,-is**, **Lentul-us,-ī** (erkek adları)

T E R C Ü M E XXIV

1. Rēgēs sapientēs bella longa nōn ama-nt.
2. Lentulus, amīcus noster, puerum audācem pūni-et.
3. Nūntiī vēlōcēs librōs, dōna tua, portā-bant.
4. Servī sapientēs ā Gaiō magistrō laudāt-ī sunt.
5. Librōs et epistulās, Caesaris opera, lauda-mus.
6. Nāvēs multae ā rēgīnā sapientī aedificāt-ae sunt.
7. Gaius, iūdex bonus, sagittā brevī vulnerāt-us est.
8. Opera servōrum audācium ā rēge culpāt-a sunt.
9. Magistrī sapientes puerōs multōs ērudīv-ērunt.
10. Hastās vēlōcēs et lapidēs gravēs timē-mus.
11. Gaius et Caesar, amīcī nostrī, sagittīs vulnerāt-ī erant.
12. Lentulus, rēgis filius, librōs multōs scrips-it.
1. Cüretli köleler şehrin ağır kapılarını kırdılar.
2. Senin arkadaşın Gaius hâkim tarafından methodıldı.
3. Köleler tarafından cesim duvarlar inşa ediliyordu.
4. Hâkim Gaius'un kitapları kiral tarafından methodıldı.
5. Süratlı oklardan ve ağır mızraklardan korktuk.
6. Akıllı hâkimlerin sesleri işitilmekte idi.
7. Arkadaşımız Lentulus ve Caeser çağrılmış idi.
8. Şehirlere cüretli köleler tarafından hücum edilmişti.
9. Kölemiz Gaius ağır bir taşla yaralandı.
10. Kardeşim Iulia tarafından tatlı bir şarkı söylendi.
11. Cüretli aslan narin koyunu korkutmuştu.
12. Akıllı hocanın oğlu cesur askerleri sevk etmişti.

İKİNCİ ÇEKİM: Ē — FİLLERİ**Monē-re**, tavsiye etmek

Praes. Göv., **monē-**   Sup. Göv., **monit-**
 Perf. Göv., **monu-**

VÖX PÄSSİVA, Edilgen Çatı

Praes. Gövdesi **Monē-** den yapılan Zamanlar
 [Şahis Takıları Birinci Çekimin aynıdır]

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + or	mone-or	tavsiye ediliyorum [1]
	2 > + ris	monē-ris	> ediliyorsun
	3 > + tur	monē-tur	> ediliyor
Plur. 1	> > + mur	monē-mur	> ediliyoruz
	2 > > + minī	monē-minī	> ediliyorsunuz
	3 > > + ntur	monē-ntur	> ediliyorlar
Imperfectum			
Sing. 1	Praes. Göv.+bar	monē-bar	tavsiye ediliyordum
	2 > > + bāris	monē-bāris	> ediliyordun
	3 > > + bātur	monē-bātur	> ediliyordu
Plur. 1	> > + bāmur	monē-bāmur	> ediliyorduk
	2 > > + bāminī	monē-bāminī	> ediliyordunuz
	3 > > + bantur	monē-bantur	> ediliyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. +bor	monē-bor	tavsiye edileceğim
	2 < < +beris	monē-beris	< edileceksin
	3 < < +bitur	monē-bitur	< edilecek
Plur. 1	< < +bimur	monē-bimur	< edileceğiz
	2 < < +biminī	monē-biminī	< edileceksiniz
	3 < < +buntur	monē-buntur	< edilecekler

Yukarıdaki Zamanlardan her birinin Sing. İkinci Şahis için başka birer şekli daha vardır: *Praes. monē-re*, *Imper. monē-bare*, *Fut. monē-bere*,

[1] Bk. S : 14, Not : 2 [2] Bk. S : 16, Not : 1

K E L İ M E L E R

Sor-or, ōris, f. kız kardeş   **Rōm-a, -ae, f.** Roma
Urbs, urb-is, f. şehir   **Gall-us, -ī, m.** Gallialı
Verb-um, -ī, n. kelime, söz.

T E R C Ü M E XXV

1. lūlia, soror mea, ā servō nigrō terrē-bitur.
  2. Leōnēs magnī ab ovibus tenerīs time-ntur.
  3. Rōma, urbs magna, ab hostibus oppugnāt-a erat.
  4. Puerī multi ā Gaiō, amicō tuō, doce-ntur.
  5. Iūdicis bonī verba sapientia audiv-imus.
  6. Militēs fortēs hostium sagittis nōn terrē-bantur.
  7. Rōmulus, rēx sapiēns, portās urbis claus-erit.
  8. Avēs timidae puerōrum vōcibus terrē-bantur.
  9. Carmen dulce ā lūlia, sorore tuā, cantāt-um est.
  10. Hostēs audāces portās urbis nostrae frēg-erant.
  11. Epistulae Lentulī, amicī nostrī, laudāt-ae sunt.
  12. Onera gravia ā servīs miserīs timē-bantur.
1. Arkadaşımızın oğlu Gaius, askerleri sevk edecek.
  2. Oğlanlar akıllı bir hoca olan Lentulus tarafından okutuluyordu.
  3. Akıllı bir kralın oğlu olan Gaius'tan korkmayız.
  4. Askerlerin ağır mızrakları ile yaralandınız.
  5. Arkadaşın Gaius'un kız kardeşi Iulia güzeldir.
  6. Küçük çocukların bizim seslerimizle korkutuluyor.
  7. Cüretli düşmanlar büyük şehrē (acc.) hücum etmeyecekler.
  8. Mektuplarınız akıllı kraliçe tarafından méthedilmiş olacak.
  9. Arkadaşımızın oğlu Gaius tarafından okutuluyorsunuz.
  10. Hâkimlerin öfkelerinden korkulur.
  11. Düşmanlarından şehrin kapıları gösterilir.
  12. Düşmanların kısa mızrakları bir çok askerleri yaraladı.

İKİNCİ ÇEKİM: Ē — FİLLERİ**Mone-re**, tavsiye etmek

Praes. Göv., **monē**- Perf. Göv., **monu-** Sup. Göv., **monit-**
VÖX PÄSSIVA, Edilgen Çatı

Sup. Gövdesi **Monit-** den yapılan Zamanlar

[İkinci Çekim Fiillerin Sup. Gövdeleri çok hallerde kuralsızdır. Ayrıca bulunup öğrenilmeleri gereklidir].

Perfectum

	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Sup. Göv. + us sum	monit-us sum	tavsiye edildim [1]
	» » + us es	monit-us es	» edildin
	» » + us est	monit-us est	» edildi
Plur. 1	» » + ī sumus	monit-ī sumus	» edildik
	» » + ī estis	monit-ī estis	» edildiniz
	» » + ī sunt	monit-ī sunt	» edildiler

Plusquamperfectum

Sing. 1	Sup. Göv. + us eram	monit-us eram	tav. edilmiş idim
2	» » + us erās	monit-us erās	» » idin
3	» » + us erat	monit-us erat	» » idi
Plur. 1	» » + ī erāmus	monit-ī erāmus	» » idik
	» » + ī erātis	monit-ī erātis	» » idiuiz
	» » + ī erant	monit-ī erant	» » idiler

Futurum Perfectum

Sing. 1	Sup. Göv. + erō	monit-us erō	tav. ed. olacağım
2	» » + eris	monit-us eris	» » olacaksın
3	» » + erit	monit-us erit	» » olacak
Plur. 1	» » + erimus	monit-ī erimus	» » olacagız
	» » + eritis	monit-ī eritis	» » olacaksınız
	» » + erunt	monit-ī erunt	» » olacaklar

KURAL — Sıfatlar çeşitli Cinslerden iki veya daha fazla İsmi nitelediği zaman *Fem.* olanlara değil *Masc.* olanlara uyar: **Puer et puella sunt pulchri = Oğlan ve kız güzeldirler.**

Aynı kural Edilgen Çatı Zamanlarındaki Participlar için de doğrudur: **Puer et puella laudati sunt = Oğlan ve kız methedildi.**

[1] Bk. S: 18 Not: 1.

K E L I M E L E R

Dēle-ō (2), tahrif ediyorum Sup. Göv., **dēlēt-**
Perf. Göv., **dēlev-**

T E R C Ü M E XXVI

1. Rēx et rēgīna ab omnibus militib⁹ vīs-ī sunt.
  2. Filius tuus et soror mea ā magistrō bonō doct-ī erunt.
  3. Flūmina magna et mūri altī rēgem impedi-ent.
  4. Mūrus et porta oppidi nostrī sunt altī.
  5. Rōmam, urbem nostram, et Rōmulum rēgem amā-mus.
  6. Verba sapientia iūdicum bonōrum nōn audīv-isti.
  7. Avēs multae puerōrum sagittis vulnerat-ae sunt.
  8. Onus magnum ā servīs timidis nōn mōtum erit.
  9. Rōma, urbs nostra, ā Rōmulō rēge aedificat-a est.
  10. Virginēs pulchrae carmina dulcia cantā-bant.
  11. Gaius, amīcus tuus, et Iūlia, soror mea, aegrī fu-ērunt.
  12. Libri tuī ab omnibus amīcis nostrīs laudat-ī erant.
  1. Duvar ve kapı Gaius tarafından inşa edildi.
  2. Oğlan ve kız hâkimin oğlu tarafından okutulmuştu.
  3. Kız kardeşin Iūlia'yı ve arkadaşımız Lentulus'u gördük.
  4. Kitaplar ve mektuplar kiral tarafından methodildi.
  5. Büyük nehir tarafından şehirler tahrip edilmişti.
  6. Düşmanlarımız Gallialilar tarafından görüldük.
  7. Habercilerin sesleri ile korkutuldunuz.
  8. Cüretli köleler şehrın kaplarını kırmışlardı.
  9. Şehrimiz Roma'ya askerler tarafından hücum edilecek.
  10. Kızların tatlı şarkısı kıraliçe tarafından methodilecek.
  11. Düşmanların ağır mızrakları ile yaralanacağız.
  12. Derin nehrinden ve väsi denizden korkuyorduk.

DÖRDÜNCÜ CEKİM

Geng. Sing.'leri **us** ile biten İsimler Dördüncü
Cekimdendir.

Eğer İsim *Masc.* (veya *Fem.*) ise *Nom.* **us** ile biter.
İsim *Neut.* ise *Nom.* **u** ile biter.

Māsculinum

Singularis			Pluralis		
Nom.	Grad-us	adım (<i>m.</i>)	Grad-üs	adımlar	
Voc.	Grad-us	ey adım	Grad-üs	ey adımlar	
Acc.	Grad-um	adımı	Grad-üs	adımları	
Gen.	Grad-üs	adımın	Grad-uum	adımların	
Dat.	Grad-ü-i	adıma, için	Grad-ibus	adımlara, için	
Abl.	Grad-ü-	adımdan, ile	Grad-ibus	adımlardan, ile	

Neutrume

Singularis			Pluralis		
Nom.	Gen-ü	diz (<i>n.</i>)	Gen-ua	dizler	
Voc.	Gen-ü	ey diz	Gen-ua	ey dizler	
Acc.	Gen-ü	dizi	Gen-ua	dizleri	
Gen.	Gen-üs	dizin	Gen-uum	dizlerin	
Dat.	Gen-ü	dize, için	Gen-ibus	dizlere, için	
Abl.	Gen-ü	dizden, ile	Gen-ibus	dizlerden, ile	

[*Dat.* ve *abl.* plur.'leri bazan **-ubus** ile biter].

Dördüncü ve ikinci Çekim İsimlerini dikkatle ayırt etmelidir —

*Nom'u -us ve Gan'u -ı ile biten İsimler İkinci
Cekimdendir.*

Nom.'u -us ve *Gen.*'u -üs ile biten İsimler Dör-
düncü Cekimdir.

KURAL — Bir Sifat bir erkegi (adami, insanı), bir kadını veya bir seyi vasiflandırdığı zaman çok vakit isim yazılmaz, ve Sifatin Cinsinden erkek, kadın veya bir şey kastedildiği anlaşılır.

Singularis	Pluralis
------------	----------

Masc. Bonus = iyi adam Boni = iyi insanlar

Fem. Bona = *iyi kadın* Bonae = *iyi kadınlar*

Nom. Bonum = *i yi sey*   Bona = *i yi seyler*

K E L İ M E L E R

Gradus gibi

Arc-us, -ūs, m., yay

Imperāt-or, -ōrls, m.

Exercit-us, -ūs, m., ordu

komutan

Curr- us, -ūs, m., harababası

Rot-a, -ae, f., tekerlek

Man-us, -ūs, f., el

T E R C Ü M E XXVII

1. Militēs nostrī arcūs magnōs manibus tenē-bant.
2. Manus tenera sorōris tuae vulnerāt-a erat.
3. Currūs hostium ab omnibus militib⁹ vīs-i erunt.
4. Omnēs bonī Rōmulum rēgem nostrum amā-bunt.
5. Filius amīci tuī ā multis culpāt-us erat.
6. Exercitūs Gallōrum, hostium nostrōrum, vīd-imus.
7. Fortium opera et sapientium verba laudā-tis.
8. Multī sagittās et arcūs magnōs portāv-ērunt.
9. Caesar, imperātor exercitūs, hostem non time-t.
10. Puerōrum audācium sagittās manu meā frēg-eram.
11. Magnum exercitum et multōs currūs mīs-istis.
12. Fortēs et sapientēs ab omnibus laudā-buntur.
1. Gallialıların orduları bizimkiler tarafından görüldü.
2. Bütün eserleriniz akıllı insanlar tarafından methedildi.
3. Akıllı bir hâkim olan Gaius'un arkadaşları bir çok şeyler yazdılar.
4. Şehrin kapılarını kendi ellerimizle kapatacağız.
5. Düşmanların yaylarını ve oklarını görmediniz.
6. Ordunuzun komutanı Caesar'i herkes muaheze edecek.
7. Cesurlar kiralların ordularından (*acc*) korkmaz.
8. Cesur insanların şehri olan Roma Gallialılar tarafından hücumu uğriyacak.
9. Ağır yük bir kızın eliyle nakledildi.
10. Kırал ve kıraklıçe bütün iyi insanlar tarafından sevildi.
11. Büyük taşlar harb arabalarının tekerleklerini kıracak.
12. Nehirler cesur Gallialıların ordularına mâni olacak.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM : SESSİZ HARF FİİLLERİ**Reg-ere**, idare etmekPraes. Göv., **reg-**   Sup. Göv., **rēct-**

VÖX PÄSSİVA, Edilgen Çatı

Praes. Gövdesi **Reg-** den yapılan Zamanlar

Praesens			
	Yapılışı	Misal	Türkçesi
Sing. 1	Praes. Göv. + or	reg-or	idare ediliyorum
2	» » + eris	reg-eris [1]	» ediliyorsun
3	» » + itur	reg-itur	» ediliyor
Plur. 1	» » + imur	reg-imur	» ediliyoruz
2	» » + imini	reg-imini	» ediliyorsunuz
3	» » + untur	reg-untur	» ediliyorlar
Imperfectum			
Sing. 1	Praes. Göv. + ēbar	reg-ēbar	idare ediliyordum
2	» » + ēbāris	reg-ēbāris [2]	» ediliyordun
3	» » + ēbatur	reg-ēbatur	» ediliyordu
Plur. 1	» » + ēbāmur	reg-ēbāmur	» ediliyorduk
2	» » + ēbāmini	reg-ēbāmini	» ediliyordunuz
3	» » + ēbantur	reg-ēbantur	» ediliyorlardı
Futurum Simplex			
Sing. 1	Praes. Göv. + ar	reg-ar	idare edileceğim
2	» » + ēris	reg-ēris [3]	» edileceksin
3	» » + ētur	reg-ētur	» edilecek
Plur. 1	» » + ēmur	reg-ēmur	» edileceğiz
2	» » + ēmini	reg-ēmini	» edileceksiniz
3	» » + entur	reg-entur	» edilecekler

[1] veya **reg-ere** [2] veya **reg-ēbāre** [3] veya **reg-ēre**.

KURAL — «Birlikte» anlamını veren «ile» ile beraber «ile birlikte» kelimeleri Lâtinçeye **Cum** ve **Abl.** ile tercüme edilir. Meselâ — **Mittō servum eum puerō** = *Çocuk ile birlikte bir köle gönderiyorum.*

Bunu, bir şeyin ne ile, ne vasıtasiyle yapıldığını gösteren «ile» den dikkatle ayırt etmelidir (*bak.*, s. 60).

Puer vulnerātus est sagittis = *Oğlan oklar ile yaralandı.*

K E L İ M E L E R

Occid-ō (3), öldürüyorum   Sup. Göv., **occīs-**

Perf. Göv., **occīd-**

(Bellum) ger-ō, (harb) ediyorum   Sup. Göv., **gest-**

Perf. Göv., **gess-**

Flūct-us, ȳs, m., dalga   **Vent-us, -ī, m.**, rüzgâr

DİKKAT- **reg-eris** (kısa e) Praesens, Tekil
İkinci Şahıs; **reg-ēris** (uzun e) Futurum, Tekil İkinci
Şahıs.

T E R C Ü M E XXVIII

1. Ā Gallīs vinc-ēmur.   5. Cum multīs mitt-ēmur.

2. Cum nūntiō mitt-eris.   6. Bella ger-ēbantur.

3. Nōn dūc-ēbāminī.   7. Ā Caesare dūc-ēbāmur.

4. Tēlīs occīd-ēris.   8. Omnēs vinc-entur.

9. Multa sapientia ā Lentulō, amīcō tuō, scrīb-untur.

10. Imperātōrem cum omnibus amīcīs occīd-ēmus.

11. Nāvēs multae flūctibus et ventō frang-untur.

12. Mūrum ingentem lapidibus magnīs aedificā-bāmus.

13. Filii nostri cum nūntiīs vēlōcībus mitt-entur.

14. Multī fortēs ā Gallis, hostibus nostrīs, occīd-ēbantur.

15. Virginis pulchrae carmina dulcia audīv-imus.

16. Librī magnī ā Gaiō, iūdice sapienti, scrīb-untur.

1. Komutan tarafından büyük ordular sevk ediliyor.

2. Gallialının ağır mızrağı ile öldürüleceksin.

3. Kardeşin lülia tarafından hediyeler gönderilecek.

4. Kölen ile birlikte süratli bir haberci göndereceğiz.

5. Oğlu ile birlikte düşmanlar tarafından öldürüldü.

6. Şehrin kapısı iri bir taşla kırılmaktadır.

7. Gallialilar bir ordu ile şehrimize hücum edecek.

8. Cesur insanlar dalgalar ve rüzgârla korkutulmazlar.

9. Harb arabalarımızın tekerlekleri taşlarla kırılacak.

10. Cesur general Caesar tarafından sevk edileceğiz.

11. Eseriniz bütün iyi insanlar tarafından methedildi.

12. Akıllı insanlar Romulus'un kanunlarını metheder.

ÜÇÜNCÜ ÇEKİM : SESSİZ HARF FIİLLERİ

Reg-ere, idare etmek

Praes. Göv., **reg-** Perf. Göv., **rēx-** Sup. Göv., **rēct-**
VŌX PĀSSĪVA, Edilgen Çatı

Sup. Gövdesi **Rēct-** den yapılan Zamanlar :

Perfectum				
	Yapılışı	Misal	Türkçesi	
Sing. 1	Sup. Göv. +us um	rēct-us sum	idare edildim	
	» » +us es	rēct-us es	» edildin	
	» » +us est	rēct-us est	» edildi	
Plur. 1	» » +ī sumus	rēct-ī sumus	» edildik	
	» » +ī estis	rēct-ī estis	» edildiniz	
	» » +ī sunt	rēct-ī sunt	» edildiler	
Plusquamperfectum				
Sing. 1	Sup. Göv. +us eram	rēct-us eram	idare edilmiş idim	
	» » +us erās	rēct-us erās	» » idin	
	» » +us erat	rēct-us erat	» » idi	
Plur. 1	» » +ī erāmus	rēct-ī erāmus	» » idik	
	» » +ī erātis	rēct-ī erātis	» » idiniz	
	» » +ī erant	rēct-ī erant	» » idiler	
Futurum Perfectum				
Sing. 1	Sup. Göv. +us erō	rēct-us erō	idare ed. olacağım	
	» » +us eris	rēct-us eris	» » olacaksın	
	» » +us erit	rēct-us erit	» » olacak	
Plur. 1	» » +ī erimus	rēct-ī erimus	» » olacağınız	
	» » +ī eritis	rēct-ī eritis	» » olacaksınız	
	» » +ī erunt	rēct-ī erunt	» » olacaklar	

Türkçe — E Halinin Lâtinceye çevrilmesi.

Lâtince *Dat.* Hali Türkçeye *e-* veya *için* ile çevrilir. Meselâ — **rēgi** = *kırala* veya *kiral için*. Fakat Türkçedeki *-e* Takısı «bir yere doğu hareket» anlamını verdiği zaman Lâtinceye *ad* veya *in* ve *Acc.* ile çevrilir. Meselâ — **Ad urbem missum est** = *şehre gönderildi*.

KURAL

-E hareket ifade etmediği zaman — sadece *Dat.*

-E hareket ifade ettiği zaman — *in* veya *ad* ve *Acc.*

TERCÜME XXIX

[Bu ve bundan sonraki tercümelerde ilk defa geçen kelimeler için kitabın sonundaki lügatçeye bakmalıdır].

1. Rēx Gallōrum cum exercitū ad urbem contend-it.
2. Multae nāvēs flūctibus et ventō frāct-ae erant.
3. Nūntī vēlōcēs ad exercitum nostrum mīss-ī sunt.
4. Urbis portae ā servis timidīs claus-ae erunt.
5. Hastae et sagittae fuērunt ūtiles mīlitibus.
6. Librōs Lentulī, amicī tuī, rēgī monstrā-imus.
7. Rēx et rēgīna omnibus bonis cārī fu-ērunt.
8. Carmina avium parvārum sunt dulcia omnibus.
9. Urbis turrēs et portās imperātōri monstrā-bimus.
10. Cum multis Gallis in urbem vestram duct-ī sumus.
11. Epistulae brevēs ā sapientibus scrib-ēbantur.
12. Liber tuus Lentulō, iūdicens filiō, ūtilis erit.

1. Bizim komutanın adı bütün askerler için azizdir.
2. Bütün köleler büyük şehre gönderildi.
3. Mabedin duvarı dalgalar tarafından yıkıldı.
4. Ordularımız Gallialılar tarafından yenildi.
5. Hâkimlerin sözleri kırala bildirilecek.
6. Kraliçenin şehrine haberciler gönderilmişti.
7. Büyük bir ordu ile nehre doğru ilerliyorduk.
8. Bir çok insanlar düşmanların oklarıyle öldürüldü.
9. Düşmanların gemileri kraliçemize faydalı idi.
10. Harb arabasının tekerlekleri taşlarla kırılmıştı.
11. Akıllı hocamız Gaius tarafından okutulduk.
12. Mektuplar ve kitaplar bütün çocuklara gösterildi.

BEŞİNÇİ ÇEKİM

Gen. Sing.'i **ēi** ile biten İsimler Beşinci Çekimden dir. Bunların *Nom. Sing.*'leri **ēs** ile biter, ve Cinsleri *Fem.* dur (yalnız **diēs** genel olarak *Masc.* dur).

	Singularis		Pluralis	
Nom.	Di-ēs	gün (m., f.)	Di-ēs	günler
Voc.	Di-ēs	ey gün	Di-ēs	ey günler
Acc.	Di-em	günü	Di-ēs	günleri
Gen.	Di-ēi	günün	Di-ērum	günlerin
Dat.	Di-ēi	güne, için	Di-ēbus	günlere, için
Abl.	Di-ē	günden, ile	Di-ēbus	günlerden, ile

Beş Çekimin Hal Takıları

	1	2	3	4	5
	Fem.	Masc. Fem. Neut.	Masc. Fem. Neut.	Masc. F. Neut.	Fem.
Nom.	-a	-us -er -um	Çeşitli	Çeşitli	-ū
Voc.	-a	-e -er -um	=Nom.	=Nom.	-ū
Acc.	-am	-um -um	-em	-em	-ēm
Gen.	-ae	-ī	-is	-is	-ēī
Dat.	-ae	-ō	-ī	-ī	-ēī
Abl.	-ā	-ō	-e	-e	-ē
Nom.	-ae	-ī	-a	-ūs	-ua
Voc.	-ae	-ī	-a	-ūs	-ua
Acc.	-as	-ōs	-a	-ūs	-ua
Gen.	-ērum	-ōrum	-um	-uum	-ērum
Dat.	-is	-is	-ibus	-ibus	-ēbus
Abl.	-is	-is	-ibus	-ibus	-ēbus

Lâtince IN Edatı

Lâtince **in** Edatının iki anlamı vardır —

In ve *Acc.* bir yere doğru hareket bildirir.

In ve *Abl.* bir yerde oluş bildirir, ve Türkçeye «de» ile çevrilir. Meselâ —

In urbem = *sehre doğru*; **in urbe** = *sehirde*.

T E R C Ü M E XXX.

1. Caesar cum magno exercitū in Italiam contendēbat.
2. Rēx et rēgīna in urbe nostrā occīsī erant.
3. Currūs nostrōs et nāvēs amīcō tuō mōnstrā-bāmus.
4. Iūlia, soror tua, ab omnibus bonis laudāt-a erit.
5. Captivī miserī ab imperātōre in urbem duct-ī sunt.
6. Cum Lentulō, iūdicis filiō, in Italiam mitt-ēris.
7. Militēs multi sagittīs et hastīs vulnerāt-ī erant.
8. Italia, patria nostra, omnibus cāra est.
9. Servus niger in currū cum imperātōrē sedē-bat.
10. Nūntiōs multōs ad iūdicem bonum mīs-istis.
11. Militēs ā Gallīs, hostībus nostrīs, nōn vinc-entur.
12. Dulcia sunt omnibus sapientibus puellārum carmina.

1. Oğlunun arkadaşı Lentulus'u görmedik.
2. Komutan Caesar ile İtalya'ya doğru ilerliyeceğiz.
3. Köleler tarafından hâkime her şey bildirilecek.
4. Bir çokları şehirde Galliahıların oklarıyle öldürdü.
5. Kardeşin Iulia bütün arkadaşları tarafından sevılır.
6. Köleler kasabaya doğru ağır bir yük taşıyorlardı.
7. Düşmanlarımızın orduları İtalya'ya doğru ilerliyecek.
8. Kitaplarımıza oğlun Lentulus'a gösteriyorduk.
9. Komutanımız Caesar bir çok büyük harbler yaptı.
10. Kraliçe kıralla birlikte güzel bir arabada oturacak.
11. Komutanın sözleri bütün askerlere bildirildi.
12. Korkak kızlar çocukların sesleriyle korkutuluyor.

DÖRDÜNCÜ ÇEKİM: İ — FİİLLERİ**Audī-re**, işitmekPraes. Göv., **audī-** Perf. Göv., **audīv-** Sup. Göv., **audīt-**

VÖX PÄSSIVA, Edilgen Çatı

Praes. Gövdesi **Audī-** den yapılan Zamanlar:

Praesens				
	Yapılışı	Misal	Türkçesi	
Sing.	Praes. Göv. + or	audi-or	işitiliyorum	
	> > + ris	audi-ris	işitiliyorsun	
	> > + tur	audi-tur	işitiliyor	
Plur.	> > + mur	audi-mur	işitiliyoruz	
	> > + minī	audi-minī	işitiliyorsunuz	
	> > + untur	audi-untur	işitiliyorlar	
Imperfectum				
Sing.	Praes. Göv. + ēbar	audi-ēbar	işitiliyordum	
	> > + ēbāris	audi-ēbāris	işitiliyordun	
	> > + ēbātur	audi-ēbātur	işitiliyordu	
Plur.	> > + ēbāmur	audi-ēbāmur	işitiliyorduk	
	> > + ēbāminī	audi-ēbāminī	işitiliyordunuz	
	> > + ēbāntur	audi-ēbāntur	işitiliyorlardı	
Futurum Simplex				
Sing.	Praes. Göv. + ar	audi-ar	işitileceğim	
	> > + ēris	audi-ēris	işitileceksin	
	> > + ētur	audi-ētur	işitilecek	
Plur.	> > + ēmur	audi-ēmur	işitileceğiz	
	> > + ēminī	audi-ēminī	işitileceksiniz	
	> > + entur	audi-entur	işitilecekler	

[Yukarıdaki Zamanlardan her birinin Tekil ikinci Şahıs için başka birer şekli daha vardır: Praes. **audī-re**, Imperf. **andī-ēbāre**, Fut. **audi-ēre**].

KURAL — (Ne Zaman?) in karşılığı *Abl.* ile;
(Ne kadar müddet?) in karşılığı *Acc.* ile ifade edilir.

Prīmō anno occīsus est = *İlk senede öldürüldü*
(Ne zaman?).

Mūltōs annōs manēbit = *Bir çok yıllar kalacak*
(Ne kadar müddet?)

T E R C Ü M E XXXI

Lâtince **ē** ve **ex** Edatları, -den -den dışarı anlamını verir ve *Abl.* alır. **Ex Italia** = *Italya'dan*, gibi.

1. Proximō annō omnēs urbēs ā mīlitibus mūni-ēbantur.
2. A Lentulō, iūdice sapientī, pūni-ēris.
3. Nāves nostrae flūctibus et ventō impedi-untur.
4. Cāptivī diēs multōs in oppidō manē-bunt.
5. Prīmō diē nūntiōs ex urbe mīs-imus.
6. Verba tua rēgi et rēginae nūntiā-buntur.
7. Puerī ignavī ā magistrō nostrō pūni-uuntur.
8. Galli cum exercitū magnō ad urbem contend-ent.
9. Librōs multōs et epistulās manu meā scrips-i.
10. Hastae et sagittae militī fortī ūtiles erunt.
11. Gallorum imperātor anno secundo occīs-us erat.
12. Carmen puellārum ab omnibus laudāt-um erit.

1. Akıllı hocamız Lentulus tarafından okutuluyorduk.
2. Nehir ve surlar bize mâni olacaklar.
3. Şehir Caesar tarafından tâhkim edilmektedir.
4. Ertesi gün köleler şehirden dışarı gönderildiler.
5. Bir çok esirler bizimkiler tarafından İtalya'ya sevk-ediliyordu.
6. Komutanın oğlu kısa bir mızrak ile yaralandı.
7. Süratlı haberci ile birlikte kırala gönderildik.
8. Akıllı insanların sözleri bütün iyi adamlar tarafından methodedilir.
9. Düşmanımız Gallialıların ordularından korkmayız.
10. Komutanın sesi bütün askerler tarafından işitilecek.
11. Şehrin kapıları cesur bir adam tarafından korunacak.
12. Yurttaşlar bir çok saatler Diana mabedinde kaldı.

DÖRDÜNCÜ ÇEKİM: İ — FİLLERİ (devam)

audi-re, işitmek

Praes. Göv. **audi-** Perf. Göv. **audīv-** Sup. Göv., **audīt-**

VÖX PĀSSĪVA, Edilgen Çatı

Sup. Gövdesi **Audit-** den yapılan Zamanlar:

Dördüncü Çekimden kurallı bir Fiiliin Praes. Gövdesinin sonuna **t** getirilirse Sup. Gövdesi elde edilir.

Perfectum				
	Yapılışı	Misal	Türkçesi	
Sing. 1	Sup. Göv. + us sum	audit-us sum	işitildim	
	» » + us es	audit-us es	işitildin	
	» » + us est	audit-us est	işitildi	
Plur. 1	» » + ī sumus	audit-ī sumus	işitildik	
	» » + ī estis	audit-ī estis	işitildiniz	
	» » + ī sunt	audit-ī sunt	işitildiler	
Plusquamperfectum				
Sing. 1	Sup. Göv. + us eram	audit-us eram	işitilmiş idim	
	» » + us eräs	audit-us eräs	» idin	
	» » + us erat	audit-us erat	» idi	
Plur. 1	» » + ī erāmus	audit-ī erāmus	» idik	
	» » + ī erātis	audit-ī erātis	» idiniz	
	» » + ī erant	audit-ī erant	» idiler	
Futurum Perfectum				
Sing. 1	Sup. Göv. + us ero	audit-us ero	işitilmiş olağım	
	» » + us eris	audit-us eris	» olacaksın	
	» » + us erit	audit-us erit	» olacak	
Plur. 1	» » + ī erimus	audit-ī erimus	» olacağınız	
	» » + ī eritis	audit-ī eritis	» olacaksınız	
	» » + ī erunt	audit-ī erunt	» olacaklar	

Etken Geçişli bir Fiili ve Düz Tümleci olan bir Cümle, Edilgen bir Fiile Alet veya Yapan *Abl.*, unu havi bir Cümleye çevrilebilir. Bunun aksi de mümkündür. bk. S: 83.

T E R C Ü M E XXXII

1. Proximō diē omnes nāvēs flūctibus fract-ae sunt.
2. Onus magnum et grave multās hōrās portā-bāmus.
3. Urbis portae ab imperātōre primā hōrā claud-entur.
4. Iūdicum filiī cum nostris filiis ērudit-i sunt.
5. Multōs diēs in Ītaliā cum amicīs māns-imus.
6. Secundā hōrā nūntium vēlocem ex urbe mitt-ēmus.
7. Proximō annō magnum exercitum in Ītaliām dūx-i.
8. Vōcēs puellārum in vestris templīs audit-ae erunt.
9. Multōs diēs in nāve cum militib⁹s māne-bis.
10. Annō secundō Gallī omnēs ā nostris vict-i sunt.
11. Cāra est cīvibus omnibus Ītalia, patria nostra.
12. Exercitūs nostri ab imperātōre fortī dūc-ēbantur.

1. Ertesi gün mabetlerde bir ses işitti.
2. Bir çok günler esirler şehirde kaldı.
3. İtalya'nın bütün şehirleri bizimkiler tarafından takip edilmiştir.
4. Haberci ilk saatte şehirden dışarı gönderildi.
5. Ertesi yıl hepsi düşmanlar tarafından öldürüldü.
6. Büyük nehirler Gallialıların ordusuna mani olacak.
7. İlkinci gün şehir kiral tarafından hüküma uğriyacak.
8. Haberciler sizin sözlerinizi hâkime bildirmişlerdi.
9. Siz kölemez Gaius ve bir çok vatandaş tarafından görüldünüz.
10. Biz düşmanların oklarından ve denizin dalgalarından korktuk.
11. Bir çok saatler esirlerle birlikte mabette oturduk.
12. İlk saatte gemiler habercilerimiz tarafından görüldü.

FİLLERİN DÖRT ÇEKİMİ Edilgen Çatı (Etken Çatı için *bak.*: S. 46)

	Singularis	Pluralis
Praesens	1 2 3 Amā — or[1] ris tur Monē — or ris tur Reg. — or eris itur Audī — or ris tur	1 2 3 mur minī ntur mor minī ntur imur iminī untur mur miōī untur
Imperfectum	Amā — { bar bāris bātūr Monē — { Reg. — { ēbar ēbāris ēbātūr Audī — {	bāmur bāminī bantur ēbāmur ēbāminī ēbantur
Futurum	Amā — { bor beris bitur Monē — { Reg. — { ar ēris ētūr Audī — {	bimur biminī buntur ēmur ēminī entur
Perfectum	Amāt — { us us us Monit — { Rēct — { sum es est Audit — {	ī ī ī sumus estis sunt
Plusquamper.	Amāt — { us us us Monit — { Rēct — { eram erās erat Audit — {	ī ī ī erāmus erātis erant
Futurum Perfectum	Amāt — { us us us Monit — { Rēct — { erō eris erit Audit — {	ī ī ī erimus eritis erunt

Türkçe

Praesens — seviliyorum, sevilirim, sevilmekteyim, v.b.

Imperfectum — seviliyordum, sevilirdim, sevilmekteydim, v.b.

Futurum Simplex — sevileceğim, v.b.

Plusquamperfectum — sevildiydim, sevilmiştim, v.b.

Futurum Perfectum — sevilmiş olacağım, v.b.

[1] Praesens'in Tekil Birinci Şahsi **amāor** değil **amor** dur.

DÖRT FIİL ÇEKİMİ TEKRAR

Etken ve Edilgen Çatılar, Dört Çekim

1. Vide-bar.	10. Vocāt-a erit.	19. Pūni-entur.
2. Culpā-beris.	11. Sedē-bās.	20. Manē-bunt.
3. Dūc-eris.	12. Mūni-ēmus.	21. Dūc-iminī.
4. Pūni-untur.	13. Custōdī-tis.	22. Docē-tis.
5. Vinc-ētur.	14. Vocā-bimur.	23. Vinc-ēbāris.
6. Terre-tur.	15. Doct-ī erant.	24. Mōnstrāv-isti.
7. Movē-mur.	16. Terrē-ris.	25. Vocāt-us es.
8. Mōnstra-ntur.	17. Aedificā-tis.	26. Pūni-ēminī.
9. Vinc-ar.	18. Miss-a est.	27. Movē-ris.
1. Yeniyoruz.	9. Muahede edileceksin.	
2. Görüldünüz.	10. Öğretiliriz.	
3. O (kadın) okutuldu.	11. Methediliyor.	
4. Sevk edilmekteyiz.	12. İnşa ediyorlar.	
5. Yazacaksun.	13. Korkmadılar.	
6. Gonderileceğiz.	14. Görülmüyorsun.	
7. Cezalandırıldılar.	15. O(kadın) gönderilmişti.	
8. Çağırlıydum.	16. Yazmış olacağım.	

Etken Cümleyi Edilgen yapmak

Etken Cümplenin Öznesi Edilgen Cümlede Yapan veya Alet Abl.'u halini alır. Etken Cümplenin Düz Tümeli Edilgende Özne olur.

Ö.	T.	G. li F
Magister	puerum	laudat.
Ö.	Y. Abl.	Ed. F.
Puer	ā magistrō	laudātur

VIII.inci tercümeden sonraki herhangi bir parçada bu çevirmenin tatbikatını yapmak faydalı olur.

SİFATLARDA DERECE

Sıfatlarda üç Derece vardır : —

Positivus	Comparatīvus	Superlatīvus
Dür-us, <i>sert</i>	Dür-iор, <i>daha sert</i>	Dür-issimus, <i>en sert, pek sert</i>

Sıfatların derecelerini yapmak için kural :

Comparatīvus Derecesi, Positivus şeklinden Genetivus Singūlaris eki yerine **-ior** getirilerek yapılır. Meselâ — **Dürus**, Gen. Sing. **Dür-i** Comparatīvus **dür-iор**.

Superlatīvus, Gen. Sing. eki yerine **-issimus**, getirilerek yapılır. Meselâ — **durus**, Gen. Sing. **dür-i** Superlatīvus **dür-issimus**.

Comparatīvus ve Superlatīvus Derecelerinin Çekimi :

Bütün Comparatīvus'lar **melior**, **melius** gibi çekilir (s. 62). Bütün Superlatīvus'lar **bonus**, **bona**, **bonum** gibi çekilir.

MİSALLER

Positivus	Comparatīvus	Superlatīvus
Cär-us, <i>aziz, sevgili</i> cär-iор, -ius	cär-issimus, -a,-um	
Long-us, <i>uzun</i> long-iор, -ius	long-issimus, -a,-um	
Trist-is, <i>mahzun</i> trist-iор, -ius	trist-issimus, -a,-um	
Dulc-is, <i>tatlı</i> dulc-iор, -ius	dulc-issimus, -a,-um	
Felix, <i>mesut</i> fēlic-iор, -ius	fēlic-issimus, -a,-um	
Ingēns, <i>cesim</i> ingēnt-iор,-ius	ingēnt-issimus, -a,-um	

KURAL — (*Quam = den*) ile bağlanan iki İsim aynı Halde bulunur. Meselâ — **Servus est fēlicior quam rex = Kôle kuraldan dahu mesuttur**. Burada hem **servus** hem **rex** Nominativus Halindedir.

T E R C Ü M E XXXIII

1. Amīcus meus est omnium iūdicum sapientissimus.
2. Sagittae nostrae breviōrēs sunt quam hasta tua.
3. Proximō die nūntium vēlōcissimum ex urbe mīs-i.
4. Carmina dulcissima puellārum nōn audīv-istis.
5. Servī miseri onus gravissimum portāv-erant.
6. Fortissimī mīlitum nostrōrum ā Gallīs occīs-i erant.
7. Lentulī, iūdicis sapientissimī, verba laudā-bāmus.
8. Templum Diānae altius est quam mūrus noster.
9. Multōs annōs in urbe iūcundissima māns-imus.
10. Nostrī librī ūtiliōres sunt quam vestrī (libri).
11. Gaium occīdistī, omnium cīvium fortissimum.
12. Audāciōrem imperātōrem quam Caesarem nōn vīdī.

1. Daha tatlı bir şarkı. 7. Çok căretli bir adam tarafından.
2. En ağır yük. 8. Daha ağır bir taş ile.
3. Çok cesur (insanlar) 9. En aziz arkadaşlarla.
4. Daha güzel kızlar 10. Daha tatlı şarkılar.
5. Daha kısa bir mektubun. 11. Daha makul bir söz.
6. Daha uzun mızrakların. 12. Daha ağır okların.

13. Gallialıların mızrakları bizimkilerden daha uzundur.
14. Bütün vatandaşların en căretli olan Gaius'u göndereceğiz.
15. Küçük kuşların şarkıları sizin sesinizden daha tatlıdır.
16. Çok cesur bir asker olan Lentulus'un sesini işitiyorum.
17. Akıllı bir adam için kitaplar mızraklardan daha faydalıdır.
18. Gallia'dan daha güzel bir memleket görmedik.

SIFATLARDA DERECE

-er ile biten Sifatlar

Niger, tener gibi -er ile biten Sifatların Comparativus dereceleri yukarıda verilen kurala göre yapılr (S. 84), fakat Superlativus'larını yapmak için *Masc. Nom. Sing.*'lerinin sonuna -rimus getirilir.

Positivus	Comparativus	Superlativus
Niger, kara	nigr-ior, -ius	niger-rimus, -a, -um
Tener, narin	tener-ior, -ius	tener-rimus, -a, -um
Pulcher, güzel	pulchr-ior, -ius	pulcher-rimus, -um

Şu altı Sifatın Superlativus'ları -limus ile yapılır:

Positivus	Comparativus	Superlativus
Facil-is, kolay	facil-ior, -ius	facil-limus, -a, -um
Difficil-is, zor	difficil-ior, -ius	difficil-limus, -a, -um
Simil-is, benzer	simil-ior, -ius	simil-limus, -a, -um
Dissimil-is, farklı	dissimil-ior, -ius	dissimil-limus, -a, -um
Gracil-is, ince, narin	gracil-ior, -ius	gracil-limus, -a, -um
Humil-is, aşağı	humil-ior, ius	humil-limus, -a, -um

KURALSIZ SIFATLAR

Positivus	Comparativus	Superlativus
Bonus, iyi	meli-or, -us	optimus, -a, -um
Malus, kötü	pei-or, -us	pessimus, -a, -um
Magnus, büyük	mai-or, -us	maximus, -a, -um
Parvus, küçük	min-or, -us	minimus, -a, -um
Multus, çok	plüs (neut.)	plūrimus, -a, -um

T E R C Ü M E XXXIV

1. Patrēs nostrī urbem pulcherrimam aedificāvērunt.
2. Optimum dōnum ā Lentulō, amīcō meō, missum est.
3. Virginēs pulcherrimae carmen melius cantā-bant.
4. Rōma, urbs maxima, ā Gallis oppugnāt-a erit.
5. Nāvēs minōrēs flūctibus et ventō frang-entur.
- 6.. Gaium, cīvem pessimum, ex Italiā mīs-erāmus.
7. Verba iūdicis optimi ab omnibus laudā-buntur.
8. Imperātōris filius est omnium puerōrum minimus.
9. Verba amīci tui peiōra fuērunt quam facta.
10. Servī miserrimī opus difficillimum timē-bant.
11. Maxima opera militib⁹ nostris sunt facillima.
12. Plūrimi captivī ab hostibus nostris occid-ēbantur.

1. İtalya'nın en büyük şehri olan Roma'yı gördük.
2. Gallialılar tarafından pek çok cesur insanlar öldürüldü.
3. En iyi kitapları kız kardeşiniz Iulia'ya göstereceğiz.
4. Caesar çok büyük bir ordu ile İtalya'ya doğru ilerliyor.
5. En cüretli askerler düşmanların arbalarından korktu.
6. Siz hiç bir vakit Ren'den daha geniş bir nehir görmediniz.
7. Kitaplar çok kötü bir hâkim olan Gaius tarafından yazıldı.
8. Çok büyük bir orman Caesar'in ordusuna mâni olacak.
9. En iyi vatandaşlar kiral Romulus tarafından met-hedilir.
10. Bir çocukların işleri sözlerinden daha iyidir.
11. Bir çok günler pek güzel bir şehirde kalacağız.
12. En fena vatandaşlar hâkimler tarafından tecziye edileceklerdir.

TERCÜME XXXV

1. Dōna multa ā lūliā, sorōre tuā mitt-entur.
2. Rēx noster cum filiō suō ab hostibus occīs-us est.
3. Urbis portae lapide ingenti frang-ēbantur.
4. Nūntiī vēlōcēs in urbem rēgīnae miss-ī erant.
5. Hostium nāvēs imperātōrī nostrō ūtilēs erunt.
6. A Gaiō, magistrō sapientissimō, nōn culpā - beris.
7. Lentulō, amicō tuō, librōs nostrōs monstrā-bimus.
8. Imperātōris verba mīlitibus omnibus nūntia-ntr.
9. Nōn vīd-imus puellam pulchriōrem quam lūliam.
10. Proximō annō multi ā Gallis occīs-ī sunt.
11. Multōs diēs in Italiā cūm Lentulō māns-imus.
12. Exercitūs nostri silvis maximīs impedīt-ī sunt.

1. Bizim surlarımız Diana mabedinden daha yüksektir.
2. Ertesi gün pek cesur bir çok insanlar öldürüldü.
3. Akıllı insanların sözleri bütün iyi adamlar tarafından methedilir.
4. İkinci saatte şehrin kapıları kapatıldı.
5. Düşmanımız Gallalılar İtalya'ya doğru yürüyorlardı.
6. Sizin sözlerinizi komutan Caesar'a bildireceğiz.
7. Bütün bu kitaplar çok akıllı bir adam tarafından yazıldı.
8. Sizin askerleriniz ile birlikte İtalya'ya doğru yürüyeceğiz.
9. Oğlanlar ve kızlar herkes tarafından methedilmiş olacak.
10. Kiral ve kıraliçe bütün vatandaşlar için azizdir.
11. Cesur general tarafından bir çok gemiler gönderilecek.
12. Kızların pek tatlı şarkısını işittiniz.

TERCÜME XXXVI

1. Rōma, urbs pulcherrima, ā Gallis oppugnat-a erat.
2. Dulcis est vōx tua : dulcius est avium carmen.
3. Hostium nāvēs maiōrēs erant quam nostrae (nāvēs).
4. Optimī mīlitēs ab imperatōre fortī laudā-bantur.
5. Gaius, amīcus tuus, plūrimōs librōs scrips-it.
6. Lentulī filius omnium iūdicum est sapientissimus.
7. Servōs et cīvēs, pessimōs ex urbe mīs-erāmus.
8. Hastās et sagittās plūrimās manibus frēg-imus.
9. Urbēs omnēs ab imperatōribus nostrīs muni-untur.
10. Servī miserī onus gravissimum portā-bant.
11. Cīvēs omnēs iūdicis sapientis verba lauda-nt.
12. Currūs et nāvēs hostium nōn timē-bimus.

1. Sur yüksektir: Diana mabedi daha yüksektir.
2. Sizin kölenizden daha süratli bir haberci göndere-ceğiz.
3. Galliahların orduları bizimkilerden daha büyüktür.
4. Kıraliçenin adı bir çok cesur insanlar için azizdir.
5. Sizin sözleriniz makuldur: Kitaplarınız çok faydalı olacak.
6. O (kadın) köle tarafından ağır bir mızrakla yaralandı.
7. Biz sizin komutanla birlikte İtalya'ya doğru ilerle-meyeceğiz.
8. Ertesi gün şehrə süratli bir haberci gönderdik.
9. Caesar tarafından bir çok esirler şehrə doğru sev-kedilmektedir.
10. Komutanın arabasında bir köle oturuyordu.
11. Hâkimin oğulları bütün akıllı insanlar tarafından muahaze edildi.
12. Köleler bir çok yıllar kasabada kalacak.

Ö Z E T

İSİMLER

Birinci Çekim, Gen. Sing. -ae

Singularis

- Nom. Mēns-a, *masa* (*J.*)
- Voc. Mēns-a, *ey masa*
- Acc. Mēns-am, *masayı*
- Gen. Mēns-ae, *masanın*
- Dat. Mēns-ae, *masaya, içen*
- Abl. Mēns-ā, *masadan ile*

Plūralis

- Mēns-ae, *masalar*
- Mēns-ae, *ey masalar*
- Mēs-ās, *masaları*
- Mēns-ārum, *masaların*
- Mēns-īs, *masalara, için*
- Mēns-īs, *masaların ile*

İkinci Çekim. Gen. Sig. -ī

(a) Masculīnum

Singularis

- Nom. Domin-us *efendi* (*m*)
  - Voc. Domin-e
  - Acc. Domin-um
  - Gen. Domin-ī
  - Dat. Domin-ō
  - Abl. Domin-ō
-
- Nom. Magister, *hoca* (*m*)
  - Voc. Magister
  - Acc. Magistr-um
  - Gen. Magistr-ī
  - Dat. Magistr-ō
  - Abl. Magistr-o
-
- Nom. Puer, *oğlan* (*m*)
  - Voc. Puer
  - Acc. Puer-um
  - Gen. Puer-ī
  - Dat. Puer-ō
  - Abl. Puer-ō

Plūralis

- Domin-ī, *efendiler*
  - Domin-i
  - Domin-ōs
  - Domin-ōrum
  - Domin-īs
  - Domin-īs
-
- Magistr-ī *hocalar*
  - Magistr-i
  - Magistr-ōs
  - Magistr-ōrum
  - Magistr-īs
  - Magistr-īs
-
- Puer-ī, *oğlanlar*
  - Puer-ī
  - Puer-ōs
  - Puer-ōrum
  - Puer-īs
  - Puer-īs

(b) Neutrūm

Singularis

Nom.	Voc.	Acc.	Bell-um, harb (<i>n</i>)
Gen.		Bell-ī	
Dat. Abl.		Bell-ō	

Pluralis

Bell-a, Harbler
Bell-ōrum
Bell-īs

Üçüncü Çekim. Gen. Sing. -is

Artan İsimler. Gen. Pul. -um

(a) Māscūlīum ve Fēminīnum

Singularis

Nom.	Voc.	ludex, hākim (<i>m</i>)
Acc.		lūdic-em
Gen.		lūdic-īs
Dat.		lūdic-ī
Abl.		lūdic-e

Pluralis

lūdie-ēs, hākimler
lūdie-ēs
lūdie-um
lūdie-ibus
lūdie-ibus

Nom.	Voc.	Legiō lejigon (<i>f</i>)
Acc.		Legiōn-em
Gen.		Legiōn-is
Dat.		Legiōn-ī
Abl.		Legiōn-e

Legiōn-ēs, Lejyonlar
Legiōn-ēs
Legiōn-um
Legiōn-ibus
Legiōn-ibus

(b) Neutrūm

Singularis

Nom.	Voc.	Acc.	Nōmen, ad (<i>n</i>)
Gen.			Nōmin-is
Dat.			Nōmin-ī
Abl.			Nōmin-e

Pluralis

Nōmin-a adlar
Nōmin-um
Nōmin-ibus
Nōmin-ibus

Nom.	Voc.	Acc.	Opus. iş (<i>n</i>)
Cen.			Oper-is
Dat.			Oper-ī
Abl.			Oper-e

Opera, işler
Oper-um
Oper-ibus
Oper-ibus

Artmîyan İsimler Gen. Plur. -ium

(a) Mâscilînum ve Feminînum

Singularis		Pluralis
Nom.	Ov-is, <i>kogun</i> (<i>f</i>)	Ov-ës, <i>kogunlar</i>
Acc.	Ov-em	Ov-ës
Gen.	Ov-is	Ov-iüm
Dat.	Ov-i	Ov-ibus
Abl.	Ov-e	Ov-ibus

(b) Neutrûm

Singularis		Plurais
Nom. Voc. Acc.	Grad-us, <i>deniz</i> (<i>n</i>)	Mär-ia, <i>denizler</i>
Gen.	Mar-is	(pek az)
Dat. Abl.	Mar-i	Mar-ibus

Dördüncü Çekim Gen. Sing. -üs

Singularis		Pluralis
Nom. Voc.	Grad-us <i>adım</i> (<i>m</i>)	Gradüs, <i>adımlar</i>
Acc.	Grad-um	Gärd-üs
Gen.	Grad-üs	Grad-uum
Dat.	Grad-uï	Grad-ibus
Abl.	Grad-u	Grad-ibus

Nom. Voc. Acc.	Gen-ü <i>diz</i> (<i>n</i>)	Gen-ua, <i>dizler</i>
Gen.	Gen-üs	Gen-uum
Dat. Abl.	Gen-ü	Gen-ibus

Beşinci Çekim Gen. Sing. — ēi

Singularis		Pluralis
Nom. Voc.	Di-ës, <i>gün</i> (<i>m. f.</i>)	Di-ës, <i>günler</i>
Acc.	Di-em	Di-ës
Gen.	Di-ëi	Diërum
Dat.	Di-ëi	Di-ëbus
Abl.	Di-ë	Di-ëbus

Birinci ve ikinci Çekim Sıfatları

Singularis

	Masc.	Fem.	Neut.
Nom.	Bon-us	Bon-a	Bon-um
Voc.	Bon-e	Bon-a	Bon-um
Acc.	Bon-um	Bon-am	Bon-um
Gen.	Bon-i	Bon-ae	Bon-i
Dat.	Bon-o	Bon-ae	Bon-o
Abl.	Bon-o	Bon-a	Bon-o
Nom.	Niger	Nigr-a	Nigr-um
Voc.	Niger	Nigr-a	Nigr-um
Acc.	Nigr-um	Nigr-am	Nigr-um
Gen.	Nigr-i	Nigr-ae	Nigr-i
Dat.	Nigr-o	Nigr-ae	Nigr-o
Abl.	Nigr-o	Nigr-a	Nigr-o

Pluralis

	Masc.	Fem.	Neut.
	Bon-i	Bon-ae	Bon-a
	Bon-i	Bon-ae	Bon-a
	Bon-os	Bon-as	Bon-a
	Bon-orum	Bon-arum	Bon-orum
	Bon-is	Bon-is	Bon-is
	Bon-is	Bon-is	Bon-is
Nom.	Nigr-i	Nigr-ae	Nigr-a
Voc.	Nigr-i	Nigr-ae	Nigr-a
Acc.	Nigr-os	Nigr-as	Nigr-a
Gen.	Nigr-orum	Nigr-arum	Nigr-orum
Dat.	Nigr-is	Nigr-is	Nigr-is
Abl.	Nigr-is	Nigr-is	Nigr-is

	Masc.	Fem.	Neut.
Nom.	Tener	Tener-a	Tener-um
Voc.	Tener	Tener-a	Tener-um
Acc.	Tener-um	Tener-am	Tener-um
Gen.	Tener-i	Tener-ae	Tener-i
Dat.	Tener-o	Tenerae	Tener-o
Abl.	Tener-o	Tener-a	Tener-o

	Masc.	Fem.	Neut.
	Tener-i	Tener-ae	Tener-a
	Tener-i	Tener-ae	Tener-a
	Tener-os	Tener-as	Tener-a
	Tener-orum	Tener-arum	Tener-orum
	Tener-is	Tener-is	Tener-is
	Tener-is	Tener-is	Tener-is

Üçüncü Çekim Sıfatları

Singularis

	Masc.	Fem.	Neut.
Nom.	Voc.	Meliōr	Melius
Acc.		Meliōr-em	Melius
Gen.		Meliōr-is	Meliōr-is
Dat.		Meliōr-i	Mellōr-i
Abl.		Meliōr-e	Meliōr-e

Singularis

	Masc.	Fem.	Neut.
	Trist-is	Trist-e	Trist-e
	Trist-em	Trist-e	Trist-e
	Trist-is	Trist-is	Trist-is
	Trist-i	Trist-i	Trist-i
	Trist-i	Trist-i	Trist-i

Pluralis

	Masc.	Fem.	Neut.
N.V.A.	Meliōr-ēs	Meliōr-a	
Gen.	Meliōr-um	Meliōr-um	
Dat. Abl.	Meliōr-ibus	Meliōr-ibus	

Pluralis

	Masc.	Fem.	Neut.
	Trist-ēs	Trist-ia	
	Trist-ium	Trist-ium	
	Trist-ibus	Trist-ibus	

Singularis

	Masc.	Fem.	Neut.
Nom.	Voc.	Félix	Félix
Acc.		Félic-em	Felix
Gen.		Félic-is	Félic-is
Dat.		Félic-i	Félic-i
Abl.		Félic-i	Félic-i

Singularis

	Masc.	Fem.	Neut.
	Ingēns	Ingēns	
	Ingent-em	Ingens	
	Ingent-is	Ingent-is	
	Ingent-i	Ingent-i	
	Ingent-i	Ingent-i	

Pluralis

	Masc.	Fem.	Neut.
N.V.A.	Félic-ös	Félic-ia	
Gen.	Félic-ium	Félic-ium	
Dat. Abl.	Félic-ibus	Félic-ibus	

Pluralis

	Masc	Fem.	Neut.
	Ingent-ös	Ingent-ia	
	Ingent-ium	Ingent-ium	
	Ingent-ibus	Ingent-ibus	

Sayilar (20 ye kadar)

1. I. unus
2. II. duo
3. III. trēs
4. IV. quattuor
5. V. quinque
6. VI. sex
7. VII. septem
8. VIII. octō
9. IX. novem
10. X. decem

11. XI ündecim
12. XII duodecim
13. XIII tredecim
14. XIV quattuordecim
15. XV quindecim
16. XVI sēdecim
17. XVII septendecim
18. XVIII duodēviginti
19. XIX ündēviginti
20. XX vīginti

SUM Fiili

Praes. Gövdesi **Es-**

	Praesens	Imperfectum	Futurum Simplex
	<i>Benim</i>	<i>Ben idim</i>	<i>Ben olacağım</i>
Sing. 1	sum	eram	erō
2	es	erās	eris
3	es-t	erat	erit
Plur. 1	sumus	erāmus	erimus
2	es-tis	eratis	eritis
3	sunt	erant	erunt

Perf. Gövdesi **Fu-**

	Perfectum	Plusquamperfectum	Futurum perfectum
	<i>Ben idim, oldum</i>	<i>Ben olmuş idim</i>	<i>Ben olmuş olacağım</i>
Sing. 1	fu-ī	fu-eram	fu-erō
2	fu-isti	fu-erās	fu-eris
3	fu-it	fu-erat	fu-erit
Plur. 1	fu-imus	fu-erāmūs	fu-erimus
2	fu-istis	fu-erātis	fu-eritis
3	fu-ēruot, ere	fu-erant	fu-erint

ETKEN

Praes. Gövdesi Zamanları

		Praesens	Imperfectum	Futurum Simplex
Birinci Çekim	Sevigorūm, severim Sevmekteyim			
Sing.1	amō	Sevigorūdum, Severdim		Seveceğim
	2 amā-s	amā-bam		amā-bō
	3 ama-t	amā-bās		amā-bis
	Plur.1	amā-mus	amā-bat	amā-bit
	2	amā-tis	amā-bāmus	amā-bimus
	3	ama-nt	amā-bātis	amā-bitis
Sing.1	Tavsiye ediyorom, ederim, etmekteyim	tavsiye ediyorūdum ederdim		tav. edeceğim
	2 monē-ō	monē-bam		monē-bō
	3 monē-s	monē-bās		monē-bis
	Plur.1	monē-mus	monē-bat	monē-bit
	2	monē-tis	monē-bāmus	monē-bimus
	3	monē-nt	monē-bātis	monē-bitis
Sing.1	İdare ediyorom. ederim, etmekteyim	İdare ediyorūdum ederdim		idare edeceğim
	reg-ō	reg-ēbam		reg-am
	2 reg-is	reg-ēbās		reg-ēs
	3 reg-it	reg-ēbat		reg-et
	Plur.1	reg-imus	reg-ēbāmus	reg-ēmus
	2 reg-itis	reg-ēbātis		reg-ētis
Sing.1	işitiyorum, işitirim işitmekteyim	işitiyordum, işittirdim		işiteceğim
	andi-ō	audi-ēbam		audi-am
	2 audi-s	audi-ēbās		audi-ēs
	3 audi-t	audi-ēbat		audi-et
	Plur.1	audi-mus	audi-ēbāmus	audiēmus
	2 audi-tis	audi-ēbātis		audi-ētis
Dördüncü Çekim	audi-uot	audi-ēbant		audi-eut

Ç A T I

Perf. Gövdesi Zamanları

	Perfectum	Plusquamperfectum	Futurum Perfectum
Sing. 1 2 3 Plur. 1 2 3	<i>Sevdim</i> amāv-ī amāv-isti amāv-it	<i>Sevmış idim</i> amāv-eram amāv-erās amāv-erat	<i>Sevmış olacağım</i> amāv-erō amāv-eris amāv-erit
	amāv-imus	amāv-erāmus	amāv-erimus
	amāv-istis	amāv-erātis	amāv-eritis
	amāv-ērunt, ēre	amāv-erant	amāv-erint
	<i>Tavsiye ettim</i> monu-ī monu-isti monu-it	<i>Tavsiye etnis idim</i> monu-eram monu-erās monu-erat	<i>Tav. etmiş olacağım</i> monu-erō monu-eris monu-erit
	monu-imus monu-istis monu-ērunt, ēre	monu-erāmus monu-erātis monu-erant	monu-erimus monu-eritis monu-erint
Sing. 1 2 3 Plur. 1 2 3	<i>Idare ettim</i> rēx-ī rēx-isti rēx-it	<i>Idare etmiş idim</i> rex-eram rex-erās rex-erat	<i>Id. etmiş olacağım</i> rēx-erō rēx-eris rēx-erit
	rēx-imus	rex-erāmus	rēx-erimus
	rex-istis	rex-erātis	rēx-eritis
	rex-ērunt, ēre	rex-erant	rēx-erint
	<i>İşittim</i> audīv-ī audīv-isti audīv-it	<i>İşitmiş idim</i> audīv-eram audīv-erās audīv-erat	<i>İşitmiş olacağım</i> audīv-erō audīv-eris audīv-erit
	audīv-imus audīv-istis audīv-ērunt, ēre	audīv-erāmus audīv-erātis audīv-erant	audīv-erimus audīv-eritis audīv-erint

EDİLGEN

Praes. Gövdesi Zamanları

		Praesens	Ímperf ectum	Futurum Simplex
Birinci Çekim		<i>Seviligorūm, sevili-</i> <i>rim, sevilmekteyim</i>	<i>Seviligordum</i> <i>Sevilirdim</i>	
Sing. 1		amo-r	amā-bar	<i>Sevileceğim</i>
2		amā-ris	amā-bāris, bāre	amā-bor
3		amā-tur	amā-bātur	amā-beris, bere
Plur. 1		amā-mur	amā-āmur	amā-bitur
2		amā-minī	amā-bāminī	amā-bimur
3		ama-ntur	amā-bantur	amā-biminī
		<i>Tavsiye ediliyorum</i> <i>edilirim,</i> <i>edilmekteyim</i>	<i>Tavsiye ediliyor-</i> <i>dum, edilirdim</i>	
İkinci Çekim				<i>Tavsiye edileceğim</i>
Sing. 1		mone-or	monē-bar	monē-bor
2		monē-ris	monē-bāris, bāre	monē-beris, bere
3		monē-tur	monē-bātur	monē-bitur
Plur. 1		monē-mur	monē-āmur	monē-bimur
2		monē-minī	monē-bāminī	monē-biminī
3		monē-ntur	monē-bantur	monē-buntur
Üçüncü Çekim		<i>Idare ediliyorum</i> <i>edilirim,</i> <i>edilmekteyim</i>	<i>İdare ediliğordum,</i> <i>edilirdim</i>	
Sing. 1		reg-or	reg-ēbar	<i>İdare edileceğim</i>
2		reg-eris	reg-ēbāris, ēbāre	reg-ar
3		reg-itur	reg-ēbātur	reg-eris, eere
Plur. 1		reg-imur	reg-ēbāmur	reg-ētūr
2		reg-imini	reg-ēbāminī	reg-ēmur
3		reg-untur	reg-ēbāntur	reg-ēminī
Dördüncü Çekim		<i>İşitiliyorım, işitili-</i> <i>rim, işitmekteyim</i>	<i>İşitiligordum</i> <i>İştilirdim</i>	<i>İşitileceğim</i>
Sing. 1		audi-or	audi-ēbar	audi-ar
2		audi-eris	audi-ēbāris, ēbāre	audi-ēris, ēre
3		audi-tur	audi-ēbātur	audi-ētūr
Plur. 1		audi-mur	audi-ēbāmur	audi-ēmur
2		audi-minī	audi-ēbāminī	audi-ēminī
3		audi-untur	audi-ēbāntur	audi-ēntur

C A T I

Supinum Gövdesi Zamanları

	Perfectum	Plusquamperfectum	Futurum perfectum
	<i>Sevildim</i>	<i>Sevilmiş idim</i>	<i>Sevilmiş olacağım</i>
Sing. 1	amāt-us sum	amāt-us eram	amāt-us erō
2	amāt-us es	amāt-us erās	amāt-us eris
3	amāt-us est	amāt-us erat	amāt-us erit
Plur. 1	amāt-ī sumus	amāt-ī eramus	amāt-ī erimus
2	amāt-ī estis	amāt-ī erātis	amāt-ī eritis
3	amāt-ī sunt	amāt-ī erant	amāt-ī erunt
	<i>Tavsiye edildim</i>	<i>Tavsiye edilmiş idim</i>	<i>Tavsiye edilmiş olacağım</i>
Sing. 1	monit-us sum	monit-us eram	monit-us erō
2	monit-us es	monit-us erās	monit-us eris
3	monit-us est	monit-us erat	monit-us erit
Plur. 1	monit-ī sumus	monit-ī erāmus	monit-ī erimus
2	monit-ī estis	monit-ī erātis	monit-ī eritis
3	monit-ī sunt	monit-ī erant	monit-ī erunt
	<i>İdare edildim</i>	<i>İdare edilmiş idim</i>	<i>İdare edilmiş olacağım</i>
Sing. 1	rēct-us sum	rēct-us eram	rēct-us erō
2	rēct-us es	rēct-us erās	rēct-us eris
3	rēct-us est	rēct-us erat	rēct-us erit
Plur. 1	rēct-ī sumus	rēct-ī erāmua	rēct-ī erimus
2	rēct-ī estis	rēct-ī erātis	rēct-ī eritis
3	rēct-ī sunt	rēct-ī erant	rēct-ī erunt
	<i>İştildim</i>	<i>İştilmiş idim</i>	<i>İştilmiş olacağım</i>
Sing. 1	audīt-us sum	audīt-us eram	audīt-us erō
2	audīt-us es	audīt-us erās	audīt-us eris
3	audīt-us est	audīt-us eras	audīt-us erit
Plur. 1	audīt-ī sumus	audīt-ī erāmus	audīt-ī erimus
2	audīt-ī estis	audīt-ī erātis	audīt-ī eritis
3	audīt-ī sunt	audīt-ī erant	audīt-ī erunt

KURALLARIN ÖZETİ

1. Fiil Şahıs bakımından Özneye uyar (S: 22).
2. Cümplenin Öznesi Nōminātīvus Halinde bulunur, ve Fiil Sayı bakımından Özneye uyar (S: 24)
3. Geçişli bir Fiilin Düz Tümleci Accūsātīvus Halinde bulunur (S: 25)
4. Özne (ve) ile bağlanmış birden çok İsimden meydana geldiği zaman Fiil plūrālis olur; Düz Tümleç (ve) ile bağlanan birden çok İsimden meydana gelirse hepsi de Accūsātīvus Halinde bulunur. (S: 36).
5. Sıfat nitelendiği İsmi, Cins, Hal ve Sayıca uyar (S: 38)
6. Genetīvus Hali bir şeyin kime veya neye ait olduğunu gösterir. (S: 44)
7. Bağlıyan bir Fiilin yardımcı ile Özneyi tamamlayan kelime Özneye uyar. (S: 54)
8. Bir şey (ile) — yalnız Ablātīvus.
Bir kimse veya hayvan (tarafından)—*ə* veya (*ab*) ile Ablātīvus (S: 60)
9. Bazan bir İsim başka bir ismi niteler ve aralarında uygunluk bulunur. Bunlar arasındaki münasebete *Appositiō*—açıklama denir. (S: 64)
10. Bir Sıfat muhtelif Cinsten bir kaç İsmi nitelendiği zaman Fēmīnīum olanlara değil Masculīum olanlara uyar. (S: 68)
11. Bir Sıfat bir (erkeği), (kadını) veya (şeyi) nitelendiği zaman Lātincede çok hallerde İsim yazılmaz

ve Sıfatın Cinsi (erkek), (kadın) veya (şey) e ait olduğunu belli eder (S: 0),

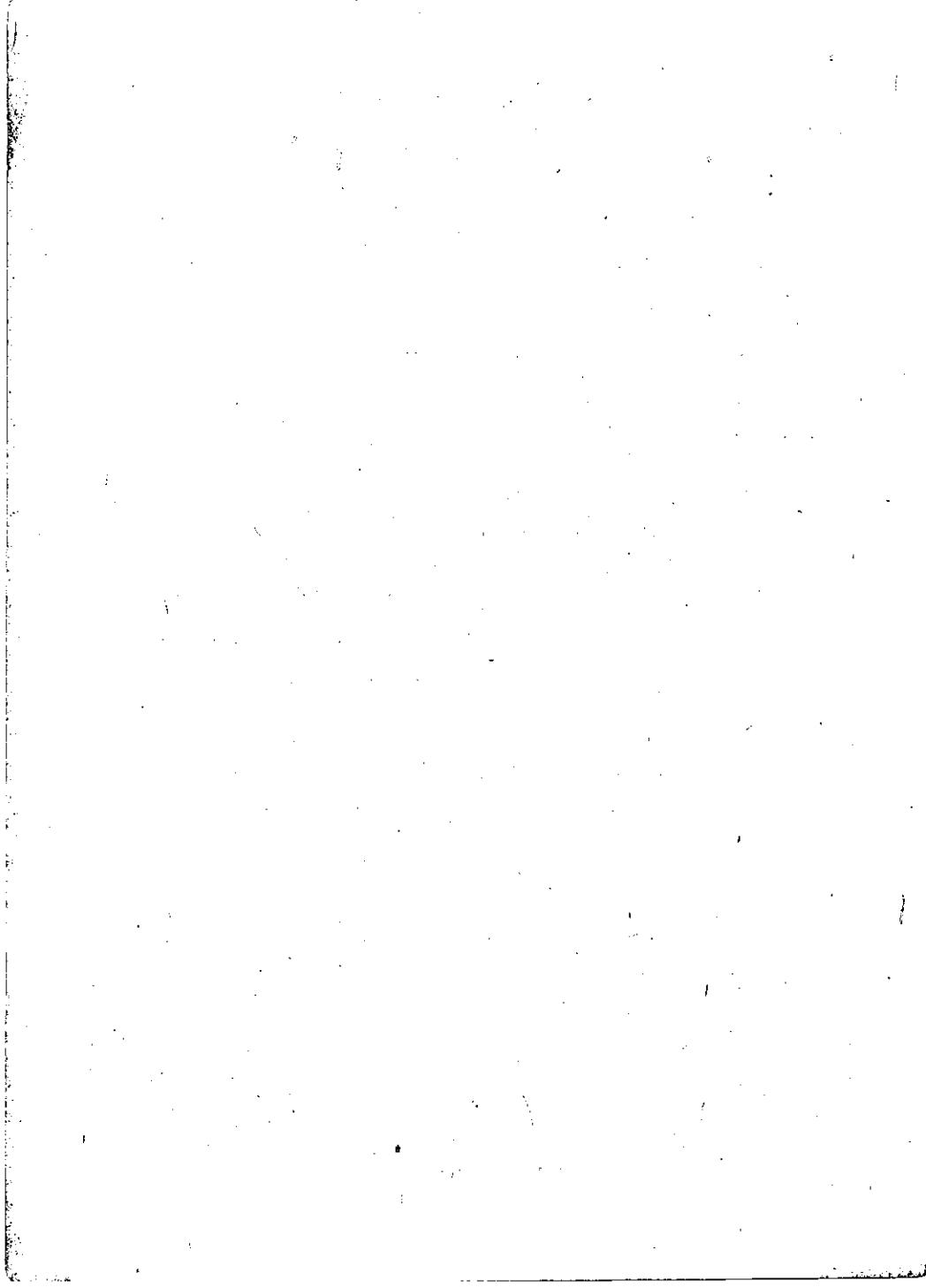
12. Türkçe (ile) kelimesi (birlikte) veya (beraber) anlamına geldiği zaman (cum) ve Ablatīvus ile tercüme edilir. (S: 72)

13. — E bir yere doğru hareket anlamı vermezse
= yalnız Datīvus;

— E bir yere doğru hareket anlamı verirse — (*in*)
veya (*ad*) ile Accūsātīvus (S: 74).

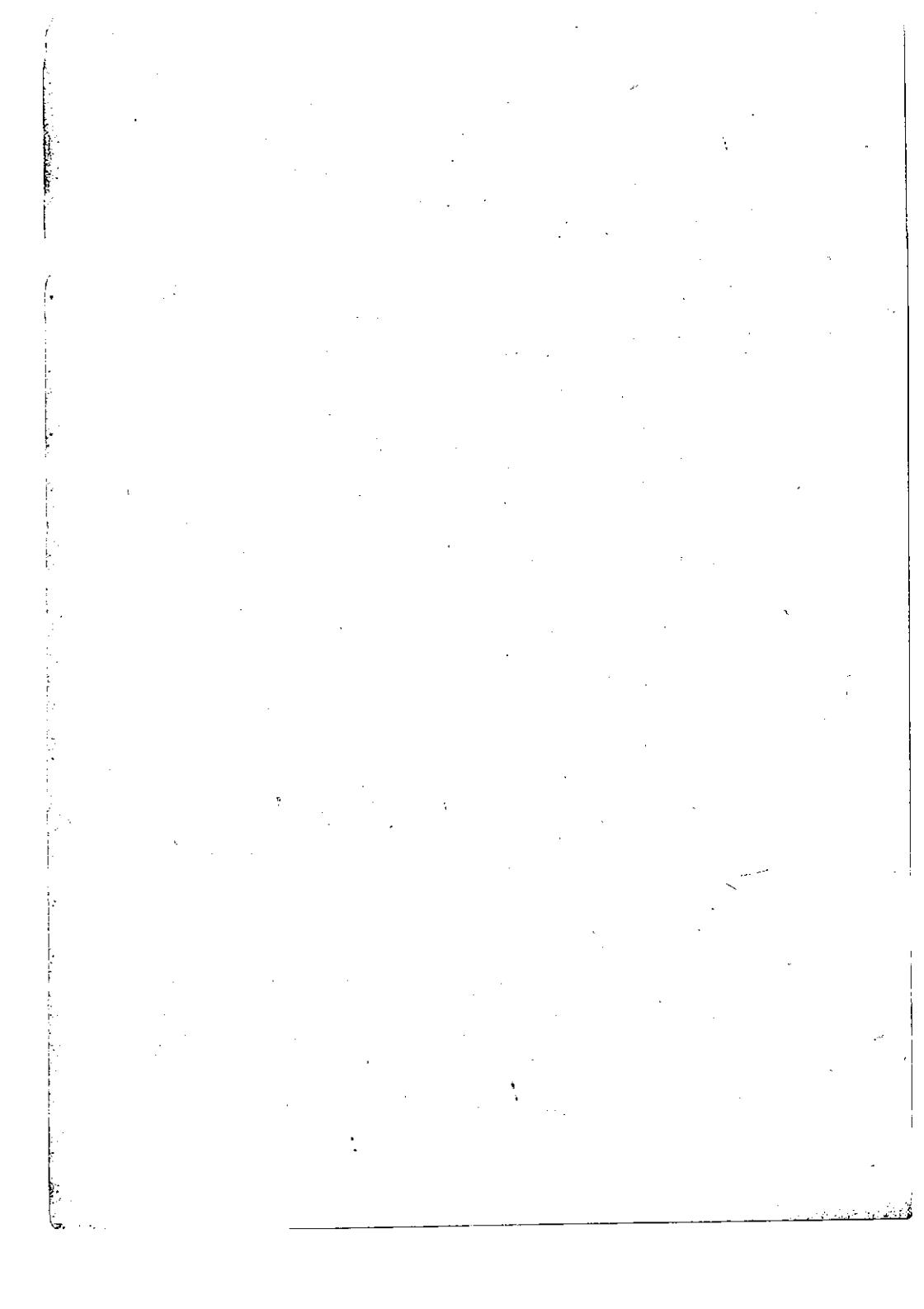
14. (ne zaman) in karşılığı Ablatīvus ile ifade edilir.
(ne kadar müddet) in karşılığı Accūsātīvus ile ifade-
edilir. (S: 78)

15. (**Quam**=den) ile bağlanan iki İsim aynı Hal-
de bulunur. (S: 84)

BÖLÜM

II

T E K R A R

Aşağıdaki tercümelerde birinci bölümde verilmiş olan
bu şekillerin ve kuralların bilindiği kabul edilmiştir :

Gramer Şekilleri :

Kurallı İsimlerin ve Sıfatların çekimleri.

Sıfatların mukayesesı.

Dört Fiil çekiminin Haber Kipi, Etken ve Edilgen.

Sum Fiilinin Haber Kipi.

Sentaks Kuralları :

Fiil ile Özne arasındaki uygunluk.

Sıfat „ İsim ” ”

Appositio.

Hallerin basit kullanılmış şekilleri (Vocativus müstesna).

ile   } beraber, birlikte . . . cum + Abl.
        } vasıtası ile (alet) . . . yalnız Abl.

tarafindan   } bir kimse . . . a veya ab + Abl.
                  } bir şey (alet) . . . yalnız Abl.

— e   } — e doğru hareket . . . in veya ad + Acc.
                  } — e, hareketsiz . . . Dat.

— de . . . : . . . . . in + Abl.

zaman } bir zamanda . . . Abl.
                  } devam müddeti . . . Acc.

VOCATIVUS HALİ

Vocativus, çağrırlan veya hitab edilen şahsin Halidir.

*Galip geldin, ey büyük kiral !
Vicisti, rex magne.*

Vocativus ile *Nominativus*'un şekli aynıdır; yalnız iki istisna vardır :

1 — *Dominus* gibi İsimlerin *Sing.*'inde : *Voc. Domine*
2 — *Bonus* gibi Sıfatların *Masc. Sing.*'inde *Voc. Bone,a,um*

DİKKAT — Aşağıdaki *Voc.*'lar kuralsızdır:

filii - us, oğul   *Voc. Sing. filii* (*filie* değil)
me - us, benim   „   „   *mi,-a,-um* (*mee* değil)
de - us, tanrı   „   „   *deus* (*dee* değil)

Claudius gibi *-ius* ile biten Özel adların *Voc.*'ları *filii-us*'unki gibidir.

Çoğu İlşimlerin Bazı Özellikleri :

1 — Bazı İsimler yalnız *Plur.* şekillerinde kullanılır :
arma, armorum, n. silâhlar (**bellum**'ın *Plur.*'i gibi)

2 — Bazı İsimlerin *Sing.* ve *Plur.* şekillerinde anamları
aynırıdır :

<i>castrum, i. n. kale</i>	<i>castrâ, örüm, ordugâh</i>
<i>cōnia, ae f. bolluk</i>	<i>cōniae, ārum, askerî kuvvetler</i>
<i>fīnis, is, m. son</i>	<i>fīnēs, ium, arazi, ülke</i>

Z A R F, adverbium

Zarflar fiilleri, Sıfatları veya diğer Zarfları niteler.

Bene cantat = *iği şarkı söylüyor.*

Fortiter pugnat = *cesurane harbediyor.*

Saepe vidi = *çok (defalar) gördüm.*

Semper tristis est = *daima mahzundur.*

Zarfların çekimi yoktur, ve (umumiyetle) Cümplenin
kuruluşuna tesir etmezler.

T E R C Ü M E I

1. Tristis es, amice.   4. Audivisti, mi fili.
 2. Semper manebunt.   5. Castra munita sunt.
 3. Dona dabimus.   6. Saepe dedistis.
 7. Castra nostra à Gallis saepe oppugnata erant.
 8. Vestra opera, amici mei, à civibus laudabantur.
 9. Cum magnō exercitū in finēs hostium contendet.
 10. Audivisti, mi fili, verba sapientium iudicū.
 11. Cōpiae nostrae finēnibus et sylvis impediēbantur.
 12. Epistulae tuae, carissime puer, semper brevissimae sunt.
 13. Plūrina dona à reginā nostris civibus dabuntur.
 14. Filii tui, Lentule, à magistris bene eruditū sunt.
 15. Bellum magnum, imperator, in finēbus hostium gessisti.
 16. Cum omnibus cōpiis ad castra Gallorum contendit.
 17. Urbem mülmus: arma civibus et servis damus.
 18. Nūntiū ad imperatōrem ē castris saepe missi erant.
 19. Prīmā hōrā portae oppidi a servis clausae sunt.
 20. Fortiter pugnāvistis, militēs: hostēs saepe viciſtis.

1. Siz daima yerinsiniz   4. Kitaplar verildi.
 2. Biz çok kere verdik.   5. Ey arkadaşım.
 3. Bizim ordugâhımızda.   6. Vermeyeceğiz.
 7. Kuvvetlerimizi Gallialıları orduğâhına sevkedeceğiz.
 8. Oğlum, sen akıllı kimseler tarafından iyi öğretildin
 9. Öğretmen kızı güzel bir kitap verdi.
 10. Kraliçenin oğlu vatandaşlar için daima aziz olacaktır
 11. Dostum, sözlerin herkes tarafından övüldü.
 12. Esirlerin çoğu ordugâhta öldürülüştü.
 13. Bütün kuvvetlerimizle nehre doğru ilerliyorduk.
 14. Lentulus, kitapların hâkime faydalı oldu.
 15. Bütün kölelere yaylar ve oklar verildi.
 16. Bizimkiler bir çok saatler cesaretle harbettiler.

Ş A H I S Z A M İ R L E R İ

(Pronomina personalia)

Singularis						Pluralis					
1 ci şahis	<i>Nom.</i>	ego	ben	nōs	biz						
	<i>Acc.</i>	mē	bēni	nōs	bizi						
	<i>Gen.</i>	meī	benim	nōstrī	bizim						
	<i>Dat.</i>	mihī [!]	bana	nostrum	bize						
	<i>Abl.</i>	mō	bēnden	nōbis	bizden						
2ci şahis	<i>Nom.</i>	tū	sen	vōs	siz						
	<i>Voc.</i>	tū	sen	vōs	siz						
	<i>Acc.</i>	tō	seni	vōs	sizi						
	<i>Gen.</i>	tuī[!]	senin	vestrī	sizin						
	<i>Dat.</i>	tibī[!]	sana	vestrum	size						
	<i>Abl.</i>	tō	sen-den	vōbis	siz-den						

Zamir olan Özne bazan zikredilebilir.

Seviyorum = amō veya ego amō.

Seviyoruz = amāmus veya nōs amāmus.

Seviyorsun = amās veya tu amās.

Seviyorsunuz = amātis veya vōs amātis.

Zamir. ifadede şiddet olduğunda ve bilhassa bir *Voc.*'un önünde zikredilir.

Vōs, amīcī meī, vīdistis = *Siz gördünüz, arkadaşlarım.*

Çeşitli Şahislardan meydana gelen mürekkep özne:

Fülin uyumu şu şekilde olur:

Özneler	Füll	Özneler	Füll
---------	------	---------	------

1.+2. Şah.=1. Şah. Çoğ.: ego et tu	amāmus.
------------------------------------	---------

1.+3. Şah.=1. Şah. Çoğ.: ego et rēx	amāmus.
-------------------------------------	---------

2.+3. Şah.=2. Şah. Çoğ.: tū et rēx	amātis.
------------------------------------	---------

Dik.- Türkçe sıra { <i>sen ve ben</i> Lâtinice } <i>ego et tu</i>	kral ve ben ego et rēx
---	-----------------------------

Mēcum, tēcum, nōbiscum, v. s.

Cum Edatı Şahis Zamirlerinin sonuna bitişir: *benimle* = *mēcum* (*cum mē* değil), *tēcum*, vs.

[!] Mihī ve tibī'nin sonundaki i kısa da olabilir.

T E R C Ü M E II

1. Tū vidiſtī.   7. A tē culpāmur.
 2. Tē laudāmus.   8. Mēcum vēnērunt.
 3. Nōs vocāvit.   9. Nōbis cārus est.
 4. Nōs vincēmus.   10. Librum mihi dat.
 5. Vōs timētis.   11. Nōbiscum veniet.
 6. Vōs mittam.   12. Sīgnūm datum est.
 13. Multi cīvium nōbiscum in oppidō manēbant,
 14. Vōs, amīcī meī, cārissimī mihi semper eritis.
 15. Tū et frāter tuus multa dōna nōbīs dedistis.
 16. Omnēs tē olīm laudābant ; nunc ā multīs culpāris.
 17. Nōs omnēs ā tē, imperātor magne, victī sumus.
 18. Ego et tū, mea soror, in urbem saepe vēnimus.
 19. Mīlitēs fortiter pugnāvērunt : nunc castra muniunt.
 20. Numquam mē vīdit : nūntiōs ad mē saepe mīsit.
 21. Mułtae navium flūctibus et ventō fractae erant.
 22. Tu nōbīs multa dedistī : nōs tē semper amābimus.

1. Bizi övüyorsun.   7. Tarafımızdan görüldü.
 2. Seni muahəze ederiz.   8. Bize gelirler.
 3. Benden korkardı.   9. Seninle geldim.
 4. Sen ve ben şarkı söyleziz. 10. Benim için azızsın.
 5. Bizimle.   11. Sana kitaplar verdim.
 6. Size geliyoruz.   12. Bize gemiler verir.
 13. Dostum, bize güzel bir şehir gösterdin.
 14. Kitaplar sana benden daha faydalıdır.
 15. General işaretti verdi : bizimkiler cesurane dövüştü.
 16. Sen ve kardeşin benimle ordugâha geleceksiniz.
 17. Lentulus, sen ve ben bir çok harbler yaptık.
 18. Beni seninle beraber düşmanların ordugâhına yolhiyacak.
 19. Evvelce bir köle idi : şimdi sizin komutanınızdır.
 20. Sesin daima çok hoşumuza gidecek (bize çok hoş olacak).

İŞARET ZAMİRİ İS = O

(Pronomen demonstrativum)

	Singularis, O			Pluralis, onlar		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
Nom.	is	ea	id	iī	vęya	eī
Acc.	eum	eam	id	eōs	eās	ea
Gen.	ēius (bütün cinsler)			eōrum	eārum	eōrum
Dat.	eī	"		iīs	vęya	eīs (bütün cinsler)
Abl.	eō	eā	eō	iīs	vęya	eīs "

Is, ea, id şu şekillerde kullanılır: —

1. Sifat olarak; zikredilen bir İsimle uygunluk halinde.
is = o *cocuk*, id = *bellum = o harb*, ab eō = *rēge = o kiral tarafından*, eās = *puellās = o kızları*.
2. Zamir olarak: zikredilmeyen bir İsmə uyararak.
İi = *o insanlar*, ea = *o şeyler* ab eō = *o kimse tarafından*.
Böylece is, ea, id, üçüncü şahıs için Şahı̄ Zamiri olarak da kullanılır:
is = o (erkek), ea = o (kadın), eum = ona (m., acc.)
eōs = onları (m., acc., pl.)

İdem = aynı

	Singularis	M.	F.	N.
Nom.	idem		eadem	idem
	eundem		eandem	idem
	ēiusdem		(bütün cinsler)	"
	eīdem			"
	eōdem		eādem	eōdem
Pluralis	eīdem vęya idem	eādem	eadem	
	eōsdem	eāsdem	eadem	
	eōrundem	eārundem	eōrundem	
	eīsdem vęya İsdem (bütün cinsler)			
	eīsdem vęya İsdem	"		

"İdem, Sifat veya Zamir olarak kullanılabilir.

TERCÜME III

1. In eam urbem.
 2. Eius pueræ.
 3. Cum eō servō.
 4. Eārum lēgum.
 5. In eōdem currū.
 6. Eum mīsimus.
 7. Eum locum vidi.
 8. Eōs laudābō
 9. Id bellūm gessī
 10. Ab eō laudāmur.
 11. In iīsdem castris.
 12. Eōs culpāmus
 13. Cōpiās trāns id flūmen dūxerat et castra posuerat.
 14. Cum primā legiōne ad eam urbem contendēbat.
 15. De iīs legibus multī librī ab eō scripti sunt.
 16. Imperātor noster in eā regiōne bellum gerēbat.
 17. Tē saepe laudāmus: eum semper culpāmus.
 18. Eōdem diē, primam legiōnem trāns flūmen mīsit.
 19. Militēs ēius legiōnis castra hostium oppugnābunt.
 20. Olim nōs culpābant; nunc ab iīsdem laudāmur.
 21. Nōs eum docēmus: tū, mī amīce, ab eō docēris.
 22. Ego et tū cum iīs in eōdem locō semper manēbimus.
1. O nehra doğru.   7. O denizin ötesine.
 2. O şehrin.   8. O kitaplara dair
 3. O kıral tarafından. 9. Onları gönderdik.
 4. O kitapların.   10. Herkes onu methoder.
 5. O çocuklar ile.   11. Onunla geldim.
 6. Aynı yerde.   12. Aynı (şeyler).
 13. Bütün kuvvetlerle o mintakaya doğru ilerledi.
 14. Onu o gemide aynı yere yolliyacağız.
 15. O lejiyonları çok kere o nehrinden öteye sevketmişti.
 16. Hâkimler onun hakkında çok şeyler isitti.
 17. Hepimiz onları övdük: onlara hediyeler verdiniz.
 18. Birinci lejiyon o mintakadan dışarı gönderildi.
 19. O kasabada çok yıllar onunla beraber kaldım.
 20. Dostum, sen ve ben aynı yere gelmiş bulunuyoruz.

İŞARET ZAMİRLERİ { hic = *bu, şu* (yakın için)
ille = *o* (uzak için)

	Singularis, <i>bu, şu</i>			Pluralis, <i>bunlar, şunlar</i>		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
<i>Nom.</i>	hic	haec	hoc	hī	hae	haec
<i>Acc.</i>	hunc	hanc	hoc	hōs	hās	haec
<i>Gen.</i>	hūlus	<i>(bütün cinsler)</i>		hōrum	hārum	hōrum
<i>Dat.</i>	hūic	»		hīs	<i>(bütün cinsler)</i>	
<i>Abl.</i>	hōc	hāc	hōc	hīs	»	
	Singularis, <i>O</i>			Pluralis, <i>onlar</i>		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
<i>Nom</i>	ille	illa	illud	illi	illae	illa
<i>Acc.</i>	illum	illam	illud	illōs	illās	illa
<i>Gen.</i>	illius	<i>(bütün cinsler)</i>		illōrum	illārum	illōrum
<i>Dat.</i>	illī	»		illīs	<i>(bütün cinsler)</i>	
<i>Abl.</i>	illō	illā	illō	illīs	»	

Hic ve ille şu şekillerde kullanılabilir:—

1. Sıfat olarak: haec urbs = *bu şehir*

2. Zamir “ : illi = *onlar*, haec = *bu şeyler*.

Böylece hem hic, hem ille (is gibi) üçüncü Şahıstaki Fiillerin Öznesi olabilir:—

ille = *o adam*, o hī = *bu kimseler, bunlar*.

DİKKAT; — Hem is hem ille “o”, anlamına gelir. Yalnız Türkçedeki “o”, yu Lâtinçeye çevirirken umumiyetle is kullanmalıdır. Hic ile karşılaşıldığında, uzaklık fikrinin kuvvetli olduğu veya tanınmış bir şey kastedildiği hallerde ille tercih edilir.

V A R D I R — Y O K T U R

Vardır, yoktur kelimelerinin Lâtinçeye karşılığı sadece esse Fiili ile ifade edilir! —

Nehirde bir gemi vardır = Nāvis est in flūmine.

Tehlike yoktur = Periculum nōn est.

Benim var, vs. Lâtinçeye habere Fiili ve Acc. ile çevrilir:

Benim bir kitabım var = Librum habeō.

Benim kitabım yok = Librum nōn habeō.

TERCÜME IV

1. In hōc oppidō   7. Ob hanc causam.
 2. Haec castra vīdī.   8. Dē hīs rēbus.
 3. Cum hīs servīs.   9. Hōs mittēmus.
 4. Ab illō rēge.   10. Post haec.
 5. Huius legiōnis.   11. Illīus puellae.
 6. Hārum lēgum.   12. Īn illō locō.
 13. Ob hās causās sīgnūm militibūs nōn dēderat.
 14. Multī nostrōrum in hīs locīs occīsī sunt.
 15. Hī manēbunt: illī ex castrīs statim mittentur.
 16. Militēs hārum legiōnum fortiter pugnāvērunt.
 17. Hōs culpāmus: illī ab omnibūs laudābuntur.
 18. Hoc opus mihi et tibi difficillimum erit.
 19. Post haec nāvēs omnēs in eundem locūm mīsit.
 20. Dē hīs rēbus multa ā nōbīs olim scripta sunt.
 21. Īn eā regiōne silva erat magna et flumen altum.
 22. Hunc saepe audīvīmus: illum numquam vīdimus.

1. Bu çocuk ile.   7. Bu sebeplerden.
 2. Bu kölelerin.   8. Bu sözlerden sonra
 3. Bu asker tarafından   9. O gemilerde.
 4. O şehirde.   10. Saatlerce sonra.
 5. Bu lejyonun.   11. Bunu bize verdi.
 6. Bu (adamları) gördüm. 12. Bu adamı gönderdi.
 13. O iş ona zor idi: bu çok kolaydır.
 14. Bu sebeplerden ordugâhı bu mevkide kurdu.
 15. Bu mintakada pek cesur bir çok kimseler vardır.
 16. Bu kimseler cesaretle harbedecekler: onlar korkaktır.
 17. Bundan sonra, orduyu o mintakaya sevketti.
 18. Onları yanınızda götüreceğiz: bunlar kalacak.
 19. Bu meselelere dair çok kere mektuplar yazdım.
 20. Bu adamdan korkarız: o herkes tarafından seviliyor.

MASTAR — ETKEN

(Infinitivus — Activa)

Infinitivus'un üç zamanı vardır, fakat Şahıs ve Sayısı yoktur.

Yapılışı	Praesens	Perfectum	Futurum
1. Çek.	praes. Göv.+re sevmek	perf. Göv+isse sevmış olmak	sup. Göv+ürus esse sevecek olmak
2. Çek.	monē—re [¹] tafsige etmek	monu—isse tav, etmiş olmak	monit-ürus esse tav. edecek olmak
3. Çek.	reg—ere [²] idare etmek	rēx—isse id. etmiş olmak	rēct-ürus esse id. edecek olmak
4. Çek.	audī — re iştirmek	audīv—isse iştimiş olmak	audīt - ürus esse İştecek olmak
Sum	esse olmak	fu — isse olmuş olmak	fut-ürus esse olacak olmak

INFİNİTİVUS'UN KULLANILMASI—(I) PROLATİVUS

Infinitivus, istemek, karar vermek, başlamak, v.s., gibi Fiillerle ve söylemek, düşünmek gibi Fiillerin *Pass.*'la-riyle kullanılır:

Pugnāre cōnstituit=*Muharebe etmeğe karar verdi.*

Pugnāvisse dicitur=*Muharebe etmiş olduğu söyleniyor.*

Geçişli bir Fiilin *Inf.*'u Tümleç alabilir:

Nāvem mittere cōnstituit=*Bir gemi göndermeğe karar verdi.*

Inf. *Fut.* *Act.* daki *Participium* (*amātūrus*), *bonus* gibi tasrif edilir ve Cümplenin Öznesine Cins, Sayı ve Hal bakımından uyar:

Puellae scriptūrae esse dicuntur.

Kızların yazacakları söyleniyor.

[¹] 2. Çek. monē-re de e uzun, 3. Çek. reg—ere de kısaltır.

[²] 3. Çek. Praes. *Inf.* da Gövdeye — ere ilâve edilir.

T E R C Ü M E V

1. Scr̄psisse.	7. Venisse dīcuntur.
2. Venīre.	8. Bellum gerere.
3. Timēre.	9. Frāctūrus esse.
4. Datūrus esse.	10. Urbem mūnīre.
5. Dīcitur fuisse.	11. Dare parābat.
6. Posuisse.	12. Sīgnum dedisse.
13. Ob hās causās castra in eō lūcō ponere cōnstituit.	
14. Dicitur dē hīs rēbus multōs librōs scr̄psisse.	
15. Cum omnibus copiis in nostrōs fīnēs contendebat.	
16. Mīlites eius legiōnis fortiter pugnāvisse dīcuntur.	
17. Exercitum in fīnēs hostium statim dūcere parat.	
18. Portās claudere et arma cīvibus dare cōnstituit.	
19. Multōs annōs in eā regiōne mānsisse dīcitur.	
20. Hōs nōn timēmus: bellum cum iis saepe gessimus.	
21. Cōnstituimus ad urbem magnā celeritāte contendere.	
22. Rēgīna nostra haec dōna nōbīs datūra esse dīcitur.	

1. Öğretmek.	6. İşaret vermek.
2. İnsa etmiş olmak.	7. Bir şehir inşa etmek.
3. Korkmuş olmak.	8. Çağırma üzere olmak,
4. Bunu söyledi.	9. Söylemiş olmak.
5. Karar verdik.	10. İyi şarkı söylemek.
11. O mintakada harbetmiş olduğu söyleniyor.	
12. Oğlum, daima yanında kalmağa karar verdim.	
13. Bunların silahlar ve gemiler hazırlamış olduğu söyleniyor	
14. Kuvvetlerimizi nehrin ötesine sevketmeye hazırlanıyordu	
15. Bu sebeplerden bizimle gelmeye karar verdi.	
16. Şehri tahkim edecekleri söyleniyor.	
17. Dostum, sen ve ben bunları çok işittik.	
18. Bunu müteakip bize bir haberci göndermeye karar verdi	
19. Bütün bunlar sana ve bana pek faydalı olacak.	

MASTAR — EDİLGEN

(Infinitivus-Passiva)

	Praesens	Perfectum	Futurum
Yapılışı	Praes. Göv.+ri	Sup. Göv.+us esse	Sup. Göv+um iri
1. Çek.	amā-ri sevilmek	amāt-us esse sevilmiş olmak	amāt-um iri (bak. S. 170)
2. Çek.	monē-ri tausıye edilmek	monit-us esse tav.edilmiş olmak	monit-um iri
3. Çek.	reg-i [1] idare edilmek	rēct-us esse id. edilmiş olmak	rēct-um iri
4. Çek.	audi-ri iştirilmek	audīt-us esse iştirilmiş olmak	audīt-um iri

İNFİTİVUS'UN KULLANILMASI (2)

Infinitivus bir İsim gibi kullanılır. Cinsi daima *Neut.*'dur.

Dulce est vocem tuam audire.

Senin sesini işitmek tatlı seydir.

Inf. Perf. Pass. da *Participium* olan (*amātus*, vs.) **bonus** gibi tasrif edilir ve Özneye Cins, Sayı ve Hal bakımından uyar.

Nāvēs missae esse dīcuntur.

Gemilerin gönderilmiş olduğu söyleniyor.

S A Y I L A R I N Ç E K İ M İ

Unus=*bir*, **bonus** gibi; *Gen. Sing. īnīus**Dat. īnīmūstesna*.

	M.	F.	N.	M.	F.	N.
<i>Nom.</i>	duo, <i>iki</i>	duae	duo	trēs		tria
<i>Acc.</i>	duōs, duo	duās	duo	trēs		tria
<i>Gen.</i>	duōrum	duārum	duōrum	trium (bütün cinsler)		
<i>Dat.</i>	duōbus	duābus	duōbus	tribus	*	

[1] 3. Çek. *Inf. Praes. Pass.*'nın Gövdesine -ri değil, -i ilâve edilir.

T E R C Ü M E VI

1. Vidēri.	6. Duārum nāvium.
2. Positus esse.	7. Vincī.
3. Dari.	8. Ob trēs causās.
4. Erudire.	9. Datūrus esse.
5. Mūnīrī.	10. Dīxisse.
11. Difficile erit castra in eōdem locō pōnere.	
12. Portās urbis claudi et arma parārī iussit.	
13. Turpe est haec de nostrā rēgīnā dīcere.	
14. Cum tribus legiōnibus in eam regiōnem contendit.	
15. Duae nāvēs flūctibus frāctae esse dicuntur.	
16. Iūcundissimum est nōbīs hoc carmen audīre.	
17. Ob eās causās plūrimās nāvēs aedificārī iubet.	
18. Difficillimum erat hās cōpiās trāns flūmen dūcere.	
19. Iussit nōs in eā urbe trēs diēs tēcum manēre.	
20. Iussī sunt castra mūnīre et portās custōdīre.	
21. Castra nostra ab iīs oppugnāta esse dīcuntur.	
22. Facile erit hoc bellum in iīs regiōnibus gerere.	

1. Çağırılmak.	6. İki gemi ile.
2. Gönderilmek.	7. Üç lejyonun.
3. Görülmüş olmak.	8. İki köle tarafından.
4. İnşa etmiş olmak.	9. Kolay idi.
5. Tahkim edilmek.	10. Verilmiş olmak.
11. O meseleye dair çok şeyler söylemek kolaydır.	
12. General bütün kuvvetlerin gönderilmesini emretmişti,	
13. O gün iki geminin görülmüş olduğu söyleniyor.	
14. O şehri iyi tahkim etmek çok zor olacak.	
15. Sözlerinizin onlara bildirilmesini emrettik.	
16. Hâkimler bu kölelerin cezalandırılmasını emredecekler.	
17. Düşmanın ordugâhında daima üç lejyon vardır.	

SIFAT-FİİL Participium

Lâtinçe Fiillerin 3. *Participium*'u vardır:
2 *Activa*, 1 *Passiva*.

	Activa		Passiva
	Praesens Praes. Göv.+e)ns	Futurum Sup. Göv.+ūrus	Perfectum Sup: Göv.+us
1. Çek.	amā-ns, -ntis seven, severken	amātūr-us-a-um sevecek	amāt-us-a-um Sevilmiş, sevilen
2. Çek.	monē-ns tav. eden, ederken	monitūr-us-a-um tavsiye edecek	monit-us-a-um Tav. edilmiş, edilen
3. Çek.	reg-ēns id. eden, ederken	rēctūr-us-a-um idare edecek	rēct-us-a-um Id, edilmiş, edilen
4. Çek.	audi-ēns işiten, işitirken	audītūr-us-a-um işitecek	audīt-us-a-um, İşitilmiş, işitilen

Participium'lar Sifatlar gibi çekilir, ve vasıflandırıldığı isim veya Zamire Sifatlar gibi uyar:--

Urbis mūnitae = Müstahkem bir şehrin.

Vulnératī = Yaralılar.

DİKKAT. 1 — Geçili fiillerin *Part. Act.*'ları Tümleç alabilir.

Servum vidi portā claudente, m,

Kölegi kapıları kapatrken gördüm.

DİKKAT. 2 — Lâtinçe *Part.*'ları kullanır ve tercüme ederken şu noktalara dikkat etmelidir:

(a) Lâtincede *Part. Praes.* Cümplenin Fiili ile aynı zamanda vakı olan işleri gösterir. Türkçede -en ile biten *Part.*'lar ise hem aynı zamanda, hem de daha evvel yapılan işler için kullanılır. Buna göre, meselâ (*seven*) yalnız (*sevmekte olan*) anlamını verdiği zaman Lâtinçe *Praes.* şeklinin karşılığıdır. Eğer (*sevmış olan*) anlamını verirse Lâtinçe karşılığı yoktur [1]. Yalnız (*sevilmiş olan sevilen*) in karşılığı vardır: *amatus*, a, um.

(b) *Part. Perf.* Cümplenin Fiilinden evvel yapılmış olan işler için kullanılır. Bu iş bazan zamandan başka sebep, v.s. gibi münasebetler de gösterebilir. Bu bakımından meselâ *auditus* kelimesini, yerine gōre, *işitilen*, *işitilince*, *işitilip*, *işitildiği için*, *işitilerek*, *işitildiği halde* gibi şekillerle Türkçe'ye çevirebiliriz [2].

[1] Bak. S. 122. [2] Bak. S. 166.

T E R C Ü M E VII

1. Hastaē frāctae.
 2. Hostēs victi.
 3. Miles vulnerātus.
 4. Vulnerātōrum.
 5. Scriptūrī erant.
 6. Librī ā tē scrip̄tī.
 7. Eā vōce territus.
 8. Servus ab eō missus.
 9. Pugnātūrī sumus.
 10. Ab armātīs.
 11. Eōdem diē nūntius, ab eō missus, in urbem vēnerat.
 12. His verbis territi, cīvēs portās urbis clausērunt.
 13. Dux noster in eō locō fortiter pugnāns occīsus est.
 14. Magnus numerus vulnerātōrum in castrīs manet.
 15. Castra in locō bene mūnitō pōnere cōstituit.
 16. Militēs, oneribus impediti, in flūmine occīdēbantur.
 17. Cum tribus legiōnibus, ā rēge missis, ad castra venit.
 18. Hostēs saepe vīdimus, hastis et sagittis armātōs
 19. Epistula ā tē scrip̄ta ab omnibus laudāta est.
 20. Dē bellis ab eō gestis multa dictūrī sumus.
 21. Servum vīdimus onus gravissimum portantem.
 22. Librī ab eō scrip̄tī nōbīs ūtilissimī sunt.

1. Müstahkem kasabalarda. 6. Tarafımızdan yollanan hediyeler.
 2. Silâhlı adamların. 7. İyi öğretilmiş çocuklar
 3. Kırılmış bir mızrak ile. 8. Yarahlar tarafından.
 4. Yazılan mektuplar. 9. Herkes tarafından övülen kanun
 5. Korkutulan köleler ile. 10. Görmek üzeredir.
 11. Ordugâhı iyice tahkim edilmiş bir mevkide kurmamızı emretti.
 12. Yarahların pek çoğu şehirden dışarı gönderildi.
 13. Labienus tarafından gönderilen gemiler dalgalarдан par-
     çalandı.
 14. Oklarla yaralanmış (olduklarından) yanımızda kaldılar.
 15. Tarafınızdan bizim çocuklara verilen mızraklar çok ağırdır.
 16. O meselelere dair bir kitap yazmak üzereyiz.
 17. Bu mevkie çok sayıda silâhlı adamlarla geldin.
 18. O gün üç vatandaş cesurane harb ederken öldürüldü.

— İO FiILLERİ — KARIŞIK ÇEKİM

Praesens Gövdelerinin sonunda Dördüncü Çekim Takısı bulunan **cap-io**, *aliyorum capere*, **cēpi**, **cap-tum**, gibi bazı Fiiller karışık Çekimlidir.

Bu takıdaki **i** şu hallerde düşer:

- (i) başka bir **i** nin önünde: **capit**, **capi-it** değil.
- (ii) **-er** (**e** kısa) in önünde: **cap-eris**, **cap-iерis** değil.

Activa				Passiva	
<i>Indic. Praes.</i>	S.	1	cap-io		
		2	cap-is	cap-iор	
		3	cap-it	cap-erис	
	P.	1	cap-imus	cap-итur	
		2	cap-itlis	cap-имур	
		3	cap-iunt	cap-имини	
<i>Indic. Fut.</i>	S.	1	cap-iam	cap-iar	
		2	cap-iēs	cap-iēris(re)	
		3	cap-ięt, v.s.	cap-iętnr, v.s.	
<i>Indic. imperf.</i>	S.	1	cap-iębam	cap-iębar	
		2	cap-iębas	cap-iębāris (re)	
		3	cap-iębät, v.s.	cap-iębātur, v.s.	
<i>Inf. Praes.</i>			cap-ere		
<i>Part. Praes.</i>			cap-ięns, ientis		
				capı	

DİKKAT — *Perf.* ve *Sup.* Gövdelerinden yapılan Zamanlar kurallıdır, mes. *Pl-perf.* **cēp-eraṁ**.

Capiō gibi çekilen Fiiller (<i>Praes.</i> Göv. Zamanlarında):	<i>Praes. Ind.</i>	<i>Inf.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Sup.</i>	Türkçe
fac-io	fac-ere	fēc-i	fact-um	yapmak	
fug-io	fug-ere	fūg-i	—	kaçmak	
cup-io	cup-ere	cupīv-i	cupīt-um	arzu etmek	
conic-io	-ic-ere	iēc-i	-iect-um	atmak	
suscip-io	-cip-ere	-cēp-i	-cept-um	üzerine almak	

T E R C Ü M E VIII

1. Tēla conicit.	6. Iter faciunt.
2. Bellum suscipis.	7. Suscipī.
3. Urbs capiētur.	8. Suscēpī.
4. Impetum facitis.	9. Fugientēs hostēs.
5. Vidēre cupimus.	10. Tēla conicere.
11. Nostrī arma capiunt, et impetum in eōs faciunt.	
12. Ob hās causās eam rem suscipere cupiēbant.	
13. Tēla in castra nostra ab iis coniciēbantur.	
14. Ego et tū saepe per eam regiōnem iter fēcimus.	
15. Ea urbs ā nostrō imperātōre statim capiētur.	
16. Multi fugientium in eā silvā ā nostrīs occisi sunt.	
17. Dux noster, ab hostibus captus, in urbem mox dūcētur.	
18. Cupiō tē vidēre, et in eō locō tēcum semper manēre.	
19. Vōs, cīvēs, arma capiētis et bellum suscipiētis.	
20. Cum ūnā legiōnē per finēs hostium iter facit.	
21. Epistulae ā tē scriptae ab iis saepe laudātae erant.	
22. Vōs, meī filiī, rem difficillimam suscēpistis.	

1. Kaçacaklar.	6. Hüküm ettiler.
2. Almıştin.	7. Yürüyüş yaparız.
3. Atulmak.	8. Mızraklar atılıyor,
4. Kaçmış olmak.	9. Vermek arzu ediyor.
5. Arzu ediyordu.	10. Bunu üzerimize alıyoruz
11. Hüküma geçmelerini derhal emretti.	
12. Bunlar ormanlara kaçtılar: onlar yakalandılar.	
13. Dostlarım, biz o işi üzerimize almak istemiyoruz.	
14. Düşmanlar askerlerimizin üzerine mızraklar atıyordu.	
15. Yakında topraklarımızın içinden yürüyüş yapacaklar.	
16. Nehir ve orman kaçan düşmanı önlüyor.	
17. Silahlarını alarak bize saldırmağa karar verdiler.	
18. Seslerimizden korkarak ormanlara kaçıyorlardı.	

DEPONENS FİİLLER

(verba deponentia)

Şekilleri *Passiva*, anlamları *Activa* olan Fiillere *Deponens* denir. Bunlara her dört çekimde raslanır, fakat daha ziyade 1. ve 3 cü Çekim Fiilleri arasında vardır. Misal: Çek.

Praes. Indic.   *Inf.*   *Perf.*

1. (**amor** gibi) *cōn-or, çalışmak*   *cōnā-rī*   *con-a-tus sum*
2. (**moneor** →) *vere-or, korkmak*   *verē-rī*   *verit-us sum*
3. (**regor** →) *sequ-or, takip et.*   *sequ-i*   *secut-us sum*
- (**capior** →) *mor-i-or, ölmek*   *mor-i*   *mortu-us sum*
4. (**audior** →) *menti-or, galan söy.* *menti-rī*   *mentit-us sum*

Dep.'lerin Çekimi Fiillerin *Pass.* şekilleri gibidir. Şu iki hal müstesna: —

1. *Inf. Fut.*'un şekli *Act.*dir.

2. *Part.*'ların üç zamanı da vardır (*Act.* anımlı).

Sequor, takip ediyorum, 3 cü Çekim

Indicativus			
<i>Praes.</i>	<i>sequ-or, sequ-eris, v.s.</i>	<i>takip ediyorum</i>	
<i>Fut. S.</i>	<i>sequ-ar, sequ-ēris. »</i>	<i>» edeceğim</i>	
<i>Imperf.</i>	<i>sequ-ēbar, -ēbāris, »</i>	<i>» ediyordum</i>	
<i>Perf.</i>	<i>secūt-us sum, es</i>	<i>» ettim</i>	
<i>Fut. Perf.</i>	<i>secūt-us erō, eris »</i>	<i>» etmiş olacağım</i>	
<i>Pl-Perf</i>	<i>secūt-us eram, erās »</i>	<i>» » idim</i>	
<i>Inf.</i>	<i>Praes.</i> <i>Perf.</i> <i>Fut.</i>	<i>sequ-i</i> <i>secūt-us esse</i> <i>secūt-ūrus esse</i>	<i>takip etmek</i> " <i>etmiş olmak</i> " <i>edelek *</i>
<i>Part</i>	<i>Praes.</i> <i>Perf.</i> <i>Fut.</i>	<i>sequ-ēns, -entis</i> <i>secūt-us, -a, -um</i> <i>secūt-ūrus, -a, -um</i>	<i>takip eden</i> " <i>etmiş</i> " <i>edelek</i>

DİKKAT — *Morior*'un *Part. Fut.*: **moritūrus**; *Part. Perf.* **mortuuus**, ölü, ölen (ölmüş olan) demektir.

TERCÜME IX

1. Cōnātī sunī.	5. Sequī.	9. Morientium
2. Verēbantur.	6. Moreris.	10. Mortuī.
3. Secūtūrus.	7. Moriēris.	11. Cōnātūs.
4. Veritus.	8. Mentītur.	12. Culpātūs.
13. Duae legiōnēs hostem fugientem sequēbantur.		
14. Post trēs annōs in eādem urbe mortuus est.		
15. Ob hās causās castra nostra movēre cōnābimur.		
16. Turpissimum est dē mortuīs haec verba dicere.		
17. Tū et ille dē hīs rēbus saepe mentīti estis.		
18. Dux noster, haec veritus, eōs sequī cōnstituerat.		
19. Vōcēs vulnerātōrum et morientium audivimus.		
20. Tēla in oppidum conicere frūstrā cōnābantur.		
21. Gallōs trēs hōrās secūtus, castra pōnī iussit.		
22. Hoc periculum veritī, arma cīvibus dederant.		
23. Nōs imperātōrem nostrum semper secūtūrī sumus.		
24. Frūstrā cōāntī sumus nūntium ad eōs mittere.		

1. Onu takip edeceksin.	6. Ölenler.
2. Bundan korkarız [¹]	7. Takip etmiş olup.
3. Ölüyorlardı.	8. Yalan söylüyorlardı.
4. Teşebbüüs etmiş olmak.	9. Teşebbüüs etmek istiyorlar.
5. Öleceksin.	10. Ölülerin.
11. Kasabanın kapılarını kırmaga çalışıiyorlardı.	
12. Onları ormanlar içinden takip etmek kolay olmuyacak.	
13. Yaralıların çoğu orduğâhta ölüyorlardı.	
14. Onu üç saat takip ettikten sonra bir nehir gördük.	
15. Bir mızrakla yaraşanarak ertesi gün öldü.	
16. Bunlar silahlarını almak ve bizi takip etmek istiyorlar.	
17. Bu tehlikelerden korktuğundan ormana kaçtı.	
18. Dostum, sen ve ben bunları yapmağa çalışacağız.	
19. Tarafımızdan deruhte edilen iş pek zor olacak.	

[¹] Bu parçada «korkmak» için «vereor» kullanınız.

T E R C Ü M E X

Tekrar I-IV

1. Haec omnia mihi et tibi ūtilissima fuērunt.
2. Illō diē multī eōrum hōc modō occisi sunt.
3. Ob hās causās tū et ille ā nōbīs culpāminī.
4. In eam regiōnem magnā celeritāte contendēbant.
5. Tū, Caesar, ā civibus nostris semper laudäberis.
6. Hās legiōnēs trāns id flūmen statim dūxerat.
7. Ego et frāter tuus eōdem diē ad eum vēnimus.
8. Dē hōc bellō multa ab amīco tuō scrip̄ta sunt.
9. Mūrī et turrēs huius oppidi sunt altissimī.
10. Numquam eum vīdī: sed multa dē eō audīvī.
11. Haec verba nōbīs omnibus dulcissima fuērunt.
12. Post hoc proelium, cōpiās ad id oppidum dūxit.
13. In eā regiōne oīlim erant plūrimae urbēs.
14. Hī omnēs tēla et sagittās manibus tenēbant.
15. Multi eōrum nōbīscum ad urbem venient,
16. Militēs eius legiōnis hōc modō impediti erant.
17. Tū nōbīs arma dedistī: nōs tē dēfendēmus.
18. Sīgnūm datum erat; hī fortiter pugnāvērunt.

1. Hepiniz bizimle düşmanın ordugâhına geleceksiniz.
2. Evvelce bu şehirde bir çok kuleler vardı.
3. O adamın oğlu herkes tarafından övülecek.
4. O gemiler onun tarafından aynı yere gönderildi.
5. Büyük bir hızla o kasabaya ilerliyeceğiz.
6. O muharebede en cesurları öldürdü.
7. Harb her zaman bu tarzda yapılmıştır.
8. Dostum, bana faydalı bir hediye verdin.
9. Üçüncü saatte işaret onun tarafından verildi.
10. Bize pek çok güzel şeyler gösterdiniz,
11. Sen ve ben o adamın sözlerini çok işittik.
12. Bu lejiyonların askerleri ordugâha hücum edecekler.

T E R C Ü M E XI

Tekrar V-IX

1. Difficile erit cōpias per eam regiōnem dūcere
2. Ob hās causās cōnstituit proelium committere
3. Militēs eius legiōnis impetum facere cupiēbant
4. Multī vulnerātōrum in iīs castrīs moriēbantur.
5. Duae eārum nāvium vī tempestātis frāctae erant.
6. His rēbus territī, in silvās fugere cōnābantur.
7. Tēlīs et sagittīs armātī, ad locum contendēbant
8. Plūrimi nostrōrum fortiter pugnantēs occisi sunt.
9. Ille per finēs hostiū iter mox factūrus est.
10. Dicuntur arma parāvisse et locum mūnīvisse.
11. Magnā celeritātē cōpias trāns id flūmen dūxerat.
12. Libri ā tē scriptī ab omnibus cīvibus laudantur.
13. Castra in locō bene mūnītō pōnī iusserat.
14. Nōs arma capiēmus et hoc bellum suscipiēmus.
15. Frūstrā cōnatī sunt eam urbem vī capere.
16. In eō locō magnus est numerus armātōrum
17. Dē rēbus ab eō gestīs magnus liber scriptus est.
18. Ille iusserat servōs armārī et portās claudī,

1. Onlar hakkında bunları söylemek ayıptır,
2. Üç gün sizinle kalmamızı emretti.
3. Yaralıların çoğu ordugâhta ölüyordu.
4. O şehrın zorla alınmış olduğu söyleniyor.
5. Kaçan düşmanı iki lejyon takip ediyordu.
6. Onları takip ettiğimizde ormanlar tarafından önlendik
7. Ordugâhimizə bir çok ok atılıyordu.
8. Tarafımızdan deruite edilen harb çok uzun olacak,
9. Onun tarafından gönderilen iki gemi parçalandı.
10. Bunu iyi yapmak çok zor olacak.
11. Şehrimizde şimdi pek çok esirler vardır.
12. Aynı gün üçüncü saatte ölmüştü.

DÖNÜŞLÜ ZAMİR (3 cü Şahis)
(Pronomen reflexivum).

Sē = *kendisini, kendilerini* (Öznenin kendisini, vs.)

Singularis ve Pluralis		
<i>Nom.</i>	<i>yok</i>	
<i>Acc.</i>	<i>sē veya sēsē</i>	<i>kendisini, kendilerini</i>
<i>Gen.</i>	<i>sūi</i>	<i>kendisinin, kendilerinin</i>
<i>Dat.</i>	<i>sibi</i>	<i>kendisine, kendilerine</i>
<i>Abl.</i>	<i>sē veya sēsē</i>	<i>kendisinden, kendilerinden</i>

DİKKAT. 1 — Sē hem *Sing*, hem *Plur.* dir.

Rēx sē dēfendit — *Kiral kendisini korur.*

Rēgēs sē dēfendunt — *Kıralar kendilerini korur.*

DİKKAT. 2 — Cum, **se** ile beraber kullanıldığı zaman **se**'nin sonuna bitişir (karşılık, **mēcum**, **tēcum**) : **sēcum** (**cum** **sē** değil) = *kendisi ile beraber, beraberinde, yanında.*

Şu tercümelere dikkat ediniz:—

ad se = *kendisine, kendi yanına, yanına.*

inter se = *aralarında, birbirlerigle, birbirlerine.*

B A Ģ (Coniunctio) (1)

İki türlü *Coniunctio* vardır:—

(1) *Coordinantes.*

(2) *Subordinantes.*

Coordinantes cinsinden olanlar iki veya daha fazla Tam Cümleyi birleştirir. Bunların çekimi yoktur ve Cümplenin yapılışına tesir etmezler. Bir kaç misal;—

et, ac, atque, ve; sed; fakat; igitur, bu sebepten; nam, zira.

T E R C Ü M E XII

1. Sē mōnstrābant.	5. Sē abdiderant.
2. Hunc sēcum dūxit.	6. Inter sē pugnant.
3. Sē culpābit.	7. Hōs sēcum habet.
4. Dē sē loquuntur.	8. Eōs ad sē vocat.
9. Impetū nostrōrum territī, in silvās sē abdidērunt.	
10. Ob hās causās Gallī obsidēs inter sē dabant.	
11. Statim fūgerunt: nam legiōnēs post sē vīdērunt.	
12. Multī fugientium sē in id flūmen coniēcerant.	
13. Ille igitur iussit nōs arma capere et sē sequī,	
14. Haēc verba locūtus, captivōs ad sē vocāvit.	
15. Habēbat sēcum trēs legiōnēs et multōs equitēs.	
16. Hi fortiter sē dēfenderant; sed omnēs occisi sunt.	
17. Hoc periculum veritus, in castra sē abdidit.	
18. Cōnstituit igitur nōs sēcum in urbem dūcere.	
19. Dē eā rē nihil dīxit; sed multa dē sē locūtus est.	
20. Servī, tēlīs armātī, sē dēfendere cōnābantur.	

1. Kendini muahaze etti.	5. Konuştu.
2. O (kadın) konuştu.	6. Bir gemimiz var.
3. Gizleniyorlar.	7. Bizi yanına çağırdı.
4. Rehineler verdiniz.	8. İyi yaptı.
9. Bu adam üç saat kendinden bahsetti.	
10. Vatandaşlar mızraklarla silâhlanıyorlar.	
11. Generalımızın yanında çok sayıda esirler var.	
12. Caesar rehinelerin kendisine gönderilmesini emretmişti.	
13. Yenilen Gallialılar tarafından ona rehineler yolladı.	
14. Denizde kaçtılar ve gemilerde(-e) gizlendiler.	
15. Üç saat kendini müdafaa etmiş.	
16. Bu sebepten atlıları yanında götürmeye karar verdi.	
17. Bir generalımız var, fakat onu hiç görmedik.	
18. Bir okla yaralanarak aynı gün vefat etti.	

S U U S

suus, sua, suum=
 { *kendi..i..ini, vs.* } Öznemin ken-
 { *-i,-ini, vs.* } disine ait

Suus, bonus gibi çekilir, ve Özneye değil malik olunan şeye uyar:

Çocuk *annesini sever=suam mātrem.*

Anne *oğullarını sever=suōs filiōs.*

Çocuklar *annelerini sever=suam mātrem.*

V E R B A   F A C T I T I V A

Verba Factitiva denen, «*yapmak*», «*seçmek*», «*demek*», «*zannetmek*», «*telâkki etmek*» gibi Geçişli Fiiller Düz Tümleçten başka buna uyan ikinci bir *Accusativus* daha ahrılar. Bu ikinci *Accusativus* (İsim veya Sifat) Tümleci tamamlar.

Numam rēgem creāvērunt=*Numa'yi kiral seçtiler.*

Tē sapientem putant=*Seni akıllı sayıyorlar.*

“Kıral,, ve “akıllı,, Tümleci tamamlamaktadırılar.

Edilgen Çatıda bu gibi Fiiller “**sum**”, gibi Bağlıyan Fiil olurlar, ve ikinci *Acc.*, *Nom.* Haline geçerek Özneyi tamamlar.

Numa rēx creatus est=*Numa kiral seçildi.*

Tū sapiēns putāris =*Sen akıllı sayılıyorsun.*

“Kıral,, ve “akıllı,, Özneyi tamamlıyorlar.

DİKKAT — Bağlıyan bir Fiil *Infinitivus* olarak kullanıldığından bu tamlayııcı kelime yine Özneye uyar:—

Numa'nın kiral olduğu söyleniyor.

Numa rēx fuisse dicitur.

Numa'nın kiral seçilmiş olduğu söyleniyor.

Numa rēx creatus esse dicitur.

-**que** (=ve) ikinci kelimenin sonuna eklenir:—

Puerī puellaeque=*Oğlanlar ve kızlar.*

TERCÜME XIII

1. Hastam suam frēgit.   4. Suōs laudat.
 2. Tē rēgem creāmus.   5. Tū cōnsul eris.
 3. Manū suā scripsit.   6. Sapiēns putāris.
 7. Rēgina nostra cum filiō suō ad nōs vēnerat.
 8. Ille ab amīcīs suīs sapientissimus putātur.
 9. Nōs omnēs tē patrem patriae appellāmus.
 10. Cōnstituit cōpiās suās in eam regiōnem dūcere.
 11. Multa dē rēbus suīs ac dē bellō locūtus est.
 12. Hōs hominēs fortissimōs omnium putāmus.
 13. Post haec Lentulum magistrum equitum creāvit.
 14. Tū et ille, mī frāter, eō annō cōsulēs creatī estis.
 15. Arma capient, et suōs fīnēs dēfendere cōnābuntur.
 16. Nōs igitur hunc hominem cōsulem creāvimus.
 17. Haec veriti, Gallī in urbēs suās fugiēbant.
 18. Laudābat suōs; nam illi eō diē fortiter pugnāverant.
 19. Equitēs nostrī flūminibus silvīisque impediēbantur.

1. Onu konsul yaptılar.   4. O konsul yapıldı.
 2. Oğullarını yolladı.   5. Kuvvetlerini götürdü.
 3. Biz sana baba deriz.   6. Onlar bize arkadaş der.
 7. Bütün iyi vatandaşlar seni düşman telâkki ediyor.
 8. Cicero'ya çok defalar vatan babası adı verildi.
 9. Konsul kızıyla beraber seyahat yapıyordu.
 10. O gün şu iki adam konsul seçildi.
 11. Onları üç saat takip ettiğten sonra, ordugâhını kurdu.
 12. O adamın düşman olduğu zannediliyor.
 13. Seni daima iyi bir vatandaş telâkki etmişizdir.
 14. Kaçan düşmanı takip etmek zor olacak.
 15. Lejiyonların ordugâhtan dışarı götürülmесini emretti.
 16. Dostum, sen hepsinin en akıllısı sayılıyorsun.
 17. Generalımız onu atlıların başı yapacak.

PEKİŞTİRME ZAMİRİ

Ipse, kendisi, bizzat, sahsen, vb, [1]

		M.	F.	N.
Sing.	Nom.	ipse	ipsa	ipsum
	Acc.	ipsum	ipsam	ipsum
	Gen.	ipsius	(bütün cinsler)	
	Dat.	ipsi	"	"
	Abl.	ipsō	ipaē	ipsō
Plur.	Nom.	ipsī	ipsae v.b. bonus'un Plur.'i gibi	ipsa

Ipse ve sē arasındaki fark

Ipse bir İsim veya Zamir (zikredilmiş veya edilmiş) ile birlikte gelir; ona uyar ve herhangi bir Hal veya Şahısta olabilir.

Sē tek başına kullanılan bir Zamirdir; yalnız 3 cü Şahsı gösterir ve *Nom.*'u yoktur.

Kralice kendisi geldi = Rēgina ipsa venit.

Kralice kendisini takbih ediyor=Rēgina se culpat.

DİKKAT.—(i) **Ipse** her hangi bir halde olabilir:

Kralın kendisini gördüm=Rēgem ipsum vidi.

Kralın kendisinin=Rēgis ipsius.

Kıra lların kendilerinin=Cum rēgibus ipsīs.

(ii) **Ipse** zikredilmeyen Şahıs Zamirine (==Fiilin Öznesi) uyalabilir,

Kendisi yaptı = Ipse fecit.

(iii) **Ipse** 1., 2., ve 3 cü şahıs için kullanılabilir.

Kendim yaptım=Ipse feci veya ego ipse feci.

Kendiniz yaptınız=Ipsi fecisti veya vos ipsi fecisti.
Bizzat siz gördüm=vos ipsos vidi. eisti.

B A Ğ (Coniunctio) (2)

Coni. subordinantes Yardımcı Cümleyi Esas cümleye bağlar. Aşağıdaki *Coni.*'lar Cümplenin yapılışına tesir etmez:

quod=zira, ubi= ne zaman ki, postquam =den sonra,

[1] **Ipse** Latincede işaret Zamiri sayılır.

T E R C Ü M E XIV

1. Ipsi vēnērunt. 5. Nōs ipsōs culpāmus.
 2. Sē armābant. 6. Ipse haec fēcit.
 3. A cōnsole ipsō. 7. Ipsi locūtī estis.
 4. Ipsi vīdimus. 8. A vōbis ipsīs.
 9. Cōnsul ipse cum amīcīs suīs eō diē occīsus est.
 10. Haec epistula ā rēge ipsō scripta esse dīcitur.
 11. Sē in silvās abdiderant, quod legiōnem vīderant.
 12. Ubi haec audīvit, ipse portās urbīs clausit.
 13. Ob hās causās, ipsī hoc bellum suscipiēmus.
 14. Cōnsulem ipsum audīvī dē hīs rēbus loquentēm.
 15. Ipsi per eās regiōnēs iter mēcum saepe fēcistis.
 16. Ubi haec vīdērunt, sē suaque dēfendere parābant.
 17. Castra bene mūnīrī iussit, quod hostēs timēbat.
 18. Milites eius legiōnis ā rēgīnā ipsā laudatī sunt.
 19. Ubi sīgnū datum est, impetū in eōs fēcērunt.
 20. Multī equitū cum cōnsole ipsō capti erant.
 21. Dīcitur hās epistulās ipse suā manū scripsisse.

1. Caesar bizzat konuştu. 6. Silâhlandı.
 2. Kendin gördün. 7. Kendilerini övdüler.
 3. Gizlendiler. 8. Bizzat iştik.
 4. Bunu bana kendisi (*f*) verdi. 9. Kendiniz tarafından.
 5. Bunu kendim söyledim. 10. Kendileri kaçtılar.
 11. O lejyon bizzat Caesar tarafından sevkediliyordu.
 12. Kendilerini mızraklılarıyla korumağa çalışıiyorlardı.
 13. Cicero kendisi iki saat o meseleden bahsetti.
 14. Bunu işitince ordugâhi kendimiz kaldırıldı.
 15. Gallialilar birbirlerine rehineler veriyordu.
 16. Kendin çok akıllı bir adam sayılıyorsun.
 17. Oğlunu yolladı (fakat) kendisi şehirde kaldı.
 18. Bizimkiler kaçtılar çünkü konsul öldürülmüşü.

SUUS ve EIUS

suus, -a, -um = *kendisinin*   *Öznenin kendisine ait kendilerinin*   *olan şeyler için.*

eius (is'in Gen.) = *onun*   *Özneden başka şahsa ait olan şeyler için.*
eōrum, eārum = *onların*   *ait olan şeyler için.*

Caesar kendi askerlerini methetti = **Caesar mīlītēs suōs laudāvīt.**

Biz onun askerlerini methetti = **Mīlītēs eius laudāvimus**
Kendi şehirlerini yaktılar = **Urbem suam incendērunt.**
Onların şehrini yaktık = **Urbem eōrum incendimus.**

DİKKAT. — Özne birden fazla olursa:

suus = *kendilerinin* (her iki şahsa ait)

eius = *onun* (şahislardan birine ait)

Misal: *Kiral ve oğlu geldi*   **Rēx et fīlius eius vēnērunt**

Burada Özne **rēx** ve **fīlius**'dur; fakat **fīlius** yalnız **rēx**'e aittir, ve böylece **eius** kullanılmıştır.

Alius, dīger, başka.

		M.	F.	N.
<i>Sing.</i>	<i>Nom.</i>	alius	alia	aliud
	<i>Acc.</i>	alium	aliam	aliud
	<i>Gen.</i>	alīus	(bütün cinsler)	
	<i>Dat.</i>	alīi	"	
	<i>Abl.</i>	alīō	aliā	aliō
<i>Plur.</i>	<i>Nom.</i>	alii	aliae v.b., bonus gibi	alia

Aşağıdaki kelimelerde de *Gen. Sing. -īus Dat. -ī* alır. Diğer Halleri kurallıdır:—

ūllus, -a, -um, hiç bir (+olums.)   **sōlus, -a, -um, galınız.**

nūllus, -a, -um, hiç bir.   **tōtus, -a, -um, teknil, bütün.**

alter, -era, -erum   *(ikisinden) biri, eter, -tra, -trum (ikisinden) hangisi;*
dīgeri, öbürü   *neuter, -tra, -trum, hiç biri.*

DİKKAT. — **Alius** = *dīger, başka.*

alter = *(iki şeyden)biri, dīgeri, öbürü.*

TERCÜME XV

1. Filium eius vīdī.
 2. Filiōs suōs culpat.
 3. Servōs eōrum mīsī.
 4. Servōs suōs mīsīt.
 5. In aliā urbe.
 6. Ad alteram rīpam.
 7. Profectī sumus.
 8. Terga vertērunt.
 9. Ubi vōcem eius audīvērunt, statim fūgērunt.
 10. Tum urbem suam manibus suis incendērunt.
 11. Multī cīvium in aliā parte urbis occīsī sunt.
 12. Pater eius eō annō cōnsul creātus esse dīcitur.
 13. Cōnstituit igitur castra sua in alterā rīpā pōnere.
 14. Tertiā hōrā profectus, in finēs eōrum contendit.
 15. Filius eius occīsus est: ipse in castra sua fūgit.
 16. Ubi nostrōs vīdērunt omnēs terga statim vertērunt.
 17. Haec locūtus, iussit suōs castra eōrum oppugnāre.
 18. Multī captī sunt, aliī sē in silvās abdidērunt.
 19. Nūntiī ā nōbīs missī, ad urbem eōrum vēnērunt.
 20. Nihil est mihi iucundius quam vōcem eius audīre.

1. Onun oğlunu gönderdik.
 2. Ordugâhlarını gördüm.
 3. Onun kitabını aldım.
 4. Adamlarını övdü.
 5. Ordusu genişştir.
 6. Başkası tarafından.
 7. Diğer konsul ile.
 8. Seslerini duyduk.
 9. Onların atlalarını görünce, ordugâhını kurdu.
 10. Kasabalarının iyi tahkim edilmiş olduğu söyleniyor.
 11. Kendisi muahede ediliyor; herkes oğlunu övüyor.
 12. Üçüncü saatte yola çırakar bize geldiler.
 13. Bu sebepten kuvvetlerini onların toprağına sevketti.
 14. Konsulun kendisi diğer bir çoklarıyla yakalandı.
 15. Bu sebepten kasabalarının yıkılmasını emretti.
 16. Ordugâhında çok sayıda silâhlı adamlar vardır.
 17. Generalleri o gün cesurane harb ederken öldürüldü.

SUBIUNCTIVUS PRAESENS

(Dilek-Şart Kipi — Simdiki Zaman)

		Activa	Passiva
1. Çek.	S. 1	amer	amer
	2	amēs	amēris (<i>veya-äre</i>)
	3	amēt	amētur
	P. 1	amēmus	amēmur
		amētis	amēminī
		ament	amentur
	2. Çek.	mone-am	mone-ar
		mone-ās	mone-āris (<i>veya-äre</i>)
		mone-at	mone-ātur
		mone-āmus	mone-āmur
		mone-ātis	mone-āminī
		mone-ant	mone-antur
3. Çek.	S. 1	reg-am	reg-ar
	2	reg-ās vb.	reg-āris (<i>veya-äre</i>), vb.
4. Çek.	S. 1	audi-am[1]	audi-ar [1]
	2	audi-ās, v.b.	audi-āris (<i>veya-äre</i>), vb.

GAYE YARDIMCI CÜMLELERİ (İlk Zamanlar)

Gaye gösteren Yardımcı Cümlelere Gaye Yardımcı Cümleleri denir. Bunlar Esas Cümleye *ut* veya *nē* ile bağlanır; ve Fiilleri daima *Subi*. Kipinde olur:—

Gaye Cüm.   Es. Cüm.   Es. Cüm.   Gaye Cüm.
Görmek için   *geliyorum* = **Veniō**, *ut videam*.
Yakalanmamak için   *kaçıyor*   = **Fugit**, *nē capiātur*.

Esas Cümleinin Fiili İlk Zamanların (*Praes.*, *Perf.*[²] *Fut.*) birinden olursa Gaye Cümlesinin Fiili *Praes. Subi*. Zamanında olur:

Veniō veya vēni veya veniam .	<i>ut videam.</i>
<i>Geltyorum, gelmiş bulunuyorum, geleceğim</i>	<i>görmek için</i>

[1] Capiō gibi Fiillerde i düşmez : capiam, capiar.

[2] Aoristum değil; bak. S. 135

TERCÜME XVI

[DİKKAT—Lâtincede *Perf.*, hâkîkâtte iki ayri Zamâna tekabül eder: 1.— *Perfectum*: Sevmış bulunuyorum, sevmışimdir. v.b. (İng. Present Perfect; Fr. Passé composé). 2.— *Aoristum* : Sevdim, v. b. (İng. Simple Past; Fr. Passé simple.).]

1. Locum mūnīvērunt, nē ab hostibus oppugnentur.
2. Epistulam mittet, ut haec imperātōrī nūntiet.
3. Hoc fēcimus, nē in itinere ab iīs impediāmur.
4. Sē in silvās abdidit, nē ā nōbis videātur.
5. Lēgātōs igitur ad eum mittit, ut pācem petat.
6. Urbem suam incēdent, nē ā nostrīs capiātur.
7. Arma cīvibus dabuntur, ut urbem dēfendant.
8. Ubi haec audivit, in eōrum finēs statim contendit.
9. Omnēs terga vertērunt, et fugā salūtem petēbant.
10. Vēnimus ad hanc urbem, ut ā vōbīs doceāmur.
11. Lēgātī ā vōbīs missī, ā Gallīs captī esse dicuntur.
12. Prīmā hōrā proficiscēmur, ut equitēs sequāmur.

1. Sizi dinlemek için bu yere gelmişlerdir.
2. Esir düşmiyelim diye gemilere kaçacağız.
3. Konsul seçilmek için bunu söylüyorsun.
4. Onu korumak maksadiyle silâha sarılmış bulunuyoruz.
5. Gallialılar elçiler gönderecek, ve sulh istiyeyecek.
6. Adamlarına onlara saldırmalarını emretti.
7. Onların ordusunun peşinden gitmek için yola çıkacak.
8. Tarafımızdan görülmemek için bunu yapıyorlar.
9. O harbi yapmak için gemiler hazırlıyoruz.
10. Bunu, görünce kaçip kurtulmağa çalışılar.
11. Generalın kendisini cesaretle savaşırken gördük.
12. Ordugâhimizi iyi tahkim edilmiş bir yerde kurdu.
13. Muaheze edilmeyen diye bunu yapmış bulunuyorsun.
14. Kendi şehrinde ölmek için gelmiştir.

S U B I U N C T I V U S İ M P E R F E C T U M

(Dilek-şart Kipi. - Simdiki Hikâye Zamanı)

		Activa	Passiva
1. Çek	S. 1	amā-rem	amā-rer
	2	amā-rēs	amā-rēris (<i>vega-rēre</i>)
	3	amā-ret	amā-rētur
	P. 1	amā-rēmus	amā-rēmur
	2	amā-rētis	amā-rēminī
	3	amā-rent	amā-rentur
2. Çek	S. 1	monē-rem	monē-rer
	2	monē-rēs, v. b.	monē-rēris (<i>vega-rēre</i>), v.b.
3. Çek	S. 1	reg-erem	reg-erer
	2	reg-erēs, v.b.	reg-erēris (<i>vega-erēre</i>), v.b.
4. Çek	S. 1	audi-rem [1]	audi-rer
	2	audi-rēs, v.b.	audi-rēris (<i>vega-rēre</i>), v.b.

GAYE YARDIMCI CÜMLELERİ

İlk Zamanlar: *Praesens*, *Futurum*, *Perfectum*.

Hikâye Zamanları: *Imperfectum*, *Pl-perfectum*, *Aoristum*

Gaye Cümlesinin Fiili için şu iki ihtimal vardır:

(1) Esas Cümplenin fiili yukarıki İlk Zamanlar grubundan olursa, Gaye Cümlesinin Fiili *Subi. Praes.* zamanında olur.

Praes. $\left\{ \begin{array}{l} \text{geliyorum} \\ \text{gelmış bulunuyorum} \\ \text{geleceğim} \end{array} \right. \quad \begin{array}{l} \text{=veniō} \\ \text{=vēni} \\ \text{=veniam} \end{array} \right\}$ ut
videam

Perf. Görmek için $\left\{ \begin{array}{l} \text{gelmış bulunuyorum} \\ \text{geleceğim} \end{array} \right. \quad \begin{array}{l} \text{=vēni} \\ \text{=veniam} \end{array} \right\}$ ut
videam

Fut. $\left\{ \begin{array}{l} \text{geliyorum} \\ \text{geldim} \\ \text{gelmış idim} \end{array} \right. \quad \begin{array}{l} \text{=veniō} \\ \text{=vēni} \\ \text{=vēram} \end{array} \right\}$ ut
vī
derem

(2) Esas Cümplenin Fiili Hikâye Zamanlarından olursa, Gaye Cümlesinin Fiili *Subi. Imp.* Zamanında gelir.

Imp. $\left\{ \begin{array}{l} \text{geliyordum} \\ \text{geldim} \\ \text{gelmış idim} \end{array} \right. \quad \begin{array}{l} \text{=veniēbam} \\ \text{=vēni} \\ \text{=vēram} \end{array} \right\}$ ut vī
derem

Aor. Görmek için $\left\{ \begin{array}{l} \text{geliyordum} \\ \text{geldim} \\ \text{gelmış idim} \end{array} \right. \quad \begin{array}{l} \text{=veniēbam} \\ \text{=vēni} \\ \text{=vēram} \end{array} \right\}$ ut vī
derem

Pl-perf. $\left\{ \begin{array}{l} \text{geliyordum} \\ \text{geldim} \\ \text{gelmış idim} \end{array} \right. \quad \begin{array}{l} \text{=veniēbam} \\ \text{=vēni} \\ \text{=vēram} \end{array} \right\}$ ut vī
derem

DİKKAT - Latincede Perf. ve Aor. şekilleri bir anımları ayrı İki müstakil Zamanıdır. Bu anlam ayrılığı Türkçede o kadar kesin olmadığı için Latinceden Türkçeye tercümelerde fark gözetmemek mümkündür. Fakat Türkçeden Latinçeye tercümelerde, bilhassa Yardımcı Cümleleri doğru kullanabilmek için, hangisini tercih lazımlılığını dikkatle tesbit etmelidir.

[1] *Capiō* gibi Fiillerde i düşer: *caperem*, *caperer*.

TERCÜME XVII

1. Vēnērunt, ut audīrent. 5. Locum dēlēgit.
 2. Vēnērunt, ut audiant. 6. Cōpiās trādūxit.
 3. Haec dixit, nē culpārētur. 7. Lībertātem cupimus.
 4. Haec dixit, nē culpētur. 8. Nōs servāvistī.
 9. Laudābat aliōs, ut ipse ab iīs laudārētur.
 10. Statim p̄ofectus est, ut id bellum susciperet.
 11. Ille castra mōvit, nē ab equitibus oppugnētur.
 12. Īn eam urbem profectus sum, ut haec ipse vidērem.
 13. Pontem facere cōstituit, ut cōpiās trādūceret.
 14. Nē cīvēs terrērentur, portās claudī iusserat.
 15. Urbem ipsī incendērunt, nē ā nōbīs caperētur.
 16. Hī mortuī sunt, ut libertātem nostram servārent.
 17. Haec verba dīxit, ut ā civib⁹ sapiēns putētur.
 18. Locum idōneum dēlēgit, et castra pōnī iussit.
 19. Postquam haec vīdit, iter in eōrum fīnēs fēcit.
 20. Nāvēs parābat: pōns enim nūllus erat in eō locō.

1. Köleler cezalandırmamak için kaçmışlardı.
 2. Bizi müdafaa etmek gäyesiyle silâha sarıldılar.
 3. Hürriyetimizi kurtarmak için savaşıyoruz.
 4. Hücumu uğramamak için yanında athları götürdü.
 5. Yakılmasın diye köprüyü bekliyorduk.
 6. Ordugâhta çok sayıda yaralı var.
 7. Ordugâhlarını öbür sahilde kuracaklar.
 8. Maniaya maruz kalmamak için bu ormanları yakacağız.
 9. Bizzat görmem için çocuğu yolladım.
 10. Bunu görmemek için arkalarını çevirdiler.
 11. Bütün gün kaçan düşmanı takip ettik.
 12. Onun oğlunu kurtarmak için bu yolculuğu yaptın.

S U B I U N C T İ V U S P E R F E C T U M
(Dilek-Şart Kipi. — Geçmiş Zaman)

		Activa	Passiva
1. Çek.	S.	amāv-erim	amāt-us sim
		amāv-eris	amāt-us sis
		amāv-erit	amāt-us sit
	P.	amāv-evrimus	amāt-i simus
		amāv-eritis	amāt-i sitis
		amāv-erint	amāt-i sint
2. Çek.	S.	monu-erim	monit-us sim
	2	monu-eris, v.s.	monit-us sis, v.s.
3. Çek.	S.	rēx-erim	rēct-us sim
	2	rēx-eris, v.s.	rēct-us sis, v.s.
4. Çek.	S.	audīv-erim	audit-us sim
	2	audīv-eris, v.s.	audit-us sis v.s.

S E B E P Y A R D I M C I C Ü M L E L E R İ

Yardımcı Sebep Cümlelerinin başına şu *Coni.*'lar gelebilir. [¹] —

(i) *Quod* = *zira, için* — Indic. ile.

Haec fēcit, quod timēbat = *Bunları yaptı, zira korku yordu.*

(ii) *Cum* [²] *mademki, için* — Subi. ile.

Praes. Cum tū hoc faciās, omnēs facient

Mademki sen bunu yapıgorsun, herkes yapacak.

Imp. Cum haec vidēret, sīgnum dedit.

Bunları gördüğü için, işaretti verdi.

Perf. Cum haec dicta sint, nihil dicēmus.

Mademki bunlar söylemişti, hiçbir şey demiyeceğiz.

DİKKAT: — (i) Yukarıdaki Cümlelerden ikincisinde esas Fiil (**dedit**) Hikâye Zamanlarından *Aoristum* Zamanında olduğu için yardımcı Fiil (**vidēret**) *Imperfectum* Zamanında gelmiştir. Burada yardımcı Fiil esas Fiilden evvel vakı olsa *Pl-perf.* Zamanında gelirdi.

(ii) Yukarıdaki cümlelerden üçüncüsünde esas Fiil (**dicemus**) İlk Zamanlardan *Fut.* Zamanında olduğu için daha evvel vakı olan yardımcı Fiil *Perf.* zamanında gelmiştir (*bak. -S. 135*).

[¹] Başlıklar da var. [²] Bazan "quum,, şeklinde.

T E R C Ü M E XVIII

1. Aciem instruere	3. Spem dēpōnere.
2. Sē recēpērunt.	4. Rēgnūm obtinēbat.
5. Cum ille cōnsul crēatus sit, nōs nihil timēbimus.	
6. Cum nūllās nāvēs sēcum habēret, pontem fēcit.	
7. Locum idōneum dēlēgerat, ut aciem īastrueret.	
8. Cum dūx ipse hoc fēcerit, omnēs idem faciēmus.	
9. Cum legiōnēm post sē viderent, sē in castra recēpērunt.	
10. Nostrōrum impetū territī, salūtem fugā pētēbant.	
11. Ob hās causās omnēm spēm salūtis dēposuerant.	
12. Cum omnibus cōpiis in eōrum finēs contendet.	
13. Cum ille profectus sit, cum equitib⁹ sequēmur.	
14. Pater eius in eā regiōne rēgnūm ūlim obtinuerat.	
15. Cum hoc bellum suscēperimus, arma parābimus.	
16. Equitēs eōrum in nostrām aciem impetū faciūnt.	
17. Cōnstituit igitur lēgātōs dē pācē ad eōs mittēre.	
1. Harb saffını tertipledi.	3. Tahtı işgal ediyor.
2. Ümitlerini kesmişlerdi.	4. Ormanlara çekiliyorlar.
5. Sulh arzu ettikleri için, [1]bize elçiler gönderecekler.	
6. Süvarisi olmadığından bizi takip etmedi.	
7. Konsul öldürümüş bulunduğuandan, önderimiz yoktur.	
8. Harb saflarını uygun bir yerde tanzim etmişlerdi.	
9. Bunu gördüğü için nehrin ötesine çekildi.	
10. Oolların çoğu bütün kurtuluş ümitlerini terketmişlerdi.	
11. Mademki haberçi gelmemiştir, biz yola çıkacağız.	
12. Bu şehri kurtarmak için silâha sarılacağız.	
13. Bir köprü yaptılar, zira gemileri yoktu.	
14. Mademki bunu yapmışsin, hiç bir şey demeyeceğim.	
15. O tehlikeden korktuğundan, ordugâhını kaldırıldı.	
16. Athilar tarafından yakalanarak öldürüldü.	

[1] Gaye gösteren "için,, ile sebep ve ilgi gösteren "için,, i dikkate ayrı etmelidir: Gaye "için,, i ekseriya bir mastarı veya hafif mastarı takip eder: Görmek için, görmesi için (gaye)—Gördüğü için, göreceği için (sebep) — Harb için (ilgi=Dat.).

SUBIUNCTIVUS PLUSQUAMPERFECTUM

(Dilek-Şart Kipi — Geçmiş Hikâye Zamanı)

		Activa	Passiva
1. Çek.	S. 1	amāv-issem	amāt-us essem
	2	amāv-issēs	amāt-us essēs
	3	amāv-isset	amāt-us esset
	P. 1	amāv-issēmus	amāt-ī essēmus
	2	amāv-issētis	amāt-ī essētis
	3	amāv-isssent	amāt-ī esssent
2. Çek.	S. 1	monu-issem	monit-us essem
	2	monu-issēs, v. b.	monit-us essēs v. b.
3. Çek.	S. 1	rēx-issem	rēct-us essem
	2	rēx-issēs, v. b.	rēct-us essēs, v.b.
4. Çek.	S. 1	audīv-issem	audīt-us essem
	2	audīv-issēs, v.b.	audīt-us essēs, v.b.

ZAMAN YARDIMCI CÜMLELERİ Yardımcı Zaman Cümlelerinin başına şu *Coni.*'lar gelebilir.^[4]A. Ubi, -*gi* zaman, -ince, postquam, -den
sonra, simul ac, -olur olmaz. } Indic. ile.

Simul ac haec audīvit, signum dedit.

Bunları görür görmez, işaretini verdi,

B. Cum, -*gi* zaman, -ince } Imperf. ve Pl-perf. Subi.
Praes. Fut. ve Fut. perf. Indic.^[5]

Cum haec dixisset signum dedit.

Bunları söyleyince işaretini verdi.

DİKKAT— Cum+Praes. veya Perf. Subi.=*mademki*.Cum+Imperf. veya Pl-perf, Subi. = -*gi* zaman veya *mademki*.

[1] Başkaları da vardır.

[2] Cum ve Indic. bu kitapta gösterilmemiştir.

TERCÜME XIX

1. In cōspectū omnium. 3. Hoc facere solēbant.
2. Yulnera accēperat. 4. In eō locō cōstituit.
5. Cum omnia parāta essent, statim profectus est.
6. Cum locum idōneum dēlēgisset, castra posuit.
7. Cum impetum facere nōn audērent, sē recēpērunt.
8. Cum omnem spem salūtis dēposuerint, pācem petent.
9. Ipse pater in cōspectū filii sui occīsus erat.
10. Pontem incendit, nē cōpiae eōrum trādūcerentur.
11. Simul ac hoc vidērunt, in alterā rīpā cōstitērunt.
12. Hoc bellum suscēpimus, ut libertātem servēmus.
13. Cum plūrima tēla coniēcissent, impetum fēcērunt.
14. Cum in urbem sē recēpissent, portās clausērunt.
15. Pauca vulnera a nostris eō diē accepta sunt.
16. Cum aciem suam īstrūxisset, haec locūtus est.
17. Ausī sunt lēgātōs, ā nōbīs missōs, occīdere.
18. Simul ac vōcem eius audīvimus, terga vertimus.

1. Lejiyonlarımıza görünce, nehre kaçtılar.
2. Bütün gün yürüyüş yaptıklarından, durdular.
3. Hepimiz hareket ettikten sonra, kendileri takip ettiler.
4. Uygun bir yer seçmek için gönderildik.
5. Mademki bunu yapmağa cesaret etmiyorsunuz, kendimiz tecrübe edeceğiz.
6. Bu sözleri söyledikten sonra, mızrağını attı.
7. Takibe cesaret etmediler, zira bizi gördüler.
8. Mektubu alınca, bizi yanına çağırıldı.
9. Yanında iki lejiyon olduğundan, birini gönderdi.
10. Ordugâhı görür görmez, durdu.
11. Onun kardeşi birçok yıllar tahtı işgal etmişti.
12. Her şeyi hazırlayınca yola çıktıktı.
13. Senin tarafından okutulmuş olan bizler şimdi başkalarını okutuyoruz.
14. Biz şehrə hücum etmiyelim diye rehineler verdiler.

S U M F İ İ L İ — M O D U S S U B I U N C T İ V U S

	Praesens	Imperfectum	Perfectum	Pl-perfectum
S. 1	sim	essem [1]	fu-erim	fu-issem
	sīs	essēs	fu-erīs	tu-issaēs
	sit	esset	fu-erit	fu-isset
P. 1	sīmus	essēmus	fu-erīmus	fu-issōmus
	sītis	essētis	fu-erītis	fu-issētis
	sint	essent	fu-erint	fu-issent

S A Y I L A R

Asıl sayılar (bir, ikinci, üç, v. b.): —

ūnus, duo ve trēs . . . çekimlidir, *bak.* S. 116.

quattuor (4)'dan centum (100)'a kadar.. çekimsizdir.
ducenti, ae, a (200), trecenti (300), vb. çekimlidir.

Sıra Sayıları (birinci, ikinci, üçüncü, vb.): —

prīmus, a, um (1 ci), secundus (2 ci), vb. çekimlidir.

Sayıların listesi için, *bak.* Ö Z E T.

M İ L L E — B İ N

Mille (1000), *Sing.*, çekimsiz bir Sıfattır.

Milia, *Plur.*, *Neut.* bir isimdir, (maria gibi), ve sonra gelen İsim *Gen. Plur.* olur: —

Sing. mille homines = 1000 kişi,

cum mille hominibus = 1000 kişi ile.

Plur. tria mīlia hominum = 3000 kişi.

cum sex mīlibus hominum = 6000 kişi ile.

DİKKAT — mille passūs (4. Çek.) = 1000 adim = 1 mil.

duo mīlia passuum = 2000 adim = 2 mil.

octo mīlia passuum = 8000 adim = 8 mil.

[1] Imperf. Subi.'un başka bir şekli daha vardır: forem, forēs, foret, v.b.

T E R C Ü M E XX

1. Cum ducentis nāvibus   4. Cum quattuor legiōnibus.
 2. Tria mīlia equitum.   5. Quartā hōrā vēnit.
 3. Mille perīcula.   6. Nōn procul aberat.
 7. Cum haec ita sint, tertiā hōrā ē castrīs proficīscēmur.
 8. Cum tria mīlia passuum progressus esset, cōnstituit.
 9. Mīsit igitur ducentōs equitēs, ut locum dēligerent.
 10. Cum haec ita essent, bellum suscipere cōnstituit.
 11. Ita locūtus est, nē mīlitēs omnem spem dēpōnerent.
 12. Habēbat sēcum mille equitēs et tria mīlia peditum.
 13. Castra eōrum ab urbe pauca mīlia passuum aberant.
 14. Cum flūmen nōn procul abesset, eō sē recēpērunt.
 15. Cōnsul ipse cum trecentis mīlitibus eō diē occīsus est.
 16. Cum paucōs sēcum habēret, prōgredī nōn ausus est.
 17. Prīmā hōrā profectus, totum diem iter faciēbam.

1. Dört köle ile.   5. Dört mil.
 2. 300 adam ile.   6. 2000 atlı.
 3. 1000 gemi gönderdi.   7. 200 rehinenin.
 4. Bir mil ilerledi.   8. Uzakta değildiler.
 9. Ordugâhi uzakta olmadığından durduk.
 10. Yanında 4000 piyade ve 300 süvari var.
 11. Bu işler böyle olduğundan onlara dur emirini verdi.
 12. Bir kaç mil ilerleyince kuvvetlerini gördük.
 13. Takibe cesaret etmediler, zira nehir derin idi.
 14. Onun sözleri binlerce vatandaş tarafından dinlendi.
 15. O gün sen kendin dört yara aldın.
 16. Hep seviniyorlar, zira sen konsul oldun.
 17. Tarafımızdan görülmüşenler diye hepsi kaçtı.
 18. Onların kuvvetleri göründüğünden, ordusunu tertipledi.

T E R C Ü M E XXI
Tekrar XII-XV

1. Imperātor ipse cum filiō suō eō diē captus erat.
2. Habēbat sēcum magnum numerum captīvōrum.
3. Tēlīs sagittisque armātī, sē dēfēnsūrī erant.
4. Ciceronem ipsum audīvī dē hāc rē loquentem.
5. Ubi ad eum locum vēnit, castra pōnī iussit.
6. Hī hominēs sapientissimī omnium putantur.
7. Erant in ālerā rīpā flūminis trēs legiōnēs.
8. Pater eius ob hās causās cōnsul crēatus erat.
9. Statim profectī, magnā celeritāte iter fēcērunt.
10. Postquam haec audīvimus, proelium commīsimus.
11. Castra eōrum in locō bene mūnitō posita erant.
12. Dicitur hanc epistolam ipsē manū sūā scripsisse.
13. Ubi sīgnūm datum est, impetum in eōs fēcērunt.
14. Constituērunt omnēs sē suamque urbē dēfendere.
15. Nōs igitur ipsī hoc bellū susceptūrī sumus.
16. Tē, Lentule, fēlicissimum hominū putāmus.
17. Omnēs cōpiās suās in eōrum finēs dūxerat.
18. Iussit nos tēcum manēre: ipse cum iis profectus est.

1. Gallialılar birbirlerine rehineler veriyorlardı.
2. Yanında büyük sayıda silâhlı köleler var.
3. Konsulun kendini gördük, fakat oğlunu görmediğ.
4. Şehirlerini yaktılar ve ormanlara kaçtılar.
5. Sen onun kitaplarından çok bahsettin.
6. Bizi görünce hepsi arkalarını dönüp (kaçırlar.)
7. Bu sebepten yurtaşlar bu adamı konsul seçecekler.
8. Onun köleleri kendilerini mızraklarla teçhiz etmişlerdi.
9. Kuvvetlerini o mevkie bizzat sevkedecek,
10. Düşmanlar tarafından yakalanarak hepsi öldürülüdü.
11. Kraliçenin kendisi ve oğlu aynı günde öldüler.
12. O bölgede bir çok müstahkem kasabalar var.

T E R C Ü M E XXII
Tekrar XVI-XX

1. Magnā vōce haec dīxit, ut ab iīs audīrētur.
2. Cum aciēs īstrūcta esset, impetum fēcērunt.
3. Ita locūtus est, nē ab amīcīs suīs culpētūr.
4. Arma parāverant, nē oppidum vī caperētur.
5. Cum nostrōs post sē vidissent, statim fūgērunt.
6. Post haec bellum terrā marīque gestum est.
7. Cum is locus nōn procul absit, ipsī proficīscēmur.
8. Pauca mīlia passuum progressus, castra posuit.
9. Cum in cōspectum castrōrum vēnissent, cōnstitērunt.
10. Duo mīlia equitum misit, ut iter eōrum impeditat.
11. Castra mūnīrī iussit, quod īsidiās verēbātur.
12. Cum mīlle equitibus in finēs eōrum contendēbat.
13. Cum haec audivissent, spem omnem dēposuērunt.
14. Tē mēcum dūcam, nē frūstrā hoc iter faciam.
15. Filius eius rēgnū multōs annōs ōlim obtinuerat.
16. Prōgredī nōn ausus est, quod nūllōs equites habēbat.
17. Fugā salūtem petiērunt, nē ā nōbīs caperentur.
18. Postquam omnēs profectī sunt, ipsī secūtī sumus.

1. Onları takip etmek için derhal hareket edeceğiz.
2. Kendisi methodilmek için başkalarını methodederdi.
3. Hepsi sulh istediği için ona elçiler gönderdiler.
4. Böyle konuştuktan sonra yaralarını gösterdi.
5. Mademki düşman görünmektedir, hareket edeceğiz.
6. Kendilerini müdafaa etmek için silahlarını alıyorlar.
7. Nehir ordugâhımızdan dört mil uzaktadır.
8. Gallialılar takip etmesin diye köprüyü yaktı.
9. Öbür kıyıda tertiplenmiş olan kuvvetlerini gördük.
10. Bunu işitir işitmez kendileri geldiler.
11. Onların şehrine doğru büyük bir süratle yol aldık.
12. Hürriyetimizi kurtarmak için harbediyoruz,

K U R A L S I Z F İ İ L L E R

Possum, muktedirim, -e bilirim; Inf. posse, Perf. pōtu-i

		Praesens	Fut. Simp.	Imperf.
<i>Indic.</i>	S. 1	pos-sum	pot-erō	pot-eram
	2	pot-es	pot-eris	pot-erās
	3	pot-est	pot-erit	pot-erat
	P, 1	pos-sumus	pot-erimus	pot-erāmus
	2	pot-estis	pot-eritis	pot-erātis
	3	pos-sunt	pot-erunt	pot-erant
<i>Subi.</i>	S. 1	pos-sim		pos-gem
	2	pos-sis		pos-ses
	3	pos-sit, v. b.		pos-set, v.b.
<i>Inf.</i>		posse		

Perf. Gövdesi Zamanları kurallıdır.

NETİCE YARDIMCI CÜMLELER İ

Yardımcı Cümplenin netice göstermesi için Esas cümlenin genel olarak şu kelimelerden birini ihtiva etmesi gereklidir:

- (i.) Zarflar—tam, ita veya sic=öyle, o kadar.
- (ii.) Sifatlar—tantus=o kadar büyük, tālis=öyle, böyle.

Yardımcı netice cümlesinin başına ut veya ut nōn gelir; Fiil *Subi*. Kipinde olur:—

İlk Zam. Tam fortis est ut nihil timeat.

O kadar cesurdur ki hiç bir şeyden korkmaz.

Hik. Zam. Tam fortis erat ut nihil timēret.

O kadar cesur idi ki hiç bir şeyden korkmazdı.

DİKKAT: — Netice Cümlelerinde *Subi*. Perf. zamanı hem *Perf.* hem *Aor.* olarak kullanılabilir:—

Tantus } est   } erat { pavor, ut fugerint.

Perf. (İlk Z.) ... o kadar büyük idi ki kaçmış bulunuyarlar.

Aor. (Hikâye Z.) ... o kadar büyük idi ki kaçtılar.

Dikkatle ayıriniz: Gaye Cümlelerinde ut veya nōn.

Netice cümlelerinde ut veya ut nōn.

T E R C Ü M E XXIII

[**DİKKAT:** Netice Yardımcı cümlelerinin, Lâtincede olduğu gibi Türkçede de, Esas Cümleyi takip ettiğine ve buradaki «ki» ile «ut»'un kullanılışları arasında benzerlik bulunduğuuna dikkat etmelidir.]

1. Poterant.	3. Potuērunt.	5. Potuerant.
2. Poterunt.	4. Potuerint.	6. Potuisse.
7. Hoc bellum ita gessit, ut omnēs eum laudent.		
8. Magnā vōce haec dīxit, ut omnēs audirent.		
9. Silva erat tam dēnsa, ut sequī nōn possēmus.		
10. Illī impetum nostrōrum sustinēre nōn poterant.		
11. Tantum erat periculum, ut spem omnem dēpōneret.		
12. Statim profectus est, nē castra ab iīs caperentur.		
13. Talem cōnsulem nunc habēmus, ut nihil timeāmus.		
14. Cum haec ita sint, hoc opus suscipere nōn poterit.		
15. Pauca mīlia passuum progressus, cōpiās redūxit.		
16. Urbs tam bene munīta est, ut capī nōn possit.		
17. Ita terrī sunt, ut in silvās sē abdiderint.		
18. Cum haec dīxisset, aciem sine morā īstrūxit.		
19. Castra itā posuit, ut ab eō locō nōn procul abesset.		
20. Nūntiōs ad nōs mīsit, quod ipse venīre nōn poterat.		

1. Görebilecekler.	3. Konuşamadı.
2. İllerliyemiyoruz.	4. Konuşamıyordu.
5. Öyle cesurane dövüştü, ki bir çoğunu öldürdü.	
6. Yük öyle ağır ki kımıldatılmıyor.	
7. Görülmemek için ormanlara çekiliyorlar.	
8. O kadar uzak idi, ki işitemedik.	
9. Senin tarafından övülmek için böyle konuştu.	
10. Bizimkiilerin hücumuna dayanamıyacaklar.	
11. Kuvvetleri o kadar büyük, ki harbe cesaretimiz yok	
12. Öyle ağır bir yara aldı, ki öldü.	
13. O harbin sebebinden bahsedemedi.	
14. Zapteilmemesi için kasabayı yakacaklar.	

İ L G İ Z A M İ R L E R İ

(Pronomina relativa)

Quī = ki o

	Singularis			Pluralis		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
<i>Nom.</i>	quī	quae	quod	quī	quae	quae
<i>Acc.</i>	quem	quam	quod	quōs	quās	quae
<i>Gen.</i>	cuius	<i>(bütün cinsler)</i>		quōrum	quārum	quōrum
<i>Dat.</i>	cui	"	"	quibus	<i>(vega quīs)</i>	<i>(bütün C.)</i>
<i>Abl.</i>	quō	quā	quō	quibus	<i>(vega quīs)</i>	"

S I F A T Y A R D I M C I C Ü M L E L E R İ [1]

Sifat Yardımcı cümleleri esas cümlenin bir kelimesini (İsim veya Zamir) niteler. Bu kelimeye Merci denir.

Sifat yardımcı cümlesinin başına bir İlgi kelimesi, mes. **quī** gelir. Bu **quī** Merciine Cins, Sayı ve Şahıs bakımından uyar (Hal bakımından uymaz).

Cins ve Sayı: —

Urbes, quae captae Sunt, incendentur.

Zapedilen şehirler yakılacaktır.

"Quae,, Fem. pl'dir, zira urbes Fem. pl'dir,

*"Captae sunt., Fem. pl.dir, zira quae bunun Öznesidir
Şahis: —*

Ei, quī hoc fēcērunt, adsunt.

Bunu yapan kimseler hazırlırlar.

"Qui,, 3. Şah. pl.dir, zira eī 3. Şah. pl. dir.

Fēcērunt , , , , quī bunun Öznesidir.

"Hal,, için bak. S. 150, 152.

DİKKAT: Yukarıdaki Cümclerde "zapedilen,, ve "bunu yapan,, ifadeleri, güzel, iyi gibi birer sıfat görevi yapıyor. Bu sebeple Latincede Sifat Cümleleri adını alan bu ifadeler ekseriyete Türkçede İsim veya Zamir den once, Latincede sonra gelir.

[1] Evvelki derslerde gördüğümüz Gaye, Sebep, Zaman ve Netice Yardımcı Cümleleri Esas Fiilin anlamını tamamadıkları için Zarf Cümleleri denilen gruba dahildirler; ve ileride göreceğimiz Yardımcı isim cümleleri ile birlikte Yardımcı cümleler üç büyük grupta ayrılır: 1 - İsim Cümleleri, 2 - Sifat Cümleleri, 3 - Zarf Cümleleri.

T E R C Ü M E XXIV

1. Nūntiī, quī missī erant, ab iīs captī sunt.
2. Cum eā legiōne, quae, in castris est, proficīscētur.
3. Laudābimus hōs, quī prō patriā mortuī sunt.
4. Omnēs, quī verba eius audīverant, gaudēbant.
5. Opus, quod ā tē susceptum est, difficile erit.
6. Ego, quī rem tōtam audīvī, prō tē loquar.
7. Eōrum, quī fūgerant, plūrimī occisi sunt.
8. Tanta erat virtūs eōrum, ut castra cēperint.
9. Librōs, quī ab eō scriptī sunt, numquam vīdi.
10. Ad urbem, quae nōn procul aberat, contendit.
11. Cum in cōspectum oppidī vēnisset, cōstituit.
12. Pontem, quī in eō flūmine erat, rescindī iussit.
13. Difficillimum erit nōbīs tantum bellum gerere.
14. Tū, mī amīce, quī hostēs vīcisti, cōnsul eris.
15. Cōnsul ipse prō nōbīs trēs hōrās locūtus erat.
16. Cum haec magnā vōce dīxisset, sē in mare prōiecīt.

1. Yakılan şehir...	3. Konuşan bizler...
2. Gonderilen kuvvetler...	4. Gelen siz...
5. Derin olan o nehir tarafından önlendiler.	
6. Hareket etmiş olan o lejyonu bizzat takip etti.	
7. Yapılmış olan köprüyü yıktılar.	
8. Yaralanmış olanların çoğu öldü.	
9. Hürriyetiniz için savaşan sizler muzaffer olacaksınız.	
10. Ordugâhta bulunanların 200 ünü gönderdi.	
11. Kuvvetleri o kadar büyük idi ki hückuma cesaret edemedik	
12. Onun tarafından yazılmış olan mektupları gördük.	
13. Bizi üç mil uzaktaki kasabaya yolladı.	
14. Hückuma maruz kalmamak için silâhlar hazırladılar.	
15. Silâha sarılmış olan bizler hürriyetimizi koruyacağız	
16. O gün bulunanların hepsi onun konuştuğunu isitti.	

K U R A L S I Z F İ İ L L E R
Eō, gidiyorum Inf. ire; Perf. ivi veya ii; Sup. itum

		Praesens	Fut. Simp.	Imperf.
<i>Indic.</i>	S. 1	eō	ī-bō	ī-bam
	2	īs	ī-bis	ī-bās
	3	īt	ī-bit	ī-bat
	P. 1	īmus	ī-bimus	ī-bāmus
	2	ītis	ī-bitis	ī-bātis
	3	eunt	ī-bunt	ī-bant
<i>Subi.</i>	S. 1	eam		ī-rem
	2	eās, v.b.		ī-rēs, v. b.
<i>Inf.</i>		īre		
<i>Part.</i>		iēns, euntis	itūrus	

Diğer zamanlar *Perf.* Gövdesi *iv-* den kuralı olarak teşkil edilir, yalnız v ekseriya düşer:— *Pl-perf. ieram* (*iveram* yerine).

Eō'nun bileşik şekilleri:

red-eō, redire, rediī, redditum, geri gitmek, dönmek
 ad-eō, yaklaşmak; ab-eō, uzaklaşmak, gitmek;
 ex-eō, çıkmak, vb.

İ L G İ Z A M İ R İ N İ N H A L İ
 İlgi Zamiri Halini dahil olduğu Yardımcı Sıfat
 Cümlesinden alır:—

Gen. Puer, cuius vōcem audīvimus, abiit.

Sesini işittiğimiz çocuk gitti.

Dat. Puerum, cui librum dedistī, vīdī.

Kitabı verdiğin çocuğu gördüm.

Abl. Vir, dē quō loqueris, mortuus est.

Bahsettiğin zat öldü.

Acc. Servus, quem misistī, rediit.

Gönderdiğin köle geri gitti.

DİKKAT; Yukarıda görülen "işittiğimiz, verdiğin, bahsettiğin, gönderdiğin,, gibi şekiller Türkçede Zamanı açık olarak göstermemektedir. Bunların Şimdiki, Geçmiş veya Gelecek zamana ait olduğunu bütünü ifade eden çıkararak Lattnoye çevirmelidir (Bak; S, 118),

T E R C Ü M E XXV

1. Tempestās coorta est. 2. Nāvem cōnscendere.
3. Culpābat eōs, ā quibus urbs incēnsa erat.
4. Hic est locus, in quō castra ḥ̄lim posita sunt.
5. Multī, quorum amīcī occīsi erant, ex urbe atībant.
6. Nūntiī quōs ad eum mīsī, nōndum rediērunt.
7. ^{et}Omnēs portās claudi iussit, nē servi exirent.
8. Is, quem cōnsulem creāvimus, sapiēns putātūr.
9. Cum iīs legiōnibus, quās sēcum habēbat, profectus est.
10. Locus, quem castris dēlēgit nātūrā mūnītus erat.
11. Tanta tempestās coorta est, ut solvere nōn posset.
12. Cum ventus idōneus esset, nāvem cōnscendērunt.
13. Hostēs igitur pontem, quem fēcerat, rescidērunt.
14. Rediērunt ad eundem locum, unde profectī erant.
15. Rēs, dē quā saepe locūtī estis, difficillima est.
16. Vir, ā quō hoc bellum gestum est, redditūrus est.
17. Onera, quae portābant, in flūmen coniēcērunt.
18. Omnēs, quibus arma data erant, eum sequēbantur.

1. Béraber geldiğimiz arkadaşlar geri gittiler.
2. İçinde bulunduğuımız gemi yelken açacak.
3. Gördüğümüz kızlar çok akıllı telâkki ediliyor.
- 4 Ordugâhını kurmuş olduğu yeri gördük.
5. Gonderdiğimiz elçiler aynı gün döndüler.
6. Bahsettiği şehrleri yakılmıştır.
7. Konsulun yaralandığı ok budur.
8. Kendilerine silâh verdiğimiz kimselerin çoğu gitti.
9. Fırtına o kadar büyük idi ki denize açılamadık.
10. Yanındaki 1000 kişi ile birlikte uzaklaştı.
11. Onların kaçtığı orman dört mil mesafededir.
12. Bahsettiğin kitapları görmüştük.
13. Hepsi gitmiş bulunduğu için, arkadaşlarına döndü.

K U R A L S I Z F İ İ L L E R

<i>volō, istiyorum</i>	Inf.	<i>velle</i>	Perf.	<i>volu-i</i>
<i>nōlō, istemiyorum</i>	"	<i>nōlle</i>	"	<i>nōlu-i</i>
<i>mālō, tercih ediyorum</i>	"	<i>mālle</i>	"	<i>mālu-i</i>

<i>Indic. Praes.</i>	S. 1 2 3	<i>volō vis vult</i>	<i>nōlō nōn-vis nōn-vult</i>	<i>mālō mā-vis mā-vult</i>
	P. 1 2 3	<i>volumus vultis volunt</i>	<i>nōlumus nōn-vultis nōlunt</i>	<i>mālumus mā-vultis mālunt</i>
<i>Subi. Praes.</i>	S. 1 2 3	<i>velim velis velit, v.b.</i>	<i>nōlim nōlis nōlit, v.b.</i>	<i>mālim mālis malit, v.b.</i>
<i>Subi. Imperf.</i>	S. 1 2	<i>vellem vellēs, v.b.</i>	<i>nōllem nōlles, v.b.</i>	<i>māllem māllēs, v.b.</i>
<i>Inf. Praes.</i>		<i>velle</i>	<i>nōlle</i>	<i>mālle</i>

Diger Zamanlar kuralı olarak teşkil edilir (3cü Çek. göre).

İ L G İ Z A M İ R İ N İ N H A L İ

İlgî Zamirinin Halini Türkçe ifadeden anlamak zor olabilir. Bunu kolaylaştırmak için Türkçe ifadeyi bozarak Lâtinceleştirmekte fayda vardır:—

- A. Gönderilen lejiyon geri geldi.
Lejiyon, ki (Nom.) gönderildi, geri geldi.
- B. Gönderdiği lejiyon geri geldi.
Lejiyon, ki onu (Acc.) göndermişti, geri geldi.
- C. Kitabı verdiğim çocuk geri geldi.
Çocuk, ki ona (Dat.) kitabı verdim, geri geldi.

Türkçe cümleleri Lâtinçeye çevirirken zihinde bu Lâtinceleştirme işlemini yapmak faydalı olur.

T E R C Ü M E XXVI

1. Locus, quem castris dēlēgī, nātūrā mūnītus est.
2. In montem, qui nōn procul aberat, sē recēperant.
3. Ob hanc causam voluerat Ipse prō nōbīs loquī.
4. Ii, qui fūgā salutem petierant, redire nōlēbant.
5. Tanta erat eōrum īra, ut flūmen trānsīre vellent.
6. Nōlumus eam rem suscipere, dē quā locūtī estis.
7. Lēgātī, quōs mīsimus, ab iīs in vincula coniectī sunt.
8. Cum eā legiōne, quam sēcum habēbat, profectus est.
9. Lībertātem, quam ā patribus accēpimus, dēfendēmus.
10. Nāvem cōncenderat, ut flūmen sine morā trānsīret.
11. Librī, quōs tū scripsisti, ab amīcīs tuīs laudantur.
12. His vōcibus perterriti, per silvās progredī nōlēbant.
13. Mālunt in urbe suā mānēre quam tēcum abīre.
14. Pauca mīlia passuum prōgressī, ad suōs rediērunt.
15. Cum magna tempestās coorta sit, solvere nōlumus.
16. Aderant eō diē multī, quōrum nōmina audīvi.

1. Gördüğüm gemi...   4. İşittiğim sesler...
2. İşitilen ses... [1]   5. Kapatılmış olan kapı...
3. Gonderilen gemiler...   6. Gördüğümüz surlar...
7. Kendisinin yapmış olduğu köprüyü yıktı.
8. Hazırlamış olduğumuz gemiye bindiler.
9. Bir mil mesafedeki ormanlara çekildiler.
10. Seçmiş olduğu mevkide harb saflarını tertipledi.
11. Bunu işitince gitmek istemediler.
12. Onların yaptıkları taarruza dayanamıyorduk.
13. Yola çıkışmış olan lejyonları takip etmek istedî.
14. Kopan fırtına gemilerimize mâni olacak.
15. Sevketmekte olduğu kuvvetlere durmalarını emretti.
16. Sevdığın devlet uğruna harbedeceksin.

[1] Bu tercümler İlgi Zamiri ile yapılacaktır.

K U R A L S I Z F İ I L L E R

Ferō taşıyorum; ferre; tulī; lātum

	Activa		Passiva	
	Praes. Indic.	Imp. Subi.	Praes. Indic.	Imp. Subi.
S. 1	fer-ō	fer-rem	fer-or	fer-rer
2	fer-s	fer-res	fer-ris	fer-rēris
3	fer-t	fer-ret	fer-tur	fer-rētur
P. 1	fer-imus	fer-remus	fer-imur	fer-rēmur
2	fer-tis	fer-rōtis	fer-imini	fer-rēmini
3	fer-unt	fer-rent	fer-untur	fer-rentur
Inf.	ferre		ferri	

Burada kuralsızlık i, veya e'nin düşmesinden ileri gelmektedir (*Inf. Pass. müs.*): fer-is yerine fer-s, fer-it yerine fer-t, vs.

Diger Zamanlar kurallı olarak teşkil edilir (3. çek'e göre):

Fut. feram; Pl-perf. tul-eram; Perf. Pass. lāt-us sum, vb.

Ferō'nun bileşik şekilleri: —

perferō, pertulī, perlātum, *getirmek, katlanmak*
cōnferō, contulī, col-lātum } *toplamak*
(con-lātum) } sē cōnferō, çekilmek, gitmek

Z A R F L A R I N M U K A Y E S E S i

Sıfatlardan yapılan Zarfların mukayesesı genel olarak bu sıfatların mukayesesı gibidir; fakat:

*Comp.'*ın sonunda -ior değil -ius bulunur.

*Super.'*ın > -mus > -mē >

<i>Adi.</i>	<i>Adv.</i>	<i>Comp.</i>	<i>Super.</i>
fortis	fortiter, cesaretle	fortius	fortissimē
facilis	facile, kolayca	facilius	facillimē
celer	celeriter, çabukça	celerius	celerrimē
bonus	bene, iyi	melius	optimē

DiKKAT — quam ve Superlativus = *mümkün mertebe fazla*
quam celerrime == *son süratle*

T E R C Ü M E XXVII

1. Ferēs; ferris; ferrī.   4. Aetatē cōnfectus.
 2. Tulērunt; tulerint.   5. Sē contulerant.
 3. Lātus; lātūrus.   6. Celerrimē vēnit.
 7. Ego et tū in eō itinere multa pericula pertulimus.
 8. His rēbus perterriti, sē in silvās contulērunt.
 9. Nāvēs, quās misit, in eundem locum ferēbantur.
 10. Multī aetāte cōnfectī, arma ferre nōn poterant.
 11. Melius erit morī, quam haec diūtius perferre.
 12. Pater eius eō diē fortissime pugnāns occīditur.
 13. Omnia, quae cēperant, in ünum locum collata sunt.
 14. Tanta erat virtūs eōrum, ut nostrī terga verterent.
 15. Nolēbant proficīscī, nē in itinere vidērentur.
 16. Propter onera, quae ferunt, celerius īre nōn poterunt.
 17. Cum nāvem cōscendissēmus, tertīā hōrā solvimus.
 18. Ille ita celeriter contendit, ut sequī nōn possēmus.
 19. Hī, vulneribus cēnfectī, fugā salūtem petiērunt.
 20. In eam regiōnem quam celerrimē contendebat.

1. Bunu taşımıştık.   4. Taşınmak
 2. Taşımış olmak   5. Daha iyi yazar.
 3. Taşıyamam.   6. Taşınmış olmak.
 7. Bu işe daha fazla tahammül edemeyiz.
 8. Düşmanı son süratle takip edecekler.
 9. Silâhların bir yere toplanmasını emredre.
 10. Onların çoğu gemilerine çekildiler.
 11. Fırtına o kadar büyük idi, ki denize açılamadı.
 12. Bahsettiğin tehlikelerin hepsine katlandık.
 13. Bu adamlar ihtiyaçları dolayısı ile silâh taşıyamazlar.
 14. Olanca ümitlerini kesmesinler diye bunu söyledi.
 15. Onun gittiği yer uzak değildi.
 16. Bizim süvariler hiç bir vakit daha büyük cesaretle
       dövüşmediler.

K U R A L S I Z F İ İ L L E R

Fīō yapılyorum, oluyorum; Inf. fierī; Perf. factus sum.

		Praesens	Futurum Simpl	Imperfectum
<i>Indic.</i>	S.	fīō	fī-am	fī-ēbam.
		fīs	fī-ēs	fī-ēbās
		fit	fī-et	fī-ebat
	P.	(fīmus)	fī-ēmus	fī-ēbāmus
		(fītis)	fī-ētis	fī-ēbātis
		fīunt	fī-ent	fī-ēbant
<i>Subj.</i>	S.	fī-am		fī-ērem
	2	fī-ēs, v.b.		fī-ērēs, v.b.
<i>Inf.</i>		fī-erī		

Düger Zamanlar kurallı olarak *Sup.* Gövdesi **fact.** den yapılır: —

Pl-perf. factus eram; Fut. Perf. factus erō, v.b.

Faciō Fiillinin *Praes.* Gövdesi Zamanlarında (**faci-**or v.b. gibi) kurallı *Pass.* şekli yoktur. Buñun yerine **fīō** Fiili kullanılır.

Faciō (*Factitiva*) Fiillerden olduğu için, *Pass.*'sı **Fīō** Bağıyan bir Fiildir.

DİKKAT: —

Certiōrem facere=*daha emin yapmak=haberdar etmek*
Mē certiōrem fecit=*Beni haberdar etti.*

Certiōrēs facti sumus=*Haberdar edildik.*

Summus, medius, v.b.

Türkçedeki «tepe», «orta», «dip», «bütün» gibi kelimeler Lâtincede Sifatlarla ifade edilir: —

summus (en yüksek)   **medius (orta)**

imus (en aşağı)   **tōtus (bütün)**

in summō monte=*dağın tepesinde.*

in mediā urbe =*şehrin ortasında.*

per tōtam Ītaliām=*bütün İtalya'dan.*

T E R C Ü M E XXVIII

1. Tū cōnsul fīēs. 4. Certior factus est.
 2. Certiōrēs fīunt. 5. Mediā nocte.
 3. Tē certiōrem faciam. 6. In summō mūrō.
 7. Ubi dē hīs rēbus certiōrēs factī sunt, cōnstitērunt.
 8. Vōs, quī nōbīs libertātem dedistis, cōnsulēs fīētis.
 9. Mediā nocte profectus est, nē ab iīs impedīrētur.
 10. Cum hāec ita sint, nūlla spes salūtiş relictā est.
 11. Ipse vēnerat, ut cīves suōs certiōrēs faceret.
 12. Per mediōs eōrum fīnēs ducentōs equitēs dūxit.
 13. In omnibus partibus eius regiōnis hoc idem fit.
 14. Dē hīs rēbus certior factus, ignēs fierī iussit.
 15. Hī nōnidum trānsierant et in mediō flūmine erant.
 16. Lēgātūm, quem mīsī, in vincula conicere ausī sunt.
 17. Nōlēbat igitur hostem post tergum relinquere.
 18. Hoc periculum veritus, in summum montem sē contulit

1. Haberdar olur. 4. Bize haber verir.
 2. Onu haberdar ederiz. 5. Haberdar oldular.
 3. Yapılmış olmak. 6. Kırал olacak.
 7. Kasaba gördüğümüz dağın tepesindedir.
 8. Bu sebepten o adamlar konsul olacak.
 9. Bizi görünce ormanın ortasına kaçtılar.
 10. Bu meseleden evvelce haberdar edilmişti.
 11. Bunlar bu şehrın ortasında yapılmıştı.
 12. Yaraları yüzünden bitkin düşerek ricat edemediler.
 13. Seçmiş olduğu yer altı mil mesafede idi.
 14. Size malūmat vermek için bir köle yollayacağız.
 15. Memleketimizin ortasından yürüyüş yaptı.
 16. Göntherdiğin elçiler zaten dönmüş bulunuyorlar.
 17. Mademki hiç ümit kalmamıştır, rehineler vereceğiz.

SORU ZAMiRLERi (Pronomina Interrogativa)

Quis? kim? ne? (Zamir). Qui? hangi? (Sifat).

Sing.	M.	F.	N.	M.	F.	N.
Nom.	quis	(quis)	quid	qui	quae	quod
Acc.	quem	quam	quid	quem	quam	quod
Gen.	cuius			cuius		
v.b.	Qui İlgi Z. gibi			v.b.	Qui, İlgi Z. gibi	

SORULAR I

Sorulu cümlelerin başına şu kelimeler gelebilir: —

- i. Soru Zamirleri (veya Sifatları) ve Zarfları:

quis? kim? quid? ne? (Zamir)
qui? quae? quod? hangi? (Sifat)Quis fecit? Kim yaptı? } Zamir
Quid feci? Ne yaptım? }Qui civis eredit? hangi yurttaş inanır? } Sifat
Quod bellum gessi? hangi harbi yaptım? }

- ii. Diğer Soru Sifatları (Çekimli):

quālis? nasıl? quantus? ne kadar büyük?
uter? hangisi? (ikiden)

- iii. Soru Zarfları (Çekimsiz):

ubi? nerede? quō? nereye? quandō? ne zaman?
unde? nereden? cūr? niçin? quamdiū? ne müddet?**Mukayese Ablativus'u**

Mukayese iki şekilde ifade edilebilir:

1. quam = -den ile : iki İsim aynı Halde,
-
2. quam olmadan : ikinci isim
- Abl.*
- Halinde.

Filia pulchrior est } quam māter
matre.

Kızı annesinden (daha) güzeldir.

DİKKAT — İkinci şekil (mukayese *Abl.*'u) yalnız birinci İsim *Nom.* veya *Acc.* Halinde olduğu zaman kullanılabilir.

TERCÜME XXIX

1. Quis locūtus est?	4. Quod carmen cantās?
2. Quem mīsistis?	5. Quam spēm habēmus?
3. Quid dixit?	6. Quamdiū hoc ferēs?
7. Quid facere possumus? Quis tantum opus suscipiet?	
8. Cūr abiērunt? Īn quam partem sē recēpērunt?	
9. Vir, quem audīstī, cōnsule ipsō sapientior est.	
10. Quid dulcius esse potest quam haec audīre?	
11. Quandō redībunt lēgātī, quōs ad eum mīsistī?	
12. Unde veniunt hī virī? Quam ob causam vēnērunt?	
13. Quō sē cōferent? et quae spes iīs relictā est?	
14. Quid cārius est libertātē eā, quam accēpimus?	
15. Cum tālem ducem habeant, quod perīculum timent?	
16. Quid hāc urbe pulchrius in totō itinere vīdisti?	
17. Quamdiū, amīcī meī, hōs tantōs labōrēs perferētis?	
18. Cuius sunt iī servi, qui tē certiōrem fēcērunt?	
19. Quem laudābimus? omnēs enim optimē fēcērunt.	

1. Neden korkuyorsun?	4. Nereden geliyorlar?
2. Niçin kaçtılar?	5. Askeri ne kuvvetimiz var?
3. Size ne verdi?	6. Bunlar kimin sözleridir?
7. Bu meseleden sizi kim haberdar etti?	
8. Ne zaman sevdiğimiz şehrē döneceğiz?	
9. Ne vereceksin? Hediyelel sözlerden daha faydalıdır.	
10. Kimi takip edeceğiz? Kim konsuldan daha cesurdur?	
11. Mademki vaziyet böyledir, neden hareket etmiyorsun?	
12. Konsullerin hangisi bu harbi üzerine alacak?	
13. Kim bu tehlikeden korkmayacak kadar cesurdur?	
14. Vatanı uğruna ölmekten daha tatlı ne vardır?	
15. Kimin tarafından elçileri zincire vuruldu?	
16. Bunlar benden ziyade sana faydalı olacak.	
17. Kim seçtiğimiz adamdan daha akıllıdır?	

SORULAR II

Soru cümlesiinin başında bir soru Sıfatı, Zamiri veya Zarfi bulunmadığı zaman, aşağıdaki kelimelerden biriyle soru olduğu belirtilir:

nönnə (Türkçede-*me* ile) Evet cevabı bekler.

num Hayır » »

-ne (birinci kelimeye bitişik) Belli bir cevap beklemez,
potesne dicere? = söyleyebilir misin?

nönnə vidiştı? = *görmedin mi?* Gördün değil mi? = Elbette gördün.

num audēs? = Cesaret ediyor musun yoksa? Cesaret etmiyorsun değil mi? Elbette cesaret etmiyorsun.

DİKKAT — *-ne* gerçek bir soru ifade eder ve bir cevap bekler. *Nonne* ve *num* soru şecline konmuş, evet veya hayır cevabını ima eden, fakat gerçekte cevap istemiyen ifadelerdir. Bunlar sorusuz olarak da tercüme edilebilir.

İki ihtimalli sorular:—

Bu ihtimallerin başına Lâtincede şu kelimeler gelir:

utrum (*acaba mi*) - an (*yoksa mi*).

-ne (acaba mi) an (yoksa mi).

Bunlar Türkçe'ye sadece (*mi mi?*) ile de çevrilebilir:

Utrum amici estis an hostes? acaba dost musunuz yoksa düşman

Amīcīne estis an hostēs? Dost musunuz, düşman misin?

Cift Kelimelem

et   et   = hem   hem (de   de)

$$\text{aut} \quad \text{aut} = ug \quad ug$$

nec   *nec*   *ne*   *ne*

alii ... **alii** = *baziları* ... *baziları* (*bir kısmını
diğerleri*) (*kimi kimi*)

alter alter — *biri* (iki seyden) — *digeri*

DİKKAT— i. Et nuer et quella variant *Etil Plus*

Nec puer nec puella veniet /

Aut puer aut puella veniet   *Fili Sing.*

ii. Ayırı ediniz: utrum...an = (acaba) mi... (yoksa) mi
aut ...aut = na ...na.

T E R C Ü M E XXX

1. Vēnitne (*veya* Venitne) pater? 4. Aut tū aut ille.
2. Nōnne rediit? 5. Et hī et illī.
3. Num putātis? 6. Nec ego nec tū.
7. Nōnne arma capiēmus, ut patriam dēfendāmus?
8. Num libertātem prōiciēs, quam ā nōbis accēpisti?
9. Nōnne melius est morī quam fugā salūtem petere?
10. Aut veniet ipse, aut filium suum ad nōs mittet.
11. Utrum fugientēs hostēs sequēmur, an castra pōnēmus?
12. Num tam stultus est, ut hoc tantum opus suscipiat?
13. Vultisne proficīsci? et ego et ille parātī sumus.
14. Aliī occīsi sunt, aliī ad nāvēs sē recēpērunt?
15. Utrum māvultis pācem facere an bellum longum gerere?
16. Nōnne ita vixit ut ab omnibus cīvibus laudētur?
17. Aut cōnsul fiet, aut ex urbe abīre cōgētur.
18. Audivistīne hunc virum? nec culpat mē nec laudat.
19. Num audēbis mēcum in eam regiōnem proficīsci?

1. Gitti mi? 4. Ondan korkar misin?
2. İstemiyor musun? 5. Ölmedi değil mi?
3. Elbette geleceksin. 6. Gidecek misin, gitmiy়েcek misin?
7. Yanında hem süvariler hem piyadeler var.
8. Her halde bu küçük gemi fırtınaya dayanamaz değil mi?
9. O gün Cicero'yu bizzat konuşurken dinledin mi?
10. Ne rehine(ler) verecekler, ne sulh isteyeyecekler.
11. Bunu yapmayı istemiyor musun, elinden mi gelmiyor?
12. Hem kendisi, hem babası tahtı işgal etmişti.
13. Bir elimde sulhu, diğerinde harbi tutuyorum.
14. Bu toprakları babalarımızdan almadık mı?
15. Ya galip gelecekler, ya vatanları uğruna ölecekler.
16. General ordugāhta mı, yoksa hareket etti mi?
17. Elçilərimizi kesmeye cesaret mi edecekler yoksa?

E M İ R K İ P İ – İ M P E R A T İ V U S

(Emir Kipinin yalnız *Praes.* Zamanında 2 ci Şahısları vardır).

Çek.		Activa	Passiva
1.	S. 2 P. 2	amā, sev amā-te, seviniz	amā-re, sevil amā-minī, seviliniz
2.	S. 2 P. 2	monē, tavsiye et monē-te » ediniz	monē-re, tavsiye edil mōnē-minī » ediliniz
3.	S. 2 P. 2	reg-e, idare et reg-ite » ediniz	reg-ere, idare edil reg-imini » ediliniz
4.	S. 2 P. 2	audi, işlt audi-te » iştiliniz	audi-re, iştil. audi-minī, iştiliniz
Sum	S. 2 P. 2	es, ol este, olanuz	

DİKKAT - cap-iō gibi Fiillerin *Imperat'*unda i düşer:
 Acc. **cape, capite** Pass. **cap-ere, capimini**
(dīcō, dūcō, faciō)'nın *Sing'*inde e düşer: **dīc, dūc, fac**

E M İ R L E R

Emirin çeşitli Şahısları şöyle teşkil edilir:-

Olumlu	S. 2	gel	= venī	<i>Imperativus</i>
	3	gelsin	= veniat	<i>Subi. Praes.</i>
	P. 1	gelelim	= veniāmus	« »
	2	geliniz	= venite	<i>Imperativus</i>
	3	gelsinler	= veniant	<i>Subi. Praes.</i>
Olumsuz	S. 2	gelme	= nē vēnerīs	<i>Subi. Perf.</i>
	3	gelmeyin	= nē veniat	» <i>Praes.</i>
	P. 1	gelmeyelim	= nē veniāmus	» »
	2	gelmeyiniz	= nē vēnerītis	» <i>Perf.</i>
	3	gelmeyenler	= nē veniant	» <i>Praes.</i>

T E R C Ü M E XXXI

1. Arma parāte.
2. Proficīscere.
3. Nē dīxeris.
4. Dentur obsidēs.
5. Nē fugiāmus.
6. Nē secūtus sīs.
7. Gaudeāmus! hostēs enim bellō superātī sunt.
8. Urbem incendite, cīvēs, nē à Gallīs capiātur.
9. Arma capiāmus et prō patriā nostrā moriāmur.
10. Nāvem cōnscendant et sine morā proficīscantur.
11. Mē sequimini, mīlitēs! nē omnem spem dēposuerit̄is.
12. Fiant ignēs, et castra in idōneō locō ponantur.
13. Date nōbīs obsidēs, et lēgātōs dē pāce mittite.
14. Nē dubitāverīs ea dōna, quae mīsērunt̄, accipere.
15. Claudantur portae, nē illī in urbem sē recipiant.
16. Pācem petāmus! nūlla enim spēs nōbīs relicta est.
17. Nē igitur cōnātus sīs hunc tantum labōrem suspicere.
18. Abeant omnēs; nōlumus hōs hominēs nōbīscum habēre.
19. Nē culpentur equitēs, fortissimē enim pugnāvērunt.

1. Takip edelim.
2. Sevinsin.
3. Bir yer seç.
4. Bunu bana ver.
5. Korkma.
6. Gitmesinler.
7. Hareket etsin.
8. Konuşma.
9. Yanında 1000 atlı ve 2000 piyade götürsün.
10. Mademki rüzgâr müsaittir, derhal açıyalım.
11. Malik olduğunuz hürriyeti koruyunuz.
12. Bu meseleden bahsetmeye tereddüt etmiyelim.
13. Seviniz dostlarım, zira o adam geri gelmeyecek.
14. Mademki hiç ümit kalmamıştır, rehine(ler) versinler.
15. Konuşma. Böyle bir şey söylemek ayıp değil midir?
16. Neden tereddüt ediyorsun? Korkuyor musun yoksa?
17. Silâh hazırlıyalım ve sevdigimiz şehri koruyalım.

T E R C Ü M E XXXII

Tekrar XXIII-XXVI

1. Onera tam gravia erant, ut movērī vix possent.
2. Tantae sunt eōrum cōpiae ut pugnāre nōn audeāmus.
3. Bellum, quod suscēpimus, terrā mariquē gerētur.
4. Eum locum, quem castris dēlēgerat, mūniēbant.
5. Laudāmus hōs, quōrum virtūte nōs servatī sumus.
6. Lēgātōs, quōs dē pāce mīsimus, in vincla coniēcerant
7. Tanta est vīs tempestātis, ut solvere nōn possīmus.
8. Eōrum, qui captī erant, multī morbō periērunt.
9. Locum, dē quō ille lōcūtus est, ipsī vīdimus.
10. Cum eā legiōne quam sēcum habēbat, profectus est.
11. Tam procul aberat, ut vōcem eius nōn audīrēmus.
12. Eōrum, quibus arma dedimus, multī fūgērunt.
13. Eō diē, quō tū vēnistī, nōs nāvem concendimus.
14. Ad silvās, quae nōn procul aberant, sē recēperant.
15. Hī virī mortui sunt, ut hanc rempūblicam servārent.
16. Epistulās, quās manū suā scripserat, accēpimus.
17. Cum haec audīvisset, rediit unde profectus erat.
18. Nōlēbant hoc facere, nē ā nōbis culpārentur.

1. Tehlike o kadar büyük idi ki hiç ümidiimiz yoktu.
2. Uzakta olmيان şehre doğru ilerledi.
3. Düşmanlar yaptığımız köprüyü yıktılar.
4. Yollandığımız elçiler geri gelmediler.
5. Bahsettiğiniz mesele çok zordur.
6. İsimlerini işittiğim bir çokları mevcut idiler.
7. Nehir öyle derin idi ki geçemedik.
8. Gördüğümüz o kimseler hastalıktan helâk oluyorlardı.
9. Bizzat yazdığı mektupları görmek arzu ediyoruz.
10. Hepsinin aklılısı olan sizler bize nasihat vereceksiniz.
11. Gonderdiğimiz gemilerin hepsi yakılmıştır.
12. Onu öldürdükleri oku size göstereceğim.

T E R C Ü M E XXXIII

Tekrar XXVII-XXXI

1. Cūr dubitātis? Quid dulcius est quam prō patriā morī? nōnne arma capiētis et mē sequēmīnī?
2. Nē timuerītis, amīcī. Cōnsul enim, vir summae virtūtis, hanc rem ipse suscipiet.
3. Dē hīs rēbus certior factus, quam maximās cōpiās coēgit, et mediā nocte profectus ēst.
4. Hodiē aut vincēmus aut moriēmur. Nē abiciāmus eam libertātem, quam ā patribus accēpimus.
5. Quae spēs nōbīs relicta est? Urbs nostra aut vī aut fraude capiētur. Multī morbō pereunt.
6. Utrum mavultis nōbiscum abīre, an in hāc urbe cum amīcis diūtius manēre?
7. Post paucōs diēs vīs tempestātis tanta erat, ut omnem spem salūtis dēposuerimus.
8. Quid pāce dulcius est? Quid hōc bellō gravius? Nōnne audiēmus hōs lēgātōs quōs misērunt?
9. Cum in cōspectum castrōrum vēnisset, aciem suam īstrūxit, et signum proeliī dedit.
10. Aliī, vulneribus cōflectī, in castrīs manēbant, aliī fortissimē in prīmā aciē pugnābant.

1. Niçin gece yarısı gittin?
2. Kapıyı kırmışacak mıyız? Kim bize mâni olacak?
3. Bu, kuvvet sayesinde mi, hile ile mi yapıldı? söyle bana.
4. Bu büyük mesaiye tahammül edebilecek misiniz?
5. Onlar tarafından bu meseleden haberdar edilecek.
6. Onları silâhla korumağa tereddüt etmiyelim.
7. Mademki hiç ümit kalmadı, rehine(ler) verelim.
8. Ondan aldığıın mektubu bize ver.
9. Her halde bu işi kendileri yapamazlardı.
10. Onun pek büyük cesaret sahibi bir insan olduğu söylenmiyor mu?

ABLATİVUS ABSOLUTUS I

Bir hareketin hangi şartlar içinde vakı olduğu Latincede çok vakit *Ablativus Absolutus* ile belirtilir. Bu, *Abl.* Halinde bir İsim veya Zamir ile buna uygun bir *Participium*'dan ibarettir.

(a) *Komutan yaralandığından, askerler kaçtı.*

Duce vulnerātō, mīlītēs fūgērunt.

(b) *Bunların söylemesi üzerine, işaret verildi:*

Hīs dictīs, sīgnūm dātūm ēst.

(c) *Komutan konuşuktan sonra, hücum ettiler.*

Duce locūtō, impētūm fēcērunt.

Abl. Abs. genel olarak Sebep veya Zaman gösteren yardımcı bir Zarf Cümlesine eşittir:—

(a) **Duce vulnerātō = Cum dux vulnērātūs ēsset.**

Komutan yaralanmakla=K. yaralanmış olduğu için

(b) **Hīs dictīs=Cum haec dicta ēssent.**

Bunlar söyleendiğinde=Bunlar söyleendiği zaman.

DİKKAT — *Part.*'un uyduğu İsim Esas Cümplenin bir parçası (Özne, Tümleç, vb.) olduğu zaman *Abl. Abs.* kullanılmamalıdır. Aşağıdaki cümleleri yukarıdakilerle karşılaştırınız:—

(a) *Komutan yaralandığından, ordugâha döndü.*

Dux, vulnerātūs, ad castra rediit.

(c) **Dux, ita locūtūs, sīgnūm dedit.**

Komutan, böyle konuşuktan sonra, işaret etti.

Her iki Cümlede de **dux** Özne olduğundan *Nom.*'dur.

DİKKAT — *Abl. Abs.*'a dahil olan İsim nitelenmiş olabilir:—

(i) Bir Sıfat ile: **duce nostrō vulnerātō** (*Bizim komutanımız*)

(ii) Bir Gen. ile: **duce eōrum vulnerātō** (*Onların komutanı*)

Abl. Abs.'un *part.*'u nitelenmiş olabilir:—

(i) Bir *Adv.* ile: **duce graviter vulnerātō** (*ağırca*)

(ii) Bir *Adv.* grubu ile: **duce ab iīs vulnerātō** (*onlar tarafından*)

T E R C Ü M E XXXIV

1. Aciē instrūctā,...
2. Portis clausīs,...
3. Omnibus rēbus parātīs...
4. Multīs eōrum occīsīs,...
5. Sīgnō datō, impetum in eōs fortiter fēcērunt.
6. Omnī spē dēpositā, in oppidum sē contulērunt.
7. Hīs rēbus auditīs, longius prōgredī nōlēbāmus
8. Locō idōneō dēlectō, castra statim pōnī iussit.
9. Paucīs vulneribus acceptīs, ad suōs rediērunt.
10. Omnibus rēbus ad bellum parātīs, profectus est.
11. Duābus legiōnibus in oppidō relictīs, ipse rediī.
12. Castrīs in idōneō locō positīs, aciem instrūxit.
13. Ob hās causās, lēgātō missō, pācem petēbant.
14. Ponte celeriter factō, hanc legiōnem trādūxit.
15. Cum ventus idōneus sit, nāvem cōnsendāmus.
16. Hī omnēs, aetāte cōflectī, arma ferre nōn possunt.
17. Cōnsiliō eōrum cognitō, bellum parāre cōnstituit.
18. Cicerō, vir summae ēloquentiae, prō eō lōcūtus est.
19. Militibus ad sē convocatīs, haec verba dīxit.
20. Erant eō tempore quattuor legiōnēs in eā regiōne.

1. Şehir yakılınca, ormanlara kaçtılar.
2. Ordugâh kurulunca, arbz saffını tertipledi.
3. Bunlar çabukça yapılinca, biz döndük.
4. Bizimkiler, bu seslerden korkuya düşerek, geri çekildiler.
5. Konsulun kendisi öldürülüktən sonra ne ümidiimiz var?
6. Elçiler onlar tarafından yakalanarak öldürüldü.
7. Bu işten haberdar olunca tereddüt etmediğ.
8. Arbz üç yıl sürdükten sonra sulh yapıldı.
9. Köprü yıkıldığından geçemiyordular.
10. Ya kendimiz gideceğiz, ya bir haberci göndereceğiz.
11. Konsul böyle söylediği için hep seviniyorduk.
12. Safak sökerken yola çıkarak bütün gün yürüyüş yaptı.
13. Çoğu yaraları yüzünden bitap düştüğünden gidemiyordu

ABLATIVUS ABSOLUTUS II

Part.'ların *Perj.* *Act.* şekli olmadığını biliyoruz. Bu-nun için mes. methodip, methodeden, kelimelerini olduğu gibi Lâtinceye çeviremiyoruz. **Laudātus**'un anlamı meth-heden değil methodilen, methodilmiş'tir. Lâtincede yalnız *Deponens* olan Fiillerde bu şekil vardır: **locūtus = konuşup, konuştuktan sonra.**

Türkçe Fiilin karşılığı olarak böyle bir *Depon*. Fiil bulunmadığı takdirde *Part.*'lu ifadeyi *Pass.*'ya çevirmek suretiyle Lâtinceye tercüme edebiliriz. Bu ifade şeklinde Tümleç *Abl.* Haline gelir, Fiilin *Part.* *Perf.*'u da ona uyar. Böylece *Abl.* *Abs.* meydana gelir: *İşareti verip = işaretet ve-rilmekle = signō datō.*

Şu Cümleleri karşılaştırınız:-

Komutan, bunları söyleyip, işareteti verdi.

Dux, haec locūtus, signum dedit.

Komutan bunları söyleyince, hücumu geçtiler.

Duce haec locūto, impetum fecerunt.

Komutan işareteti vererek ilerledi.

Dux, signō datō, progressus est.

Askerler bunları iştirince hücumu geçtiler.

Militēs, his audītis, impetum fecerunt.

DİKKAT— *Abl.* *Abs.* genel olarak *Part.* *Perj.*, ile teşkil edilir, fakat bazan *Part.* *Praes.*de kullanılır:

Haec dixit, nobis audientibus.

Bunları biz işittiğimiz strada söyledi.

Bazan iki İsimle veya bir İsim ve bir Zamirle de *Abl.* *Abs.* teşkil edilir. *Part.* ifadeden anlaşılır:-

Rēge vivō, haec facta sunt.

Bunlar kiral hayatı iken (sağlığında) yapıldı.

Tē duce vincimus.

Sen komutan iken (komutan altında) galip geliriz.

TERCÜME XXXV

1. Impedimentis relictis, magnā celeritāte contendunt.
2. Multis sequentibus, ad eum locum prōgressus est.
3. Flūmen trānsire iussī, id facere frūstrā cōnābantur.
4. Ille nātus est, cōnsulibus Cicerōne et Antōniō.
5. Ita vivāmus igitur, ut mortem nōn timeāmus.
6. Audientibus omnibus, quī aderant, locūtus est.
7. Vulneribus confectus, post trēs diēs mortuus est.
8. Impedimenta omnia in ūnum locum cōferrī iussit.
9. Eōdem fere tempore litterās ā vōbis accēpimus.
10. Vīcīs aedificiīsque incēnsīs, exercitum redūxit.
11. Ignibus in sumnō monte factīs, castra mūnivīt.
12. Filius eius, patre vivō, rēgnū obtinuerat.
13. Quis nostrō cōnsule sapientior est? nē timuerītis.
14. Arma capiāmus, ut vītam libertātemque servēmus.
15. Nāvēs incenderat, nē nōs redīre cuperēmus.
16. Neque hī neque illī id opus suscipere volunt.

1. Uygun bir yer seçerek ordugâhimı kurdu.
2. Dört mil ilerledikten sonra nehri gördüler.
3. Bu sözleri işitince kalmağa karar verdik.
4. Bütün ümitlerini terkederek denize kaçtılar.
5. Bunu yapmağa beyhude çalışıktan sonra bize geldi.
6. Kardeşiniz mektubumu alınca derhal yola çıktı.
7. Onlar bizi üç saat takip ettikten sonra döndüler.
8. Bunu herkes işitirken söylemedi mi?
9. Kuvvetlerini toplayarak nehri geçti.
10. Gallialılar elçiler gönderek sulh istiyorlardı.
11. Köy zorla zaptedilerek yakıldı.
12. Cicero'nun öldüğü sene doğdu.
13. Cesareti o kadar büyük idi ki bir şeyden korkmazdı.
14. Hayat ve hürriyetimizi müdafaya tereddüt etmiyelim.

İSIM YARDIMCI CÜMLELERİ - I

Dolaylı haber. Esas Cümleye nazaran iki şekilde olabilir:

- (i) **Tümleç;** «*söylemek*», «*bilmek*», «*düşünmek*» gibi
Fiillerle: *Geldiğini biliyoruz; gittiğini söyledi.*
- (ii) **Özne;** *katidir, vb.* gibi ifadelerle: *geldiği katidir.*

Lâtincede yapılışı:—

Yardımcı Cümplenin Öznesi *Acc. Halinde* (Türkçede *Gen.*).

» » Fiili *Inf.* şeklinde (») *Rabit sıygası*)

Dicit (rēgem venire) *Kıralın geldiğini söylüyor.*

Inf.'un Zamanı:—

(a) Eğer Yardımcı Cümle Esas Cümle ile aynı zamanda vakti oluyorsa: *Inf. Praes.*

(b) Eğer yardımcı Cümle Esas Cümleden daha önce vakti oluyorsa: *Inf. Perf.*

(c) Eğer Yardımcı Esas Cümleden daha sonra vakti oluyorsa: *Inf. Fut.*

regem venire venisse venturum esse

Dicit *Kıralın gelmekte gelmiş geleceğini*
olduğunu olduğunu, geldiğini

söylüyor **urbem capi captam esse captum iri**
Şehrin alın- alınmış olduğunu, alınacağını
makta olduğunu alındığını

regem venire venisse venturum esse

Dixit *Kıralın gelmekte gelmiş oldu- geleceğini*
olduğunu günü, geldiğini

söyledi **urbem capi captam esse captum iri**
Şehrin alın- alınmış olduğunu, alınacağını
makta olduğunu alındığını

DİKKAT—(i) *Inf. Fut. Act.* ile *Inf. Perf. Pass.* da *Part.* Öz-

neye uyar: (*regem*) *venturum esse* — (*urbem*) *captam esse*.

(ii). *Inf. Fut. Pass.* da Supinum olan (*captum*) değişmez; çekimsizdir.

(iii). Eğer *Inf.*, *Cop.* (*Bağılian*) olursa, Tamliyan Özneye uyar:—

Scio urbem magnam esse=şehrin büyük olduğunu biliyorum.

(iv.) *Inf.* eğer *Trans.* ise bir Tümleç alabilir.

TERCÜME XXXVI

1. Dicit portās claudī. 4. Scīō nāvem missam esse.
 2. Nūntiat hostem venīre. 5. Crēdō hōs itūrōs esse.
 3. Audiō tē abīsse. 6. Scīmus pācem datum īrī.
 7. Certior factus est oppidum nōn procul abesse.
 8. Nōnne audīvistī cōnsulem ipsum occīsum esse.
 9. Num tū crēdīs hās legiōnēs reditūrās esse.
 10. Omnēs sciunt tē libertātem nostram servāvisse.
 11. Nūntiant urbem mūnīrī, et arma ab iīs parārī.
 12. Videt aciem eōrum in locō idōneō instrūctam esse.
 13. Audīmus bellum in eā regiōne mox gestum īrī.
 14. Certior fit Gallōs lēgātum dē pāce missūrōs esse.
 15. Nōlumus crēdere hunc virum hoc consilium inīsse.
 16. Scīmus omnes cōnsulem virum fortissimum esse.
 17. Dīcunt cōpiās omnēs in eam regiōnem ductās esse.
 18. Videt mīlitēs spem omnem salūtis dēposuisse.
 19. Certiōrēs nos fēcit hanc rem difficillimam esse.

1. Bir çoklarının kaçtığını—	4. Işitiyorum ki
2. Sulhun yapılmış olduğunu—	— rehineler verilecek.
3. Gemilerin gönderilmekte olduğu—	5. — konsul gidecek. 6. — mızrakları uzundur.
- biliyoruz.
7. Şehrin onlar tarafından yakılmış olduğunu iştiyor.
 8. Hep biliyoruz ki onun oğlu pek cesurane harbetti.
 9. Düşmanın o nehri geçeceğine kim inanır?
 10. Bize hiç bir ümit kalmayıağını görmüyorum musun?
 11. Mevkiiin uzakta olmadığını bize haber veriyor.
 12. Elçilerin ona evvelce gönderilmiş olduğunu iştiyoruz.
 13. Konsulun bizzat bizi sevkedeceğine inanıyorum.
 14. Çok büyük bir harbin cereyan ettiğini biliyorsunuz.
 15. Arkadaşınızın bir kaç yara aldığıni iştiyorum.
 16. Gemilerin gönderileceğinden haberdar edildik.
 17. Mevkiiin ordugâh için elverişli olduğunu görüyorsunuz.

İSİM YARDIMCI CÜMLELERİ - I

Dolaylı Haber Cümleleri (devam)

Infinitivus'un Zamanı :

Dolaylı Haber Cümlelerinde *Inf.*'un Zamanını doğrudan tesbit için şu noktalara dikkat etmelidir:

(i). Türkçe Fiillerin «*gelmekte olduğunu, alınmakta olduğunu*» gibi Şimdiki Zaman şekilleri daima Esas Fiille aynı Zamanда vakti olan işleri gösterdiği için *Inf. Praes.* ile; «*geleceğini, alıncakını*» gibi Gelecek Zaman Şekilleri daima Esas Fiilden sonra vakti olacak işleri gösterdiği için *Inf. Fut.* ile; «*gelmış olduğunu, alınmış olduğunu*» gibi Geçmiş Zaman şekilleri daima Esas Fiilden evvel vakti olmuş işleri gösterdiği için *Inf. Perf.* ile Latinçeye çevrilir.

(ii). Türkçe Fiillerin «*geldiğini, alındığını*» gibi Geçmiş Zaman şekilleri de çok vakit Esas Fiilden evvel vakti olmuş işleri gösterir. Bu takdirde *Inf. Perf.* ile çevrilir. Fakat bazan anlam belirsiz olur. Mesela «*Kralın konuştuğunu söyleyorum*» Cümlesi «*Kralın konuşmakta olduğunu söyleyorum*» anlamına da gelebilir. Bu takdirde ise *Inf. Praes.* ile tercümesi gerektir. Buna göre *geldiğini, alındığını* gibi şekilleri tercüme ederken esas mânânanın ne olduğunu dikkat etmelidir.

(iii). Genel olarak Dolaylı Haber Cümlesiindeki *Inf.*'un Zamanı Türkçe Düz ifadedeki Fiilin Zamanının aynıdır. Söyliyen eğer «*Kiral konuşuyor*» dedi ise Dol. ifade *Inf.* un Zamanı *Praes.*, «*Kiral konuştu*» dedi ise *Perf.* olur. Bu kural yukarıdaki diğer şekiller içini de doğrudur.

DİKKAT—(i). *Dep.* bir Fiilin *Inf. Fut.* u sekilce *Act.*'dır ve *Part.* Özneye uyar.

(ii). Eğer *Inf.*'un Öznesi bir *Pron.* ise Latincede zikredilmesi şarttır: *venit=geldi* (Özne zikredilmemiştir); fakat: *scio eum venisse=geldiğini biliyorum* (*eum*'un zikri şarttır).

(iii). *Inf.* un Öznesi Üçüncü şahıstan bir Zamir olduğu takdirde: bu şahis Esas Cümplenin Öznesinin aynı olursa (*se*) ile, aksi takdirde, *eum, eos* vb. ile tercüme edilir:

Caesar (kendisinin) *geleceğini söyledi*=*Cæsar dixit se venturum esse.*
Caesar (onun) *geleceğini söyledi*. =*Cæsar dixit eum venturum esse.*

(iv). Türkçedeki «*ümidinde olmak*» ve «*vadinde bulunmak*» ifadeleriyle bir Mastar, geleceğe bakan düşünceleri gösterir: *kazanmak ümidiñeyim, (kazanacağımı ümit ediyorum)* demektir. Bu münasebetle bu ifadeler Latinçeye bir Zamir ve *Inf. Fut.* ile çevrilir:

Yenmek ümidiñeyim = *spērō mē victurum esse.*

T E R C Ü M E XXXVII

1. *Dixit* (*Aor.*) *tē vēnisse.*
  2. *Crēdēbat* *hoc fierī.*
  3. *Audivī* *vōs itūrōs esse.*
  4. *Dīxērunt* *sē vīdisse.*
  5. *Sciēbat* *hostem adesse.*
  6. *Dīxit* *bellum gerī.*
  7. *Audīverat* *eōs posterō* *dīē castra mōtūrōs esse.*
  8. *Certior* *factus est nōs pīmā hōrā profectōs esse.*
  9. *Cum scīret* *perīculum magnum esse,* *statim rediit.*
  10. *Pollicitī* *sunt sē lēgātōs dē pāce missūrōs esse.*
  11. *Audīverat* *duās legionēs id flūmen iam trānsīsse.*
  12. *Nūntiātum* *est hostēs paucā mīlia passuum abesse.*
  13. *Cum audīvissent* *hoc factum esse,* *omnēs gaudēbant.*
  14. *Nōnanne audīvisti* *urbēm ā Gallis incēnsam esse?*
  15. *Cognōvit* *ex captīvīs multōs eōrum iam proficisci.*
  16. *Spērābant* *sē post paucōs diēs redditūrōs esse.*
  17. *Nōlēbam* *crēdere tālem virūm cōnsulem factum esse.*
  18. *Vidēbat* *tēla ex omnibus partibus in eōs conici.*
  19. *Dīxit* *sē per eam regiōnēm iter factūrum esse.*

1. Onun gideceğini söylediğim. 4. Senin akıllı olduğunu biliyordum.
  2. Onan gelmiş olduğunu işittik. 5. Yola çıkacağımı söyledi
  3. Görmüş olduğunu söyledi 6. Döneceklerini ümit ettiyorlardı.
  7. Üçüncü lejiyonun hareket etmiş olduğunu öğrendi.
  8. İşi üzerine alacağına inandın mı?
  9. 200 kişinin öldürülüğü bildirildi.
  10. Hepsi o gün seni görmüş oldukları söyledi.
  11. Benim bu sözleri söylemiş olduğumu size kim haber verdi?
  12. Dostum, bir çok yıllar yaşayacağını ümit ediyoruz.
  13. O mintakadan geçmekte olduğunu işittik.
  14. Kuvvetleri hiç durmadan geri götüreceklerini vadettiler.
  15. O gece büyük bir fırtına kopmuş olduğunu söylediler.
  16. Bütün arkadaşları bunu yapacağına inanıyordu.

İŞİM YARDIMCI CÜMLELERİ - II

Dolaylı soru. «Kimin? neyin? neden? vb. gibi sorularla başlayan Yardımcı Cümleledir, ve Esas Fiile nazaran şu iki durumda olabilir:

(i) **Tümleç:** (*Kimin yaptığını*) bilmiyoruz.

(ii) **Özne :** (*Kimin yaptığı*) belli değildir.

DİKKAT — Esas Fiilin daima bir «sorma» Fiili olması şart değildir.

Lâtince'de yapılışı:

Yardımcı Cümplenin başında bir soru kelimesi bulunur.

“ ” Fiili *Subi*, sıygasında olur.

Subiunetivus'un Zamanı — Esas Fiilin İlk veya Hikâye Zamanlarından olmasına bağlıdır [¹]

(a) Es. Fiil İlk Zamanlardan: *Subi*, *Praes.* veya *Perf.*:

Rogat (veya **rogabit**, **rogavit**) **quid agam** (veya **acturus sim**, **egerim**).

(b) Es. Fiil Hikâye Zamanlarından: *Subi*, *Imperf.* veya *Pl-perf.*: **Rogabat** (veya **rogavit**, **rogaverat**) **quid agerem** (veya **acturus essem**, **egisse**).

DİKKAT — **acturus sim**, **acturus essem** şekilleri *Subi*. *Fut.* Zamanı vazifesini görmek üzere bir *Part.* *Fut.* ile **sim** veya **essem** kelimelerinden teşkil edilmiş bulunmaktadır.

S O R U K E L İ M E L E R İ

quis, *kim?* (pron.)^[2] **ubi**, *nerede?* **cūr**, *neden?*
quid, *ne?* *unde*, *nereden?* **quando**, *ne zaman?*
qui, *hangi?* (*odi.*) **quō**, *nereye?* **quōmodo**, *ne tarzda*
qualis, *nasıl?* *ne cins?* **quantus**, *ne kadar büyük?* **num**,
acaba? *olup olmadığını..*

İki taraflı: **utrum... an**, *acaba.... mi?* .... *yoksa.... mi?*

[¹] Bak: S. 136

[²] Bak: S. 158

T E R C Ü M E   XXXVIII

1. Rogāvī cūr abiisset.
2. Quaerō unde venerit.
3. Nescit quis sis.
4. Sciunt quō itūrus sis.
5. Rogāvī quem vīdisset.
6. Dīc mihi quid dēs.
7. Quaerēbāmus cūr vēnisset, et quid vellet.
8. Scītis quam ob causam hoc bellum gestum sit.
9. Cum haec ita sint, rogō quid factūri sīmus.
10. Certior factus sum quantās cōpiās sēcum habēret.
11. Unde profectus esset et quō īret dīcere nōlēbat.
12. Ex captivis cognōscit quantō in periculō rēs sit.
13. Quaesīvit ā mē num hoc opus suscipere vellem.
14. Per exploratōrēs certior factus est quō in locō essent.
15. Vultisne scīre quandō ille ad nōs reditūrus sit?
16. Dēmōstrābat quanta facultās fugae iūs darētur.
17. Dubitābant utrum hī hostēs essent an amīcī.
18. Volēbat cognōscere num illī lēgātōs missūrī essent.
19. Dīc mihi, amīce, cūr dē eā rē ita locūtūs sis.

1. Neden geldiğini biliyorum.
2. Nerede olduğunu sorduk.
3. Kimin konuştuğunu söyle.
4. Ne istediğimizi soruyor.
5. Kim olduğunu biliyordum,
6. Nereye gideceğini sor.
bana.
7. Ne gibi kuvvetler gönderildiğini öğrenmek istiyoruz.
8. Neden böyle konuşmuş olduğunu bize söyleyemedi.
9. Haberciden ne vakit yola çıkacağını sorduk.
10. Hepsı geldikleri yere döndüler.
11. Bizim hakkımızda yazdığı kitabı görmediniz mi?
12. Yanında ne gibi kuvvetler bulunduğu tetkik etmeliyiz.
13. Şehirlerini nasıl müdafaa edeceklerini bilmiyorum.
14. Geminin görülüp görülmemiğini soracağımı söyledi.
15. Bize ne büyük bir fırsat verileceğini görüyorsun.
16. Gonderdiğin adam ne yapılmış olduğunu bize söyledi.

İSİM YARDIMCI CÜMLELERİ-III

Dolaylı Emir. «Emretmek, tavsiye etmek, rica etmek» gibi Fiillerin Tümleç veya Öznesi olan Yardımcı cümleleridir: (*Kalmalarını*) rica etti.

Lâtincede yapılışı: İki şekil vardır:—

A. Gaye Cümleleri gibi, **ut** veya **ne** ile.

Fil { **Subi. Praes.** — İlk Zamanlardan sonra.
» **Imperf.** — Hikaye Zamanlarından sonra

Monet ut eāmus = *Gitmemizi tavsiye ediyor.*

Monuit ut īrēmus = , , » etti.

DİKKAT — Bu şekil Lâtincede Gaye Cümlelerine benziyor. Türkçede de böyle bir benzerlik vardır: Her ikisinde de bir Mastar şeklinde kullanılmaktadır: *görmek için geldi* (Y. Gaye) *görme-sini emretti* (Y. Emir).

B. Bazı Fiiller sadece **inf.** alır:

Iussit nōs abire = *gitmemizi emretti.*

A. **Ut** veya **ne** ile **Subi.** alan Fiiller [1].

rogō	<i>sormak</i>	imperō <i>emretmek</i>	{
orō	<i>rica et.</i>	mando <i>tevdi et.</i>	
hortor	<i>teşvik et.</i>	Sahis suādeo <i>ikna et.</i>	
moneō	<i>tavsiye et.</i>	acc. petō <i>rica et.</i>	
Precor	<i>rica et</i>	postulō <i>istemek</i>	{ Şahis: dat. ab+abl.

Ut ve **dat.** alan Fiillere misâl:

Imperat mihi ut abeam = *Bana gitmemi emrediyor*

Ut ve **ab+abl.** alan Fiillere misâl:

Petit ab eo ut daret = *Ondan vermesini rica etti.*

B. **Inf.** alan Fiiller:

iubeō *emretmek* **prohibeo**, *menetmek* **patior**, *müsaade et*
vetō *menetmek* **cōgō** *icbaret.* **sinō** *müsaade et*
volō *istemek* **nōlō** *istememek* **cupiō** *arzu et.*

[1] Bazı fiiller her iki şekilde de, yani, **inf.** ile **de**, **Subi.** ilede kullanılabilirler.

T E R C Ü M E XXXIX

1. Crō ut fugiātis.	4. Suādēs nē abeat.
2. Petīt nē abīrem.	5. Sinit nōs loqui.
3. Vetat hoc fierī.	6. Örat ut mittātur.
7. Monuerat cīves suōs nē id cōnsilium inīrent.	
8. Patrī eius persuāsī ut mēcum hoc iter faciat.	
9. Cum haec vīdisset, imperāvit ut proficīserentur.	
10. Postulavit ab iīs ut obsidēs sine morā darent.	
11. Militēs suōs hortātus est, nē spem omnem dēpōnant.	
12. Ignēs fierī vetuit, nē castra ab iīs vidērentur.	
13. Petimus ā tē ut nōbīs dīcās quid factūrī sint.	
14. Imperāvit ut aciēs in eō locō īstruerētur.	
15. Örēmus cōnsulem, ut hōs in vincula coniciat.	
16. Nōnne suāsī tibi, nē tantam occasionem āmittās.	
17. Huic imperāverat ut cōpiās trāns flūmen dūceret.	
18. Hunc cum filiō et patre in urbe manēre passus est.	
19. Militēs hortātus, ut impetum facerent, sīgnū dedit.	
20. Monet ut lēgātōs dē pāce ad eum statim mittāmus.	

1. Kalmanızı tavsiye ederim	4. Yapmamasını rica et.
2. Gelmemizi rica etti.	5. Kalmanı arzu ediyorum.
3. Yazmamı yasak etti.	6. Konuşmamamı rica ediyor.
7. Ordugâh için bir yer seçmesini emretti.	
8. Oğlu lehine bir kaç söz söylemenizi dileriz.	
9. Bu işi sizinize almamanızı tavsiye etmedik mi?	
10. Bunları vatanları uğruna savaşa teşvik edelim.	
11. Onlardan artık tereddüt etmemelerini rica etti.	
12. Bu adamın bu şehirde kalmasına müsağe edecek miyiz?	
13. Konsulun gemileri göndermesinde çok ısrar ettiler.	
14. Askerleriné nehri geçmelerini emretti.	
15. Bunu işitince kapının kapatılmasını emretti.	
16. Arkadaşını ne gördü ise söylemeye ikna ettik.	

T E R C Ü M E . X L
Tekrar XXXIV-XXXVII

1. Omnes qui aderant, his clamoribus territi, credabant magnam calamitatem acceptam esse.
2. Cum patrem suum mortuum esse audivisset, in patriam redire constituit, et, amicis relictis, navem concendit.
3. Hoc proelio factos legatos ad Caesarem de pace miserunt, et se obsidens daturos (esse) polliciti sunt.
4. Ab iis, qui eō die capti erant, certior factus est magnam multitudinem hostium non procul abesse.
5. Caesar, militibus e navibus egressis, castra in eō loco posuit, quem ipse delygerat.
6. Cum ad eum locum tertio die venisset, oppida ab ipsis incolis incensa esse cognovit.
7. Hi nuntiabant tantam tempestatem coortam esse, ut multae navium cursum tenere non possent.
8. Amicis ad se convocatis, rem totam exposuit et se id negotium susceptorum esse pollicitus est.
9. Simul atque vidit eos gladiis armatos esse, nullam spem salutis sibi relictam esse intellexit.
10. Ab iis exploratoribus, quos miserat, cognovit omnes Gallorum copias in unum locum coactas esse.

1. Onun zaten dönmüş bulunduğu işitmediiniz mi?
2. Bu mektupları alınca derhal hareket etmeye karar verdi.
3. Böyle konuşuktan sonra, kapıların kapatılmasını emretti
4. Bunların çoğunu vatandaş olduğunu bilmiyor musun?
5. Onların işi üzerlerine alacaklarına inanmıyoruz.
6. Silahlarını alarak kendilerini müdafaya çalıştırılar.
7. Kardeşlerinin esir düşüğünden haberdar edildik.
8. Durma. Mevkiin uzakta olmadığını biliyorsun.
9. Taşıdığı yükü atıp kaçtı.
10. Yolladığım köleler onların onun oğulları olduğunu söylediler.

TERCÜME XLI

Tekrar XXXVIII-XXXIX

1. Laudatis militibus, quid fieri velit ostendit, atque omnes in eundem locum convenire iubet,
2. Nuntios ad eos mittit atque imperat ut, coactis omnibus copiis, castra hostium postero die oppugnent.
3. Ubi ex captivis cognovit, quo in loco copiae eorum consedissent, cohortibus decem ad mare relictis, ad hostes contendit.
4. Cum tamen iis persuadere conaremur, ut nobiscum abirent, responderunt se in urbe sua mansuros (esse).
5. Monebamus eum ne tantum opus solus susciperet; videbamus enim eum nescire quanta esset difficultas.
6. Videlis, amici quam facultatem habeatis. Ne igitur hanc libertatem, quam a maioribus accepimus, abiiciamus.
7. Eorum impetum Galli sustinere non potuerunt, atque in fugam coniecti, multis amissis, se ad agmen receperunt.
8. Utrum haec vera an falsa sint, nescio. Credo tamen hos omnes arma pro hac republica cepisse.
9. Hoc cognito, servum ad se vocavit, de quo ante locutus sumus. Huic magnis praemiis persuasit ut transiret.
10. Longius prosequi nolebat, quod, magna parte diei consumpta, munitioni castrorum tempus relinquere volebat.

1. Ne yaptığini bize söylemeye onu ikna edemedik.
2. Bunu neden yaptığı sorulunca, söyle konuştı.
3. Şehrin onu tarafından kurtarıldığını bilmiyor musun?
4. Bir çıkışık işiterek sebebinin ne olduğunu sordular.
5. Bulunanların hepsi ümit kesmememiz için bize yalvardılar.
6. Kardeşti bize bu işi üzerimize almamamızı tavsiye etti,
7. Mademki bu böyledir, ne yapılmasını istedilgimi size göstereceğim.
8. Neye geldiğini ve ne istediğini kimse bilmiyor.
9. Bunu öğrenince, kalmamızı istedı.
10. Onun görüldüğünden onları haberdar etmenizi size tavsiye ediyorum.

GERUNDİUM

Gerundium, Fiilin *Praes.* Gövdesinden yapılmış isimdir:—

	1	2	3	4
Acc.	amandum	monendum	regendum	audiendum
Gen.	amandī	monendī	regendī	audiendī
Dat. ve Abl.	amandō	monendō	regendō	audiendō
	<i>sevme, v.b. tav: etme, v.b. id: etme, v.b. işitme, v.b.</i>			

- DİKKAT**— (i) Capiō gibi Fiillerde i düşmez: capiendum, v.b.
 (ii) Eō, īre'nin *Gerundium'u*: eundum, v.b.
 (iii) Dep. Fiilleria *Gerundium'u* vardır, mes. loquendum, vb.

GERUNDİUM'UN KULLANILMASI

Türkçede Mastaria çeşitli şekilleri (=yapmak, yapmaklık, yapma), İsim olarak kullandıkları zaman, Cümleinin Öznesi veya Tümleci durumunda olurlarsa Lâtincede *Inf.* ile ifade edilir:

Nom. scribere est ûtile=Yazmak (yazma) faydalıdır.

Mastar, *Acc.* (+praep.), *Gen.*, *Dat.*, *Abl.* Halinde olursa *Gerund.* ile ifade edilir. O halde Gerund. *Inf.*'un çekimli şeklidir (yalnız Sing.):—

Nom. (Özne) scribere, gazmak, gazmakhk, yazma.

(Tüm.) scribere, yazlığı, yazlığı.

Acc. Praep. ile scribendum, gazmak, yazma + Edat.

Gen. scribendi, gazmanın.

Dat. scribendō, yazmağa, yazmaya, veya -için

Abl. scribendō, gazzmactan, yazmadan, ile veya yazarak.

M İ S A L L E R

Nom. Turpe est mentiri. = *yalan söylemek ayıptır.*

*Acc. (Tüm.) Dēsinit scribere, = *yazmayı bırakır,**

» (*Praep.*) Ad pugnandum paratus. = *Harb etmeye hazır.*

Gen. cupidus audiendi. = *Dinleme(nin) arzusunda,*

Dat. Dat operam legendō. = *Okumaya önem verir,*

Abl. Docendō discimus. = *Öğreterek öğreniriz.*

DİKKAT— *Inf.* ve *Gerund.*'un Türkçe ve Lâtincede kullanılış tarzları, bunlarla birlikte gelen kelimele göre, çeşitli özel şekiller gösterebilir. Çok hallerde bu özel şekilleri olduğu gibi ezberlemek zarureti vardır, mes. *dövüşmek arzusunda olmak=pugnandi* cupidus esse: *konuşmaya (söze) son vermek=finem loquendi facere;* keşif maksadı ile = speculandi causā, v.b.

T E R C Ü M E XLII

1. Spēs vincendī. 3. Fugiendō vincimus.
 2. Speculandī causā. 4. Pugnandī cupidus est.
 5. Cum fīnem loquendī fēcisset, nōs omnēs abiimus.
 6. Nōnne omnia ad proficiscendum iam parāta sunt?
 7. Cum ventus ad nāvigandum idōneus sit, solvāmus.
 8. Equitēs, quōs speculandī causā mīserat, nōn rediērunt.
 9. Cum nūllam spem vincendī habērent, terga vertērunt
 10. Audivistīne hunc virum dē bene vivendō loquentem.
 11. Nē dubitāverīs sīgnū dare: nōs impetum faciēmus.
 12. Nūlla facultās nōbīs dabātur ē castrīs abeundī.
 13. Nōnne iī qui aliōs docent, ipsī docendō discunt.
 14. Aciem īstrūxit, ut pugnandī facultātem iīs daret.
 15. Hīs rēbus commōtī, spem omnem redeundi deposuērunt.
 16. Mē sequimīnī. Facultātem, quam petīstis, habētis.
 17. Ob haec multae nāvium ad nāvigandum inūtilēs erant.
 18. Pauca mīlia passuum, speculandī causā, prōgressī sunt

1. Onun şarkı söylediğini isittik. 3. Harbetmek maksadiyle ...
 2. Şarkı söylemek zordur. 4. İşiterek öğreniriz.
 5. Benimle beraber kasabaya döndüğünü görmedin mi?
 6. Vatanı uğruna yiğitçe ölmek kaçmaktan iyidir.
 7. Mademki yenme umidi kalmamıştır, geri gidelim.
 8. Her şeyin hareket için (ad) hazırlanmasını emretti.
 9. İşitmeye o kadar meraklı idim ki, kaldım.
 10. Onun ilk safta yiğitçe dövüşüğünü gördük.
 11. Yalan söylemekten daha adı bir şey var mıdır?
 12. O halde ona bir dövüşme fırsatı verelim.
 13. Onun sesini işitmekten daha hoş ne olabilir?
 14. Onu konuşurken dinlemek için geldik.
 15. Hepsı pek ziyade harb etme arzusunda değil midirler?
 16. Onun oğlu gemi inşaasına dair büyük bir kitap yazdı.

GERUNDİVUM

Gerundivum Fiilden yapılmış sıfatır; şekilce Gerundium'a tekabül eder; *Praes.* Gövdesinden teşkil edilir; anlamı *Pass.* dir ve **bonus** gibi çekilir.

1	2	3	4
ama-ndus	mone-ndus	reg-endus	audi-endus
<i>sevilmeğe tāvs.</i>	<i>edilmeğe id.</i>	<i>edil.</i>	<i>işitilmeğe</i>
<i>lâyik</i>	<i>lâyik</i>	<i>lâyik</i>	<i>lâyik</i>

Capiō gibi Fiillerde i düşmez, mes. **capiendus**. Eō' dan yapılan Fiillerin -eundus şeklinde *Gerundivum*'u vardır.

Deponens'lerin *Gerundivum*'u vardır.

GERUNDİVUM'UN KULLANILMASI - I

Gerundivum terkibi — *Trans.* bir Fiilin *Gerundium*'u Tümleç alabilir: —

petendī pācem = *sulh istemenin*

Gerundium böyle bir Düz Tümleç aldığı zaman ekseriyetle *Gerundivum* şeklinde geçer ve **Gerundivum terkibi** denilen ifade tarzı meydana gelir.

Gerundivum terkibi için KURAL: —

Tümleç *Gerundium*'un Halini alır; *Gerundium*, *Gerundivum* şeklinde geçerek Sıfat olur ve böylece Cins ve sayı bakımından Tümleç olan kelimeye uyar. Misal: —

petendī pācem yerine **pācis petendae** kullanılır.

Gerundivum Terkibi Cetveli

<i>Gerand.</i> + <i>Acc.</i>	<i>yerine</i>	<i>Gerundv.</i> Terkibi
<i>S. Acc.</i> (ad) <i>dandum pācem</i>	»	(ad) <i>pācem dandum</i>
<i>Gen.</i> <i>dandī pācem</i>	»	<i>pācis dandae</i>
<i>Dat.</i> <i>dandō pācem</i>	»	<i>pāci dandae</i>
<i>Abl.</i> <i>dandō pācem</i>	»	<i>pāce dandū</i>
<i>P. Acc.</i> (ad) <i>videndum urbēs</i>	»	(ad) <i>urbēs videndās</i>
<i>Dat.</i> ve <i>Abl.</i> <i>videndō urbēs</i>	»	<i>urbibus videndis</i>

DİKKAT—*Gerundivum* Terkibinde *Gen.* *Plur.* şeklinde çok raslanmaz. Bu takdirde ekseriyetle *Gerundium* ve *Acc.* olduğu gibi muhafaza edilir.

Şu ifadelерden *Gerundivum* terkibi yapınız: — *gerendī bellum* — *laudandi virtutem* — *videndī tē* — *dē faciendō pācem* — *capiendō urbēs* — *ad dandum spēs*.

TERCÜME XLIII

1. Urbis capienda.   4. In periculis subeundis.
2. De bellō gerendō.   5. Opere suscipiendō.
3. Labōris preferendī.   6. Sui recipiendī.
7. Nōnne paratī estis ad omnēs labōrēs preferendōs.
8. Quae spēs nōbīs iam relictā est patriae videndae.
9. Vos bellī gerendī causā hoc flūmen trānsīstis.
10. Locum dēlēgit ad aciem īstruendam idōneum.
11. Cōnsilium iniērunt oppidī sine morā oppugnandī.
12. Ducentōs equitēs ad eum īsequendum mīserat.
13. Nē hanc facultatēm libertatīs servandae āmiseritīs.
14. Multa dē his bellis gerendīs eō diē locūtus est.
15. Nostrī ad omnia pericula subeunda paratī sunt.
16. Nōluit eam occāsiōnem rēi bene gerendae āmittere.
17. Ad eam urbem dēfendendam duās legiōnēs mīsit.
18. Nulla sui recipiendī facultas hostibus dabātur.
19. Urbis videndae et tuī audiendī causā vēnimus.

1. Silahları alarak.   4. Bir gemi göndererek.
2. İşaret vermenin.   5. Ordugâh kurmak için.
3. Şehri yakmanın.   6. Sulh yapmağa dair.
7. Ona sulh yapmak maksadiyle elçiler gönderdiler.
8. Ordugâh kurmak için (ad) bu mevki uygun idi.
9. O zaten şehri yakma kararını ittihaz etmişti.
10. Hepimiz yurdumuzu korumağa (ad) hazırlız.
11. Bu işi deruhe etmek üzerinde çok konuştu.
12. Mevkii tâhkim fırsatına malik değillerdi.
13. Bu zahmete katlanmağa hazır mısınız?
14. Bize hürriyetimizi kurtarmak için hiç bir ümit kalmadı?
15. Hepsi harbetmeyi çok arzu etmiyorlar mı?
16. Oğlu gemi inşasına dair büyük bir kitap yazdı.

GERUNDIVUM'un KULLANILMASI-II

Esse Fiili ile Gerundivum

Gerundivum, bir şey *yapılmalıdır*, *yapılması lâzımdır* anlamını ifade için de kullanılır. Eğer işi yapması gereken şahıs zikrediliyorsa *Dat.* Halinde gösterilir.

I. Eğer Fiil *Intrans.* ise, Gerundivum'unun *Nom. neut.* şekli ile esse Fiiliinin bir Zamanı kullanılır. Böylece *Şâhîssiz Pass.* bir ifade meydana gelir:—

Pugnandum est tibi.   *Senin tarafından harbedilmelidir* = *Harbetmelisin.*

Currendum erat ei.   *Onun tarafından koşulmalı idi* = *O koşulmalı idi.*

II. Eğer Fiil *Trans.* ise Gerundivum bir Sifat olarak Özneye uyar: sonra esse Fiili gelir (Gerundivum'un *Pass.* anımlı olduğunu unutmamalıdır):—

Pâx petenda est = *Suh istenmelidir.*

Obsidē dandī erant = *Rehineler verilmeli idi.*

Hoc faciendum erit = *Bunun yapılması lâzım gelecek.*

Şâhîs Dat. Halinde gösterilir (*a+Abl.* ile değil):—

Pâx petenda est nôbis = *Suh tarafımızdan istenmelidir* =
Suh istemeliyiz.

Laudandī sunt mibi = *Tarafımızdan methedilmeleri lâzımdır* =
Onları methetmeliyim.

DİKKAT— Eğer Türkçe Cümle *Act.* şekilde ise *Pass.* şekle çevirerek öylece Lâtinceye tercüme etmelidir:—

Suh istemeliyiz = *Tarafımızdan suh istenmelidir.*

Koşması lâzımdı = *Onun tarafından koşulmalı idi.*

Bu gibi ifadelerde *tarafımızdan*, *tarafından v.b.*'nin *a+abl.* ile değil *Dat.* ile çevrildiğine çok dikkat etmelidir [1]

Gerundivum bu şekilde lâzum göstermek için yalnız *Nom.* Halinde kullanılır (ve Dolaylı ifadede *Acc.* Haliude).

Gerundivum Terkibi ve alelâde Gerundium ise *Acc.* (*Praep.* ile) *Gen.*, *Dat.* *Abl.* Hallerinde kullanılır.

[1] *Dat.* alan Fiillerin kullanılığı III cü bölüme bırakılmıştır.

TERCÜME XLIV

1. Nāvēs mittendae sunt. 5. Haec eī timenda erant.
 2. Bellum gerendum erat. 6. His fugiendum erat.
 3. Porta claudenda erat. 7. Omnibus moriendum est.
 4. Docendī sunt nōbīs. 8. Redeundum erit mihi.
 9. Aciēs nostra in locō idōneō īstruenda erat.
 10. In eō itinere multa pericula tibi subeunda erunt.
 11. Mē sequimini. Vōbīs aut vincendum est aut moriendum.
 12. Ita vivendum est nōbīs, ut mortem nōn timeāmus.
 13. Pōns resciadendus erat, nē flūmen trānsire possent.
 14. Nē dubitāveris; sine mora tibi proficiscendum est.
 15. Imperatōrī ipsī magnī labōrēs perforēndī erant.
 16. Flūmen trānseundum est; nāvēs igitur parandae sunt.
 17. Nostrīs igitur ē nāvibus in mare dēsiliendum erat.
 18. Num tanta occāsiō reī bene gerendae āmittenda est?
 19. Duae legiōnēs in eōrum fīnēs dūcendae erunt.

1. (Bir) yer seçilmelidir. 5. Silâha sarılmalıyız.
 2. Gönderilmesi gerekecek. 6. Takip etmeniz lâzımdı.
 3. Konsular hareketi lâzımdı. 7. Bunu yapmalıyız.
 4. Gitmen icabedecek. 8. Onu suçlandırmamız lâzımdı.
 9. Kurtuluştan tamamıyla ümit kesmeliyiz. Kaçalım.
 10. Vaziyet böyle olduğundan, elçiler dönmek zorunda kaldı.
 11. Elbette bu adamların tarafımızdan tecziyesi gerekecek.
 12. Gece yarısı yola çıkışın gerçekleştirilecektir.
 13. Herkes sevinmelidir; zira hasımlarımız yenilmiştir.
 14. Çok büyük sıkıntılarla katlanmamız gerekmiyecek mi?
 15. Bütün kuvvetlerimizi bu nehrin ötesine çekmeliiniz.
 16. Bu şehri vatandaşların kendileri müdafaa zorunda kaldı.
 17. Tereddüt etmeyeelim; durmadan dönmeliyiz.
 18. Onların çoğunun kaçarak kurtulmağa çalışması
     gerekcektir.

ZAMAN

(i) Ne zaman: *Abl.* (*in* kullanılmaz): — **tertiā hōrā** = üçüncü saatte. **hieme** = kışın. **postero dīe** = ertesi gün.

(ii) Ne zaman içinde: *Abl.* (*in* kullanılmaz): — *pa-ucis diebus* = *bir kaç gün içinde*.

(iii) Ne kadar zaman (evvel) veya (sonra): —

(a) **Abl.** ve **post** veya **ante** (*adv.* olarak)

Paucis post (ante) diebus rediit.

Bir kaç gün sonra (evvel) döndü.

(b) Acc. ve post veya ante (*praep.* olarak)

Post (ante) paucos diēs rediit.

Bir kaç gün sonra (evvel) avdet etti.

Zamanın hangi olaydan itibaren hesaplandığını göstermek için yukarıdaki iki Cümlede her birine quam ile diğer bir cümle daha ilâye edilebilir:—

Rediit paucis post diēbus quam profectus erat.

Hareketinden bir kaç gün sonra döndü.

(iv) Ne kadar zaman önce (bundan): *Acc.* ve **ab-hine**:—**decem abhine annos**=(bundan) on sene önce.

(v) Ne müddet: *Acc.*

decem annos = *on sene* (müddetle).

ZAMAN YARDIMCI CÜMLELERİ (*bak. S. 140*)

(i) Esas Cümplenin Filii *Fut.* Zamanında olursa, Yar-

dimci Fiil *Fut.* veya *Fut. Perf.* Zamanında gelir. Türk-
çe ifadede bu Zaman görülmez:

(ii) **Dum**—*iken* (=devam ederken), geçmiş olaylar için dahi, *Indic. Praes.* alır:—

Dum haec geruntur, adiit.
Bunlar olup dururken, o geldi.

TERCÜME XLV

1. Omnibus rēbus parātīs, pīmā vigiliā profectus est, et, paucā mīlia passuum prōgressus, ad flūmen pervēnit.
2. Paucīs post diēbus, explōrātōrēs, quōs speculandī cau-sā dīmiserat, rediērunt, et hostem adesse nūntiāvērunt.
3. Hī nūntiābant superiōre nocte, maxima coortā tem-pestāte, prope omnēs nāvēs afflictās esse.
4. Ubi pīmum ad urbēm pervēnerō, nūntium ad tē sta-tim mittam, ut quō in locō rēs sit intellegās.
5. Ille octōgintā annōs nātus ē vītā excessit, paucis an-te diēbus quam urbs ā Gallis incēnsa est.
6. Haec facere cōnstituit, quod neque hostem post tergum relinquare volēbat, neque belli gerendī facultātem habēbat.
7. Hīs superātīs, nēminem posteā bellī īferendī causā in Britanniā trāasitūrum esse cōfidēbant.
8. Dum haec geruntur, ipse, idōneam tempestātem nac-tus, paulō post mediam noctem nāvēs solvit.
9. Nōna omittenda est nōbīs tanta occāsiō reī bene ge-readae, arma parēmus igitur, ut prō patriā pugnēmus.
10. Ob hās causās moauit ut iā hāc regiōne paucōs dies morāremur. Nē igitur proficiscāmur.

1. Babası sen doğmadan yirmi yıl önce öldü.
2. Biz konuşurken büyük bir çığlık işitti.
3. Tanı vakti yola çıkarak, bütün gün yürüyüş yaptı.
4. Onu methetmemiz mi, zemmetmemiz mi lâzım bilmiyorum
5. Üç gün evvel seninle birlikte geleceğimi söyledi.
6. Ağırlıklarını bırakarak, denize doğru çekildi.
7. Onlar tarafından önlenmemek için derhal hareket et-meliyiz.
8. Onun kardeşi bir çok yıllar tahtı işgal etmişti.
9. O şehir alınınca, askerler donecek.
10. Bir çok güüler mevkii tahkimle geçirildi.

Y E R

(i) Bir «yerde» : *in* + *Abl.* veya *ad* + *Acc.*
in urbe = *şehirde*   *in Hispāniā* = *İspanya'da*.
ad flūmen=*nehir civarında*   *ad oppidum*=*kasaba yakınında*.

Bazan *Praep.* kullanılmaz:— *aequō locō*=*düz sahada*: *tōtā Italiā*, *tekmil Italya'da*.

(ii) Bir «yere» *in* veya *ad* + *Acc.*

ad urbem= *şehre* *in Asiam* = *Asya'ya*.

(iii) Bir «yerden»: *ā* veya *ab*, *dē*, *ē* veya *ex*+*Abl.*
ex urbe = *şehirden*

Ayrılmak, terketmek, çekilmek, v.b. anlamını veren Fiillerden sonra çok kere *Praep.* kullanılmaz: — *excēdere proeliō* veya *ex proeliō*.

Şehirler, domus ve rūs

Şehir ve küçük ada isimleriyle **domus**, *ev*, **rūs**, *kir*, *köy*, kelimelarının önünde *Praep.* kullanılmaz.

Bunlarda «bir yere» sadece *Acc.* ile belirtilir:— *īre domum* = *eve gitmek*.

Rōmam p̄rofectus est=*Roma'ya hareket etti*.

«Bir yerden» sadece *Abl.* ile belirtilir:—

Rōmā p̄rofectus est=*Roma'dan hareket etti*.

rūre=*kirdan*, *köyden*;   **domō**=*evden*

«Bir yerde» *Locativus* Hali ile ifade edilir:— **Rōmae** = *Roma'da*; **Athēnīs** = *Atina'da*; **domī** *evde*; **rūri** = *kırda*, *köyde*.

KURAL—*Locativus* Hali 1 ci ve 2 ci Çekimlerin *Sing'*inde *Gen.*'un aynı, 1 ci ve 2 ci Çekimlerin *Plur'*i ile diğer bütün Çekimlerde *Abl.*'un aynıdır.

Locativus Hali Cetveli

(*Rōma*, *Cōrinthus*, *Neāpolis*, *Athēnae*, *Gabiī*, *Gādēs*)

Çek.	Sing.	Plur.
1	= <i>Gen. -ae</i> : <i>Rōmae</i>	= <i>Abl. -īs</i> : <i>Athēnīs</i>
2	= <i>Gen. -ī</i> : <i>Corinthī</i>	= <i>Abl. -īs</i> : <i>Gabiīs</i>
3	= <i>Abl. -ē</i> veya <i>-ī</i> : <i>Neāpolī</i>	= <i>Abl. -ibus</i> : <i>Gādēbus</i>

T E R C Ü M E XLVI

1. Cum ad flūmen vēnissent, paucōs diēs ibi morātī neque flūmen trānsire ausī, domum revertunt.
2. Nūntiātum est eī, Arioivistum cum omnibus cōpiis suīs ad occupandum id oppidum contendere.
3. Hōc cōnsiliō initō, Tarentō sine morā profectus est, et summā celeritāte Capuam contendit.
4. Tanta tempestās subitō coorta est ut nāvēs duodecim, quās Syrācūsās mīsimus, cursum tenēre nōn possent.
5. Tibi domī manendum erit, ut hoc negōtium cōnficiās; nōbīs cum amicīs rūs abeundum est.
6. Cum ab eō quaesivissem, cūr nōn ad tempus vēnisset respondit, sē paucōs diēs Capuae morātum esse.
7. Eōrum qui Brundisiī relictī erant, aliī effūgerant, aliī aut morbō aut famē perierant.
8. Repulsī ab equitātū sē in silvās abdidērunt, locum nactī ēgregiē et nātūrā et opere mūnitum.
9. Ubi intellēxit quam ob causam haec facta essent, monuit ut omnēs, armīs abiectis, domum redirent.
10. Cōnābāmur eī persuādēre ut nōbiscum Rōmam rediret; ille tamen respondit sē rūrī mānsūrum esse.

1. Ben gelmeden üç yıl önce Korent'te doğdu.
2. Onu görmek için evde kalmamız lazımdı.
3. Capua'dan gün ağarırken yola çıkarak Roma'ya doğru acele ilerledi.
4. Bütün tehlikelere maruz kalımıya (ad) hazırlız.
5. Gördüğün mevkii tahkim etmemiz gerekecek.
6. Bu harb bitince, yurda döneceğiz.
7. Hiç bir şey kırda oturmakdan daha hoş değildir.
8. Neden bunu yaptığı sorulunca şöyle cevap verdi.
9. Silâhlarını atarak Atina'ya kaçtılar.
10. Şehri görmek maksadiyle gelmiş olduğunu söyledi.

A B L A T I V U S

1. Aşağıdaki Fiiller Latincede *Abl.* alır [1]: —
careō, mahrum olmak   *fungor, icra, ifa etmek*
egeō, mahrum ol. (baz. gen.) *potior, kazanmak, elde etmek*
fruor, faydalananmak,   *ütör,*   *kullanmak*
malik olmak.
 Misal: *tēlis ütuntur, silâh(lar) kullanırlar.*
2. Aşağıdaki Sifatlar Latincede *Abl.* alır [1]: —
dignus, lâyik   *indignus*   *layık değil*
contentus memnun *frētus,*   *güvenen*
3. *Ablativus* çok kere bir şeyin *ne tarzda* yapıldığını gösterir; genel olarak bu *Abl.*'a uyan bir Sifat bulunur:—
Summā celeritāte contendit=*çok büyük süratle...*
 Sifat gelsin gelmesin, bazan *cum* birlikte kullanılır:—
Magnā cum cūrā scripsit=*büyük dikkate..*
 Aşağıdaki Tarz *Abl.*'ları ne Sifat ne *cum* alır (başkaları da vardır): —
casū, tesadüfen mōre, âdetine göre
fraude, hile ile proelio, (veya aciē), muhaberede.
iüre, haklı olarak vi, zorla.
4. Nitelik *Abl.* u. bir Sifat ile birlikte gelir:—
vir summō ingenio=*fevkâlâde kabiliyetli bir zat.*
DİKKAT - Gen. dahi bu tarzda kullanılabilir. Bak S. 194
5. Ayrılma *Abl.* u bir *Praep.* ile veya yalnızca kullanılabilir.
excēdere proelio }   *muharebeyi terk etmek*
excēdere ē proelio }
6. Mukayese *Abl.* u: S. 158 — Yapan Alet *Abl.* u: S. 105 —
 Yer *Abl.* u: S. 188 — Zaman *Abl.* u: S. 186 = *Abl. Abs.*: S. 166

[1] Bir çok fiillerin ve Sifatların çeşitli dillerde başka başka Çekim Halleriyle kullanıldığına bilhassa dikkat etmelidir.

T E R C Ü M E XLVII

1. Bellum parēmus, ut pāce fruāmur.. Aciē dīmicandum est, ut libertatem servēmus.
2. Hōc timōre perterriti Galli, nē ab equitātū Rōmānōrum viae occupārentur, cōnsiliō dēstīterunt.
3. His rēbus cognitiō, Caesar summō studiō militum ante prīmam lūcem in castra pervēnit.
4. Monet ut contineant mīlītēs, nē studiō pugnandī aut spē praedae longius prōgredērentur.
5. Silentiō ē castris tertia vigiliā ēgressus, eōdem itinere, quō vēnerat, ad oppidum pervēnit.
6. Omnes equitēs, xv mīlia numerō, convenire iubet: pe-ditātū, quem anteā habuerat, sē fore contentum dīcit.
7. Illi tamen tūtius esse arbitrābantur, obsessīs viīs, sine ullō vulnere victoriā potīrī.
8. Illi, loci praesidiō frēti, in silvās palūdēsque cōfū-giunt, suaque eōdem cōferunt.
9. Cum ad oppidum accessisset, puerī mulierēsque ex mūrō, passīs manibus, suō mōre pācem petīerunt.
10. Eārum nāvium, quae gravissimē afflictæ erant, mā-teriā ad reliquās reficiendās ūtebātur.
11. Eā rē cōnstitutā, secundā vigiliā, magnō cum strepitū nullō ūrdine castris ēgressi sunt.
12. Castris et impedimentis hostium hōc modō potītus dēcimam legiōnem subsidiō nōbīs misit.
13. Ubi dē Caesaris adventū cognōvit, oppugnatiōne dēstītit atque obviam Caesari proficisciatur.
14. Nūlla vōx ab iīs audīta est Populī Rōmānī maiestā-te et superiōribus victoriīs indigna.
15. Reliquās cohortēs mediā nocte cum omnibus impedī-mentis adversō flūmine magnō tumultū proficisci iubet.

D A T I V U S

1. Bazı Fiiller Lâtincede *Dat.* alır; Türkçede ise başka Hallerle kullanılanları da vardır: —

crēdō,	<i>inanmak,</i>	nūbō	<i>evlenmek</i>
faveō,	<i>himaye et.</i>	pāreeō	<i>itaat etmek</i>
ignōscō,	<i>affetmek</i>	parcō,	<i>esirgemek</i>
invideō,	<i>kıskanmak</i>	persuādecō,	<i>ikna etmek</i>
imperō,	<i>emretmek,</i>	placeō,	<i>hoşa gitmek</i>
noceō,	<i>zarar vermek</i>	resistō,	<i>mukavemet etmek</i>

Tibi ignōscō = *Seni affediyorum*

2. Bazı Fiillerin önüne *ad, ante, ab, in, inter, de, ob, sub, super, post,* ve *prae* Edatları getirilerek teşkil edilen Fiiller *Dat.* alır: —

Praefuit exercitui = *Ordunun başında idi.*

Bellum mihi intulit = *Bana karşı harb açtı.*

3. **Sum** Fiili ile birlikte tamhyan durumunda olan bazı kelimeler umumiyetle *Dat.* Halinde bulunur (*Nom.* değil)

Hoc nōbis delōri fuit *Bize elem (oldu) verdi.*

Böylece *Dat.* Halinde kullanılan kelimelerden bazıları:—

cūrae,	<i>dikkat</i>	ornāmentō, sūs
impedimentō,	<i>engel</i>	<i>auxiliō, yardım</i>
salūti,	<i>selâmet</i>	<i>subsidiō, müzaheret</i>
ūsuī,	<i>fayda</i>	<i>praesidiō, himaye</i>

Son üç kelime Özneyi veya Tümleci tamamlamak için kullanılabilir:

Vēnit mihi auxiliō = *Bana yardım için geldi.*

Hōs mihi auxiliō misit = *Bünları bana yardım için golladı.*

4. **Sum + Dat.** = *malik olmak (=habere)*

Est mihi liber = *bir kitabım var[1]*

[1] Bak S. 112

TERCUME XLVIII

1. Nōlumus hīs hominibus ignōscere. Civibus enim persuāserunt ut cōnsuli ipsī resisterent.
2. Iī, quī praesidiō castris relictī erant, cum proelium commissum esse audīvissent, subsidiō suī iērunt.
3. Ille semper nōbīs nocēre cōnātūs est, semper meī cōnsiliīs impedimentō fuit. Nē eī parcāmus.
4. Eās cohortēs, quās minimē firmās ad dīmicandum esse exīstīmabat, praesidiō impedimentīs reliquit.
5. Hīs rēbus cognitīs, Gallōrum animōs verbīs cōfirmāvit, pollicitusque est sibi eam rem cūrae futūram esse.
6. Ob eās cōsūas, eī mūnītiōnī, quam nuper fēcerat, Labiēnum praeſicere cōnstituit.
7. Hī omnēs, cum lēgibus pārēre nōlint, sine morā in exsilium nōbīs pellendī sunt.
8. Incrēdibile est mortem oblātam esse patrī ā filiō sine plūrimis et maximis causīs.
9. Maiōrī tamen partī placuit, hōc reservātō ad extērēnum cōnsiliō, interim castra dēfendere.
10. Haec rēs magnō ūsuī nostrīs fuit. Nam barbarī, simul ac nostrōs vīdērunt, terga vertērunt.
11. Quoniam mē ūnā vōbīscum servāre nōn possum, vestrae salūtī prōspiciā, quōs in perīculū dēdūxi.
12. Frūstrā (inquit) meae vītae subvenīre cōnāmini, quem iam sanguis vīrēsque dēficiunt.
13. Subitō omnibus portīs ēruptiōne factā, nūllam cognōscendī quid fieret hostibus facultātēm relinquunt.
14. Nē eī crēdideritis, amīcī. Quis enim crēdere potest eum tantum negōtium cōnfecisse.
15. Hoc cōsiliūm nostrīs militibūs spēm minuit et hos-tēs ad pugnam alaciōrēs effēcit.

G E N E T i V U S

1. Aşağıdaki Fiiller Lâtincede umumiyetle Gen. ahr; Türkçe'de ise başka Hallerle kullanılır.—

meminī	{ hatırlamak	obliviscor , unutmak
reminiscor		misereor , acımak

DİKKAT — **egeō** ve **indigeō**, *muhtaç olmak*, **potior** *elde etmek*, *Abl.* veya *Gen. ahr.*

2. Nitelik *Genetivus'u*, buna uyan bir Sifat ile birlikte kullanılır: —

vir summae audaciae, *Son derece căretli bir adam.*

DİKKAT — Nitelik *Abl.*'u da aynı surette kullanılır; fakat umumiyetle bedenî vasıflar (*humili statürā* gibi) ile muvakkat haller için (*bonō animō esse* gibi) *Abl.* tercih edilir; ölçülerle (*fossa decem pedum* gibi) gerekli şartlar için ise (*rēs magnī labōris* gibi) *Gen.* tercih edilir.

3. Bölüm *Genetivus'u*:

(a) Genel kullanımı: **multi mīlitum - fortissimus omnium**

(b) **Nōs** ve **vōs'un** *Gen. Plur.*'inin iki şeklinden **nostrum** ve **vestrum** bölüm ifadesinde kullanılır: —

Paucī nostrum, *bir kaçımız*. **Quis vestrū?** *hanginiz?*
nostrī ve *vestrī* *hedef* ifadesi için kullanılır: *amor nostrī* *bizim sevgimiz*, *yani*, *bizi hedef tutan sevgi*.

(c) Neut. Sifatlar, Zamirler ve satış ile birlikte: —
tantum vñī, o kadar çok şarap *plūs labōris, daha fazla emek*.
satis sapientiae, kāfi akıl *Quid novī? ne haber?*

4. Değer *Genetivus'u* (*pretīi* birlikte anlaşılır): —

(i) **magnī, parvī, plūrimī, maximī.** (*kıymet*)

(ii) **plūris, minōris, tantī, quantī.** (*fiyat veya kıymet*) *Haec magnī aestimantur*, *bunlara büyük değer veriliyor*.

T E R C Ü M E X L I X

1. Propter hās causās alter hōrum capitīs damnātus est, alter cōsensū omnīum in exsilium pulsus.
2. Bonī cīvis est lēgibus pārēre. Cōnsulis est vidēre nē quid rēspūblica dētrīmentī capiat.
3. Dēmōnstrāvit quanta facultās darētur praedae faciēndae et suī in perpetuum liberandi.
4. Is quem exercituī praeſēcimus reī mīlitāris est perītissimus. Quis vēstrum hoc nescit?
5. Cum haec ita essent, summae dēmentiae esse putābat diūtius in eā regiōne manēre.
6. Cum mīlites pugnae cupidissimōs vīdisset, satis esse causae arbitrātus est, quārē prōgrederētur.
7. Militēs hortātus est, ut suae prīstinae virtūtis et secundissimōrum proeliōrum memoriam retinērent.
8. Multōrum beneficiōrum, quae ā nōbis accēpērunt, oblitī sunt: veteris iniūriae reminiscuntur.
9. Quid ingenī in hoc virō sit, vidētis, vereor tamen nē plūs sit in eō ingeniī quam prūdentiae.
10. Quis nostrum nōn audivit auctōritātem eius apud omnēs cīvēs magnī aestimāri.
11. Sapientis est ita vivere ut neque rēs adversas neque mortem limeat.
12. Sapientiā vestrā frētus, iūdicēs, plūs oneris suscēpi quam ferre possum.
13. Omnia rērum, quae ad bellum ūsuī erant, summa erat in eō oppidō facultās.
14. Rēs erat magnaē difficultātis, verēbantur enim nē maiōrem aestātis partem flūmine impedirentur.
15. Hic vir summō locō nātus, et summae domī potentiae, magnam auctōritātem habēbat.

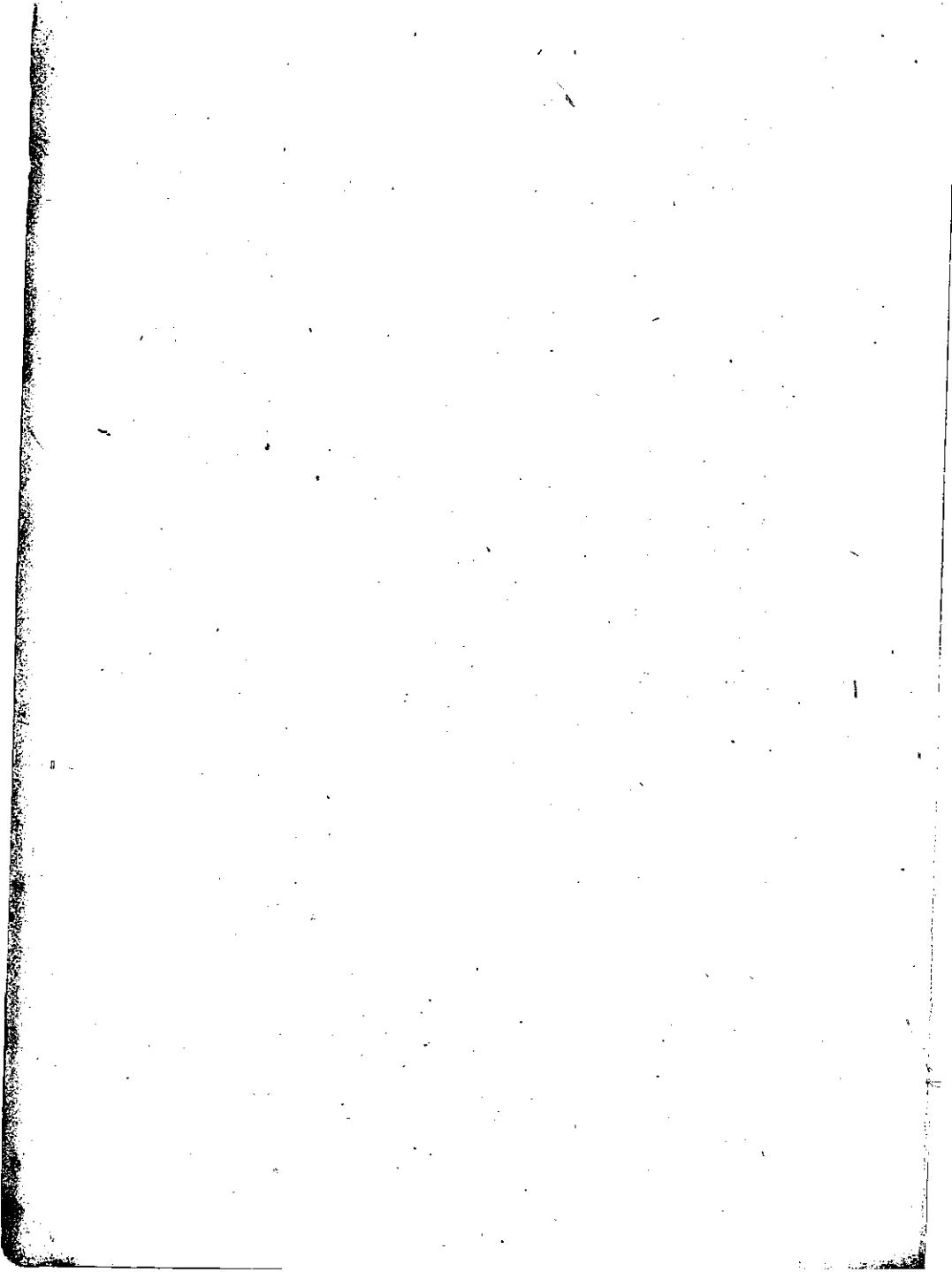
TERCUMEL

Tekrar

1. Nūntiō nostrō mediā nocte proficīscendum erat, ut ad urbem eōrum ante pīmam lūcem pervenīret.
2. Signō datō, barbarī tantā virtūte impetum fēcērunt, ut nostrī terga verterent et fugā salūtem peterent.
3. Ipse in eam regiōnem profectus est, quod magnam partem hostium flūmen trānsisse audiēbat.
4. Hostēs, proeliō superāti, simul atque sē dē fugā recēpērunt statim ad Caesarem lēgātōs dē pāce mīsērunt
5. Ibi cognōscit sexāgintā nāvēs, tēpestāte reiectās, cursum tenēre nōn potuisse, atque eōdem, unde erant profectae, revertisse.
6. Nōn omittenda est nōbīs tanta occāsiō reī bene gerendae: arma parēmus ut libertātem notsram dēfendāmus.
7. Certior factus est magnās Gallōrum cōpiās convēnisse, neque longius (quam) mīlia passuum octō abesse.
8. Equitibus dēlēctis iter in ea loca facere coepit, quibūs in locīs esse Germānōs audiēbat.
9. Nē aestātem in eā regiōne cōnsūmēre cogerēiur, du-
cem eōrum ad sē cum ducentīs obsidibus venīre iussit.
10. Ubi ex captīvis cognōvit, quō in locō hostēs cōnsē-
dissent, ūnā legiōne praesidiō nāvibus relictā, statim profectus est.
11. Amīcis ad sē convocātīs, quid fieri vellet ostendit;
tum, omnibus rēbus parātīs, sine morā nāvem cōncendit.
12. Nē hīs hominibus crēdideritis, amīci. Quid turpius
est, quam tālia dē hōc tantō virō dīcere?
13. Nihil nōbīs cārius est hāc libertāte, quam ā patribus
nostrīs accēpimus. Nē dubitēmus igitur.
14. Omnēs, quī eō diē aderant, intellēxērunt quantō in
perīculō respūblica esset.
15. Num tū haēc diecere ausus es? Nōnne audivisti vī-
tam omnium ab eō servātē esse.

ÖZET

[Bu ÖZET'te başlangıçtanberi verilen Gramer şekillerine bazı ilâveler yapılmıştır. Öğrencilerin bunları dikkatle gözden geçirmeleri tavsiye edilir.]

Ö Z E. T

İsim çekimleri ile ilgili ek açıklamalar — :

I ci Çekim :

- (i) **dea** *tanrıça* } *dat ve Abl. Plur.* } **deabus**
filia, *kız evlât* } } **filiabus**

(ii) bazan *Gen. Plur.* **-arum** yerine **-um** ile biter.

II. ci Çekim:

(i) **-er** ile biten kelimelerin çoğu **magister** gibi çekilir.

(ii) **-us** ile biten kelimelerin bazıları *fem.dur:* **humus** *zemin* gibi. Bir kaçı da *Neut.dur:* **pelagus**, *deniz* gibi.

(iii) **Filius**, *oğul*; *Voc. Sing.* **fili**, *Gen. Sing.* **filiī** veya **fili**. **-ius** ile biten adlar **filius** gibidir: **claudius** gibi.

(iv) **Deus**, *tanrı*, ve **vir**, *erkek* kuralsızdır.

	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
<i>Nom.</i>	deus	dī (deī)	vir	virī
<i>Voc.</i>	deus	dī (deī)	vir	virī
<i>Acc.</i>	deum	deōs	virum	virōs
<i>Gen.</i>	deī	deōrum, deum	virī	virorum, virum
<i>Dat. Abl.</i>	deō	dīs (deīs)	viro	virīs

III cü Çekim:

- (i) **Pater**, *baba*, **māter**, *anne*, **frāter**, *kardeş*' in çekimlerinde e düşer ve böylece artmamış isimler gibi görünürlerse de *Gen. Plur.*lerinde -um alır.
- (ii) i gövdelerin *Acc. Plur.*leri -is ile de bitebilir : **cīvis**.
- (iii) Bazı i gövdeler *Acc.* da -im, *Abl.* da -ī alır.
- (iv) **Vis kuvvet (f)** in *Acc.'u*: **vīm**, *Abl.'u* **vī** (*Gen* ve *Dat.* yok) ve *Plur.*leri: **vīrēs**, **vīriūm**, **vīribus**.
- (v) iki sessiz ile biten tek heceli kelimeler (**mons**, **montis**; **urbs**, **urbis** gibi) Artan isimlerden ise de *Gen. Plur.*lerinde -ium alır.

Os, **ossis**, **nox**, **noctis** de bunlar gibidir.

IV cü Çekim:

- (i) Bu çekimden -us ile biten bazı isimler *Dat.* ve *Abl. Plur.*'lerinde -ubus alır: **areus** *yay* gibi.

V. ci Çekim:

(i) Bu çekimde yalnız **dīes** ve **rēs**'in *Plur* te tam çekimi vardır.

(ii) **Dies Sing.** de bazan *Fem.* olur.

ZAMIRLER Şahis Zamirleri

		Singularis	Pluralis
1 ci Şahis	<i>Nom.</i>	ego, ben	nōs, biz
	<i>Acc.</i>	mō	nōs
	<i>Gen.</i>	meī	nostrī, nostrum
	<i>Dat.</i>	mīhī	nōbīs
	<i>Abl.</i>	mō	nōbīs
2ci Şahis	<i>Nom.</i>	tū, sen	vōs, siz
	<i>Voc.</i>	tū	vōs
	<i>Acc.</i>	tō	vōs
	<i>Gen.</i>	tuī	vestrī, vestrum
	<i>Dat.</i>	tibī	vōbīs
	<i>Abl.</i>	tē	vōbīs

Dönüştürülmüş Zamir (3cü Şahis)^[1]

	Singularis ve Pluralis
<i>Nom.</i>	Yok
<i>Acc.</i>	sē, veya sēsē, kendini, kendilerini
<i>Gen.</i>	sūi
<i>Dat.</i>	sibi
<i>Abl.</i>	sē veya sēsē

İyelik Sıfatları ve Zamirleri

meus, mea, meum, benim, benimki [*Voc. Sing. mī, mea, meum*]

tuus, tua tuum, senin, seninki [*Voc. yok*]

noster, nostra, nostrum, bizim, bizimki

vester, vestra, vestrum, sizin, sizinki [*Voc. yok*]

[1] Ego ve tu'nun Çekilmiş şekilleri 1 ve 2 Şahıslar için Dönüşlü Zamir vazifesi görürler.

suus, sua, suum kendisinin, kendisininki Özn. ait olan için
eius (is'in Gen. Sing.) onun onunki
eōrum (is'in Gen. Plur.) } Özneden başka
eārum » » » } sina ait olan için

İşaret Sıfatları ve Zamirleri

Is, o Plur. onlar

	Singularis			Pluralis		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
<i>Nom.</i>	is	ea	id	iī	veya ei	eae ea
<i>Acc.</i>	eum	eam	id	eōs	eās	ea
<i>Gen.</i>	eius	(bütün cinsler)		eōrum	eārum	eōrum
<i>Dat.</i>	eī	"	"	iīs	veya eīs	(bütün cinsler)
<i>Abl.</i>	eō	eā	eō	iīs	veya eīs	" "

Hic, bu, su (yakında), Plur. bunlar, sunlar

<i>Nom.</i>	hic	haec	hoc	hī	hae	haec
<i>Acc.</i>	hunc	hanc	hoc	hōs	hās	haec
<i>Gen.</i>	hūius	(bütün cinsler)		hōrum	hārum	hōrum
<i>Dat.</i>	huic	"	"	hīs	(bütün cinsler)	
<i>Abl.</i>	hōc	hāc	hōc	hīs	"	"

Ille, o (uzakta) Plur. onlar

<i>Nom.</i>	ille	illa	illud	illī	illae	illa
<i>Acc.</i>	illum	illam	illud	illōs	illās	illa
<i>Gen.</i>	illīus	(bütün cinsler)		illōrum	illārum	illōrum
<i>Dat.</i>	illī	"	"	illīs	(bütün cinsler)	
<i>Abl.</i>	illō	illā	illō	illīs	"	"

Iste, su, o (senin yakınındaki), ille gibi

Pekiştirme Zamiri **Ipse, kendisi, bizzat**, bak. S. 130

<i>Nom.</i>	ipse	ipsa	ipsum	ipsī	ipsae	ipsa
<i>Acc.</i>	ipsum	ipsam	ipsum	ipsōs	ipsās	ipsa
<i>Gen.</i>	ipsīus	(bütün cinsler)		ipsōrum	ipsārum	ipsōrum
<i>Dat.</i>	ipsī	"	"	ipsīs	(bütün cinsler)	
<i>Abl.</i>	ipsō	ipsā	ipsō	ipsīs	"	"

İdem, Aynı

Sing.	<i>Nom.</i>	İdem	eadem	idem
	<i>Acc.</i>	éundem	eandem	idem
	<i>Gen.</i>	eiusdem	(bütün cinsler)	
	<i>Dat.</i>	eídem	" "	"
	<i>Abl.</i>	eödem	eädem	eödem
Plur.	<i>Nom.</i>	eídem veya idem eädem		eadem
	<i>Acc.</i>	eösdem	eäsdem	eadem
	<i>Gen.</i>	eöründem	eäründem	eöründem
	<i>Dat. Abl.</i>	eisdem	veya isdem (bütün cinsler)	

İlgî Zamirleri**Qui, ki o**

	Singularis	Pluralis
<i>Nom.</i>	qui quae quod	qui quae quae
<i>Acc.</i>	quem quam quod	quós quás quae
<i>Gen.</i>	cuius (bütün cinsler)	quórum quárum quórum
<i>Dat.</i>	cui "	quibus (veya quis) (bütün C.)
<i>Abl.</i>	quō quā quō	quibus (veya quis) "

Soru Sıfatları ve Zamirleri**Quis?, kim? ne?**

	Zamir	Sıfat
<i>Nom.</i>	quis (quis) quid	qui quae quod
<i>Acc.</i>	quem quam quid v.s., ilgi Z. gibi	quem quam quod v.s., ilgi Z. gibi

Belirsiz Sıfatlar ve Zamirler**Quis? bir kimse veya şey**

	Zamir	Sıfat
<i>Nom.</i>	quis qua quid	qui quae quod
<i>Acc.</i>	quem quam quid v.s.. İlgi Z. gibi yalnız N. Pl. qui, quae, quae, veya qua	quem quam quod

BİLESİK ZAMİRLER

M.	F.	N.	
quicunque	quaecumque	quodcumque	{ her kim, her ne;
quisquis	quisquis	quidquid veva quiequid	{ her hangi bir-
quidam	quaedam	quiddam (quoddam)	{ belli bir kimse veya şeg
aliquis	aliqua	aliquid	{ btrisi veya birşey
aliqui	aliqua	aliquod	
quispiam	quaepiam	quippiam (quodpiam)	{ birisi veya birşey
quivis	quaevi	quidvis (quodvis)	{ herhangi bir kim-
quilibet	quaelibet	quidlibet (quodlibet)	{ se, istediği bir kimse veya şeg
quisquam	—	quidquam veya quicquam	{ hiç bir kimse veya şeg
quisque	quaeque	quidque (quodque)	{ her bir kimse, herkes, her şeg
uterque	utraque	utrumque	{ ikiden her biri, her ikisi
ünusquisque	ünaquaeque	ünumquidque (unumquodque)	{ her biri tek tek, agri ayrı
ecquis	ecqua	ecquid (ecquod)	{ her hangi bir- var mı ki?
quisnam	quaenam	quidnam (quodnam)	{ kim? kim, söyle?

DİKKAT — (i) Quisquis yalnız *Nom.*, *Acc.* ve *Abl.* Hallerin-
de kullanılmıştır.

(ii) Quisquam yalnız bir *Pron. Sing.* olarak ve olumsuz veya
sorulu Cümelerde kullanılır. Bunun karşılığı olan sıfat ullus'tur.

(iii) Bileşik Zamirlerde qui, quis, ve uter'in Halleri kendi çe-
kimlerinde olduğu gibi teşkil edilir; önlerine ve sonlarına gelen ek-
ler değişmez: alicius, cuiusque, cuivis, utroque, quamlibet gibi. Ü-
nusquisque'da hem unus hem quisque çekilir.

SAVILAR (*Numeralia*)

Cardinalia		Ordinalia		Cardinalia		Ordinalia	
1	ūnus, —a, —um	prīmus, —a, —um		20	vīgintī	vīcēnsimus	
2	duo, —ae, —o	secundus,		21	ūnus et vīgintī	ūnus et vīcēnsimus	
3	trēs, tria	tertius		30	trīginta	trīcēnsimus	
4	quattuor	quārtus		40	quadrāginta	quadrīcēnsimus	
5	quinque	quīntus		50	quīnquaḡinta	quīnquaḡēnsimus	
6	sex	sextus		60	sexāginta	sexāḡēnsimus	
7	septem	septimus		70	septuāginta	septuāḡēnsimus	
8	octō	octāvus		80	octōginta	octōḡēnsimus	
9	novem	nōnūs		90	nōnāginta	nōnāḡēnsimus	
10	decem	decimus		100	centūm	centēnsimus	
11	ūndēcim	ūndēcimus		101	centūm et ūnus	centēnsimus prīmus	
12	duodecim	duodecimus		200	ducentī, —ae, —a	ducentēnsimus	
13	tredecim	tertius decimus		300	trecentī	trecentēnsimus	
14	quattuordecim	quārtus decimus		400	quadringentī	quadringentēnsimus	
15.	quīndecim	quīntus decimus		500	quīngentī	quīngentēnsimus	
16	sōdecim	sextus decimus		600	sescentī	sescentēnsimus	
17	septendecim	septimus decimus		700	septingentī	septingentēnsimus	
18	duodevīgintī	duodevīcēnsimus		800	octingentī	octingentēnsimus	
	ostōdecim	nōngantī		900	nōnāgintī	nōnāḡēnsimus	
	ūndēvīgintī	mille		1000	mille	mīlēnsimus	
19	novendecim	ūndēvīcēnsimus		2000	duo mīlia	bismīllēnsimus	

Sum=ben'im Fiili

Modus Indicativus						
<i>praes.</i>	sum	es	est	sumūs	estis	sunt <i>ben'im</i> v. b.
<i>Fut.</i>	erō	eris	erit	erimus	eritis	erunt <i>olacağım</i> , vb.
<i>Imp.</i>	eram	erās	erat	erāmus	eratis	erant <i>idim</i> v. b.
<i>Perf. ve Aor.</i>	fu-ī	-istī	-it	-imue	-istis	-erunt <i>olmuşumdur</i> , <i>oldum</i> , <i>idim</i> , v. b.
<i>Fut. Perf.</i>	fu-erō	-eris	-erit	-erimus	-eritis	-erint <i>olmuş olacağım</i> , v. b.
<i>Pl-perf.</i>	fu-eram	-erās	-erat	-erāmus	-erātis	-erant <i>olmuş idim</i> , <i>oldu idim</i> , v. b.
Imperativus						
<i>Praes.</i>	es, ol		este, olunaz			
Subiunctivus						
<i>Praes.</i>	sim	sīs	sīt	sīmūs	sītis	sīnt
<i>Imp.</i>	essem	essēs	esset	essēmūs	essētis	essent
<i>Perf.</i>	fu-erim	-erīs	-erit	erimus	-erītis	erint
<i>Pl-perf.</i>	fu-issem	-issēs	-isset	issemus	-issētis	-issent
Infinitivus						
<i>Praes.</i> esse <i>olmak</i>	<i>Perf.</i> fu-isse <i>olmuş olmak</i>		<i>Fut.</i> fut-ūrus esse <i>olacak olmak</i>			
Participium						
<i>Praes.</i> Yok	<i>Perf.</i> Yok	<i>Fut.</i> fut-ūrus, -a, -um <i>olacak</i>				

FİLL HALLERİNİN TÜRKÇE KARŞILIĞI

İdlic.	Activa	Passiva
Praes.	<i>seviyorum, sevmekteyim severim.</i>	<i>seviliyorum sevilirim; sevilmekteyim</i>
Fut. S.	<i>seveceğim</i>	<i>sevileceğim</i>
Imp.	<i>seviyordum, sevmekte idim, severdim.</i>	<i>seviliyordum. sevilmekte idim, sevilirdim.</i>
Perf.	<i>sevmış bulunugorum sevmışdım</i>	<i>sevilmiş bulunuyorum sevilmişimdir sevildim</i>
Aor.	<i>sevdim</i>	<i>sevildim</i>
Fut. Perf.	<i>sevmış olacağım</i>	<i>sevilmiş olacağım</i>
Pl-perf.	<i>sevmış idim, sevdı idim</i>	<i>sevilmiş idim, sevildi idim</i>
Imperat.	<i>sev</i>	<i>-sevil</i>
Subi.	bak. S. 134, 140 (-ki seveyim vb.)	(-ki sevileyim, v.b.)
Inf.		
Praes.	<i>sevmek</i>	<i>sevilmek</i>
Perf.	<i>sevmış olmak</i>	<i>sevilmiş olmak</i>
Fut.	<i>sevecek olmak</i>	<i>sevilecek olmak</i>
Part.		
Praes.	<i>seven, severken</i>	(yok)
Perf.	(yok)	<i>sevilmiş, sevilen</i>
Fut.	<i>sevecek</i>	(yok)
Gerund. -udum	<i>sevme</i>	
-ndı	<i>sevmenin</i>	
-ndö	<i>sevme için, severek, sevmekle</i>	
Gerundv.		<i>sevilmeye lâyık</i>
Supinum -um	<i>sevmek için</i>	
-u	<i>sevme bakımından</i>	

KURALLI FİLLER — ETKEN ÇATI

Modus Indicativus

			amō	amās	amat	amā-mus	amā-tis	amant
			mone-ō	mone-s	mone-t	mone-mus	mone-tis	mone-nt
			reg-ō	reg-is	reg-it	reg-imus	reg-itis	reg-unt
			audi-ō	audi-s	audi-t	audi-mus	audi-tis	audi-unt
			amā-	bō	-bis	-bit	-bitis	-bunt
			monē-					
			reg-	am	-ēs	-et	-ētis	-ent
			audi-					
			amā-	bam	-bās	-bat	-bāmus	-bātis
			monē-					
			reg-	ēbam	-ēbās	-ēbat	-ēbamus	-ēbātis
			audi-					
			amāv-	-ī	-istī	-it	-imus	-istis
			monu-					
			rōx-					
			audīv-					
			amāv-	-erō	-eris	-erit	-erimus	-eritis
			monu-					
			rōx-					
			audīv-					
			amāv-	-eram	-erās	-erat	-eramus	-erātis
			monu-					
			rōx-					
			audīv-					

Modus Imperativus

S. 2 amā
monē
reg-e
audi

Pl. 2 amā-te
monē-te
reg-ite
audi-te

KURALLI FİLLER - ETKEN ÇATI

Modus Subiunctivus

Praesens	amem mone- reg- audi-	ames } am -ās -ät -āmus -ātis -ant	amet -et -ēmus -ētis -ent	amēmus -ēmus -ētis -ēnt	amētis -ētis -ēnt	ament
Imperf.	amā- monē- reg-e audī	rem } rem -rēs -ret -rēmus -rētis -rent				
Perfectum	amāv- monu- rēx- audiv-	erim } erim -eris -erit -erimus -eritis -erint				
Pl-perfектum	amāv- monu- rēx- audiv-	issem } issem -issēs -isset -issēmus -issētis -issent				
Infinitivus	Praes. amā-re monē-re reg-ere audi-re	Perf. amāv- monu- rēx- audiv-	is	Fut. amāt- monit- rēct- audit-		ürus esse
	Gerundium ama-ndum, -ī, -ō	Supinum amāt- mone-ndum, -ī, -ō	monit-			
		reg-endum, -ī, -ō	rēct-		um, -ū	
		audi-endum -ī, -ō	audit-			
Participium	Praes. amā-ns ^t -ntis monē-ns, » reg-ēns » audi-ēns »		Fut. amāt- monit- rēct- audit-		ürus, -a, -um	

KURALLI FİİLLER — EDİLGEN ÇATI

Modus Indicativus

	Praes.						
amor	amā-ris	-tur	-mur	-minī	-nur		
mone-or	monē-ris	-tur	-mur	-minī	-nur		
reg-or	reg-eris	-itur	-imur	-iminī	-untur		
audi-or	audi-ris	-tur	-mur	-minī	-nur		
amā-	bōr	-beris	-bitur	-bimur	-biminī	-buntur	
monē-							
reg-	ar	-ēris	-etur	-ēmur	-ēminī	-entur	
audi-							
amā-	bar	-bāris	-bātūr	-bāmūr	-bāminī	-bantur	
monē							
reg-	ēbar	-ēbāris	-ēbātūr	-ēbāmūr	-ēbāminī	-ēbantur	
audi-							
amāt-	us	-us	-us	-i	-i	-i	
monit-							
rēct-	sum	es	est	sumus	estis	sunt	
audit-							
amāt-	us	-us	-us	-i	-i	-i	
monit-							
rēct-	-erō	-eris	-erit	-erimus	-eritis	-erint	
audit-							
amāv-	us	-us	-us	-i	-i	-i	
monu-							
rēx-	-eram	-erās	-erat	-eramus	-eratis	-erant	
audiv-							

Modus Imperativus

S. 2 amā-re
monē-re
reg-ere
audi-re

Pl. 2 amā-minī
monē-minī
reg-iminī
audi-minī

KURALLI FÜLLER - EDİLGEN ÇATI

Modus Subiunctivus

<i>Praessens</i>	amer mone- reg- audi-	amēris amētur -āris ar	amēmur -ātur -āmur	amēminī -āminī -āminī	amentur -antur
<i>Imperf.</i>	amā- monē- reg-e audi-	rer	-rēris -rētur	-rēmur	-rēminī -rentur
<i>Perf.</i>	amāt- monit- rēct- audit-	-us sim	-us sis	-us sit	-ī sīmus -ī sītis -ī sint
<i>Pl.-perf.</i>	amāt- monit- rēct- audit-	-us essem	-us essēs	-ī esset	-ī essēmus -ī essētis -ī essent
<i>Infinitivus</i>					
<i>Praes.</i>	amā-ri monē-ri reg-ī audi-ri	amāt- monit- rēct- audit-	<i>Perf.</i>	<i>Fut.</i>	
			us esse	amāt- monit- rēct- audit-	um īrī
<i>Gerundivum</i>					
	ama-ndus, -a, -um			<i>Part Perf.</i>	
	mone-ndus, -a, -um			amāt-us, -a, -um	
	regendus, -a, -um			monit-us, -a, -um	
	audi-endus, -a, -um			rēct-us, -a, -um	
				audit-us, -a, -um	

KURAL SIZ FİILLER

	<i>Praes.</i>	<i>Muktedirim</i> <i>Gidigorūm</i>	<i>taşiyorum</i>	<i>taşinigorūm</i>
		<i>pos-sum</i> <i>eō</i>	<i>ferō</i>	<i>feror</i>
		<i>pot-es</i> <i>īs</i>	<i>fers</i>	<i>ferris</i>
		<i>pot-est</i> <i>it</i>	<i>fert</i>	<i>fetur</i>
		<i>pos-sumus</i> <i>īmus</i>	<i>ferimus</i>	<i>ferimur</i>
		<i>pot-estis</i> <i>ītis</i>	<i>fertis</i>	<i>feriminī</i>
		<i>pos-sunt</i> <i>eunt</i>	<i>ferunt</i>	<i>feruntur</i>
<i>Indicativus</i>	<i>Fut.</i>	<i>pot-ērō</i> (1) <i>ībō</i>	<i>feram</i>	<i>ferar</i>
	<i>S.</i>	<i>pot-eris</i> <i>ībis</i>	<i>ferēs</i>	<i>ferēris</i>
<i>Imp.</i>		<i>pot-eram</i> <i>ībam</i>	<i>ferēbam</i>	<i>ferēbar</i>
		<i>pot-erās</i> <i>ībās</i>	<i>ferēbas</i>	<i>ferēbāris</i>
<i>Perf. [1]</i>		<i>pot-uī</i> <i>īī</i> veya <i>īvī</i>	<i>tulī</i>	<i>lātus sum</i>
		<i>pot-uistī</i> <i>īstī</i>	<i>tulistī</i>	<i>lātus es</i>
<i>Imperat.</i>		—	<i>S. ī</i>	<i>ferre</i>
		—	<i>P. īte</i>	<i>ferete</i>
<i>Subjunctivus</i>	<i>Praes.</i>	<i>pos-sim</i> <i>eam</i>	<i>feram</i>	<i>ferar</i>
		<i>pos-sīs</i> <i>eās</i>	<i>ferās</i>	<i>ferāris</i>
<i>Imp.</i>		<i>pos-sem</i> <i>īrem</i>	<i>ferrem</i>	<i>ferrer</i>
		<i>pos-sēs</i> <i>īrēs</i>	<i>ferrēs</i>	<i>ferrēris</i>
<i>Perf. [2]</i>		<i>potu-erim</i> <i>ierim</i>	<i>tulerim</i>	<i>lātus sim</i>
		<i>potu-erīs</i> <i>ierīs</i>	<i>tulerīs</i>	<i>lātus sis</i>
<i>Inf.</i>	<i>Praes.</i>	<i>pos-se</i> <i>īre</i>	<i>ferre</i>	<i>ferri</i>
	<i>Perf.</i>	<i>potu-isse</i> <i>īvisse (isse)</i>	<i>tulisse</i>	<i>lātus esse</i>
	<i>Fut.</i>	— <i>itürūs esse</i>	<i>lātūrus esse</i>	<i>lātum īrī</i>
<i>Part.</i>	<i>Praes.</i>	—	<i>iēns, euntis</i>	<i>ferēns</i>
	<i>Perf.</i>	—	—	<i>lātus</i>
	<i>Fut.</i>	—	<i>itūrus</i>	<i>lātūrus</i>
<i>Gerund.</i>		—	<i>eundum</i>	<i>ferendum</i>
	<i>Sup.</i>	—	<i>ītum</i>	<i>lātum</i>

[1] Sum Fiiliinin *Fut*'u gibi, 3 cü *Plur.* poterunt.

[2] *Fut.* *Perf.* ve *Pl-perf.* kurallı olarak *Perf.* Gövdesinden tesis kil edilir.

K U R A L S I Z F İ İ L L E R

		<i>istiyorum</i>	<i>istemigorum</i>	<i>terchih</i>	<i>oluyorum</i>
Indicativus	<i>Praes.</i>	volō	nōlō	mālō	fīō
		vīs	nōn vīs	māvīs	fīs
		vult	nōn vult	māvult	fit
		volumus	nōlumus	mālumus	(fimus)
		vultis	nōn vultis	māvultis	(fītis)
<i>Fut.</i>	<i>S.</i>	volam	nōlam	mālam	fīam
		volēs	nōlēs	mālēs	fīēs
<i>Imp.</i>		volēbam	nōlēbam	mālēbam	fīēbam
		volēbās	nōlēbās	mālēbās	fīēbas
<i>Perf.</i>		volūi	nōlui	māluī	factus sum
		voluistī	nōluistī	māluistī	factus es
Imperat.		—	<i>S.</i> nōlī	—	fī
		—	<i>P.</i> nōlite	—	fīte
Subjunctivus	<i>Praes.</i>	velim	nōlim	mālim	fīam
		velīs	nōlis	mālis	fīas
	<i>Imp.</i>	vellem	nōllem	māllem	fierem
		vellēs	nōlēs	māllēs	fierēs
	<i>Perf. [1]</i>	voluerim	nōluerim	māluerim	factus sim
Inf.	<i>Praes.</i>	voluerīs	nōluerīs	māluerīs	factus sis
	<i>Perf.</i>	—	—	—	factus esse
	<i>Fut.</i>	—	—	—	factum irī
Part.	<i>Praes.</i>	volēns	nōlēns	—	factus
	<i>Perf.</i>	—	—	—	—
Gerund.	volendum	nōlendum	mālendum	—	—
	—	—	—	—	faciendus
Gerundv.					

[1] *Fut.* *Perf.* ve *Pl-perf.* kurallı olarak *Perf.* Gövdesinden teşkil edilir.

VERBA DEFECTIVA [1]

(Noksan Şekilli Fiiller)

Yalnız *Perf.* Gövdesi Zamanları bulunan Fiiller:
Cöepi, başladım; meminī, hatırlıyorum; ödi, nefret ediyorum

Indicativus			
<i>Perf.</i>	<i>coepi, başladım v. b.</i>	<i>meminī, hatırlağorum v. b.</i>	<i>ödi, nefret edigo- rum v. b.</i>
<i>Fut. Perf.</i>	<i>coepero başlamış olacağım v. b.</i>	<i>meminero, hatırlaçağım v.b.</i>	<i>öderō nefret ede- ceğim v. b.</i>
<i>Pi-perf.</i>	<i>cooperam, başlamışdım v. b.</i>	<i>memineram hatırlağordum v.b.</i>	<i>öderam, nefret e- digordum v. b.</i>
Subiunctivus			
<i>Perf.</i>	<i>cooperim, v. b.</i>	<i>meminerim, v. b.</i>	<i>öderim, v. b.</i>
<i>Pl-perf</i>	<i>coepissem, v. b.</i>	<i>meminisse, v. b.</i>	<i>ödissem, v.b.</i>
<i>Inf.</i>	<i>coepisse, başlamış olmak</i>	<i>meminisse, hatırlaçmak</i>	<i>odisse, nefret et,</i>
<i>Imperat.</i>		<i>S. memeto P. mementote</i>	
Participium			
<i>Perf.</i>	<i>cooptus, başlanılmış</i>		<i>osus (az) nefret etmiş</i>
<i>Fut.</i>	<i>coopturus, başlayacak</i>		<i>osurus, nefret edecek</i>

DİKKAT || (i) Meminī ve ödi *Perf.* Gövdesi Zamanlarında *Praes* Zamanlarının anlamına gelmektedir.

(ii) *Coepi* Fiiliinin diğer Zamanları *incipio*'dan tamamlanır. Bu Fiiliin *Pass.* *cooptus sum* şekli dahi vardır.

Noksan Şekilli diğer bazı Fiiller:—

Aiō, söylüyorum, tasdik ediyorum:—*Indic. praes.*: aio, ais, ait, aint; *Imp.*: aibam, v. s.: *Subi praes.*: aiat, aiant, part aiens. *Inquam*' deyorum:—*Indic. praes.*: inquam, inquis inquit, inquimas inquitis, inquunt *Imp.*: inquiebat, inquiebant; *Fut. S.* inquies, inquiet; *perf.*: inquisti, inquit; *Imperat.*: inque, inquito.

Fati, söylemek, konuşmak: | *Indic. praes.*: faris, fatur; *Fut. S.*: fabor, fabitur; *Imperat.*: fare; *part.*: fantem, fatus; *Gerund.*: fandi, fando; *Gerundv.*: fandus.

[1] Bunlar bazı şekilleri noksan olan fiillerdir.

FİİLLER CETVELİ

1 nci Çekim

Kurallı.

amō amā-re amāv-ī amāt-um, *sevmek*

Kuralsız.

dō da-re ded-ī dat-um, *vermek*

Deponens, kurallı.

cōnor cōnā-ri cōnat-us, *çalışmak*

2 nci Çekim

Kurallı.

mone-ō monē-re monu-ī monit-um *tavsiye etmek*

Kuralsız.

dece-ō docē-re docu-ī doct-um, *öğrenmek*

tene-ō tenē-re tenu-ī tent-um, *tutmak*

ob-tine-ō -tine-re -tinu-ī tent-um, *işgal etmek^[1]*

iube-ō iubē-rē iuss-ī iuss-um, *emretmek*

mane-ō manē-re māns-ī māns-um, *kalmak*

suāde-ō suadē-re suās-ī suās-um, *ikna etmek*

move-ō movē-re mōv-ī mōt-um *hareket ettirmek*

re-spon- -spondē- de-ō re -spond-ī -spōns- *cevap vermek*

um

ob-side-ō -side-re -sēd-ī -sess-um, *muhasara et.*

vide-ō vidē-re vīd-ī vīs-um, *görmek*

Deponens

pol-līce-or -līcē-ri -licit-us sum, *vadetmek*

vere-or vere-ri verit-us sum, *korkmak*

[1] Teneō'nun (obtineō gibi) diğer bileşik şekilleri: retineō, alikomak: sustineō, üstünde tutmak, taşımak.

Semideponens.

aude-ō	audē-re	aus-us sum	<i>cesaret etmek</i>
gaude-ō	gaudē-re	gāvīs-us sum,	<i>sevinmek</i>
sole-ō	solē-re	solit-us sum,	<i>alışkin olmak</i>

3 üncü ve Karışık Çekim

reg-ō	reg-ere	rēx-ī	rēct-um, <i>idare etmek</i>
dic-ō	dic-ere	dix-ī	dictum, <i>söylemek</i>
dūc-ō	dūc-ere	dūx-ī	ductum, <i>sevketmek</i> ^[1]
af-flig-ō	-flig-ere	-flīx-ī	-flīct-um, <i>parçalamak</i>
intel-leg-ō	-leg-ere	-lēx-ī	lēct-um, <i>anlamak</i>
prō-spic-i-ō	-spic-ere	-spex-ī	-spect-um, <i>ileri bakmak</i>
vīv-ō	vīv-ere	vīx-ī	vīct-um, <i>yaşamak</i>
īn-stru-ō	-stru-ere	-strūx-ī	-strūct-um, <i>tertiplemek</i>

scrib-ō	scrib-ere	scrīps-ī	script-um, <i>yazmak</i>
ger-ō	ger-ere	gess-ī	gest-um, <i>taşımak</i>
cōn-sūm-ō	-sūm-ere	-sūmps-ī	-sūmpt-um, <i>sarfetmek</i>

ac-cēd-ō	-cēd-ere	-cess-ī	cess-um, <i>yaklaşmak</i>
claud-ō	claud-ere	claus-ī	claus-um, <i>kapamak</i>
mitt-ō	mitt-ere	mīs-ī	miss-um, <i>gondermek</i> ^[2]

[1] Dūcō'nun bileşik şekilleri: trā-dūcō, öteye geçirmek; redūcō, geri çekmek.

[2] Mittō'nun bileşik şekilleri: ā-mittō, kaybetmek; com'mittō, (muharebege) girişmek; dīmittō, etrafa yollamak; o-mitto, kaçırmak.

sin-ō	sin-ere	sīv-ī	sit-um	<i>müsaade etmek</i>
co-gnōsc-ō	-gnōsc-ere	-gnōv-ī	-gnit-um, ögrenmek	
i-gnōsc-ō	-gnōsc-ere	-gnōv-ī	-gnōt-um, affetmek	
<hr/>				
cup-i-ō	cup-ere	cupiv-ī	cupit-um <i>arzu etmek</i>	
quaer-ō	quaer-ere	quaesiv-ī	quaesit-um, <i>sormak</i>	
pet-ō	pet-ere	{ peti-ī petiv-ī }	petit-um, <i>istemek</i>	
<hr/>				
pōn-ō	pōn-ere	posu-ī	posit-um, <i>koymak</i>	
<hr/>				
disc-ō	disc-ere	didic-ī	— ,	ögrenmek
parc-ō	parc-ere	peperc-ī	parsum,	esirgemek
pell-ō	pell-ere	pepul-ī	puls-um,	itmek
re-pell-ō	-pll-ere	reppul-ī	repuls-um,	geri itmek, püskürtmek
<hr/>				
oc-cid-ō	-cid-ere	cīd-ī	-cīs-um	öldürmek
con-tend-ō	-tend-ere	-tendī	-tent-um	ilerlemek
os-tend-ō	»	»	»	göstermek
<hr/>				
ab-dō	-d-ere	-did-ī	-dit-um,	gizlemek
crē-dō	»	»	»	inanmak
cōn-sistō	-sist-ere	stit-ī	-stit-um	durmak
re-sistō	»	»	»	mukavemet et
<hr/>				
dē-lig-ō	-lig-ere	-lēg-ī	-lēct-um,	seçmek
vinc-ō	vinc-ere	vīc-ī	vict-um,	genmek
re-linqu-ō	-linqu-ere	-līqu-ī	-lict-um,	terk etmek
cap-i-ō	-cap-ere	cēp-ī	capt-um,	almak

ac-cip-i-ō -cip-ere cēp-ī cēptum, *almak, kabul etmek*[¹]

fug-i-ō fug-ere fūg-ī — , *kaçmak*[²]

cōg-ō cōg-ere cōēg-ī cōact-um, *icbar etmek*

frang-ō frang-ere frēg-ī frāct-um, *kırmak,*

fac-i-ō fac-ere fēc-ī fact-um, *yapmak*[³]

iac-i-ō -iac-ere -iēc-ī -iactum, *atmak*

con-ic-i-ō -ic-ere -iēc-ī -iect-um, *atmak*[⁴]

vert-ō vert-ere vert-ī -vers-um, *çevirmek*[⁵]

re-scind-ō -scin-ere -scid-ī -sciss-um, *parçalamak*

dē-fend-ō -fend-ere -fend-ī -fēns-um, *müdafaa*

etmek

in-cend-ō -cend-ere -cend-ī -cēns-um, *yakmak*

cōn-scend-ō -scend-ere -scend-ī -scēns-um, *(gemiye)*

binmek

cōn-stitu-ō -stitu-ere -stitu-ī -stītūt-um, *karar vermek*

solv-ō solv-ere solv-ī solūt-um, *yelken açmak*

Deponens:

fru-or fru-ī frūctus sum, *faydalananmak*

prō-gred-iōr -gred-ī -gress-us sum, *ilerlemek*

ē-gred-i-or » » » *cıkmak*

[1] Capiō'nun bileşik şekilleri (accipiō gibi): re-cipiō, *geri almak; suscipiō, üzerine almak.*

[2] Fugiō'nun bileşik şekli: cōfugiō, *iltica etmek.*

[3] Faciō'nun bileşik şekilleri (cōficiō gibi): dōficiō, *terk etmek, çekilmek; efficiō, yapmak; reficiō tamir etmek; praeeficiō, kumandasına tayin etmek*

[4] Iacio'nun bileşikleri (coaciō gibi): abiciō, *atmak, reiciō, geri atmak; prōiciō, ileri atmak.*

[5] Vertō'nun bileşik şekli: revertō, *geri dönmek.*

mor-i-or	mor-i	mortu-us sum,	ölmek
nancise-or	nancise-i	naet-us sum,	ele geçirmek
nāsc-or	nāsc-i	nāt-us sum	doğmak
pat-i-or	pat-i	pass-us sum,	duçar olmak, musaade etmek
pro-ficīse-or	-ficīsc-i	-fect-us sum	hareket etmek
ūt-or	ūt-i	ūs-us sum,	kullanmak
loqu-or	loqu-i	locūt-us sum,	konuşmak^[1]
sequ-or	sequ-i	secūt-us sum,	takip etmek^[2]
oblīvīse-or	oblīvīsc-i	oblit-us sum,	unutmak
reminīse-or	reminisc-i	-	hatırlamak

4 üncü Çekim

Kurallı.

audi-ō   audi-re   audīv-i   audīt-um, işitmek

Kuralsız:

sci-ō	sci-re	scīv-i	scīt-um,	bilmek^[3]
dēsili-ō	-sili-re	-silu-i	-sult-um,	aşağıya atlamak
veni-ō	veni-re	vēn-i	vent-um,	gelmek^[4]

Deponens

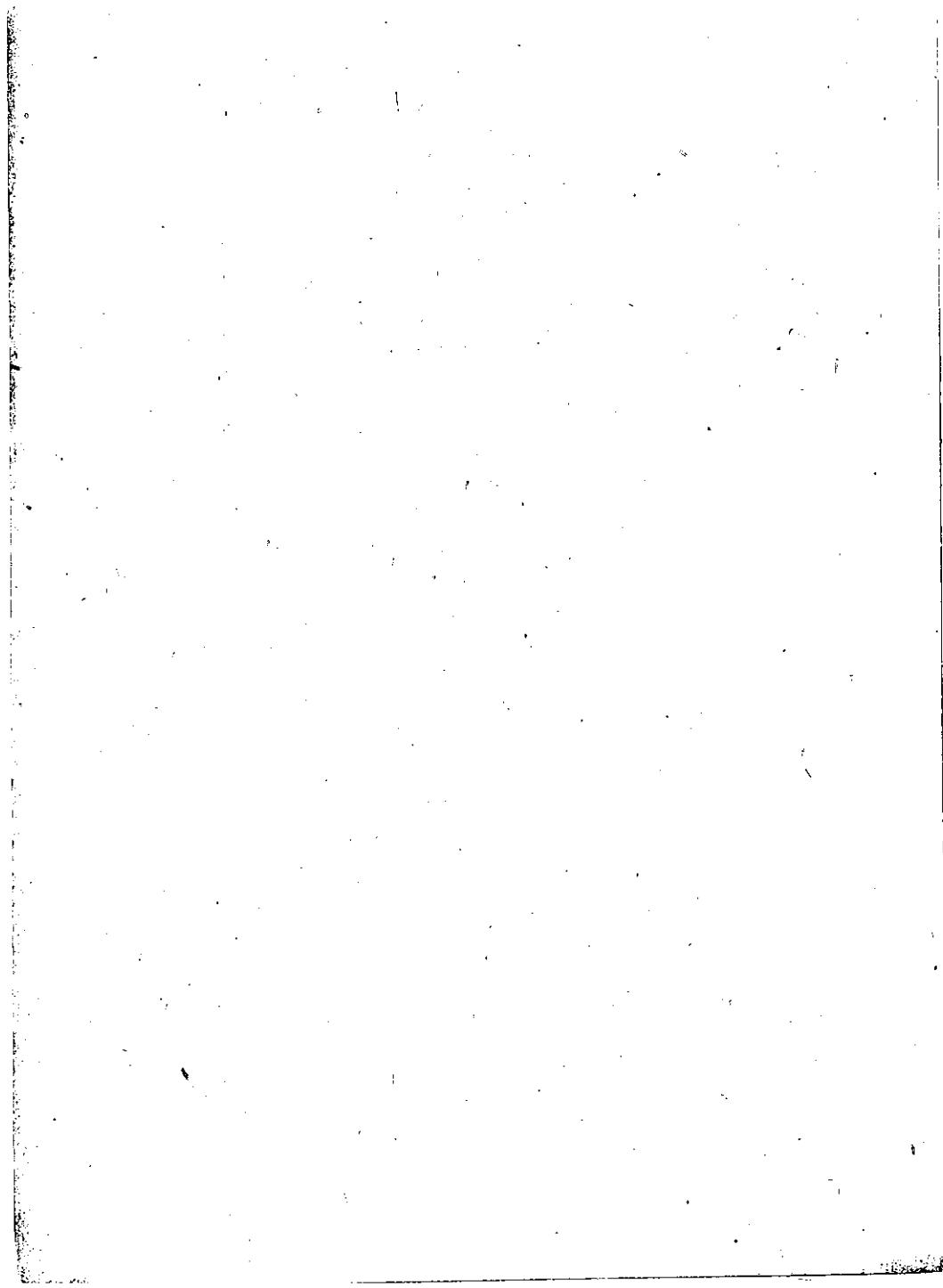
ori-or	ori-rī	ort-us sum,	kalkmak, doğmak
co-ori-or	»	»	» »
poti-or	poti-rī	potit-us sum,	ele geçirmek

[1] Loquor'un bileşik şekli : collōquor, (birlikte) konüşmak.

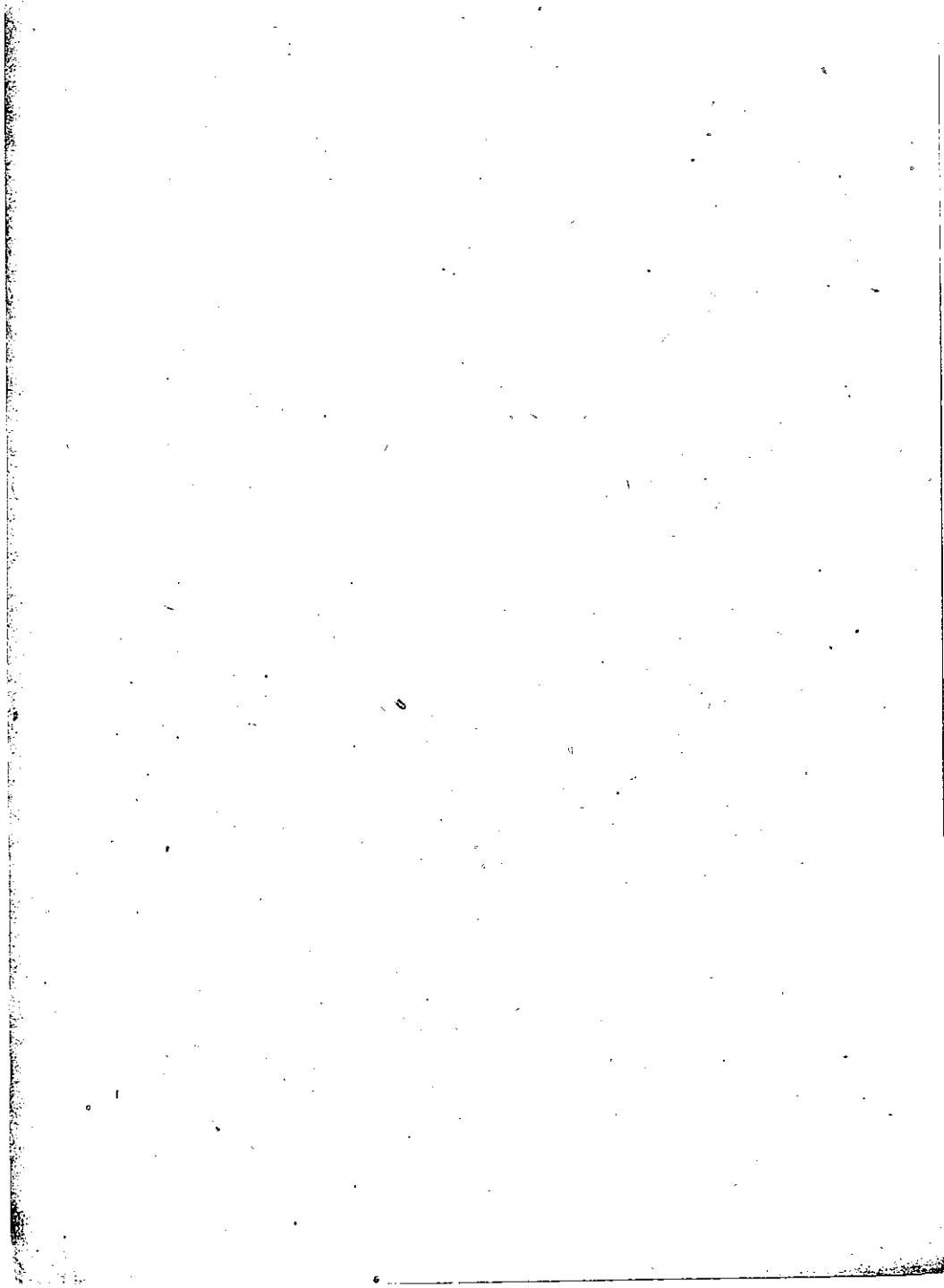
[2] Sequor   »   »   īsequor, prōsequor, takip etmek.

[3] Scio gibi : nesciō, bilmemek.

[4] Veniō'nun bileşik şekilleri : conveniō, birleşmek, toplanmak, perveniō, vasil olmak; subveniō, yardım gelmek.

LÜGATÇE

KELİMELER

LÂTİNCE - TÜRKÇE

ă veya ab, *praep+abl.* tarafı-
dan, -den

ab-dō, -dere, -did-i, -dit-um,
(3), gizlemek

ab-eō, -ire, -ii, -itum, gitmek,
uzaklaşmak, s. 150

abhinc, *adv.* önce, evvel

ab -iciō, -icere, -iēc -i, -iect
-um, v. Karış. Çek., atmak,
fırlatmak, S. 120

ab -sum, -esse, ē-fu-ī, v. Ku-
rals. uzakta olmak, bulun-
mamak.

ac, *coni.* ve

ac-cōd-ō, -cōdere, -cess-ī -cess-
um, v. (3), yaklaşmak.

ac-cipio, -cipere, -cēp-ī, cept-
um, v. Karış. Çek. almak,
kabul etmek, s. 120

aci-ōs, īi, f. harp saffi

ad, *praep.+acc.*, -e, -e doğru
ad-eō, -ire, -ii, -itum, -e gitmek,
yaklaşmak, s. 150

ad-sum, -esse, -fu-ī, v. Kurals.,

hazır olmak, bulunmak.
advent-us, -ūs. m. gelme, vasıl
olma, yaklaşma.

advers-us, -a, -um, *adi.* muhalif
elverişsiz; adversō flümine,
akıntıya karşı, nehrin yu-
karısına doğru, nehir yu-
karı.

aedific -ium, -ī, n. bina, yapı
aedific-ō, -äre, -āv-ī, āt-um, v.
(1), inşa etmek.

aeger, aegr-a, aegr-um, *adi.*
hasta.

aestās, ātis, f. yaz (mevsimi)

aestimō, -äre, -āv-ī, āt-um, v.
(1) takdir etmek, kıymet
vermek.

aet-ās, -ātis, f. yaş, çağ.

af- flig-ō, -fligere, -flix-ī, -fli-
et-um, v. (3), parçalamak.

agmen, agminis. n. yürüyüş kolu
kol (yürüyüş halinde bir
ordu).

ala-cer, -eris, -cre, *adi.* çevik,
cevval.

ali-us, -a, -ud, *adi*, pron., diğer,
 başka, öteki; gen. sing. **a-**
 lius, dat. sing. alii
 alter, -a, -um, (iki şeyde) diğer,
 öbür; gen. alterius, dat.
 alteri.
 alt-us, -a, um, *adi*, yüksek, de-
 rin.
 amic-us, -i, m. arkadaş, dost.
 ē-mitt-ō, -mittere, mīs-i, -miss-
 um, v. (3) kaybetmek.
 am-ō, -äre, -āv-i, -ät-um, v. (1),
 sevmek.
 an, *coni.* yoksa, veya (iki ihti-
 malli sorularda, s. 160)
 anim-us, -i, m. ruh
 annus -i, m. yıl, sene
 ante, *praep.+acc.* ve *adv*', evvel
 önünde
 antea, *adv.* evvelce
 Antōn-ius, -i m Antonius (ad)
 appellō, -äre, -āv-i, -ätum, v.(1)
 çağırmak, tesmiye etmek
 apud, *praep.+acc.*, arasında
 aqua, -ae, f. su.
 arbitr-or, -ă-rī, -ät-**us** sum, v.
 dep. (1), bir kanaatte ol-
 mak, sanmak, saymak.
 arc -us, ūs, m. yay
 arm-a, ḍrum, n. pl. silâhlar
 armō, -äre, -āv-i, -ät-um, v. (1)

silâhlanmak, teçhiz etmek,
 Athēn-ae, -ārum, f. pl. Atina;
 Loc. Athēnīs.
 atque, *coni.* ve
 auctōrit-ās, -ātis, f. nüfuz, sala-
 hiyet.
 audāx, audāc -is, *adi*. cüretli
 (felix gibi).
 aude-ō, audē-re, aus-us sum, v.
 (2), semidep. [1], cesaret
 etmek.
 audi-ō, audi-re, audīv-i, audit-
 um, v. (4), işitmek, dinle-
 mek.
 aut *coni*, veya, ya; aut... aut, ya.
 veya (ya)
 av -is, is, f. kuş,
 barbar -us, -a, um, *adi*, ecenebi,
 yabancı.
 bell-um, -i, n. harp
 bene, (bonus'un *adv.*), iyi
 benefic-ium, -i, n. iyilik, lütuf.
 brev-is, -e, *adi*. kısa (tristis gi-
 bi).
 Brundis-ium, -i. n. Brundisium
 (bir kasaba).
 Caesar, Caesar -is m. Caesar
 (bir ad).
 calamit-ās, -ātis, f. felâket, mu-
 sibet, mağlûbiyet.
 cant-ō, -äre, -āv-i, at-um, v. (1)
 şarkı söylemek.

[1] Semideponens olan Füller yalnız Perf. Gövdesi Zaman-
larında dep. dir.

cap-iō, capere, cōp-ī, captum, v.
Karış. Çek., almak S. 120.

captiv us. -ī, m. esir, harb esiri
Capu-a, -ae, f. Capua (bir şehir)

caput, capit-is, n. baş: capitis
damnāre, ölüme mahkûm
etmek

carmen, carmin-is, n. şarkı, nağme
cār-us, -a, -um adı, sziz, sevgili.

castr-a, örum, n. pl. ordugâh.

celerit-ās, -ātis, f. sūrat.

celeriter, adv. (eler, sūratlı'den)
süratle.

certior, certius, certiōris (certus'
un comp.) daha emin
certiōrem facere, haberdar et-
mek, haber vermek, S. 156.

Cicer-ō, -ōnis, m. Cicero (büyük
hatip).

cīv-is, -is, c. yurttaş.

cīvit-ās, -ātis, f. devlet.

clām-or, clām-ōris. m. çığlık, bağ-
rışma.

claud-ō, claudere, claus-ī, claus-
um, v. (1), kapatmak.

coep-ī, coepisse. v. defect. baş-
ladım

co-gnōsc-ō, gnōscere, -gnōv-ī,
gnit-um, v. (3) öğrenmek,
tahkik etmek.

ōg-ō, cōgere, co-ēg-ī, co-ēctum,
v. (3)' zorlamak, icbar et-
mek; toplamak.

com-mitt-ō, -mittere, -mis-ī,
-miss-um, v. (3) (muhare-
beye) tutuşmak, başlamak

commove-ō movē-re, -mōv-ī

-möt-um, v. (2), yerindea
oynatmak, karıştırmak,
tahrik etmek.

cōn-ferō, cōn-ferre, con-tulī-
collātum. v. Kurals., top-
lamak; sō cōnferre, çekil-
mek, gitmek, S. 154

cōn-ficiō, -ficere, -fēc-ī, -fect-um
v. Karış. Çek., bitirmek,
ikmal etmek, S. 120

cōn-fid-ō fidere, -fīs-us sum,
v. (3) semidep. itimat et-
mek, güvenmek.

cōn-firmō v. (1), takviye etmek
teyit etmek, iddia etmek.

cōn-fugiō, -fugere, -fūg-ī v. Ka-
rış. Çek., kaçmak, iltica
etmek. S. 120

cōn-iciō, -icere, -iēc-ī, -iect-um
v. Karış. Çek., atmak, fir-
latmak, S. 120.

cōn-or, ā-rī, āt-us sum, v. dep
(1). (bir şey yapmağa) ca-
lışmak, denemek, teşebbüs
etmek,

cōn-scend-ō, -scendere, scend-ī,
scōns-um v. (3), (gemiye)
binmek.

cōnsōns-ūs, -ūs, m, ittifak, oy
birliği

cōn-sid-ō, sidere, -sōd-ī, sessum
v. (3), mevzi almak, yer-
leşmek, oturmak.

cōnsil-iūm, -ī, n. plān, maksat,
tavsiye, karar.

cōn-sist-ō, sistere, -stit-i -stit-
um, v. (3) durmak.

cōspect-us, -ūs, m. görme, görünme	
cōn-stitu-ō, -stituere, -stitu-ī, -stitūt-um, v. (3), karar vermek, yerleştirmek, tanzim etmek	mek.
cōsul, cōsul-is, m. konsul cōn-sūm-ō, -sūmere, -sūmps-ī, -sūmpt-um, v. (3), sarfetmek, bitirmek.	cui, qui veya quis'in dat. sing, cuius, qui veya quis'in gen. sing, culpō, āre, -āv-ī, āt-um, v. (1). takbih etmek, zemmetmek, muahede etmek.
con-tend-ō, -tendere, -tend-ī tent-um, v. (3), süratle ilerlemek, ilerlemek	cum, praepl. + abl., ile cum, coni., ne zaman ki, -gi zaman, -ince; mademki; -gi için, S. 140,
content-us, -a, um, adi. memnun, tatmin edilmiş	cupid-us, -a, -um, adi. arzulu, istekli
con-tine-ō, -tinēre, -tinu-ī, -tent um, v. (2), birlikte tutmak, tutmak, zapttetmek.	cupiō, capere, cupiv-ī, veya cu- pi-ī cupid-um, v. Karış. Çek., arzu etmek, S. 120.
contul-ī, cōn-ferō-nun perf.	cūr, adı. interrog., neden, niçin cūr-a, -ae, f. dikkat, ihtiyam.
con-vocō, v. (1), bir araya çağır- mak, toplamak,	curr-us, -ūs, m. araba, harb ve- va yarış arabası.
con-veni-ō, -venī-re, -ven-ī, -vent-um. v. (4), bir ara- ya gelmek, toplanmak.	curs-us, -ūs, m. istikamet, cihet, yol
co-ori-or, -ori-ri, ort-us sum, v. (4) dep. kalkmak, zohur etmek, (fırtına) kopmak,	custōdi-ō, custōdi-re, custōdiv-ī custōdit-um. v. (4). bekle- mek, muhafaza etmek,
cōpi-a, -ae. f. bol miktar, bol- luk; -pl. askeri kuvvetler, birlikler-	damnō, -äre, āv-um, v. (1). mah- küm etmek, capitis damnōre, ölüme mahküm etmek
crēdō, crēdere, crēdid-ī, crēdit- um, v. (3), inanmak (dat. ile).	dē praep. + abl., hakkında, -e dair, -den.
creō, -äre, -āv-ī, -āt-um, v. (1). yapmak, seçmek, tayin et-	decem. adi, Çekimsiz, oa

mek.	
cuī, qui veya quis'in dat. sing, cuius, qui veya quis'in gen. sing, culpō, āre, -āv-ī, āt-um, v. (1). takbih etmek, zemmetmek, muahede etmek.	cum, praepl. + abl., ile cum, coni., ne zaman ki, -gi zaman, -ince; mademki; -gi için, S. 140,
cupid-us, -a, -um, adi. arzulu, istekli	cupiō, capere, cupiv-ī, veya cu- pi-ī cupid-um, v. Karış. Çek., arzu etmek, S. 120.
cūr, adı. interrog., neden, niçin cūr-a, -ae, f. dikkat, ihtiyam.	curr-us, -ūs, m. araba, harb ve- va yarış arabası.
curr-us, -ūs, m. istikamet, cihet, yol	curs-us, -ūs, m. istikamet, cihet, yol
custōdi-ō, custōdi-re, custōdiv-ī custōdit-um. v. (4). bekle- mek, muhafaza etmek,	custōdi-ō, custōdi-re, custōdiv-ī custōdit-um. v. (4). bekle- mek, muhafaza etmek,
damnō, -äre, āv-um, v. (1). mah- küm etmek, capitis damnōre, ölüme mahküm etmek	damnō, -äre, āv-um, v. (1). mah- küm etmek, capitis damnōre, ölüme mahküm etmek
dē praep. + abl., hakkında, -e dair, -den.	dē praep. + abl., hakkında, -e dair, -den.
decem. adi, Çekimsiz, oa	decem. adi, Çekimsiz, oa
dē-fend-ō, -fendere -fend-ī, -fen- sum, v. (3), müdafaa et- mek, korumak.	dē-fend-ō, -fendere -fend-ī, -fen- sum, v. (3), müdafaa et- mek, korumak.

de-ficiō, -ficerē, -fēc-ī -fect-um v. Karış. Çek. terk etmek, çekilmek, azalmak: kalma- mak.	diūtius.
dē-lig-ō, -ligere, -lēg-ī, -lēct-um v. (3) seçmek.	dō, dare, ded-ī, dat-um, v. Ku- rals., vermek.
dēmenti-a, -ae, f. delilik, cinnet	doce-ō, docēre, docu-ī, doct-um, v. (2) öğretmek, okutmak,
dē-mōnstrō, v. göstermek.	dom-us, ūs. f: ev; domī, evde domum, eve, eve doğru, S. 188
dōns-us, a -um, adi. sık, kesif.	dōn-um, -ī, n, hediye
dē-pōn-ō, -pōnere, -posu-ī, -po- situm, v. (3) yere koymak, bırakmak, (ümit) kesmek.	dubitō, v. (1) tereādūt etmek.
dē-sili-ō, -silire, -silu-ī, -sult-um v. (4), yere atlamak.	ducent-ī, ae, -a, adi. iki yüz
dē-sist-o, -sistere, -stit-ī, -stit -um v. (3). vaz geçmek bırakmak.	dūc-ō, dūcere, dūx-ī duct-um v. (3). götürmek, sevket- mek.
dētriment-um, -ī, n, zarar, zi- yan	dulc-is, -e, adi. tatlı (trīstis gibi)
deus, de-ī, m. tanrı. Bak. Ö- ZET, 2 ci Çekim.	dum, coni. iken, esnada (umumi- yetle Indic. prae. ile) S. 186
Diān-a, -ae, Diana (bir tanrıça)	duo, duae, duo, adi. iki, S. 116.
dīc-ō, dīcere, dīx-ī, dict-um v. (3) söylemek, demek.	duodecim, adi, on iki (Çekimsiz)
difficil-is, -e, adi. zor (trīstis gibi)	dūr-us, -a, -um, adi. sert
difficult-ās, -ātis. f. zorluk.	dux, ducis, m. öndr, komutan
dīmico, v. (1). dövüşmek, har- betmek, çarpmak.	ē veya ex, praepl. + abl., -den dişardan.
di-mit t-ō, mittere, -mis-ī, miss- um v. (3). etrafa yollamak dağıtmak.	ea, bak. is, ea, id, o, S. 110
disc-ō, discere, didie-ī, v. (3). öğrenmek.	eadem, bak, īdem, S. 110
diū, adv uzun müddet, Comp.	ef-ficiō, -ficerē, -fēc-ī, feet-um v. Karış. Çek. yapmak mey- dana getirmek.
	ef-fugiō, -fugere, -füg-ī, v. Ka- riş. Çek. kaçmak, kurtul- mak S. 120
	ego, ben, S. 108
	ē-gredi-or, gred-ī -gress-us

sum v. dep. çıkmak, (geminde) inmek.	exercit-us, -üs, m. ordu.
ōgregiē, adv. fevkalâde, hayret verecek tarzda.	existimō, v. (1), takdir etmek kıymet vermek, saymak.
ēloquenti-a, -ae, f. belâgat enim, coni, zira (Cümlede birinci kelimedenden sonra gelir).	explorât-or, -oris, . m, keşfeci' gözü, casus.
eō, adv. oraya; ve is'in abl., S. 110	ex-pōn-ō, -ponere, -posu-i, positum v. (3). (gemiden) indirmek, karaya çıkarmak; izah etmek.
eō, īre, īv-i veya iī, itum, v. Kurals., gitmek, S. 150	exsili-um, -ī, n, sürgün. nefiy, tart.
epistul-a, -ae, f. mektüp.	facile, adv. kolayca, kolay.
ebues, equit-is, m. atlı, süvari,	facil-is -e, adi. kolay (tristis gi-gi).
equitat-us, -üs, m. süvari kuvveti, süvariler.	faciō, facere, fēcī, fact-um, v. Karışık. Çek., yapmak.
eram, sum'un Imperf.	fact -um, -ī, n. iş
ērudi-ō, ērudi-re ērudiv-ī, ērudit-um v. (4), öğretmek, terbiye etmek.	facult-ăs, .ātis, f. fırsat, imkân
ērupti-ō, -ōnis. f. dışarı fırlama, atılma, çıkış veya huruç esse, sum'un inf. praes.	fals-us, -a, -um, sahte, yanlış, yalancı
et, coni., ve	famēs, famis, f. aqlık, kitlik
eum, is'in acc, m, sing. S. 110.	fēlix, felic-is, adi mesut, mutlu.
eundem, idem'in acc m. sing s. 110	ferē, adv. aşağı yukarı, hemen hemen.
euntem, eō'nun part. prae's'i olan iens'in acc. sing.	ferō, ferre, tul-ī, lät-um v. Kurals. taşımak, götürmek, S. 154
ex veya ē, praepl. + abl. -den dışarı, -den.	fili-a, -ae, f. kız, kerime; dat. ve abl. pl. filiābus.
ex-cē-dō, -cēdere, -cess-ī, -cess-um, v. (8) -i terk etmek, -den ayrılmak.	fili-ius, -ī, m. oğul voc sing. fili.
ex-eō, -ire, -iī, itum, v. Kurals., -den çıkmak, S. 150	fīn-is, -is, m. son; nihayet: pl. arazi, ülke, hudut,
	fiō, fierī, factus sum v. Kurals., yapılmak, olmak, S. 156

firm-us, -a, -um, <i>adi.</i> metin, kuvvetli, sağlam.	um, (2) malik olmak.
fluctus, -üs, <i>m.</i> dalga.	haec { <i>bak.</i> bic häs }
flumen, flumin-is, <i>n.</i> nehir.	hast-a, -ae.f. mızrak.
fore, sum'un <i>inf.</i> <i>fut.</i> futurus esse yerine.	hic, haec, hoc, bu, S. 112
dur-us, a, -um <i>adi.</i> sert	hic, <i>adv.</i> burada.
fortis fort-e, <i>adi</i> cesur (tristiş gibi).	his, hic'in <i>dat.</i> ve <i>abl.</i> <i>pl.</i>
fortiter, <i>adv.</i> cesaretle, cesura-	hodiē, <i>adv.</i> bugün.
ne, yiğitçe.	hom-ō, inis, <i>c.</i> insan.
frang-ō, frangere, frēg-ī frāct-	hōr-a, -ae, <i>f.</i> saat.
um, v, (3), kırmak, par-	hort-or, hortat-us sum, v. (1),
çalamak.	dep. teşvik etmek, teşçi etmek.
fräter, fräter-is, <i>m.</i> (erkek)	hōrum, hic'in <i>gen.</i> <i>pl.</i> <i>m.</i> ve <i>n.</i>
kardeş, birader	hōs, hic'in <i>acc.</i> <i>pl.</i> <i>m.</i>
fraus, fraud-is, <i>f.</i> hile' ihanet.	host-is, <i>c.</i> düşman.
frēt-us, -a, -um, <i>adi</i> güvenen,	huic, hic'in <i>dat sing.</i>
güvenerek, (<i>abl.</i> ile)	huius, hic'in <i>gen.</i> <i>sing.</i>
fru-or, fru-ī, frūct-us sum. v	iēm, cāt. zaten, evelce.
(3), dep. faydalananmak, ma-	ībam, eō gitmek'ten <i>imperf.</i>
lik olmak, mazhar olmak	ibi, <i>adv.</i> orada.
(<i>abl.</i> ile)	īdem, eadem, aynı. S. 110
fug-a, -ae, <i>f.</i> kaçma. firar	idōne-us, -a, um, <i>adi.</i> uygun.
fugiō, fugere, fug-ī, v. Karış	elverişli, münasip.
Çek', kaçmak.	igitur, coni., o halde, bu se-
Gai-us, -i, <i>m.</i> Gaius (bir ad)	bepten.
Gallus, -ī, <i>m.</i> Galliali.	ignav-us, a, um, <i>adi.</i> tembel
gaude-ō, gaudē-re, gāvīs-us sum.	ign-is' -īs, <i>m.</i> ateş.
v. (2) semidep., sevinmek,	īgnōsc-ō, ignoscere, ignōv-ī,
S. 224 not.	ignōt-um, v. (3), affet-
ger-ō gerere, gess-ī gest-um'	mek (<i>dat.</i> ile).
v. (3), taşımak, (harb) et-	īi, is'in <i>nom.</i> <i>pl.</i> <i>m.</i>
mek.	
glad-ius' ī, <i>m.</i> kılıç.	
grav-is, -e, <i>adi.</i> ağır, şiddetli	
habē-ō, -habēre, habu-ī habit-	

ille, illa, illud 0, S. 120	in-sequ-or, sequ-i -secut-us.
impediment-a, -ōrum, n. pl. ağırlıklar (askeri)	sum, v. (3) dep. takip etmek, arkasından gitmek,
impedi-ō, impedī-re impediv-ī, impedit -um, v. (4) māni olmak, engel olmak.	insidi- ae, -ārum,f. pl., pusu, tuzak. hile.
imperat-or, ūris, m. komutan, general.	in-stru-ō -struere, -strūx-i
imper-ō, āre, -āy-ī -āt -um. v. (1), emretmek (dat. ile), S. 176	-strūct-um, v. (3), tertip etmek, dizmek.
īm-us, -a, um adi suprl.. en aşağı, dip, S. 156	intel-leg-ō, -legere, lēx-ī, -lēct -um, v. (3), anlamak,
in-cend-ō, cendere, cend-ī, cēns, -um, v. (3), yakmak.	inter, praep+acc. arasında.
incol-a, -ae, m. bir yerin sakin, yerli.	interim, adv. bu esnada, o sıradan
incerēdibil-is, -e, adi., inanılmaz (tristis gibi).	in-veniō -vēn-ī, vent-um v. (4), bulmak.
indign-us, -a, -um, adi., lâyik değil, yakışmaz (abl. ile.)	ipse, ipsa, ipsum, pron., kendi kendisi, S. 130.
in-eō, īre, -īt-um, v. Kurals. girmek, (bir karar) vermek, ittihaz etmek, S. 150	īr-a, ae, f., hiddet, öfke
in-fer-ō -ferre, intul-ī, illät-um, v. Kurals. -e karşı (harb) açmak, etmek, S. 154.	īre, eo'nun inf' prae
ingēns, ingentis, adi geniş, cesim, iri, çok büyük	is, ea, id pron adi., 0, S. 110
ingen-iūm, -ī, n. kabiliyet, kudret, istidat.	ita; adv.; böyle, söyle.
iniūri-a -ae, f. zarar, hasar, haksızlık.	Italia, ae, -f. İtalya
inquit, v. defect., der veya dedi.	iter, itineris n., seyahat, yolculuk, yol
	iubē-ō, iubē-re iuss-ī, iuss-um, v. (2), emretmek.
	iūcund-us, -a, -um. adi. hoş, tatlı
	iūdex, iūdic-is, m., hâkim, yargıç.
	Iuli-a, -ae, f. Iulia

lab-or, -ōris <i>m.</i> , iş, mesaj'gay-ret, sıkıntı	magn-us, -a, -um, <i>adi.</i> büyük.
lapis, lapid-is, <i>m.</i> taş	maiest-ās, -ātis, <i>f.</i> ihtişam haşmet, büyüklük.
lāt-os, -a, -um. <i>adi.</i> geniş; fer'o'nun <i>part. perf. pass.</i>	maiōr, maius, maiō-ris, daha büyük (<i>magnus'un comp.</i>); <i>pl.</i> maiorēs, ecdat, atalar
laudō, <i>v.</i> (1), methetmek, övmek.	mälō, mälle, mälü-i, <i>v.</i> Kurals. tercih etmek, S. 152
lēgāt-us, -i, <i>m.</i> elçi; yardımcı komutan, başkomutan (dux) yardımcısı	mandō, <i>v.</i> (1), tevdi etmek, havaile etmek, emretmek (<i>dat ile</i>), S. 176.
legi-ō, -ōnis, <i>f.</i> , lejyon.	mane-ō, manē-re, māns-ī, mansum, <i>v.</i> (2), kalmak
Lentul-us, -i, <i>m.</i> , Lentulus (bir ad).	man-üs, -ūs, <i>f.</i> el; ve bir askerî müfreze, bir grup asker
leō, önis, <i>m.</i> aslan	mare, mar-is, <i>n.</i> deniz.
lēx, lēgis, <i>f.</i> , kanun	mäter, mätr-is, <i>f.</i> anne.
liber, librī, <i>m.</i> , kitap.	mäteri-a, -ae, <i>f.</i> kereste. madde.
līberō, <i>v.</i> , (1), serbest bırakmak, kurtarmak-	māvultis, mälō'nun <i>indic. præs.</i> 2 ci Şah. <i>pl.</i>
libert-ās, -ātis. <i>f.</i> hürriyet.	mē, ego'nun <i>acc.</i> ve <i>abl.</i>
litter-ae, -ārum, <i>f.</i> <i>pl.</i> mektup.	mēcum, benimle.
loc-us, -i, <i>m.</i> , yer, mevki.	medi-us, -a, -um, <i>adi.</i> ortası, yarısı, S. 156
longius, <i>adv. comp.</i> daha uzanga, daha uzakta, daha fazla, daha uzun (müddet)	melior, melius, meli-ōr-is, daha iyi (<i>bonus'un comp.</i>)
long-üs, -a, -um <i>adi.</i> uzun	memori-a, -ae, <i>f.</i> hafıza, hatırlı.
loqu-or, loqu-ī, locüt-us <i>sum v.</i> , (3), <i>dep.</i> , söylemek, konuşmak.	mēns-a, -ae, <i>f.</i> masa
lūx, luc-is, <i>f.</i> ışık, ziya; prīmā lüce, gün ağarırken, tan ağarırken, fecirde, tan vakti.	menti-or, ment-ī-ri, mentit-us <i>sum v.</i> (4) <i>dep.</i> yalan söylemek.
magis-ter, -tri, <i>m.</i> hoca, öğretmen; baş, reis.	me-us, -a, -um <i>pron. posses.</i> benim, benimki.
	mīhi, ego'nun <i>dat.</i>

mîles, milit-is, <i>m.</i> asker.	mult-us, -a, -um, <i>adi.</i> çok, bir çok.
militär-is -e, <i>adi.</i> askeri (<i>trîs-tis</i> gibi)	münî-ō, munî-re, münîv-ī, mü-nît-um, <i>v.</i> (4), tahkim etmek.
mîlle, <i>adi.</i> Çekms., bin; mîlle passûs, bir mil, S. 142	münîti-ō, ô-nis, <i>f.</i> tahkimat.
minu-ō minuere, minu-î, minü-um, <i>v.</i> azalmak.	mür-us, -î, <i>m.</i> duvar, sur.
minus, <i>adv. comp.</i> , daha az, az	nam, <i>coni.</i> zira.
miser, miser-a, miser-um <i>adi</i> sefil, zavallı	nancîse-or, nancîse-î, naçt-us sum, <i>v.</i> (3) <i>dep.</i> ele geçirmek, bulmak, rasgelmek
mitt-ō mittere, mîs-î, miss-um, <i>v.</i> (3), göndermek, yollamak	nâsc-or, nâsc-î, nât -us sum, <i>v.</i> (3) <i>dep.</i> doğmak dünyaya gelmek.
mod-us, -î, <i>m.</i> , tarz, şekil.	nâtür-a, -ae, <i>f.</i> tabiat.
mone-ō, monê-re. monu-î, monit-um, <i>v.</i> (2) tavsiye etmek.	nâvîgō, <i>v.</i> (1), seyretmek, (de-nizde) gitmek, sefer etmek.
môas, mont-is, <i>m.</i> dağ.	nâv-is, <i>f.</i> gemi.
mônstrō, <i>v.</i> (1), göstermek,	nê, <i>coni.</i> ki olmasın, olmasın diye; -yapmamasını, S. 134, 176
mor-a, ae, <i>f.</i> durma, tevakkuf.	-ne (birinci kelimeye eklenir) mi? S. 160.
morb-us,-î, <i>m.</i> hastalık.	nec, <i>coni.</i> ne; ve +olumsuz. 3
morior, mor-î, mortu-us sum. Karış, Çek, <i>dep.</i> ölmek.	negöt-iüm, -î, <i>n.</i> iş, meşguliyet, görev
mor-or, morâ-rî, morât-us sum, <i>v.</i> (1) <i>dep.</i> durmak, kalmak, eğlenmek, gecikmek; geciktirmek.	nêmô, <i>acc.</i> nêmînem, <i>dat.</i> nê-mîni (<i>gen.</i> nülliüs, <i>abl.</i> nüllö), <i>c.</i> hiç kimse.
mors, mort-is, <i>f.</i> ölüm.	neque = nec.
môs, mör-is, <i>m.</i> âdet, usul.	ne-sciō, -sci're, scîv-î, veya scî-î, -scît-um, <i>v.</i> (4) bilmek.
move-ō, movê-re, möv-î, möt-um (2), hareket ettirmek, nakletmek.	neuter, neutra, neutrum <i>pron.</i>
mox, <i>adv.</i> yakında, az sonra.	
mulier, mulier-is, <i>f.</i> kadın	
multitud-ō, -inis, <i>f.</i> çokluk, kalabalık.	

adi. (iki şeyden) hiç biri.
nibil. *n.* Çekims. hiç bir şey.
nōbis, ego'nun *dat.* ve *abl.* *pl.*
noce-ō, *nocē-re*, *nocu-ī*, *nocit-*
um, *v.* (2), zarar vermek,
fenalık etmek (*dat.* ile),
s. 192.
nōlō, *nōlle*, *nolu-ī*, *v.* Kurals.
istememek, *s.* 152.
nōmen, *nōmin-is*, *n.* ad., isim.
nōn, *adv.* -me (olumsuzluk zar-
fi); *nōnne*, sorularda bk. s. 160.
nōndum, *adv.* henüz +olumsuz
fil,
nōs, ego'nun *nom.* ve *acc.* *pl.*
nos-ter, -tra, -trum, *pron.* *adi.*
bizim, bizimki.
nox, *noct-is*, *f.* gece
nūll-us, -a, um, *pron.* *adi.* hiç
bir, hiç biri (*gen.* *nūlli-*
us, *dat.* *nūlli*).
num, düz sorularda *bk.* s. 160,
dolaylı sorularda *bk.* s. 174.
numer-us, -ī *m.* sayı, miktar.
numquam, *adv.* hiç bir zaman,

nunc, *adv.* şimdî
nūntiō, *v.* (1), bildirmek. ha-
ber vermek.
nūnti-us, -ī, *m.* haberci.
nūper, *adv.* son zamanlarda,
geçende.
ob, *praep+acc.* -den dolayı.
hasebiyle.
oblāt-us, -a, -um, *offerō*'nun
part. *perf.* *pass.*
oblīvīsc-or, *oblīvīsc-ī*, *oblīt-us*
sum, unutmak (*gen.* ile).
obses, *obsid-īs*, *c.* rehine.
obtīne-ō, *obtinē-re*, *obtinu-ī*,
obtent-um, *v.* (2), elinde
tutmak. işgal etmek.
obviam, *adv.* -e karşı, karşısi-
na, karşılaşmak üzere.
occāsi-ō, -ōnis, *f.* fırsat.
oc-cīd-ō, -cīdere, -cīd-ī, -cīs-
um, *v.* (3), öldürmek.
occupō, *v.* (1), ele geçirmek,
işgal etmek.

octō, *adi.* Çekims., sekiz.

octōgintā, *adi.* Çekims. seksen

of-ferō, offerre, obtul-ī, ob-lät-um *v.* Kurals. sun-mak, takdim etmek. göstermek.

ölim, *adv.* vaktiyle, bir zamanlar.

o-mitt-ō, -mittere, -mis-ī, -miss -um, kaçırmak, kaybetmek.

omn-is, -e, *adi.* bütün, hepsi.

onus, oner-is, *n.* yük.

oppid-um, -ī *n.* kasaba.

oppugnō, *v. (1)*, hücum etmek
taarruz etmek.

oppugnati-ō, -ōnis, *f.* hücum, taarruz.

opus, oper-is, *n.* iş, eser.

ōrdō. ördin-is, *m.* sıra, dizi, nizam, sınıf.

ori-or, ori-rī, ort-us sum, *v.* (4) *dep.* kalkmak, doğmak, neşet etmek.

ōrō, *v. (1)*, rica etmek, yalvarmak.

ort-us, -a, -um, orior'un *part. perf.*

os-tend-ō, -tendere, -tend-ī, -tent - um *v. (3)*, göstermek.

pal-ūs, -ūdis, *f.* bataklık.

parc-ō, parecere, peperc-ī, pars-um, ḫ. (3), esirgemek (*dat.* ile)

pārē-ō, pārē-re, pāru-ī, *v. (2)*, itaat etmek (*dat.* ile)

parō, *v. (1)*, hazırlamak.

pars, part-is, *f.* kısım, taraf, parça.

parvus, a, um, *adi.* küçük

pass-us, -ūs, *m.* adım; mille passūs, bir mil, s. 142.

patior, patior'un *part. perf.*

pass-us, -a, -um, pando'nun
part. perf. pass., yayıl-
mış, uzanmış, imtidat e-
den.

pater, patr-is, m. baba-

patior, pat-i, pass-us sum, v.
Karış. Çek.. dep., müsa-
ade etmek, duçar olmak.
patri-a, -ae, f. yurt, vatan,
memleket.

pauc-ī, -ae, -a, adi . pl. bir kaç.
paulō, adv. az, biraz, bir par-
ça.

pāx, pāc-is, f. sulh, barış.

ped-es, -itis, m. piyade kuvve-
ti, piyadeler

pell-ō, pellere, pepul-ī, puls-um,
v. (3), itmek, tardetmek,
sürmek

per, *praep+acc.* -içinden, -a-
rasından, -den.

per-eō, -ire, -ii -itum, v. Ku-
rals., telef olmak, mah-

volmak, belâk olmak, s.
150.

per-ferō, -ferre, -tul-ī, -lat-um
v. Kurals. katlanmak, da-
yanmak, tahammül etmek,
s 154.

pericul-um, -ī, n. tehlike.

perit-us, -a, -um, adi. -de tec-
rübeli, mahir, mütehassis
(gen. ile)

per-suāde-ō, suādē-re, -suās-ī,
-suās-um, v. (2), ikna et-
mek, kandırmak (*dat ile*)

perterrit-us, -a, um, adi. kork-
muş, korku veya dehşete
düşmüş.

per-veniō, -venire, -vēn-ī,
vent-um v. (4), vasıl ol-
mak, varmak, gelmek.

pet-ō, petere, petīv-ī veya pe-
tiī, petīt-um, v. (3), is-
temek. rica etmek s. 176

placet, v. (2), Şahıss., hoşa gi-
der. hoşuna gider.

plūrim-us, -a, -um, *adi.* pek çok, ekserisi (*multus'un superl.*)

plūs, plūr-is, *adi.* daha çok, daha ziyade (*multus'un comp.*)

pollicē-or, pollicē-rī, pollicit-us sum, *v.* (3) *dep.* vadetmek

pōn-ō, pōnere, posu-ī, posit-um *v.* (3), koymak, kurtmak.

pōns, pont-is, *m.* köprü.

popul-us, -ī. *m.* halk, millet

port-a, -ae, *f.* kapı.

portō. *v.* (1), taşımak, götürmek.

possum, posse, potu-ī *v.* Kursals. yapabilmek, muktedir olmak, -e bilmek, elinden gelmek.

post; *praep+acc.* sonra; *ve adv s.* 186.

postea, *adv.* sonra, bilâbare.

poster-us, -a, -um, *adi.* ertesi, daha sonraki.

postquam, *coni.* -den sonra

postulō, *v.* (1), istemek, talebetmek. *s.* 176

potenti-a, -ae, *f.* kudret, iktidar.

poti-or, poti-rī, potit-us sum, *v.* (4), *dep.* ele geçirmek, kazanmak, -e sahip olmak. (*abl.* veya *gen.* ile).

potu-ī, possum'un perf.

praed-a, -ae, *f.* ganimet.

prae-ficiō, ficere, fēc-ī, factum, *v.* Karış. Çek., kuman dasına veya başına tayin etmek, komutanı yapmak (*acc.* ve *dat.* ile).

praem-iūm, -ī, *n.* mükâfat.

praesid-iūm, ī, *n.* muhafiz kuvvet, garnizon.

prec-or, precā-rī, precāt-us sum, *v.* (1), *dep.* rica etmek, yalvarmak, dua etmek. *s.* 176.

prīmūm, *adv.* evvelâ, ilkönce.

prīm-us, -a, -um <i>adi.</i> birinci, ilk.	pul-cher, -chra, -chrūm, <i>adi</i> güzel.
prīstīn-us, -a, -um <i>adi</i> evvelki ilk, eski	pūni-ō, pūni-re, pūnīv-ī pūnīt, um, v. (4), cezalandırmak
priusquam, <i>coni.</i> -den evvel, önce.	putō, putāre, putāv-ī putā-tum, v. (1), düşünmek, zannetmek, saymak, takdir etmek.
prō, <i>praep</i> + <i>abl.</i> için, namına lehine, uğruna; önlünde.	quaer-ō, quaerere, quaesīv-ī, quaesīt-um, v. (3), sormak, tabhik etmek. S. 174.
procul, <i>adv.</i> uzak, uzakta.	quāl-is, -e, <i>pron.</i> <i>adi.</i> , nasıl? ne cins?
proel-ium, -ī, <i>n.</i> muharebe.	quam, -den, S. 158; <i>sup erl.</i> ile = mümküün mertebe fazla S. 158
proficīsc-or, proficīsc-ī, profect-	quam' quī ve quis'in <i>acc. fem. sing.</i>
us sum, v. (3) <i>dep.</i> haret etmek, yola çıkmak	quamdiū, <i>adv.</i> ne müddet? ne kadar?
prō-gredi-or, -gred-ī, -gress-us	quandō <i>adv. interrog.</i> ne zaman?
sum. v. (3), <i>dep.</i> ilerlemek	quant-us, -a, -um, <i>adi.</i> ne büyüklükte? ne kadar? ne kadar büyük?
probibe-ō, prohibē-re, prohibu-ī	quāre, <i>adv. interrog.</i> , ne sebep-ten? neden? ne suretle? nasıl?
prohibit-um, v. (2), māni olmak.	quart-us, -a, -um, <i>adi</i> dördüncü.
prō-icio, -icere, -iōc-ī, -iect-um,	quattuor, <i>adi</i> çekims., dört.
v. Karış. Çek., ileri atmak, terketmek, unutmak.	-que (bitişik), ve; terrā marique karada ve denizde
prope, <i>adv.</i> yakın, hemen hemen; ve <i>praep</i> + <i>acc.</i>	quī, quae, quod, <i>pron.</i> , ki o (rel. S. 148; <i>interrog.</i> S. 158)
prō-sequ-or, sequ-ī, -secūt-us	quis, (quis), quid?, <i>pron interrog.</i> kim? ne?, S. 158.
sum, v. (3). <i>dep.</i> takip etmek, refakat etmek.	quis, qua, quid, <i>pron indef.</i> herhangi
prō-spicio, -spicere, -spex-ī,	
-spect-um, v. (3), ıllerı bakmak; temin etmek.	
proxim-us, -a, -um, <i>adi.</i> gelecek, ertesi	
prūdenti-a, -ae, f. önceden görme, anlayış, basiret, bilgi.	
puell-a, -ae, f. kız, genç kız.	
puer, puer-ī m. oğlan, çocuk.	
Pugnō, v. (1), harbetmek, savaşmak.	

quō, *adv.* nereye?; ve *qui'nin abl.*

quod, *coni.* zira S. 138; ve *qui-nin neut. sing.*

quōmodo, *adv. interrog.* nasıl? ne tarzda?

quoniam, *coni.*, mademki

re-cipiō, -cipere, -cēp-ī, cept-um, *v.* Karış. Çek., geri almak; sē recipere, geri çekilmek; (korkuyu) atmak toparlanmak

regin-a, -ae, *f.* kralice

re-linquo, -linquere, -liqu-ī, -liet-um, *v.* (3), bırakmak, terk etmek.

reliqu-us, -a, -um, *adi.* kalan, mütebaki

reminisc-or, *reminisc-ī*, *v.* (3), dep. hatırlamak (*gen.* veya *acc.* ile)

re-pell-ō, repellere, reppul-ī repuls-um, *v.* (3), geri etmek, tardetmek, püs-kürtmek.

rēs; *re-ī* *f.* şey, mesele, iş.

re-scind-ō, -scindere, -scid-ī, sciss-um, *v.* (3). parçalamak, yıkmak.

re-servō, *v.* (1), (bir maksat içiñ) saklamak, ayırmak, ihtiyatta bulundurmak.

re-sist-ō, -sistere, -stit-ī, *v.* (3) mukavemet etmek, karşı koymak, dayanmak (*dat.* ile).

re-sponde-ō, -sponde-re, -spond-spons-um, *v.* (2), cevap vermek.

respūblic-a, *reipūblicae*, *f.* cumhuriyet, devlet, siyaset (her iki kişim da çekilir.)

re-tine-ō, -tinē-re, -tinu-ī-tent-um *v.* (2), geri tutmak, zaptetmek, menetmek.

re-vert-ō, -verterē, vert-ī versum, *v.* (3), geri dönmek, dönmek.

rēx, *rēg-is*, *m.* kiral.

rip-a, -ae, *f.* kıyı, sahil.

rīv-us, -ī, *m.* çay, ırmak, rogō, *v.* (1), sormak.

Rōm-a, -ae, *f.* Roma.

rota, -ae *f.* tekerlek.

saepe, *adv.* çok kere, sık sık, ekseriya.

sagitt-a, -ae, *f.* ok.

salt-ō, -äre, (1) dans etmek

sal-ūs, ūtis, *f.* kurtuluş, selāmet.

sanguis, *sanguin-is*, *m.* kan.

sapi-ēns, -entis, *adi.* akıllı, ârif.

satis, *adv.* kâfi, yetişir.

sciō, *scire*, sciv-ī veya sci-ī, scit-um, *v.* (4), bilmek.

scribō, *scribere*, scrips-ī, script-um, *v.* (3), yazmak.

sē, *pron refl.* kendisini, kendi-lerini, S. 126.

secund-us, a, -um, *adi.* ikinci;/ uygun, muvafık, müsait;

secundō flūmine, akıntı istikametinde, nehirden aşağıya doğru (karşılık. adversō flūmine).

sed, *coni.* fakat

sede-ō, sedē-re, sēd-i, sessum. (2) oturmak.

semper, *adv.* daima

sequ-or, sequ-ī, secūt-us sum, v. (3), *dep.* takip etmek.

servō, v. (1), kurtarmak, mu-hafaza etmek.

serv-us,-ī, m. köle, esir

sex, *adi.* Çekims., altı.

sic, *adv.* böyle, şöyle, öyle.

sign-um, -ī, n. işaret, sancak.

silent-um, i, n. sessizlik, sükünet.

silv-a, -ae, f. orman, ağaçlık.

simul ac, *coni*, -olur olmaz.

sine, *praep.* + *abl.* siz, -olmadan

sin-ō, sinere, sīv-ī, sit-um, v. (3), müsaade etmek.

sōl, sōl-is, m. güneş.

sole-ō, solē-re, solit-us sum, v. (2); *semidep.* alışkan olmak, alışık olmak, âdetinde, alışık olmak, S. 228. not.

sōl-us. - a, -um, *adi.* yalaız, tek başına (gen. sōlius; dat. sōli).

solv-ō' solvere, solv-ī, solüt-um v. (3), çözmek, serbest bırakmak; yelken açmak, açılmak.

sor-or, sor-ōris, f. kız kardeş,

specul-or -ā-rī, āt-us sum, v. (1), *dep.* keşif yapmak' gözetlemek.

spērō, v. (1), ümit etmek.

spōs, spe-ī f. ümit.

statim, *adv.* derhal.

strepit -us, -üs, m. gürültü.

stud-ium, -ī, n. gayret, hırs, şevk.

stult-us - a, -um, *adi*, budala, aptal.

suāde-ō, suādō-re, suās-ī, suās-um v. (2), ikna etmek, kandırmak, israr etmek (dat. ile)

sub-eō, -ire, -ii, -itum v. Ku-rals, maruz kalmak, du-çar olmak S. 150.

subitō, *adv.* birdenbir'e âni olarak

subsidi-um, -ī, n. yardım, imdat

sub-veniō, -venīre, -vēn-ī, vent um, v. (4), yardımına gelmek, yardıma gelmek (dat ile).

summ-us, -a, -um, *adi* tepe, zirve S. 156, .en yüksek, çok yüksek.

sūm-ō, sūmtere, sūmps-ī, sūmpt-um, v. (3), almak.

superior, superius, superi-ōris,
adi. daha yüksek önceki'
evvelki (suprā, yukarıda,
üstte, evvelki kelimesinden
compar. adi)

superō, *v.* (1), mağlûp etmek,
yenmek, galip gelmek.

sus-cipiō, -cipere, -cēp-ī, cept-
um *v.* Karış, Çek., üz-
rine almak, girişmek,
deruhe etmek,

sus-tine-ō, tinē-re, -tinu-ī tent
um, *v.* (2), üstünde tut-
mak, taşımak.

su-us, a,-um, -pron ve *adi.* pōss.
kendi-, kendisinin, kendi-
lerinin,-i

Syrācūs-aē, -ārum, *f. pl.* Sy-
rakousai (bir şehir).

täl-is, -e, *pron.* ve *adi.* demons-
tr.. böyle, söyle. öyle.

tamen, coni. mamafi, bununla
beraber, ise.

tant-us, -a, -um, *pron.* ve *adi.*
demostitr. o kadar büyük
Tarent-um, - ī, *n.* Tarentum
(bir şehir)

te, tū-nun *acc.* ve *abl.*, seni,
senden.

tecum, seninle, seninle beraber
tēl-um, - ī *n.* ok, harbe, silâh,
(atılan) silâh.

tempest-ās, ātis, *f.* fırtına; hava
templ-um, ī, *n.* mabet.

tempus, -poris, *f.* zaman.

tene-ō, tenē-re' tenu-ī, tent-um
(2) tutmak

terg-um, -ī, *n.* arka.

terr-a, -ae, *f.* toprak, memleket

terre-ō, terrē-re, terru-ī, territ-
um, *v.* (2) korkutmak.

terti-us, -a, -um, *adi.* üçüncü

tibi, tū-nun *dat.*, sana, senin için.

time-ō, timē-re, timu-ī, *v.* (2)
korkmak.

timid-us, -a, -um, *adi.* korkak.

tim-or, -ōris, *m.* korku.

tot-us, -a, -um, *adi.* tek mil, bü-
tün (*gen.* tōtius, *dat.* tōti).

trā-dūc-ō, -dūcere, -dūx-ī, dūct-
um, *v.* (3). geçirmek, öte-
sine geçirmek, -den öte-
ye geçirmek.

trāns, *praep.* + *acc.* ötesine,
ötesinde

trāns-eō, -ire, -ii, -itum *v.* Ku-
rals. geçmek, ötesine geç-
mek, S. 150.

trecent-ī, -ae, -a, *adi.* üç yüz.
trēs, tria, *adi* üç.

tribus, tres'in *dat* ve *abl.*

trist-is, -e, *adi.* mahzun, kederli.

tū, *pron. pers.* sen, S. 108.

tul-ī, ferō'nun *perf.*

tum, *adv.* o zaman.

tumult-us, ūs, *m.* karışıklık, kar-
gaşalık, isyan.

turp-is, -e, *adi.* ayıp, âdi (tris-
tis-gibi).

turr-is, -is, *f.* kule

<i>tu-us, -a, -um, pron. ve adi. poss.</i>	<i>verb-um, -i n. kelime söz.</i>
<i>aenin, seninki</i>	<i>vere-or, vererî, verit-us sum,</i>
<i>ubi, adv. relat., coni. -ne za-</i>	<i>v. (2), dep. korkmak.</i>
<i>man ki, ki o zaman, ora-</i>	<i>vert-ō, vertere, vert-ī, verg-</i>
<i>da, S. 140, 174</i>	<i>um, v. (3), çevirmek,</i>
<i>ull-us, -a, -um, pron., adi. hiç</i>	<i>döndürmek.</i>
<i>bir (gen. sing. ullius, dat.</i>	
<i>sing. ulli).</i>	
<i>ünā, adv. birlikte, beraber.</i>	<i>vör-us -a, -um, adi. doğru,</i>
<i>unde, adv. relat. ki oradan.</i>	<i>gerçek.</i>
<i>ün-us, -a, um, adi. bir (gen.</i>	<i>vest-er, -tra, -trum, adi. sizin,</i>
<i>sing. ünius, dat sing üni).</i>	<i>sizinki, -iniz.</i>
<i>urbs, urb-is, f. şehir.</i>	<i>vetus, veter-is, adi. eski, ka-</i>
<i>üs-us, -üs. m. fayda, tecrübe.</i>	<i>dim.</i>
<i>üs-us, a-, -um, utor'nun part.</i>	<i>vi-a, -ae, f. yol, sokak.</i>
<i>perf.</i>	<i>victori-a, -ae, f. zafer.</i>
<i>ut, coni. -için, diye, ki, S. 134,</i>	<i>vic-us, -i, m. köy.</i>
<i>146, 176.</i>	<i>vide-ō, videre, vid-i, vis-um v.</i>
<i>uter, utra, utrum, pron. adi. (iki</i>	<i>(2) görmek.</i>
<i>seyden) hangisi, hangi</i>	
<i>(gen. utrius, dat utri).</i>	
<i>util-is, -e, adi. faydalı (tristis</i>	<i>vigili-a, -ae, f. nöbet.</i>
<i>gibi).</i>	
<i>üt-or, ut-i, üs-us sum v. (3),</i>	<i>vinc-ō, vincere, vic-i, vict-um</i>
<i>dep. kullanmak (abl. ile)</i>	<i>v. (3), yemek, mağlûp</i>
<i>utrum... an, coni. acaba mi...</i>	<i>etmek, galip gelmek.</i>
<i>yoksa mi, S. 174</i>	
<i>velim, volo'nun subi, praes.</i>	<i>vincul-um, -i n. zincir.</i>
<i>vellem, volo'nun subi imperf.</i>	
<i>vēlōx, vēlōc-is, adi. süratli</i>	<i>vir, vir-i, m. erkek, kimse, zat,</i>
<i>(felix gibi).</i>	<i>S. 200</i>
<i>veniō, venire, vēn-i, vent-um,</i>	<i>virt-üs, ütis, f. cesaret, şecaret,</i>
<i>v. (3), gelmek.</i>	<i>yigitlik.</i>
<i>vent-us, i, m. rüzgâr.</i>	<i>viv-ō. vivere, viv-i vict-um, v</i>
	<i>(3), yaşamak.</i>
	<i>viv-us -a, -um, adi. sağ; ha-</i>
	<i>yatta, yaşıyan.</i>
	<i>vix, adv. zorlukla, ancak.</i>
	<i>vixi, vivō'nun perf.</i>

vōbīs, tū'nun *dat.* ve *abl.* *pl.*

vocō *v.* (1), çağırırmak.

volō, velle, volu-ī, *v.* Kurals.
istemek, arzu etmek, S, 152.

vōs, tū'nun *nom.* ve *acc.* *pl.*

vōx, vōc- *is f.* ses.

vulnerō, *v.* (1), yaralamak,

vulnus, vulner-is, *n.* yara.

vultis, volō'nun *Indic. prae.*
2 ci Şahıs, *pl.*

TÜRKÇE—LÂTİNCE

açılmak, (denize-), solv-ō, solvere, solv-i, solüt-um, v (3)
açlık, fam-ēs, -is, f.
ad, nōmen, nōmin-is, n.
adam, vir, vir-i m.; homo, hominis, m.
âdetinde olmak, soleō. solēre,
solit-us sum, v. (2), semidep.
adım, pass-us, -ūs, m.
âdi, torp-is, -e, adi. (tristis
gibi)
ağaçlık, silv-a, -ae, f.
ağır, grāv-is -e, adi. (tristis
gibi)
ağırca, ağır surette, graviter,
adv.
ağırlıklar, impediment-a, -orum,
n. pl.
akıllı, sapiēns,-entis. adi.
alışık (alışmış) olmak, soleō,
solēre, solit-us sum, v.
(2) semidep.
^Aallah, deus, de-i, m. bak. Ö-
ZET, 2 ci Çekim.
almak, capiō, capere, cēp-i,

capt-um, v. Karış. Çek.: (=ka-
bul etmek), ae-cīpiō -ci-
pere, -cēp-i, -cept -um
v. Karış. Çek.; (bir ka-
rar-), (consilium) in-ō, in-
-ire, in-iī -itum, v. Ku-
rals. S. 150.
altı. sex, adi Çekims.
ancak, vix, adv.
anlamak, intel-leg-ō, legere,
-lēx-i, -lēct-um v. (3).
anne, mäter, mätr-is, f.
araba, curr-us, ūs, m.
arasında, inter, praep. + acc.
arasından, per, praep. + acc.
arazi, (= ülke), finēs, finium,
pl. (sing. finis = son
nihayet)
arka, terg-um, -ī, n.
arkadaş, amīc-us, -ī, m.
arkasında, post, praep + acc.
arzu etmek, cupiō, capere, cu-
pīv-i, cupīt-um, v. Ka-
rış. Çek. S. 120,
arzusunda, arzu eden, cupid-us,
-a, -um, adi.

asker mīles, mīlit-is, m.	bazıları... bazıları, alii... alii bekçi, custōs, custōd-is, m.
aslan, leō, leōn-is, m.	
asağı yukarı, ferē, adv.	beklemek, custōdi-ō custōdi-re, custōdiv-ī, custōdit-um, v. (4)
âşık olmak, amō, v. (1).	belagat, ēloquenti-a, -ae, f.
atalar, maiōr-ēs, -um, m. pl.	ben, ego. S. 108
ateş, ign-is, -is, m.	
atlamak, (asağı-), dē-sili-ō, -sili-ře, -sili-ī, -sili-um, v. (4)	benim me-us, -a, -um. pron adi.
atlı, equez, equit-is, m.	beyhude, frūstrā, adv.
atmak, con-iciō, -icere, -iec-i iect-um, v. Karış, Çek., S. 120	bırakmak, re-linqu-ō -linquere, -liqu-ī, -lict-um, v. (3)
avdet etmek, redeō, redire, redii, redditum, v. Kuráls, S. 120	bildirmek, nūntiō, -äre, -äv-ī ät-um, v. (1); certiōrem facere
ayıp, turp-is -e, adi. (tristis gibi)	bilmek, sciō, scire, scīv-ī scit-um, v. (4)
az (miktar), pauc-ī, -ae, -a, adi (hemen daima pl.)	bin, mille, S. 142
az, azıcık, paulum, adv.	bina, aedific-um, ii, n.
aziz, cār-us, -a,-um, adi	binmek (gemiye-), con-scend-ō -scendre, -scend-ī, -cēns- um, v. (3) (acc. ile).
az sonra, mox, adv.	bir, ūn-us, -a, -um, adi. (gen. ūnius; dat. ūnī)
baba, pater, patr-is, m.	bir çok, mult-us, -a, -um, adi.
bağılaşma, clām-or, ḍoris, m.	biri, (iki seyden-), alter, -a um, (gen. alterius; dat. alterī)
barış, pāx, pac-is, f.	bir kısmı... diğerleri, aliī... alii
baş, (=âmir), magis-ter, -ri, m	birinci, pīm-us, -a, -um, adi.
başka, ali-us, -a, -ud, pron. adi (gen. sing alius; dat. sing. aliī)	bitirmek, cōnficiō, -ficere, fē- cī, fect-um, v. Karış, Çek. S. 120.
başlamak, in-cipiō, ciperé cēp-i -cept-um, v. Karış. Çek., S. 120	bitap, cōflect-us, -a, -um' adi.
	bizim, noster, -tra, -trum.
	bizimki, nos-ter, -tra, -trum.
	bizzat, ipse, S. 130

bolluk, (=bol miktar), copi-a, ea, f.	ciddi, grav-is, -e, adi. (tristis gibi)
boş yere, frūstrā, adv.	cüretli, cüretkâr, aud-ax, äcis, adi.
böyle, ita, sic, adv; tal-is, -e, adi. (tristis gibi)	çabukça, celeriter, adv.
bu, hic, haec, hoc, S. 112	çağ, act-äs, åtis, f.
bugün, hodiē, adv.	çağırmak, vocō, v. (1); (bir ara- ya—, =toplamak) cōvocō v. (1)
bununla beraber, tamen, coni.	çalışmak, (bir şeyi yapmağa-), cōnor, cōn-äri, cōnăt-us sum, v. (1) dep.
bu sebepten, igitur, coni.	çarpışma, pugn-a, -ae, f.
bütün, omnis, omne, adi. (tristis gibi); (=tekmil), tōt-us -a, -um. adi. (gen. tōtius; dat. tōti)	çekilmek, re-cipiō, cipere, -cēp-i cept-um. v. Karış. Çek. (pron. refl. ile)
büyük, magn-us, -a, -um, adi.; (ne kadar-), quant-us, a, um, adi.; (o kadar-), tant-us, -a -um, adi	çekmek, (ötesine-) trā-dūc-ō,-dū- cere, -dūx-ī, -duct-um v. (3)
Caesar, Caesar, Caesari-s, m.	çevirmek, vert-ō vertare, vert-ī vers-um, v. (3)
cesaret, virt-üs, ütis, f.	çığlık, clām-or, -ōris, m.
cesaret etmek, aude-ō, audē-re aus-us sum, v. (2) semidep	çıkarmak, (karaya-), ex-pōn-ō, -ponere -posu-ī, -posit- um, v. (3)
cesaretle, cesurane, fortiter adv.	çıkmak, (karaya-), ē-gredi-or, -gred-ī, -gress-us sum v., (3) dep. (rüzgär, fırtına)
Cesim, ingēns, ingent-is, m.	ori-or, ori-rī ort-us sum, v. (4) dep.; (disina-), ex-eō, -īre, -īl, itum, v.
cesur, fort-is, -e, adi (tristis gibi)	Kurals. S. 150
cevap vermek, re-sponde-ō, spon- dere, -spond-ī spōns-um, v. (2)	çocuk, puer, puer-i, m.
cezalandırmak, pūni-ō, pūni-re pūniy-ī, pūnit-um, v. (4)	cok, (=yüksek derecede, pek) latincede superl. ile ifade edilir (çok, bir-) mult-üs, -a, -um, adi.

çokluk, (=çok miktar)
 muelitüdō, -inis, f.
 çünkü, quod, *coni* S. 138
 dağ, mōns, mont-is, m.
 daha, (+olumsuz), nōndum, *adv.*
 daba iyi, melior, melius, meli-
 or-is, *adi*. (*bonus'un*
Comp)
 daima, semper, *adv.*
 dair, (-e-), dē, *praep.+abl*
 dalga, flūct-us, -üs, m.
 dans etmek, salt-ō, saltā-re. (1)
 dayanmak, per-férō, ferre, -tul-ī
 -lät um, v. *Kurals* S.(154)
 -de, (zaman için), *bak*. S. 186;
     (yer için), *bak* S. 188
 de... de, et... et, *coni*.
 değil, nōn. *adv.*
 demek, dic-ō, diceere, dīx-ī,
 dict-um, v. (3)
 deniz, mare, mar-is, n.
 denize açılmak, solv-ō, solvere,
 solv-ī, solüt-um, v. (3)
 -den (-digari), ē, ex, *praep. +*
abl.; (=için), cum, *coni*
 S. 138; (mukayeselerde),
 quam, veya mukayese *abl'u*
 S. 158; (=içinden), per,
praep. +acc.; (=dolayı),
 ob veya propter + acc.,
 veya cum, *coni*. S. 138; (—
 uzağı), ē, ab, *praep.+abl.*
 derhal, statim, *adv.*

derin, alt -us, -a, -um, *adi*.
 deruhe etmek, sus-cipio, -cipere
 -cēp-ī, -cept-um, v. Karış
 Çek. S. 120
 devlet, cīvit-ās, -ātis, f.
 Diana, Diāna, -ae, f.
 diğer (iki şeyde), alter, -a, -um,
 (gen alterius dat. alteri),
 (ikiden fazla şeyde), ali-
 us, -a, -ud, pron. *adi*,
 (gen. alīus; dat alii)
 dinlemek, audi-ō, audi-re, audiv-ī
 audit-um, v. (4)
 dip, īm -us, -a -um, *adi*. S.156
 -diye (=olsun diye), ut, *coni*.,
 S. 134. (=olmasın diye),
 nē, *coni*., S. 134.
 doğmak (=dünyaya gelmek),
 nāsc-or, nāsc-ī, nāt-us,
 sum, v. (3), dep., (güneş
 yıldızları) ori-or, ori-ri.
 ort-us sum, v, (4) dep.
 doğru, vēr-us, -a, -um, *adi*;
 (-e-), in veya ad + acc.
 dolayı (-den-), propter, *praep.*
 + acc.; cum, *coni*., S. 138
 dolayısıyla, propter, *praep+acc*.
 dost, amic-us, -ī, m.
 dönmek (=geri gelmek), redeō,
 redire, redī, redditum v.
Kurals, S. 150.
 dördüncü, quārt-us, -a, -um, *adi*.
 dört, quattuor, *adi* Çekims.

duçar olmak subeō subire, subiī subitum, v. Kurals., S. 150	en, superl. derecesini belirtir. mes. en güzel (çok güzel) pulcherrim-us, -a, -um.
durma mor-a, -ae, f.	engel olmak, impedi-ō, impedī- re, impedīv-ī, impedit-um, v. (4): prohibe-ō' prohibe- bē-re, prohibu-ī, prohibi- bit-um, v. (2).
durmadan, sine morā.	erkek (=adam), vir, vir-ī, m.
durmak, mor-or, mor-ārī, morät- us sum, v. (1), dep. cōn- sistō. -sistere, -stit-i -stit um, v. (3)	ertesi, poster-us, -a, -um; (=en yakın), proxim-us -a, -um.
duvar mūr-us, -ī, m.	eser, opus, oper-is, n.
duymak, audi-ō audi-re audīv- ī, audit-um, v. (4).	esir (harbde), captīv-us -ī, m.
düşman host-is, -is, c. (eks. pl.)	etmek (harb-), ger-ō, gerere, gess-ī, gest-um, v. (3).
düşünmek, putō. v. (1)	evvelâ, prim-us, -a, -um, adi primum, adv.
-e, -e doğru, (hareketli ifadelerde) in veya ad + acc.; (hareket olmazsa); sadece dat.	evvelce, iam, adv.
-e bilmek, possum, posse, potu-ī, v. Kurals., S. 146.	fakat, sed, autem, coni.
ecdat, maiōr-es, -um, m. pl.	faydalananmak, fru-or, fru-ī, fruct-us sum, v. (3), dep. (abl. ile).
el, man-us, -ūs, f.	faydalı, util-is,-e, adi (tröstisgibi)
elbette, bak. Sorular, S. 160.	fazla (daha-, zaman için), lon- gius, adv. comp.
elçi, lēgāt-us, -ī, m.	fecirde, fecir vakti, prīmă lüee (- ilk ışıkta).
elde etmek, ele geçirmek, poti- or, poti-ři potīt-us sum, v. (4), dep. (abl. veya gen. ile)	felâket, calamit-ās, ātis. f.
elinden gelmek, possum, posse, potu-ī, v. Kurals R. 146	fena, mal-us, -a, -um, adi.; daha fena, pessim-us, -a, um.
elverişli, idōne-us, -a, -um, adi.	firar, fug-a, -ae, f.
emek, lab-or, -ōris, m.	fırsat, facult-ās, -ātis. f.; occā- si-ō, önis, f.
emretmek, iubeō, iubē-re, iuss- ī, iuss-um, v. (2), (acc. ile); imperō, v. (1) (dat. ile); mandō, v. (1) (dat. ile)	

fîrtına, tempest-ās, ātis, f.	geri gitmek, red-eō, -ire, -ii -itum, v. Kurals. S. 150
Gaius, Gaius, -ī, m.	getirmek, (bir araya-), cōn-ferō, ferre, -tūl-ī, collāt-um, v. Kurals S. 154.
galip gelmek, vinc-ō, vincere, vīc-ī, vict-um, v. (3); superō, v. (1).	girişmek, sus-cipiō, -cipere, cōp-ī -cept-um v. Karış. Çek., S. 120.
Galliah, Gall-us, -ī, m.	gitmek, eō, -ire, iv-ī veya ii, it-um, v. Kurals. S. 150; (= uzaklaşmak), ab-eō, -ire, -ii, itum, v. Kurals., S. 150 (bir yere-), sē cōn- ferō, ferre, -tul-ī, collā- tum, v. Kurals. S. 154; (geri-), red-eō, -ire -ii, itum, v. Kurals S. 150. (denizden-) nāvigō, v. (1)
gayret, stud-iūm, ii, n.	gizlemek, ab-dō, abdere, abdid-ī abdit-um, v. (3).
gece, nox, noct-is, f.	göndermek, mitt-ō, mittere, mīs-ī, miss-um; v. (3).
gecikmek, geç kalmak, mor-or, morā-ī morāt-us sum. v. (1) dep.	görme, cōnspect-us, -üs, m.
geçende, geçenerde, nūper, adv.	görmek, vide-ō, vidēre, vid-ī, vig-um, v. (2)
geçirmek (zaman için), cōn-sūmō -sūmēre, -sūmps-ī -sumpt-um, v. (3); (ötesi- ne-) trā-dūc-ō (dūcō gibi)	görünme, cōnspect-us, -üs, m.
geçmek, trans-eō, -ire, -ii,-itum, v. Kurals. S. 150.	göstermek, os-tend-ō, -tendere, -tend-ī, -tent-um, v. (3) dēmōstrō, v.(1); mōn-strō, v. (1)
gelme, advent-us, ūs, m.	götürmek (şahısları-), dūc-ō, dūcere, dūx-ī, duct-um, v. (3); (esyayı-), ferō, ferre, tul-ī, lāt-um, v. Kurals., S. 154. (geri-), re-dūc-ō (dūcō gibi)
gelmek, veni-ō, venire, ven-ī, vent-um v. (4), (— vasil olmak), per-veniō, -venire, vēn-ī, vent-um, v. (4); (ad+acc. ile); (geri-). red-eō, -ire, -ii, -itum, v. Kurals., S. 150.	gün, di-ēs, di-ī, m
gemi, nāv-is, -is, f.	
genç kız puell-a, -ae, f; virgō, virgin-is, f.	
general, imperāt-or, -ōris, m.	
geniş, magn-us, -a, -um, adi	
gerçek, ver-us -a, -um, adi.	
gerekmek, bak. S. 184.	

gün ağarırken, p̄imā lūce (ilk ışıkta)	hazır olmak, bulunmak, adsum, adesse, adfu-ī v. Kurals.
güzel, pul-cher, -chra-chrum, adi.	hedîye, dōn-um, -ī, n.
haberci, nūnti-us. -ī, m.	helāk olmak, pereō periī, perire perit-um, v. Kurals., S.150.
haber vermek, haberdar etmek, nūntiō, -äre, -āv-ī, -ät-um, v. (1); certiōrem faciō, S. 156,	hem... hem, et... et, coni.
hainlik, fraus, fraud -is, f.	hemen, statim, adv.
hâkim (mahkemed), iūdex, iūdic-is, m.	hemen hemen, ferē, prope, adv.
hakkında, dē, praep. + abl.	henüz (+olumsuz), nōndum, adv.
halde (o-), igitur, coni.	hepsi, omn-is -e, adi (tristis gibi)
harb, bell-um, -ī, n.	herkes, omnis, -e, ad. (tristis gibi)
harb arabası, curr-us, -ūs, m.	hiç bir (olumsuz bir kelime ile) pron adi. üll-us, -a, -um (gen sing. üllius; dat sing. ülli) (-kimse, hiç kimse) nēmō acc. nēminem; dat. nemini (gen. nūllius; abl. nūllō) (sey) nihil, Çekims. (-za-man. hiç) numquam adv.
harbe, tēlum, ī, n.	hiç biri (iki şeyden). neu-ter. -tra.-trum. (gen. neutrius; dat. neutri).
hareket etmek, proficisci, proficiē, prefect-us sum, (3);	hiddet, īr-a. -ae, f.
hasebiyle, proper vaya ob, prae-ep. + acc.	hile. fraus, fraud-is, f'; insidi-ae, -ārum, f. pl.
hasım, host-is -is, c.	hoca, magis-ter, -tri, m.
hasta, aeger. aeg-ra aege-um. adi.	hoş, iucund-us -a, um, adi
hastalık, morb-us, -ī, m.	hudut, fin-ēs, -ium, m. pl.
hayat, vit-a, -ae, f.	hücum, oppugnatiō -ōnis, f.; im-pet-us, ūs, m.;
hayatta, viv-us, -a, -um, adi	(-etmek) oppugnō v. (1)
hazırlamak, parō, v. (1)	impetum facio

hükümdürmek, reg-ō, regere,
     rēx-ī, rēct-um, v. (3)
 hürriyet, libertās, -ätis, f.
 israrla teşvik etmek. iarar et-
     mek, suādeō suādere,
     suās-ī, suās-um. v. (2),
     (dat. ile), S. 176
 icabetmek, bak. S. 184.
 icbar etmek, cōg-ō, cōgere, co-
     ēg-ī, cōact-um, v. (3)
 içiñ, (gaye), ut veya nē + subi.,
     bak. S. 134; (sébep), cum,
     coni. S. 138 139 not: (mes-
     ordugāh içiñ), dat. Hali
 içinden, per, praep +acc.
 idare etmek, reg-ō, rege-e, rēx-ī
     rēct-um, v. (3)
 ikamet etmek, habitō, v. (1)
 iken, dum, um, indic. prae.
 iki' duō, duae, duo, S. 116
 iki yüz, ducent-ī, -ae, -a, adi.
 ikinci, secund-us, -a, -um, adi.
 ikmal etmek, cōnficiō, -ficiere,
     fēc-ī, -fect-um, v. Karış.
     Çek. S. 120.
 ikna etmek, per-suāde-ō, -suāde-
     re, -suās-ī -suās-um. v.
     (2), (dat. ile), S. 176
 ile (—birlikte), cum, praep+abl.
     (vasıtasi—), sadece abl.
 ilerlemek, progređi-or, -gred-ī
     -gress-us sum, v. (3) dep.

S. 120, 122: iter facio, face-
     re, fec-i, fact-um, v. Karış. Çek., S. 120; (acele),
     con-tend-ō, -tendere, -te-
     nd-ī, ten-tum, v. (3)
 ilk, p̄im-us -a. -um. adi. (-ola-
     rak), p̄imum, adv.
 (imek), -im, -sin, v. s., sum,
     fu-i, v. Kurals.
 inanmak, crēdō, crēdere, credid-
     ī, crēdit-um, v. (3). (şahis
     dat.)
 inmek, (gemiden-) ē-gredi-or,
     -gred-i, -gress us sum v.
     (3) dep.
 insan, homō, homin-is, c.: «in-
     san» çok kere kaldırılır:
     bonī = iyi insanlar.
 inşa etmek, aedificō, v. (1).
 intihap etmek, (siyasi seçimler
     için) creō, v. (1)
 istemek, volō, velle, volu-i v.
     Kurals., S. 152; (= rica
     etmek). petō, petere, pe-
     tīv-i veya peti-ī, petit-
     um v. (3); (bir bak olarak
     —, = iddia etmek), postu-
     lō v. (1) S. 176.
 istememek, nōlō, nōlle, nolu-ī,
     v. Kurals., S. 152.
 istikamet, curs-us, -ūs, m.
 iş, (çalışma veya eser) opus, oper-is
     n., (emek, gayret, zahmet)
     lab-or, -ōris, m.; (meşgu-
     liyet, görev, ticaret), ne-
     got-ium, ī, n.: (genel ola-
     rak), rēs, re-i. f.

ışaret, <i>sīgn-um</i> , ī, <i>n.</i>	kapamak, kapatmak, <i>claud-ō</i> .
ışgal etmek, (tahtı-), <i>ob-tine-ō</i> ,	<i>claudere</i> , <i>claus-ī</i> , <i>claus-</i>
tinere, -tinū -tent-um, <i>v. (2)</i>	<i>um</i> , <i>v. (3)</i>
Italya, <i>Itali-a</i> , -ae, <i>f.</i>	kapı, <i>port-a</i> , -ae, <i>f.</i>
itmek, <i>pell-ō</i> , pellere, <i>pepul-ī</i> ,	kararlaştırmak, (bir plân-) -ka-
puls-um <i>v. (3)</i>	rarını vermek (veya al-
ittihaz etmek, (bir karar-), (<i>co-</i>	mak, ittihaz etmek), (<i>con-</i>
<i>nsilium</i>) <i>in-eō</i> , <i>in-īre</i> ,	<i>silium</i>) <i>in-eō</i> , <i>in-īre</i> , <i>in-īi</i> ,
<i>in-ii</i> , <i>in-itum</i> , <i>v. Kurals.</i>	<i>in-itum</i> , <i>v. Kurals.</i> , S.150.
S. 150	
<i>Iulia</i> , <i>Iūlia</i> , -ae, <i>f.</i>	karar vermek, <i>statu-ō</i> , <i>statuere</i> ,
iyi, <i>bon-us'-a</i> , -um. <i>adi</i> : daha	<i>statu-ī</i> , <i>statūt-um</i> . <i>v. (3)</i> ; <i>cōn-</i>
iyi, melior, melius,	<i>stitu-ō</i> , -stittuere, -stitu-ī,
<i>meliōris</i> ; en iyi, <i>optim-us</i>	-stitüt-um <i>v. (3)</i>
-a, -um; <i>adv.</i> bene.	
izah etmek, <i>ex-pōnō</i> , -ponere,	karaya çıkarmak, <i>ex-pōn-ō</i> , -pō-
-posu-īposit-um, <i>v. (3)</i> .	nere, -posu-ī, <i>posit-um</i>
kabul etmek (bir plân-), (<i>consi-</i>	<i>v. (3)</i>
<i>lrium</i>) <i>in-eā</i> , <i>in-īre</i> , <i>in-īi</i> ,	
<i>in-itum</i> , <i>v. Kurals.</i> , S. 150	
kaç (bir-) <i>pauc-ī</i> , -ae, -a. (<i>he-</i>	
<i>men daima pl.)</i>	
kaçma, <i>fug-a</i> , -ae, <i>f.</i>	
kaçmak, <i>fugiō</i> , fugere, <i>fūg-ī</i> , <i>v.</i>	
Kariş. Çek., S. 120	
kalabalık, <i>multitūd-ō</i> , <i>inīs</i> , <i>f.</i>	
kaldırmak (<i>ordugāh-</i>), <i>move-ō</i> ,	
<i>move-re</i> , <i>mōv-ī</i> , <i>mōt-um</i> ,	
<i>v. (2)</i>	
kalmak, <i>manē-ō</i> , <i>manē-re</i> , <i>māng-ī</i>	
<i>māns-um</i> , <i>v. (2)</i> ; (<i>geç-</i>),	
<i>mor-or</i> , <i>morā-rī</i> <i>morāt-us</i>	
<i>sum</i> , <i>v. (1)</i> , <i>dep.</i>	
kandırmak, <i>per-suāde-ō</i> , -suğdere	
-suās-ī -suās-um, <i>v. (2)</i> ,	
(dat ile), S. 176	
kanun, lēx, lēg-is, <i>f.</i>	
	kazanmak (=ele geçirmek),
	<i>poti -or</i> , <i>poti-ri</i> , <i>pōtit-us</i>
	<i>sum</i> , <i>v. (4)</i> dep. <i>abl.</i> veya
	<i>gen. ile-</i>)
	kederli, <i>trīst-is -e</i> , <i>adi</i> .
	kelime, <i>verb-um</i> , -ī <i>n.</i>
	kenar (nehirde), <i>rīp-a</i> , -ae, <i>j.</i>

kendi -î, kendisiñin, su-us, <i>bak.</i>	ki o, <i>pron relat.</i> qui quae, quod
S. 128. 132	S. 148
kendi, kendisiñini, <i>refl. sê</i> , S. 126	ki orada, <i>adv. relat.</i> ubi
kesif, dëns-us, -a, -um, <i>adi.</i>	ki oradan, <i>adv. relat.</i> unde
kesmek (ümit-), dë-põn-ō, -põne-	kişi, homō, homin-is <i>m.</i>
re, -posu-î, -posit-um, v.	kitap, liber, libri. <i>m.</i>
(3); (=öldürmek) oc-eid-ō	kolay, facil-is, -e, <i>adi.</i> (tristis
oc-eidere, -eid-î, -eis-um v. (3)	gibi)
keşifçi, explörat-or, öris, <i>m.</i>	kolayca, kolay kolay, facile,
kılıç, gladi-us, -î, <i>m.</i>	adv.
kir (şehrin karşısı), rûs, rûr-is,	komutan, dux, duc-is, <i>m.</i> ; impe-
n., S. 188	rât-or, öris, <i>m.</i>
kıral, rëx, rëg-is, <i>m.</i>	konuşmak (birlikte-), col-loqu-or
kirallık, rëgn-um, -î, <i>n.</i>	-loqu-î, -locut-us sum v.
kiraliçe, rëgin-a, -ae, <i>f.</i>	(3) dep.
kirmak, frang-ō, frangere frëg-î,	konzal, cõnsul, cõnsul-is, <i>m.</i>
fract-um, v. (3)	Korent, Corinthus, -î, <i>f.</i> (bir
kısa, brev-is, -e, <i>adi.</i> (tristis	şehir)
gibi)	korkak, timid-us, -a um, <i>adi</i>
kısım, pars, part-is. <i>f.</i>	korkmak, time-ō, time-re, timu-î
kız (genç-), puell-a, -ae, <i>f.</i> : (-kerime), fili-a, ae, <i>f.</i> : <i>dat ve abl.</i> pl. fili-abus.	v. (2); vere-or, verë-rî vérit-us sum v. (2) dep.
kız kardeş, sor-or -öris, <i>f.</i>	korku, tim-or, öris, <i>m.</i>
kıya (nehirde), rïp-a, -ae, <i>f.</i>	korkutmak, terre-ō, terrë-re,
ki (netice için), ut + subi S. 146	terru-î, territ-um, v. (2)
kim? <i>interrog.</i> quis, quid? S. 156	korumak, dë-fend-ō, fen-dere,
kimi... kimi, aliî... aliî	-fend-î, -fén-sum, v. (2)
kimse (hiç bir-), nêmō, acc. nê- minem, <i>dat.</i> nêminî (<i>gen.</i> nullius, <i>abl.</i> nullô)	kôle, serv-us, -î, <i>m.</i>
	köprü, põns, pont-is, <i>m.</i>
	kötü, mal-us, -a, -um, <i>adi</i> daba kötü, peior, peius, peio-
	ris! en kötü, pessim-us -a, -nm.

köy (şehrin karşısında), rūs, rūr-is n. S. 188; bir köy: vīc-us -ī, m.	mâni ölmak, impedi-ō, impedi- re, impedi-ī, impedit-um v. (4), prohibe-ō, prohibi- bē-re, prohibu-ī, prohibit- um, v. (2)
kule, turr-is, -is, f.	maruz kalmak, sub-eō, ī-re' ī, -itum, v. Kûrals.. S. 150
kurmak (ordugâh-), pōa-ō, pōne- re, posu-ī, posit-um v. (3)	masa; mēns -a, -ae, f.
kurtarmak, servō, v. (1)	medih' laus, laud-is, f.
kuş, av-is, -is, f.	mektup, epistul-a, -ae, f.: litter- ae, -ārum, f. pl.
kuvvet, vīs, f., acc. vim, abl. vī- pl. vīres, vīrium, vīribus; askeri kuvvet, kuvvetler, cōpi-ae,-ārum, f. pl.	-melidir, v. s. (= lâzımdır), bak. S. 184
küçük, parv-us, -a, um, adi.	memleket, patri-a, -ae, f.; terr- a, -ae; f.
lâzım olmak veya gelmek, bak. S. 184	menetmck, vetō, vetäre, vetu-ī, vetit-um, v. (3)
lehine. prō, praep + abl.	mesai. labor-es, -um, m. pl.
lejiyon, legi-ō, -ōnis, f.	mesele, rēs, rēl-, f.
Lentulus, lentulus-ī, m.	mesut, fēlix, fēlic-is, adi.
mabet, templ-um, -i, n.	mesguliyet, negōti-um, -ī, n.
mademki, cum. coni., S. 138	methetmek, laudō, v (1)
mağlûp etmek, vinc-ō, vincere, vic-ī, vict-um, v. (3); supe- rō, v. (1)	mevcut olmak, bulunmak, adsum, adesse, adfu-ī, v. Kûrals.
mağlubiyet, calamit-ās, -ātis, f.	mevkî, loc-us, -ī, m.
mahvolmak, per-eō, -ire īī, -itum, v. Kurals S. 150	muntaka, regi-ō, ūnis, f.
mabzun, trist-is, -e, adi.	mızrak, hast-a, -ae, f.
maksat, cōnsil-ium, -ī, n.	miktar, numer-us, -ī, m.
mâlik olmak, habe-ō, habē-re, habu-ī habit-um, v. (2); sum + dat., bak. S. 192; fru-or, fru-i, fruct-us sum, v. (3), (abl. ile) dep.	muhafaza etmek (= beklemek), custōdi-ō, custōdi-re,
malûmattar etmek, certiōrem faciō, S. 156	
mamafih, tamen, coni	

, custōdit-um, v. (4)
 muhafiz, custos, custōd-is, m.
 muharebe, proel-iūm. -ī, n.
 muktedir olmak, possum, posse,
 potu-l; v. Kurals., S. 146
 müdafaa etmek, dē-fend-ō, fēn-
 dere, -fend-ī, -fens-um v. (3)
 müddet (uzun-), diū, adv.
 mükāfat, praem-iūm. -ī, n
 mümküñ mertebe fazla, quam +
 superl.: quam = maximus,
 mümküñ olduğu kadar
 büyük
 münasip, idōne-us, -a, -um, adi.
 müsaade etmek, patior, pat-i,
 pass-us sum, v. Karış
 Çek., dep.; sin-ō, sinere,
 sīv-ī, sit-um, v. (3)
 namina, prō, praep + abl.
 narin tener, -a, -um, adi.
 nasıl? quāl-is, -e, adi.; (= ne
 tarzda), quōmodō, adv.
 veya coni. ne? quid? pron.
 ne... ne, nec... nec, veya neque.
 neque
 ne cins? quāl-is, -e, adi.
 neden? cür, quārē, adv.
 nehir, flūmen, flūmin-is, n.
 nereden? adv. interrog, unde?
 ne zaman? ne vakit? adv. inter-
 rog. quandō, S. 158. 174
 ne zaman ki (-gi zaman), ubi +
 indic.; cum + subi. imperf.

veya pl-perf.
 niçin? cür, quārē, adv.
 nihayet, fin-is, -is, m.
 nöbet, vigili-a, -ae, f.
 o, pron. adi. demons. -is, ea. id:
 ille, illa, illud, S.110, 112
 oğlan, puer, puer-ī m.
 oğul, filius, fili. veya fili ī, m.
 o halde, igitur, coni
 ok, sagitt-a, -ae, f.
 okutmak, doce-ō, docē-re, docu-ī
 doct-um, v. (2)
 olmadan, (= -siz), sine, praep +
 abl.
 olmak, fiō, fieri, fact-us sum, v
 Kurals., S. 156
 -olur olmaz, simul ac, coni S. 140
 onu, is, ille'nin acc., bak. S. 110, 112
 onun, is, ille'nin gen. bak S.110, 112
 orada, ibi, adv.
 oraya eō, adv.
 ordı, exercit-us, -üs, m.; (yü-
 rüyen bir kol halinde),
 agmen, agmin-is, n.
 ordugāh kurmak, castra ponere
 orman, silv-a, -ae, f.
 orta, medi-us, -a, -um, adi .,
 S. 156
 ortaya koymak, ex-pōn-ō, -pōn-
 ere, -posu-ī, -posit-um,
 v, (3)

oturmak, sedeō, sedē-re' sēd-ī, sess-um (2) (=ikamet et- mek), habitō, v. (1)	qu-ī, -secūt-us sum, v. (3), dep.; sequ-or, sequ-ī, secūt-us sum, v. (3) dep.
öbür (iki şeyde), alter, -a, -um (gen. alterius; dat. alterī) öfke, īr-a, -ae, f.	piyade (-askeri), pedes, pedit-is, m.; (-kuvveti) peditāt-us, -üs, m.
öğrenmek, disc-ō, discere, di- dic-ī, v. (3); (tabhik ede- rek), cognōscō, -gnōscere -gnōv-ī, gnit-um, v. (3)	plân, cōnsili-um, -ī, n. (-karār- laştırmak), cōnsilium in-eō ire, -ii, -itum, v. Kurals, S. 150
öğretmek, docēō, docē-re, decu-ī, doct-um, v. (2); ērudi-re. ērudiv-ī, ērudit-um. v. (4)	pusu, īnsidi-ae, -ärum, f. pl.
öğretmen, magis-ter, -trī, m. oldürmek, oc-cid-ō, -cidere, -cid-ī -cis-um, v. (3)	püskürtmek, pell-ō, pelliere, pe- pul-ī, puls-um, v. (3): veya repellō (pellō gibi)
ölmek, morior, mor-ī, mortu-us sum, v. Karış. Çek. dep. S. 122	Ren, Rhēn-us, -ī, m-
önce, ante, abhinc, bak. S. 186	rehine, obses, obsid-is, c.
öteki, alter, -a, -um (gen. alte- rius; dat. alterī)	rica etmek, (=istemek) pet-ō, petere, petiv-ī veya peti-ī petit-um, v. (3) S. 176; prec-or, precā-ri, precāt- us sum, v. (1) dep.; (= yalvarmak), orō, v. (1). S. 176
ötesine (=den öteye), trans, praep. + acc.	ricat etmek, re-cipiō, -cipere, -cēp-ī, -cept-um, v. Karış Çek. (pron refl, ile)
ötmek, cant-ō, -äre, (1)	Roma- Rōma, ae, f.
övmek, laudō, v. (1)	rota, curs-us, -üs, m.
öyle, tal-īs, -e, adī tam. adv., ita, adv.	rüzgār, vent-us, -ī, m.
parça, pars, part-is, f.	saat, hōr-a, -ae, f.
parçalamak, af-flig-ō, -fligere, -flix-ī, -flict-um v. (3): frang-ō frangere, frēg-ī fract-um, v. (3)	saf (-harb saffi), aci-ēs, aci-ēi, f. sağ (-hayatta), vīv-us, -a, -um, adī
peşk. adv. Lâtincede çok vakit superl ile ifade edilir. peşinden gitmek, in-sequ-or, -sē-	sahte, fals-us, -a, -um, adī. sakin (-bir yerde oturan), incol- a, ae, c.

saklamak, ab-dō, abdere, abdid-ī abdit-um, v. (3)	sevketmek, dūc-ō, dūcere, dūx-ī duct-um, v. (3)
sanat, ars, art-is, f.	sevmek, amō, v. (1)
sarılmak (silâha—), arma capiō, capere. cēp-ī, capt-um v. Karış. Çek., S. 120.	seyahat, iter, itiner-is, n. seyahat etmek, iter, faciō, face- re, fēc-i fact-um, v. Ka- riş. Çek', S. 120.
^s avaş, (=muharebe), pugn-a, -ae, f.: proel-ium, -ī, n.; (=harb) bellum, -ī, n.	sık, dens-us. -a, -um, adi.
savaşmak, pugnō v. (1); bellum ger-ō, gerere, gess-ī, gest- um, v. (3)	sıkıntı, lab-or, ḫoris, m.
sây, lab-or, -ōris, m.	silâh, arm-a, -ōrum, n. pl.; tēl- um, -ī, n.
saymak, (telakki etmek), putō, v. (1)	silâhlanmak, armō, v. (1), (pron, -efl. ile)
sebep, caus-a, -ae, f.	-siz (=olmadan), sine praep + abl.
sebepton (bu—), igitur, coni.; quārē	sizin, sizinki, vester, -tra, -trum adi.
seçmek (siyasi anlamda), creō. v. (1) (genel olarak) dē- lig-ō, dēligere, dēlēg-ī dēlēct-um, v. (3)	son zamanlarda, nūper, adv.
sefer etmek, nāvigō, v. (1)	sonra, post, praep+acc.: (az—) mox, adv. (-den-) postqu- am, coni.; S. 140
sefil, miser -a, -um, adi	sormak, rogō, v. (1): quaer-ō, quaerere, quaeſiv-ī, qu- aesiſt-um v. (3) loqu- or, loqu-ī. locūt-us sum, (3) dep.
sekiz, octō, adi. Çekims.	söz, verb-um -ī n.
sen, tū. S. 108	su, aqu-a, -ae, f.
sene, ann-us, -ī, m.	suçlandırmak, culpō, v. (1)
senin, seninki, tu-us, a, -um adi.	sulh, pax, pāc-is f
serî, vēlōx' vēlōc-is, adi. (fēlix, gibi)	sur, mür-us, -ī, m.
sert, dūr-us -a, -um, adi	sürat, celerit-ās, -āt-is, f.
ses, vōx, vōc-is, f.	
sevinmek, gaude-ō, gaudē -re, gāvis-us sum, v. (2) semi- dep., S. 230.	

süratle, celeriter <i>adv.</i>	takip etmek, sequ-or, sequ-i, secut-us sum, v. (3) <i>dep.</i>
süratlı, vēlōx, velōc-is, <i>adi</i> (felix gibi)	S. 122.
süvari, (bir tek), eques, equit -is, m. (—kuvveti), equi- tāt-us, ūs, m. veya equit- ēs, -um, m. <i>pl.</i>	tamamiyle, bak. bütün, <i>adi</i> .
şahsen. ipse, S. 130	tan vakti, tan ağarırken, pīmā lūce (=ilk ışıkta)
şarkı, carmen, carmin -is, n.	tanrı, deus, de-i m. <i>bak.</i> ÖZET, 2 ci Çekim.
şarkı söylemek, cantō, v. (1)	tarafından, (bir kimse—), ā ve- ya ab+abl.; (bir şey—), aadece abl. (=namına), prō+abl.
şehir, urbs, urb-is, f.	tardetmek, pell-ō, pellere, pepul- ī, puls-um, v. (3)
seref, laus, laud-is, f.	tarz, mod-us, -i, m.
şey, rēs, rē-i f: «şey» çok kere kaldırılır, mes, multa = bir çok şeyleler, neut. <i>pl.</i>	tarzda, (ne-), quōmodō?, <i>adv.</i>
şimdi, nunc, <i>adv.</i>	taş, lapis, lapid-is, m.
şöyle, ita, sic, <i>adv.</i> ; tal-is, -e, <i>adi</i> . (tristis gibi)	taşımak, fer-ō ferre, tul-ī, lāt- um. v. Kurals., S. 154: porto, v. (1); (üstünde-, =tutmak), sus-tine-ō, tīnē- re, tinu-ī, -tent-um' v. (2)
taarruz, oppugnati-ō, -ōnis, f.	tatlı, dulc-is, -e, <i>adi</i> (tristis gibi)
taarruz etmek, oppugnō, v. (1)	tavsiye etmek, mone-ō monē-re' monu-ī, monit-um, v. (2)
tabiat, nātūr-a, -ae, f.	tavzif etmek, mandō, v. (1), (dat. ile).
tahammül etmek, per-ferō, ferre -tul-ī, -lāt-um, v. Kurals. S. 154	tecziye etmek, pūni-ō, pūni-re, pūniv-ī, pūnit-um v. (4)
tahkik etmek, quaer-ō, quaerere quaesiv-ī, quaesit-um v. (3) S. 174	teçhiz etmek, armō, v. (1)
tahkim etmek, mūni-ō, mūni-re, mūniv-ī, mūnit-um, v. (4)	tehlike, pericul-um, -ī, n.
tahrik etmek, com-move-ō. mo- vē-re, -mōv-ī, mōt-um, v. (2)	tek başına, sōl-us, -a, -um, <i>adi</i> . (gen. sōlius; dat. sōli)
taht, rēgn-um, -ī, n.	tekerlek, rōt-a, -ae, f.
takbih etmek, culpō, v. (1)	

tekmil, töt-us, -a, -um, <i>adi</i> (<i>gen.</i> tötius; <i>dat.</i> töt)	toplasmak, cōn-ferō -ferre, tul-ī collāt-um, v. (1); Kurals. S. 154; cōnvocō v. cōg-ō, cogere, coeg-i coāct-um, v. (3)
telâkki etmek, putō, v. (1)	tutmak, tene-ō, tenē-re, tenu-ī, tent-um, v. (2): (üstünde-) sustine-ō -tinēre, tinu-ī, tent-um, v. (2)
telef olmak, pereō, perire, periī peritum, v. Kurals., S. 150	tutuşmak (muharebeye-), com- mitt-ō, -mittere, -mis-ī, -miss-um, v. (3)
tembel, ignāv-us, -a-um, <i>adi</i> .	tuzak, īnsidi-ae, -ārum, f. pl.
tepe, summ-us, -a, -um, <i>adi</i> . S. 156	uçmak, vol-ō, volā-re. (1).
terbiye etmek, erudi-ō ērudī-re, ērudīvī ērudīt-um (4).	uygun, idōne-us, -a, -um, <i>adi</i> .
tercih etmek, mälō, mälle, mälū- ī, v. Kurals., S. 152	uzak, procul, <i>adv.</i>
tereddüt etmek, dubitō, v. (1)	uzaklaşmak, ab-eō, ab-īre, ab-īi, ab-itum, v. Kurals., S. 150
terk etmek, re-linquo-ō, -linquere -liqu-ī -lict-um, v. (3)	uzakta, (daha-), uzağa (daha-), longius, <i>adv. comp.</i>
tertip etmek, tertiplemek, īn- stru-ō, -struere, -strūx-ī -struct-um v. (3)	uzakta olmak, absum, abesse, āfu-ī, v. Kurals.
tesadüfen, cāsū, <i>adv.</i>	uzun, long-us, -a, -um, <i>adi</i> . (da- ha -müddet) longius: <i>adv.</i> <i>comp.</i> , diūtius, <i>adv. comp</i> (-müddet) diū, <i>adv.</i>
teslim etmek, träd-ō, trädere- trādid-ī, trādit-um, v. (3)	üç, trēs, tria, S. 116
teşçi etmek, hort-or hortā-ři hor- tät-us sum, v. (1), dep. S. 176	üç yüz, trecent-ī, -ae, -a, <i>adi</i> .
teşebbüs, cōnāt-us, -ūs, m.	üçüncü, tertii-us, -a, -um, <i>adi</i> .
teşebbüs etmek cōn-or, cōn-āři, cōnāt-us, sum, v. (1) dep.	ülke finēs, fin-iūm, m. pl. (<i>sing.</i> finis, son, nibayet)
teşvik etmek, hort-or, hortā-ři hortat-us sum v. (1) dep S. 176	ümít, spēs, spe-ī, f.
tevakkuf, mor-a, -ae, f.	ümít etmek, spērō, v. (1), bak.
tevdî etmek, mand-ō. v. (1), (<i>dat.</i> ile)	S. 172

üstünde tutmak, sus-tine-ō -ti-nere, -tinu-ī, -tent-um v. (2)	in-ii, in-itum, v. Kurals., S. 150)
üzerine almak, sus-cipiō, -cipere, -cēp-ī -cept-um, v. Karış. Çek., S. 120	veya, aut, coni.
üzerinde, üstünde, in, <i>praep.+ abl.</i>	ya, aut, coni.
vadetmek, pollice-or, pollicē-ři, pollicit-us sum, v. (2) dep.' prō-mittō, -mittere, -mis-ī -miss-um, v. (3)	yakında, mox, <i>adv.</i>
vaktiyle, ölim, <i>adv.</i>	yaklaşma, advent-us, ūs m.
var (benim-, v. s.), habe-ō, ha-bōre, habu-ī, habit-um, v. (2), S. 112; (=mevcuttur), esse, bak. S. 112	yaklaşmak, appropinquō, v. (1)
varmak per-veni-ō, -vēnī-re, -vē-nī, vent-um v. (4), (<i>ad + acc. ile</i>)	yakmak, in-cend-ō, cendere, cend-ī -cēns-um, v. (3)
vastı olmak, bk. varmak	yalan söylemek, menti-or, men-ti-ři, mentit-us sum v. (4), dep.
vatan, patri-a, -ae, f.	yalnız, sōl-us, -a, um, <i>adi.</i> (<i>gen. sōlius; dat. sōli</i>)
vatandaş, cīv-is, -is, c.	yalvarmak, örō, v. (1); prec-or, precā-ři, precāt-us sum, v. (1) dep., S. 176
vâsi, ingēns, ingentis, <i>adi</i>	yanlış, fals-us, -a, -um, <i>adi</i>
vazgeçmek, dē-sist-ō, -sistere, -stit-ī, -stit-um, v. (3), (<i>abl. ile</i>)	yapı, aedific-iūm, ī, n.
vazife, negot-iūm, n.: offic-iūm, -ī, n.	yapılmak, fīō, fieri fact-us sum, v. Kurals., S. 156
vaziyet, rēs' re-ī, f.	yapmak, faci-ō, facere, fēc-ī, fac-tum, v. Karış. Çek., S. 120 (=seçmek), creō, v. (1) (=inşa etmek), aedificō v. (1)
ve. et, ac, atque, -que, coni.	yara, vulnus, vulner-is, n.
vermek, dō, dare, ded-ī, dat-um v. Kurals., (bir karar-), (cōnsilium) in-eō', in-īre,	yaralamak, vulnerō v. (1)
	yargıcı, iūdex, iūdic-is m.
	yarı (=orta), medi-us, -a, -um, S. 156
	yarış arabası, curr-us, -ūs, m.
	yasak etmek, vetō, vetäre, vetu-ī vetit-um v. (1)

- yaş, aet-ās -atis *f.*
- yaşamak, vīv-ō, vīv-ere, vix-ī.
vict-um, *v.* (3): (=oturmak), habitō, *v.* (1)
- yay, arc-us, -ūs, *m.*
- yazmak, scrib-ō, scrib-ere, scrips-ī, script-um. *v.*, (3)
- yelken açmak, solv-ō, solv-ere,
solv-ī, solüt-um *v.* (3)
- yenmek, vinc-ō-, vinc-ere, vīc-ī,
vict-um, *v.* (3): superō, *v.*
(1)
- yer, loc-us, -ī, *m.*
- yerli (==gakin), incol-a, -ae, *c.*
- yetişirmek, ērudi-ō, ērudī-re,
ērudiv-ī, ērudit-um, *v.* (4)
- yıkmak, re-scind-ō, -scinde-re,
scid-ī, -scissum *v.* (3)
- yığıt, fort-is, -e, *adi.* (*tristis*
gibi)
- yığıtçe, fortiter. *adv.*
- yığılık, virt-ūs, -ūtis, *f.*
- yirmi, vigintī *adi* Çekims.
- yok, esse+olumsuz *bak.* S. 112
- yoksa (—... mi), (sorularda) an,
coni. S. 160
- yola koyulmak (bir yere doğru),
sē cōn-ferō, -ferre, -tul-ī
collat-um, *v.* Kurals., S. 154
- yollamak, mitt-ō mittere, mis-ī
miss-um, *v.* (3)
- yurt, patri-a, -a, *f.*
- yurttaş, cīv -is, *c.*
- yük, onus, oner-is. *n.*
- yüksek, alt-us, -a, -um, *adi.*
- yürümek (==yürüyüş yapmak),
iter faciō, facere, fēc-ī,
fact-um *v.* Karış. Çek.
S. 120
- yürüyüş, iter, itiner-is *n.*
- yürüyüş kolu (==yürüyüş halinde
bir ordu), agmen, agmin-is, *n.*
- yürüyüş yapmak, iter faciō, fa-
cere fēc-ī fact-um, *v.* Kar-
iriş. Çek', S. 120
- zabmet, lab-or, -ōris, *m.*
- zaman, tēmpus, tempor-is. *n.*
(o—). tum; *adv.*
- zamanlar (bir—), olim, *adv.*
- zannetmek, putō, *v.* (1)
- zat, vir, vir-ī *m.*
- zaten, iam, *adv.*
- zavallı, miser,-a,-um. *adi.*
- zemmetmek, culpō, *v.* (1)
- zincir, vineul-um, -ī *n;* veya
vinci-um. -ī, *n.*
- zira, quod, *coni.* S. 138
- zor, difficil-is. -e. *adi.* -tristis
gibi
- zorlukla, vix, *adv.*
- zorunda olmak veya kalmak *bak.*
S. 184

İÇİNDEKİLER.

TEMEL BİLGİLER

SAHİFE

Kelime Çeşitleri	3
Harfler ve okunuşu	4
Uzun ve kısa sesliler	6
Cümle	7
Lâtincede isim	8
İsimlerde çekim	10
Lâtincede Fiiller	10
Fiillerin özellikleri	12
Fiillerin çekimi	13
Birinci çekim: A- Fiilleri, Etken çatı	16
İsim: Birinci çekim	24
İkinci Çekim: E- Fiilleri, etken çatı	26
İsim: İkinci çekim	30
Üçüncü çekim: Sessiz Harf Fiilleri, Etken çatı	34
Sıfat: Birinci ve İkinci çekim	38
Dördüncü çekim: I- Fiilleri	42
Fiillerin dört çekimi, Etken çatı	46
İsim: Üçüncü çekim	48
Sum Fiili	54
Birinci çekim fiiller, Edilgen çatı	56
Sıfat: Üçüncü çekim	62
İkinci çekim fiiller, Edilgen çatı	66
İsim: Dördüncü çekim	70
Üçüncü çekim fiiller, Edilgen çatı	72
İsim: Beşinci çekim	76
Dördüncü Çekim fiiller, Edilgen çatı	78

Fıillerin dört çekimi, Edilgen çatı	82
Sıfatlarda derece	84
ÖZET	90
Kuralların özeti	100
BÖLÜM II	103
<i>Vocativus</i> Hali	106
Şahıs Zamirleri	108
İşaret Zamirleri	110
Vardır - Yoktur	112
Mastar - Etken	114
Mastar - Edilgen	116
Sayıların çekimi	116
Sıfat - fiil	118
-Io fiilleri	120
<i>Deponens</i> fiiller	122
Dönüştürülmüş Zamir	126
Suus	128
<i>Verba Factitiva</i>	128
Pekiştirme Zamiri	130
Saus ve Eius	132
<i>Subiunctivus Praesens</i>	134
Gaye yardımcı cümleleri	134
<i>Subiunctivus Imperfectum</i>	136
<i>Subiunctivus Perfectum</i>	138
Sebep yardımcı cümleleri	138
<i>Subiunctivus Plusquamperfectum</i>	140
Zaman yardımcı cümleleri	140
Sum Fiili: <i>Subiunctivus</i>	142
Sayılar	142
Mille - Bin	142
Possum	146
Netice yardımcı cümleleri	146

İlgî Zamirleri	148
Sıfat yardımcı cümleleri	148
Eo	150
İlgî zamirinin hali	150
Volo, Nolo, Malo	152
Fero	154
Zarların mukayesesi	154
Fio	156
Summus, Medius	156
Soru zamirleri	158
Sorular, I	158
Sorular, II	160
Emir kişi	162
<i>Ablativus Absolutus</i>	166
İsim yardımcı cümleleri	170
Dolaylı haber	170
Dolaylı soru	174
Dolaylı emir	176
<i>Gerundium</i>	180
<i>Gerundivum</i>	182
Zaman	186
Zaman yardımcı cümleleri	186
Yer	188
<i>Locativus Hali</i>	188
<i>Ablativus</i>	190
<i>Dativus</i>	192
<i>Genetivus</i>	194
ÖZET	197
Noksan şekilli fiiller	214
Fiiller cetveli	215
LUGATÇE	221
Alfabе sırasıyla içindekiler	260

ALFABE SIRASİYLE İNDEKİLER

Ā — Fiilleri, 16, 18, 20, 22	<i>Coniugatio</i> , 13
<i>Ablativus</i> , 9, 190	<i>Coniunctio</i> , 126
<i>Ablativus Absolutus</i> , 166, 168	<i>Coniunctivus</i> , 12
<i>Accusativus</i> , 8, 11	<i>Copulativum</i> , 11
<i>Adverbium</i> , 106	Cümle, 7
Artan isimler, 48, 50	Çağrı Hali, 8, 106
Arмяyan isimler, 52	Çift kelimeler, 160
Bağ, 4, 126, 130	Çiftsesliler, 6
Bağıyan, 11	Çoğul, 10
Beşinci çekim isim, 76	<i>Dativus</i> , 9, 192
Bileşik Zamirler, 204	<i>Declinatio</i> , 10
Bin, 142	-Den Hali, 9
Birinci Çekim Fiil, <i>Vox Activa</i> , 16	<i>Deponens Fiiller</i> , 122
Birinci Çekim Fiil, <i>Vox Passiva</i> , 56, 58, 60	Dilek kipi, 12
Cins, 8, 10	Dişil, 10
Cinssiz, 10	Dolaylı Emir, 176
	Dolaylı Haber, 170, 172
	Dolaylı Soru, 174

Dönüslü Zamir, 126	<i>Futurum Perfectum</i> , 13
Dördüncü Çekim Fiil, <i>Vox Activa</i> , 42, 44	<i>Futurum Simplex</i> , 13
Dördüncü Çekim Fiil, <i>Vox Passiva</i> , 78, 80	
Dördüncü Çekim İsim, 70	Gaye Yardımcı Cümle- leri, 134, 136
Dum , 186	Geçişli, 11
-E Hali, 9	Geçişsiz, 11
E — Fiilleri, <i>Vox Activa</i> 26, 28	Geçmiş Hikâye Zamanı, 13
E — Fiilleri, <i>Vox Passi- va</i> , 66, 68	Geçmiş Zaman, 13
Edat, 4	Gelecek Zaman, 13
Eius , 132	Gelecekte Geçmiş Za- man, 13
Emir Kipi, 12, 162	<i>Genetivus</i> , 9, 194
Eo Fiili, 150	<i>Genus</i> , 8, 10
Eril, 10	<i>Gerundium</i> , 180, 184
Etken, 11	<i>Gerundivum</i> , 182
<i>Femininum</i> , 10	Haber Kipi, 12
Fero Fiili, 154	Hal, 8
Fiil, 3, 7	I — Fiilleri, <i>Vox Activa</i> , 42, 44
Fiiller Cetveli, 215	I — Fiilleri, <i>Vox Passi- va</i> , 78, 80
Fiillerin Çekimi, 13	-İ Hali, 8
Fiillerin Dört Çekimi, 14, 46, 82	İkinci Çekim Fiil, <i>Vox Activa</i> , 26, 28
<i>Futurum</i> , 13	

İkinci Çekim Fiil, <i>Vox Passiva</i> , 66, 68	Kuralsız Fiiller, 146, 150, 152, 154, 156
İkinci Çekim İsim, 30, 32	Lâtin Alfabesi ve Lâtin-ce harflerin okunuşu, 4
İlgî Zamirleri, 148, 150, 152	Lâtincede Fiiller, 10
İlgî Zamirlerinin Hali, 150, 152.	Lâtincede isim, 8
<i>Imperativus</i> , 12, 162	<i>Locativus</i> Hali, 188
<i>Imperfectum</i> , 13	
-In Hali, 9	Malo , 152
<i>Indicativus</i> , 12	<i>Masculinum</i> , 10
<i>Infinitivus</i> , 114, 116	Mastar, 114, 116
<i>Infinitivus Prolativus</i> , 114	Medius , 156
<i>Intransitivum</i> , 11	Mille , 142
-İO Fiilleri, 120	<i>Modus</i> , 12
Ipse , 130	Netice Yardımcı Cümleleri, 146
İsim, 3, 24	<i>Neutrum</i> , 10
İsim Yardımcı Cümleleri, 170, 172, 174, 176	Nolo , 152
İsimlerde Çekim, 10	<i>Nomen Adiectivum</i> , 38, 40
İşaret Zamirleri, 110, 112	<i>Nomen Substantivum</i> , 8, 24
Karışık Çekim, 120	<i>Nominativus</i> , 8
Kelime Çeşitleri, 3	<i>Numerus</i> (isimlerde), 8, 10
Kip, 12	<i>Numerus</i> (fiillerde), 12
Kuralların özeti, 100	

ÖZET (Birinci Bölüm), 90
 ÖZET (İkinci Bölüm), 199
 Özne, 7
Participium, 118
Passiva, 11
 Peküstirme Zamiri, 130
Perfectum, 13
Perfectum Gövdesi, 14
Persona, 12
Pluralis, 10
Plusquamperfectum, 13
Possum, 145
Praesens, 13
Praesens Gövdesi, 14
Pronomen Reflexivum, 126
Pronomina Interrogativa,
158
Pronomina Personalia, 108
Pronomina Relativa, 148,
150, 152

Qui, 148, 158
Quis, 158

 Sayı (Fiillerde), 12
 Sayı (İsimlerde) 8, 10

Sayılar, 142, 205
 Sayıların çekimi, 116
se, 126
 Sebep Yardımcı Cümle-
leri, 138
 Sessiz Harf Fiilleri *Vox*
Activa, 34, 36
 Sessiz Harf Fiilleri *Vox*
Passiva, 72, 74
 Sifat, 3
 Sifat, Birinci ve İkinci
çekim, 38, 40
 Sifat, Üçüncü çekim, 62,
64
 Sifat-Fiil, 118
 Sifat Yardımcı Cümle-
leri, 148
 Sifatlarda derece, 84, 86
Singularis, 10
 Soru Zamirleri, 158
 Sorular, 158, 160
Subiunctivus, 12
Subiunctivus Imperfectum,
136
Subiunctivus Perfectum,
138
Subiunctivus Plusquam-
perfectum, 140

<i>Subiunctivus Praesens</i> , 134	Üçüncü Çekim Fiil, <i>Vox Passiva</i> , 72, 74
Suus , 128, 132	Üçüncü Çekim isim 48, 50, 52
Sum Fiili, 54, 142	Üalem, 4
Summus , 156	Vardır-Yoktur, 112
<i>Supinum</i> Gövdesi, 14	<i>Verba</i> , 10
 Şahis, 12	<i>Verba Fa^ctitiva</i> , 128
 Şahis Zamirleri, 108	<i>Vocativus</i> , 8, 106
 Şimdiki Zaman, 13	Volo , 152
 Tekil, 10	Yalın Hal, 8
<i>Tempus</i> , 13	Yer, 188
<i>Transitivum</i> , 11	Zaman, 13; 186
Tümleç, 7	Zaman Yardımcı Cümle- leri, 140, 186
 Tümleç bakımından Fi- iller, 11	Zamir, 3
 Uzun ve Kısa sesliler, 6	Zarf, 3, 106
 Üçüncü Çekim Fiil, <i>Vox Activa</i> , 34, 36	Zarfların mukayesesi, 154